

**Kommunfullmäktige kallas till sammanträde torsdagen
den 21 mars kl 18.00 i sessionssalen, Fullmäktigehuset**

Ärenden

- 1 Upprop
- 2 Val av justerande ledamöter
- 3 Anmälningssärenden
- 4 Inkomna interpellationer och enkla frågor
- 5 Avsägelse av förtroendeuppdrag, entlediganden och fyllnadsväl
- 6 Svar på enkla frågor
- 7 Lokalisering av ett samlat skyttecentrum i Borås
- 8 Ansökan om anläggningslån för anläggande av konstgräsplan; Gånghesters Sportklubb
- 9 Kapitaltäckningsgaranti för Borås Stadshus AB
- 10 Instruktioner till valda ombud inför 2019 års bolagsstämmor
- 11 Kommunalt partistöd 2019 för Liberalerna i Borås
- 12 Kommunalt partistöd 2019 för Vänsterpartiet i Borås
- 13 Kommunalt partistöd 2019 för Moderaterna i Borås
- 14 Kommunalt partistöd 2019 för Centerpartiet i Borås
- 15 Svar på motion av Morgan Hjalmarsson (FP): Förtäta Borås stadskärna!
- 16 Svar på motion av Ida Legnemark (V): Motion: Säg nej till cirkus med vilda djur
- 17 Svar på motion av Niklas Arvidsson (KD) och Annette Carlson (M):
Borås Stad bör redovisa slöseri med skattemedel

2019-03-07

Nr 20

Lokalisering av ett samlat skyttecentrum i Borås

2019-03-04

Dnr KS 2018-00650 3.1.1.0

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

fastställa förslaget om samlokalisering av nytt skyttecenter vid Ängen/Kranshult.

Fritids- och Folkhälsonämnden får i uppdrag att vara kontakt för Skyttealliansen i det fortsatta arbetet.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen fick i november 2017 Kommunfullmäktiges uppdrag att i samverkan med berörda nämnder under 2018 fastställa en plats och starta miljöutredning för ett samlat skyttecentrum i Borås.

Ärendet i sin helhet

Syftet är att genom samlokalisering av befintliga skytteanläggningar minska antalet bullerutsatta områden. Utredning om ett samlat skyttecentrum har pågått sedan sent 90-tal. Ett 30-tal platser har mer eller mindre studerats och de flesta har fallit ifrån av olika anledningar, se bilaga tidigare utredningar. Tanken har varit att samla olika skytteverksamheter som idag är lokaliserade till olika delar av kommunen för att samla miljöstörande bullerverksamhet, lösgöra strategisk mark mm. Detta innebär att gå från nio till två stycken skytteanläggningar i kommunen. Därtill kommer militärens övningsområde som har sin verksamhet på Bråt.

Området som pekats ut ligger vid Ängen/Kranshult söder om Bråts skjutfält och är i dag ett redan bullerutsatt område.

Väster om utpekat område finns Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund övnings- och utbildningsanläggning vid Guttasjön, Varbergsvägen, Viskadalsbanan. Norr om området finns Bråt och militärens övningsområde samt väg 27. Österut finns väg 41 och söderut finns Sobackens kraftvärme- och avloppsreningsverk.

En bullerutredning vid Ängen/Kranshult har genomförts. De bullerberäkningar som konsulten presenterat visar att inga bostäder hamnar i områden som överstiger Naturvårdsverkets riktlinjer på 65 dB, som är riktvärdet för bostäder dagtid.

Ett remissunderlag skickades ut den 24 oktober 2018 med information och dokument kopplade till remissen fanns på Borås Stads hemsida. Remissen skickades också ut till tolv remissinstanser.

Övriga intressenter bjöds in till tidigt samråd den 14 november. Där hade föreningar, organisationer, närboende m.m. möjlighet att i dialog med inblandade parter diskutera skyttecentrets lokalisering.

Sammanfattning av remissvar

Remissinstanser

Samtliga remissinstanser har svarat och ser positivt på förslaget av att etablera ett skyttecenter vid Ängen/Kranshult. Remissinstanserna har dock en del tillägg kring åtgärder som bör vidtas/beaktas vid ett etableringsbeslut. De synpunkter som bör vidtas/beaktas är:

- Samarbete med Borås Fältrittklubb för att undvika störningar och olyckor vid bl.a. riddävlingar.
- Beakta de naturvärden som finns på föreslaget område.
- Tillfartsvägar till det föreslagna området måste upprustas.

Föreningar/organisationer

De föreningar som svarat på remissen är negativa till förslaget på etablering av nytt skyttecenter vid Ängen/Kranshult.

- Samarbete med Borås Fältrittklubb är viktigt för att undvika störningar vid riddävlingar och den dagliga verksamheten. Tillgängligheten till området för häst och ryttare samt hundägare får inte omöjliggöras.
- Det buller som skytteverksamheten genererar är inte acceptabel för boende i Rydboholm och Kråkered.
- Oro för hur djur och natur påverkas.

Privatpersoner

De privatpersoner som svarat på remissen är negativa till förslaget av etablering av nytt skyttecenter vid Ängen/Kranshult.

- Boende i Rydboholm oroas av närheten till föreslagen etablering av nytt skyttecenter. De upplever att de redan har flera störande verksamheter i sitt närområde såsom vägar, järnvägar och Sobacken.
- Oro för hur djur och natur påverkas.

Fortsatt arbete

- Fritids- och Folkhälsönämnden ges i uppdrag att vara kontakt för Skyttealliansen i det fortsatta arbetet för ett genomförande.
- Skyttealliansen ska visa via en plan hur föreningen tänker sig genomföra etableringen av nytt skyttecenter.
- Befintliga arrenden för nuvarande skytteanläggningar på kommunal mark kommer sägas upp av Borås Stad. Uppsägning av arrendekontrakt sker i den takt som motsvarar utbyggnaden av nytt skyttecenter. Arrendatorn ansvarar för att återställa marken i ursprungligt skick samt sanera föroreningar i mark och vatten som tillkommit efter tillträdesdagen på grund av arrendatorns verksamhetsutövning. Arrendatorn ansvar också för bortförsel av skjutvallar, eventuella byggnader och anläggningar som ägs av arrendatorn på det arrenderade området. Arrendatorerna på befintliga skyttebanor ska beskriva via en avvecklingsplan hur återlämnandet av mark i ursprungligt skick ska genomföras.
- De synpunkter som framförts under samrådet studeras närmare i projekteringen inför bygglov- o miljöprövning.

Beslutsunderlag

1. Bilaga Bullerberäkning skyttecenter 2018
2. Remiss lokalisering av skyttecenter i Borås
3. Sammanfattning av remissvar

Beslutet expedieras till

1. Kommunfullmäktige

Kerstin Hermansson

Kommunalråd

Bengt Himmelmann
 Chef för Strategisk samhällsplanering

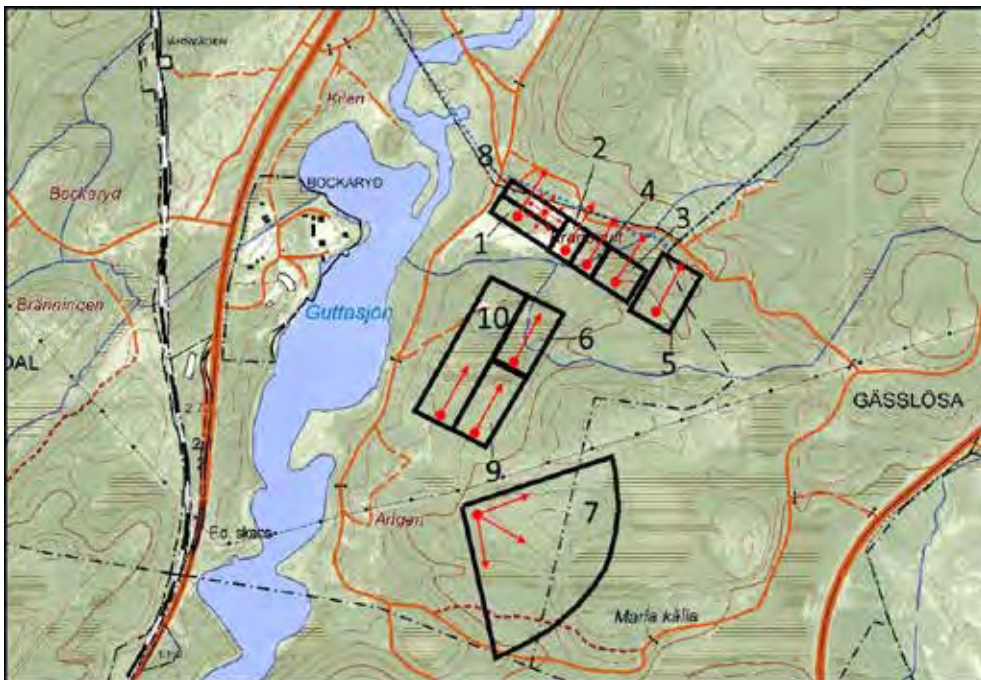
RAPPORT

Författare
Per Wikström
Telefon
+46 10 505 84 41
Mobiltelefon
+46 70 184 74 41
E-mail
per.wikstrom@afconsult.com

Datum
2018-09-25
Projektnummer
754578

Rapport
754578-r-A
Kund
Borås Stad

Nytt skyttecenter Töllesjö/Höjden, Borås kommun. Skottbullenberäkningar 2018

ÅF-Infrastructure AB
Ljud och Vibrationer

Per Wikström

Granskad av

Niklas Carlsson

ÅF-Infrastructure AB, Grafiska vägen 2, Box 1551, SE-401 51 Göteborg Sweden
Phone +46 10 505 00 00, Registered office in Stockholm, www.afconsult.com
Corp. id. 556185-2103, VAT SE556185210301

RAPPORT

Innehåll

1 Bakgrund och uppdrag	4
2 Underlag.....	4
3 Allmänt om skjutbanorna – Placering och åtgärder.....	4
4 Buller från finkalibrigt skytte	7
4.1 Allmänt	7
4.2 Krav och riktvärden	7
4.3 Beräkningsmetod.....	9
5 Beräkningsresultat	10
6 Kommentarer och slutsatser.....	12

RAPPORT

Sammanfattning

På uppdrag av Borås Stad, genom Jan Petersson, har ÅF-Ljud och Vibrationer utfört kompletterande skottbulerberäkningar för Töllesjö/Höjden i syfte att utreda de ur bullersynpunkt lämpligaste placeringarna av skjutbanorna inom tillgängliga område vid och kring Töllesjö/Höjden tillhörande Borås Stad.

Nu, liksom tidigare, har vårt uppdrag varit att beräkna förväntade högsta skottbullernivåer vid närmaste omgivning orsakat av dimensionerande skytteverksamhet på resp. skjutbana. Skottbulerutbredning till omgivningen redovisas i form av färgade ljudnivåzoner på karta.

Följande underlag har använts för utredningen:

- Projektmöte 15 augusti 2018 i Stadshuset Borås. Genomgång av uppdrag och omfattning.
- Uppdaterad digitaliserad karta över området.
- Kartskiss över tillgängligt området för lokalisering från Borås Stad.
- Borås Skyttecenter – Töllesjö/Höjden. Planskiss 2009
- ÅF Ljud och Vibrationers tidigare erfarenheter av bullerutredningar för civila och militära skytteanläggningar i Sverige.

Skottbulerberäkningar har utförts på nedan redovisat förslag till ny placering av skyttecenter, med specificerade skjutbanor, inom det tillgängliga områdets norra del.

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pistolbana 25 m, 3 * 20 skjutplatser i skjuthall 2. Pistolbana 50 m, 30 skjutplatser i skjuthall 3. Pistolbana 50 m, PPC och fältskjutning, 20 skjutplatser i skjuthall 4. Gevärsbana 50 m, 30 skjutplatser i skjuthall 5. Viltmålsbana 80 m, skjutplatser i skjutbod 6. Viltmåls- och Pistolbana 100 m, 20 skjutplatser i skjuthall 7. Trap- och Jägartrapbana, skjutning mot vall ca 200 m från skytt 8. Bana för dynamiskt skytte. Skjutning i tre riktningar mot vall ca 30-40 m från skjutplats, ingen skjuthall 9. Pistolbana 150 m, Magnumskytte, 20 skjutplatser i skjuthall 10. Gevärsbana 300 m, 30 skjutplatser i skjuthall (300 m). Öppna skjutplatser vid 200 och 100 m från mål.
--	--

Ur kartunderlaget noteras närliggande bostadsområden vid Stampen (Rydboholm), vid Funningen (norr och söder om sjön Gasslängen) samt vid Gässlösa (Skutbanegatan).

Följande slutsats kan dras:

- Beräknade och sammanhängande nivåzoner med maximal ljudnivå ≥ 65 dBAI hamnar i samtliga riktningar innanför närmaste bostadsområden. Sålunda förväntas det dimensionerande riktvärdet avseende bostäder för permanent boende och fritidshus, nyanläggning eller väsentlig ombyggnad av bana och verksamhet vardagar dag och kvällstid samt helg (Lördag, sön- och helgdag) dagtid: 65 dBAI, vara uppfyllt.

RAPPORT

1 Bakgrund och uppdrag

På uppdrag av Borås Stad har ÅF- Ljud och Vibrationer (tidigare ÅF-Ingemansson) sedan 2003–2004 utfört ett antal skottbulerutredningar i samband med olika lokaliseringsförslag för nytt skyttecentrum i Borås. Under 2008 genomfördes t.ex. skottbulerberäkningar på lokaliseringsalternativen Bockaby och Töllesjö/Höjden söder om Borås tätort. Med dessa beräkningar som grund valde man senare att gå vidare med detaljplan för alternativet Töllesjö/Höjden där en landskapsarkitekt (Form & Landskap i Göteborg AB) anlätades för att rita in skjutbanorna inklusive skjuthallar och bullerdämpande åtgärder i anvisat området på höjden nordväst om Töllesjö. ÅF-Ingemansson utförde sedan uppdaterade skottbulerberäkningar utgående från arkitektförslaget och resultatet av denna utredning visas i ÅF:s rapport 12-03362-r-A, 2009-02-17 (reviderad 2009-11-02).

Lokaliseringen av skyttecentrum i Töllesjö/Höjden enligt arkitektförslaget realiserades dock inte utan beslut togs att utreda ett alternativt lokaliseringsförslag 2013 vid Älmås med motsvarande skottbulerberäkningar utförda av ÅF-Ljud och Vibrationer (Rapport 581887-r-A, 2013-07-03). Beslut togs senare att inte gå vidare med Älmås utan man har i nuläget beslutat att återgå till området Töllesjö/Höjden och utreda alternativa placeringar av skjutbanorna norr om det ursprungliga förslaget från 2009.

På uppdrag av Borås Stad, genom Jan Petersson, har ÅF-Ljud och Vibrationer utfört kompletterande skottbulerberäkningar för Töllesjö/Höjden och utrett de ur bullersynpunkt lämpligaste placeringarna av skjutbanorna inom tillgängliga område vid och kring Töllesjö/Höjden tillhörande Borås Stad.

Nu, liksom tidigare, har vårt uppdrag varit att beräkna förväntade högsta skottbullernivåer vid närmaste omgivning orsakat av dimensionerande skytteverksamhet på resp. skjutbana. Skottbulerutbredning till omgivningen redovisas i form av färgade ljudnivåzoner på karta.

2 Underlag

Följande underlag har använts för utredningen:

- Projektmöte 15 augusti 2018 i Stadshuset Borås. Genomgång av uppdrag och omfattning.
- Digitaliserade höjddata samt karta över området (fastighetskartan) från Metria.
- Kartskiss över tillgängligt området för lokalisering från Borås Stad, skala 1:10 000.
- Borås Skyttecenter – Töllesjö/Höjden. Planskiss 2009 (Form & Landskap i Gbg AB), skala 1:2 000.
- ÅF Ljud och Vibrationers (och Ingemanssons) tidigare erfarenheter av bullerutredningar för civila och militära skytteanläggningar i Sverige.

3 Allmänt om skjutbanorna – Placering och åtgärder

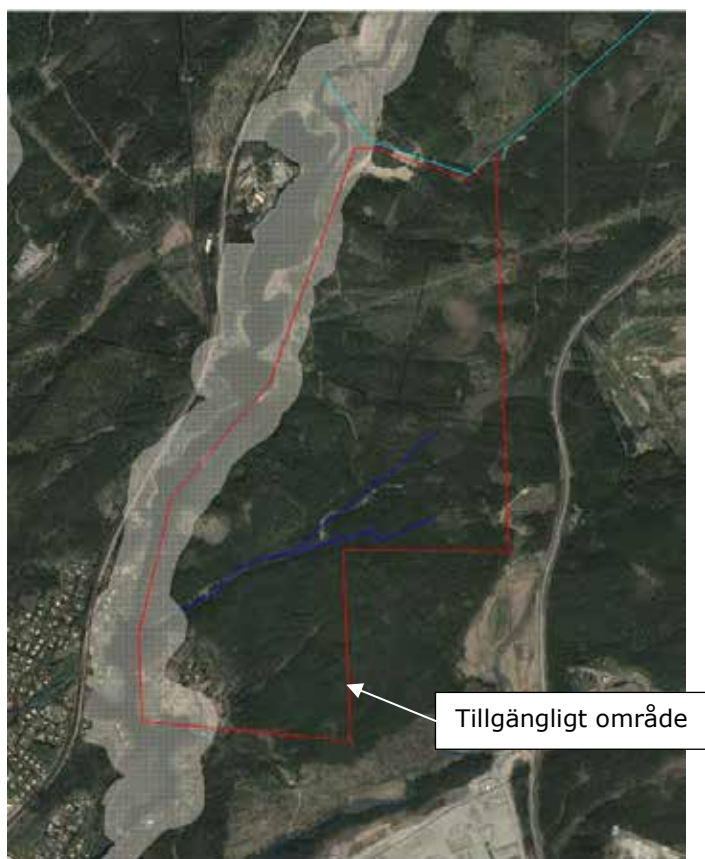
För aktuell utredning har vi utgått från tidigare redovisad utformning av planerat skyttecenter som enligt skyttealliansen i Borås planeras omfatta följande 10 st. skjutbanor med redovisat antal skjutplatser och förekomsten av skjuthall:

RAPPORT

1. Pistolbana 25 m, 3 * 20 skjutplatser i skjuthall
2. Pistolbana 50 m, 30 skjutplatser i skjuthall
3. Pistolbana 50 m, PPC och fältskjutning, 20 skjutplatser i skjuthall
4. Gevärsbana 50 m, 30 skjutplatser i skjuthall
5. Viltmålsbana 80 m, skjutplatser i skjutbod
6. Viltmåls- och Pistolbana 100 m, 20 skjutplatser i skjuthall
7. Trap- och Jägartrapbana, skjutning mot vall ca 200 m från skytt
8. Bana för dynamiskt skytte. Skjutning i tre riktningar mot vall ca 30–40 m från skjutplats, ingen skjuthall
9. Pistolbana 150 m, Magnumskytte, 20 skjutplatser i skjuthall
10. Gevärsbana 300 m, 30 skjutplatser i skjuthall (300 m). Öppna skjutplatser vid 200 och 100 m från mål.

Vad det gäller skjutbanornas nya placering vid Töllesjö/Höjden har vi från kartunderlaget, och tillgängligt område för Borås Stad (se figur 1), valt ut positioner och orientering av resp. skjutbana som ur bullerutbredningssynpunkt skulle vara mest fördelaktigt med hänsyn till närmaste bostäder.

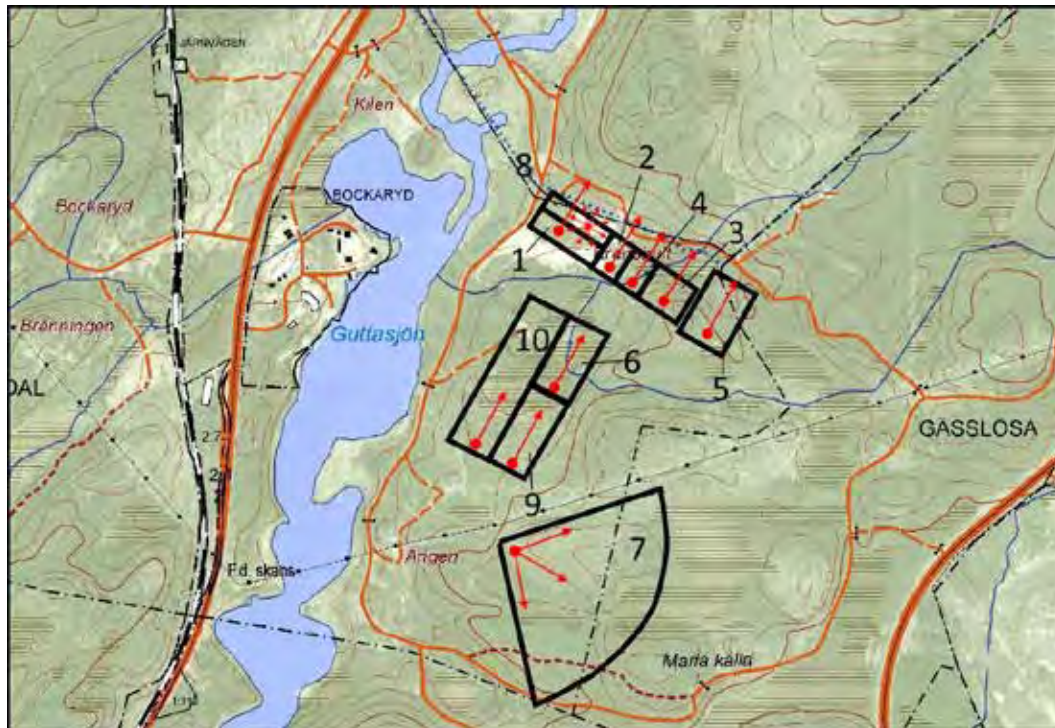
Figur 1. Tillgängligt område vid Töllesjö/Höjden för placering av Borås Stads Skyttecenter.

Utgående från redovisade terränghöjder inom det tillgängliga området, skjutplatsernas lägen relativt närmaste bostäder, lämpliga skjutriktningar, befintlig kraftledning genom området m.m. och lite passningsräkningar kunde vi få fram ett grundförslag till plan för Töllesjö/Höjdens skyttecentrat vilket visas i figur 2. Som framgår av figur 2 har vi föreslagit placeringar av skjutbanorna i det tillgängliga områdets norra del samt orienterat skjutriktningarna i huvudsak mot nordost till ost. Förutom ovanstående

RAPPORT

faktorer har inga andra förutsättningar såsom markförhållanden, bärighet m.m. vägts in i valet av skjutplatsernas läge och riktningar.

Figur 2. Föreslagen placering av respektive skjutbana (Bana 1–10, se lista) inom tillgängligt område vid Töllesjö/Höjden samt föreslagna skjutriktningar.

Förutom de planerade skuthallarna vid respektive skjutbana så har vi räknat in dämpningar p.g.a. de bullervallar nära skjutbanorna som ritades in i arkitektens skissförslag från 2009.

I aktuella beräkningar har föreslagna åtgärder per skjutbana räknats in:

Bana: 1 (Pistolbana 25 m):	Skuthall med frambyggda sidoskärmar och "framtak" samt 5 m höga upplagda vallar bakom målområdet och utmed banans långsidor.
Bana: 2 (Pistolbana 50 m):	Skuthall med 5 m höga upplagda vallar bakom målområdet och utmed banans långsidor.
Bana: 3 (Pistolbana 50 m, PPC):	Se bana 1
Bana: 4 (Gevärsbana 50 m):	Se bana 2
Bana: 5 (Viltmålsbana 80 m):	Se bana 1
Bana: 6 (Pistolbana, 100 m):	Se bana 1
Bana: 7 (Trap och Jägartrap):	Inga föreslagna åtgärder
Bana: 8 (Dynamiskt skytte):	Skjutplanen nedsänkt under marknivån ca 3 m samt 6 m hög vall runt om planen, avstånd ca 30 m
Bana: 9 (Pistol Magnum 150 m):	Se bana 1
Bana: 10 (Gevärsbana 300 m):	Se bana 1

RAPPORT

4 Buller från finkalibrigt skytte

4.1 Allmänt

Det buller som alstras i samband med finkalibrigt skytte skiljer sig i väsentlig grad från annat buller inom samhället. De bullerkällor som vi normalt utsätts för och störs mest av i vår omgivning är mer eller mindre konstanta i tiden. Ljudnivån från dessa bullerkällor kan antingen variera kontinuerligt som intill en landsväg eller järnväg, ligga konstant under hela eller delar av dygnet som från en processindustri eller öka under ett begränsat antal gånger per dygn som vid en flygplats. Skottbuller har en helt annan karaktär. Det ger vanligtvis upphov till mycket höga ljudtrycksnivåer nära källan och skottljudet har karaktären av enskilda impulser med en mycket kort varaktighet (≤ 1 sek) som ofta uppstår oregelbundet över dagen och i olika omfattning med hänsyn till den aktuella skjutverksamheten.

För finkalibriga vapen (t ex gevär och pistol) används ljudnivåenheten "dBAI" (I = Impulse) som tar mest hänsyn till de frekvensområden där det mänskliga örat är mest känsligt (500–2000 Hz). Man mäter också ljudinnehållet med hänsyn till att det är mycket kortvarigt (<35 millisekunder).

4.2 Krav och riktvärden

Ljudnivån från finkalibriga vapen bör inte överstiga riktvärdena som anges i Naturvårdsverkets nya allmänna råd om buller från skjutbanor (NFS 2005:15), se nedanstående tabell (utdrag från Naturvårdsverkets informationskrift "Skjutfält och skjutbanor" hämtat från www.naturvardsverket.se).

RAPPORT

Följande riktvärden angivna som maximala ljudnivåer i dBA frifältsvärde (tidsvägning Impuls) (dBAI) bör tillämpas för bedömning om lämplig bullerbegränsning vid skjutbanor:

Område	Helgfri måndag- fredag	Lördag, söndag och helgdag		Natt ²⁾
	Dag och kväll 07–22 dBAI	Dag 09–19 dBAI	Kväll 19–22 dBAI	Natt mot vardag 22–07 samt mot lör-, sön- och helgdag 22–09 dBAI
Bostäder för permanent boende och fritidshus				
Nyanläggning eller väsentlig ombyggnad av bana	65–70	65–70	60–65	55–60
Banor byggda före 1982 som därefter inte väsentligt förändrat verksamheten	65–75	65–75	60–70	55–65
Banor byggda före 1982 med obetydlig störningspåverkan	65–80	65–80	60–75	55–65
Vårdlokaler				
Nyanläggning eller väsentlig ombyggnad av bana	60–65	60–65	55–60	55–60
Banor byggda före 1982 som därefter inte väsentligt förändrat verksamheten	60–70	60–70	55–65	55–65
Banor byggda före 1982 med obetydlig störningspåverkan	60–75	60–75	55–70	55–65
Undervisningslokaler och friluftsområden ¹⁾				
Nyanläggning eller väsentlig ombyggnad av bana	60–65	60–65	60–65	-
Banor byggda före 1982 som därefter inte väsentligt förändrat verksamheten	60–70	60–70	60–70	-
Banor byggda före 1982 med obetydlig störningspåverkan	60–75	60–75	60–75	-

1) Med friluftsområde avses område i översiktsplan för det rörliga friluftslivet eller andra områden som nyttjas mer frekvent för friluftsliv där naturupplevelsen är en viktig faktor och där en låg bullernivå utgör en särskild kvalitet. Bakgrundsnivån är låg och inga andra störande aktiviteter förekommer som t.ex. större trafikleder, motorsportbanor, fritidsbåtstrafik eller skoterleder.

2) Avser endast militär övningsverksamhet. Nattetid bör annan skjutverksamhet inte förekomma.

I NFS 2005:15 anges även tillämpningsanvisningar till riktvärdena varav följande är viktiga att notera:

RAPPORT

- Riktvärdena bör tillämpas på de ljudnivåer som uppkommer vid skjutning med de vapen- och ammunitionstyper som ger högsta ljudemission.
- Vid nyanläggning eller väsentlig ombyggnad av bana med högt utnyttjande bör det lägre värdet i riktvärdesintervallet eftersträvas t.ex. 65 dBAI vid bostäder för permanent boende och fritidshus (vardagar dag- och kväll kl. 07-22 och lördagar/söndagar/helgdagar dag kl. 09-19).
- Vid banor för hagelskytte där bullerbegränsande åtgärder inte kan genomföras bör det högre riktvärdet för nyanläggning eller väsentlig ombyggnad av bana få överskridas med 5 dBAI, t.ex. 75 dBAI vid bostäder för permanent boende och fritidshus dagtid (vardagar kl. 07-22 och lördagar/söndagar/helgdagar kl. 09-19).

4.3 Beräkningsmetod

När det gäller att beräkna skottbullernivåer runt skjutbanor finns bland annat den nordiska beräkningsmetoden, NT ACOU 099 "Shooting Ranges, Prediction of noise" (2002–11), vilken i princip är en vidareutveckling av Sveriges Naturvårdsverks beräkningsmodell i Meddelande 7/1984, "Buller från finkalibriga vapen – Beräkningsmodell".

Aktuella beräkningarna är utförda med beräkningsprogrammet SoundPlan ver. 7.4 som bygger på ovanstående beräkningsmodell.

För att beräkna skottbullrets utbredning till omgivningen tar man i SoundPlan hänsyn till följande faktorer vilka bestämmer ljudmissionsnivån i omgivningen:

- Det geometriska avståndet mellan skjutplats och mottagare (dämpning 6 dB per avståndsfördubbling)
- Luftens dämpning genom atmosfärisk absorption (frekvensberoende storhet).
- Markdämpning (hård eller mjuk mark).
- Vegetationsdämpning (avser tät sammanhängande skog)
- Skärmdämpning: avser skärmning p.g.a. skjuthallar, källnära skärmar/vallar, byggnader samt stora höjdskillnader i terrängen.
- Medvind från källa till mottagare: 5 m/s 10 m över mark. Detta fall innebär teoretiskt att ljudet utbreder i krökta banor vilket också har betydelse vad det gäller beräkning av skärm-, vegetations- och markdämpning. Vindfallet överensstämmer även med de krav på mätbetingelser som enligt bilaga till Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från skjutbanor (NFS 2005:15) skall gälla vid mätningar av skottbuller.

Till beräkningsprogrammet finns kopplat en källkatalog innehållande uppmätta ljudmissionsnivåer för ca 100 olika vapentyper indelade i 10 st. huvudgrupper.

RAPPORT

De vapen inkl. ammunition, vars ljudemissionsdata använts vid aktuella beräkningarna, har varit följande:

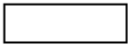

1. Gevär Carl Gustav, 6.5 mm Norma Silvertorped
2. Älgstudsare 6.5 mm, 6.5 * 55 Norma Jaktmatch
3. Älgstudsare 7.62 mm, 30-06 Norma Jaktmatch
4. Älgstudsare 7.62 mm, 308 Winchester Norma Jaktmatch
5. Hagelgevär kal.12, Nike Skeet, 70 mm, m/elevation
6. Pistol M/40/9 mm sk. ptr. M/39
7. K-pist M/45, 9 mm Sk ptr. M/39B
8. Revolver .45 Magnum

Resultatet fås som maximala ljudnivåer i dBAI frifältsvärden (tidsvägning Impuls). Beräkningsmodellens beräkningsnoggrannhet bedöms ligga inom intervallet ± 3 dB.

5 Beräkningsresultat

Högsta ljudtrycksnivåer i dBA Impuls har beräknats i omgivningen runt skjutbanorna från skjutning med angivna vapentyper på respektive skjutbana. Beräkningar har gjorts i ett stort antal punkter alla placerade på en konstant höjd över mark på 2 m.

Beräkningsresultatet presenteras i bifogade kartbilagor med beräknade ljudtrycksnivåer (i dBA Impulse) redovisade i form av färgade ljudnivåzoner indelade i 5 dBAI intervall enligt följande:

Maximal ljudnivå i dBA Impulse		
<		65
65		70
70		75
75		<

I nedanstående tabell 1 redovisas utförda beräkningsfall med utvalda vapen vid respektive skjutbana. I tabellen framgår bland annat vapen och skjutplats samt hänvisning till respektive resultatbilaga.

För att få en samlad bild av bullerstörningarna runt förslaget skyttecentrum vid Töllesjö/Höjden har vi räknat ihop de högsta skottljudnivåerna för de skjutbanor där man dels förväntas skjuta flest antal skott per år och dels med de vapen som skall uppfylla riktvärden enligt Naturvårdsverkets grundtabell, se NFS 2005:15.

Detta gäller samtliga skjutbanor förutom skjutbana 7 och 9, trapbanan respektive pistolbana 150 m för magnum revolver. Anledning till att dessa skjutbanor inte ingår i den samlade störningsbilden är följande:

- Vid skjutbana 7 förekommer hagelskytte för vilket man enligt Naturvårdsverket kan acceptera högre riktvärden
- Vid skjutbana 9 kommer antalet skott per år vara försumbart jämfört med motsvarande på övriga skjutbanor (<5 % av totalt avlossade skott).

RAPPORT

Tabell 1. Bifogade kartbilagor för Töllesjö/Höjden

Bilaga	Bana nr.	Beteckning	Vapen
A01	1	Pistolbana 25 m	Pistol M/40, 9 mm sk. ptr. M/40
A02	2	Pistolbana 50 m	Pistol.22 LR Norma
A03	3	Pistolbana 50 m, PPC	Pistol M/40, 9 mm sk. ptr. M/40
A04	4	Gevärsbana 50 m	Gevär CG 63 Junior kal .22
A05	5	Viltmålsbana 80 m	Älgstudsare 7.62 mm, 30-06 Norma Jaktmatch
A06	6	Pistolbana 100 m	Pistol M/40, 9 mm sk. ptr. M/40
A07	7	Trap och Jägartrap	Hagelgevär kal. 12, Nike Skeet, 70 mm, med elevation
A08	8	Dynamiskt skytte	Pistol M/40, 9 mm sk. ptr. M/40
A09	9	Pistolbana 150 m, Magnum	Revolver Magnum kal.45
A10	10	Gevärsbana 300 m	Gevär Carl Gustav, 6.5 mm Norma Silvertorped
A11	"	Gevärsbana 200 m	K-pist M/45, 9 mm Sk ptr. M/39B
A12	"	Alla exkl. bana 7 och 9	-

Det är viktigt att poängtera att redovisade ljudnivåzoner avser ett beskrivet meteorologiskt värsta fall vilket är praxis vad det gäller beräkning av skottbulerutbredning till omgivningen. Man skall således se beräknade ljudnivåer som det högsta värde som någon gång kan uppstå vid mätningar i aktuella mottagarpunkter. Detta gäller tillfällen då skjutning med dimensionerande vapen förekommer inne på skytteanläggningen och att det vid dessa tillfällen råder medvind från skjutplatsen till mottagare dvs. de mätbetingelser som skall gälla för skottbulermätningar enligt Naturvårdsverket.

Anm.

Utgående från resultatredovisningen i bifogade bilagor kan man rent allmänt konstatera att de markerade ljudnivåzonerna på kartutdragen varierar ganska oregelbundet och att man i vissa fall kan notera mindre områden ("nivå-öar") med lägre ljudnivåer än närmaste omgivning. Den främsta orsaken till detta är att beräkningspunkterna valts på en konstant höjd över terrängen och att man därigenom kan få variationer i naturlig skärmdämpning speciellt i "ljudskuggan" nära större höjder.

RAPPORT

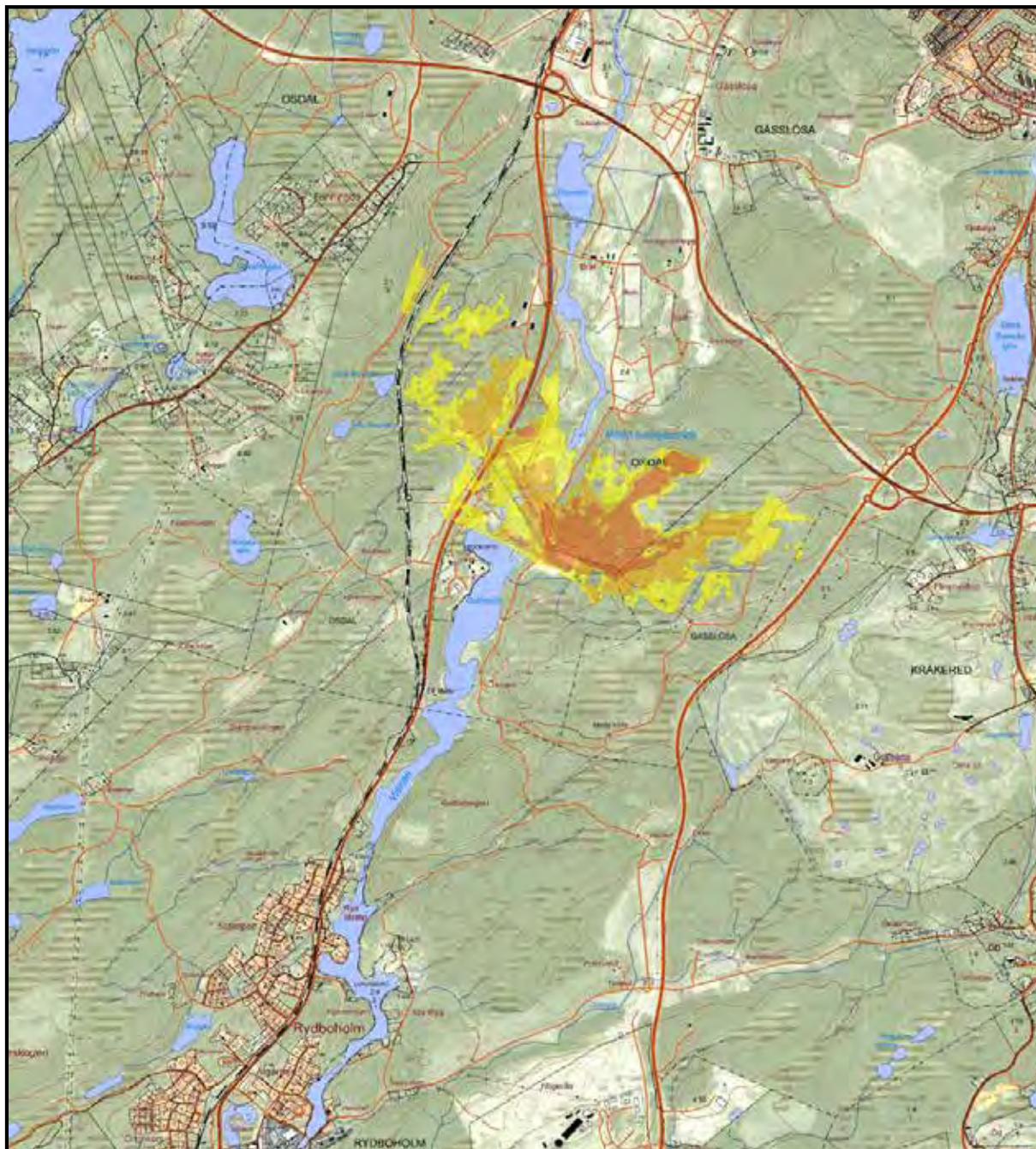
6 Kommentarer och slutsatser

För att få en samlad bild av bullerstörningarna runt vårt nya förslag till lokalisering av skyttecentrum vid Töllesjö/Höjden har vi nu liksom tidigare räknat ihop de högsta skottljudnivåerna för de skjutbanor där man dels förväntas skjuta flest antal skott per år och dels med de vapen som skall uppfylla riktvärden enligt Naturvårdsverkets grundtabell, se NFS 2005:15. Den samlade skottbullerbilden framgår av bilaga 12 där högsta ljudnivån från resp. skjutbana (exklusive bana 7 och 9) i respektive beräkningspunkt redovisas.

Ur kartunderlaget noteras närliggande bostadsområden vid Stampen (Rydboholm), vid Funningen (norr och söder om sjön Gasslången) samt vid Gässlösa (Skutbanegatan).

Följande slutsats kan dras:

- Beräknade och sammanhängande nivåzoner med maximal ljudnivå ≥ 65 dBAI hamnar i samtliga riktningar innanför närmaste bostadsområden. Sålunda förväntas det dimensionerande riktvärdet avseende bostäder för permanent boende och fritidshus, nyanläggning eller väsentlig ombyggnad av bana och verksamhet vardagar dag och kvällstid samt helg (Lördag, sön- och helgdag) dagtid: 65 dBAI, vara uppfyllt.

Bilaga A01. Bana 1, Pistolbana 25m
Pistol M/40, 9mm sk. ptr M/40

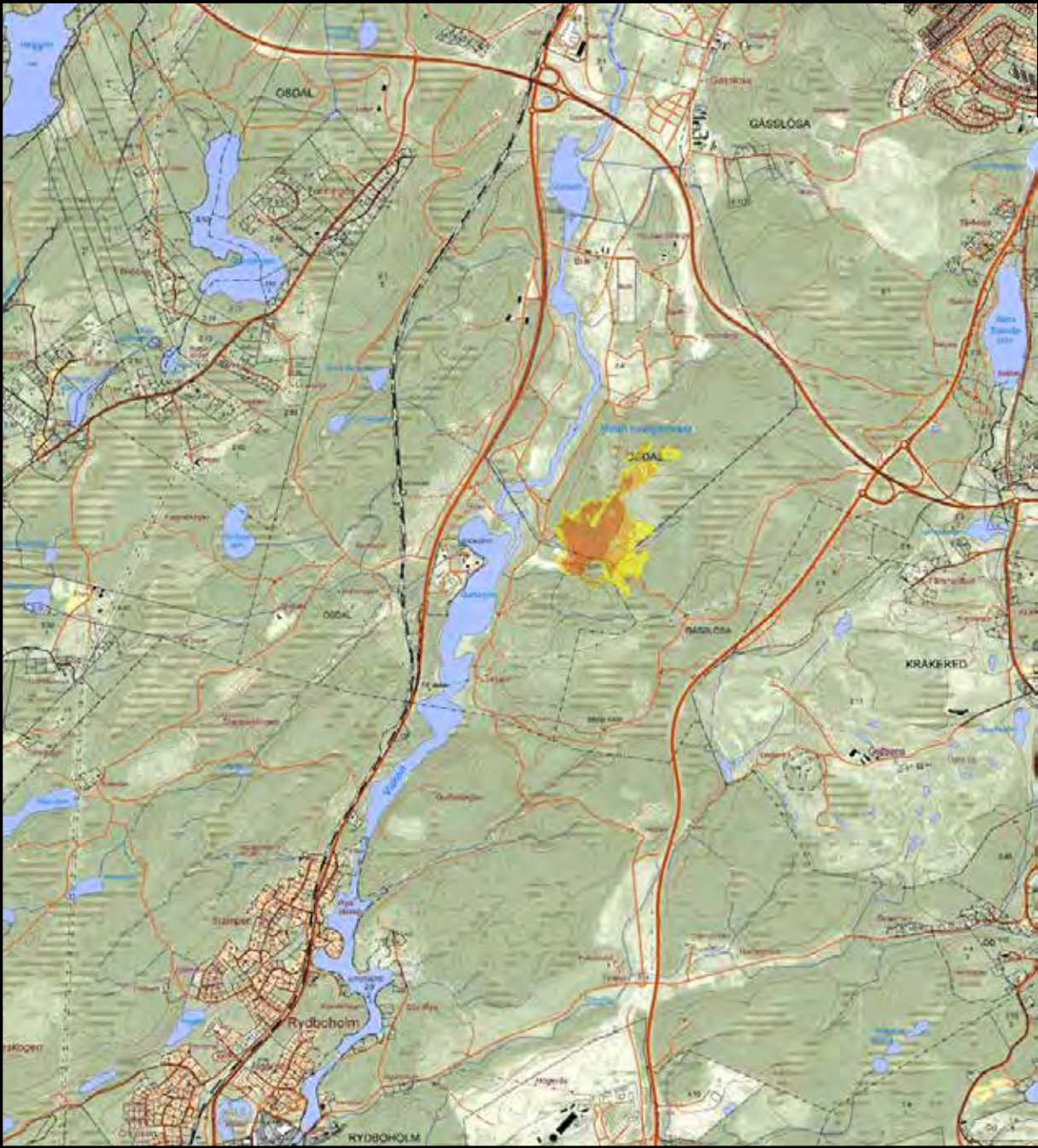
Maximal ljudnivå
i dBA impulse

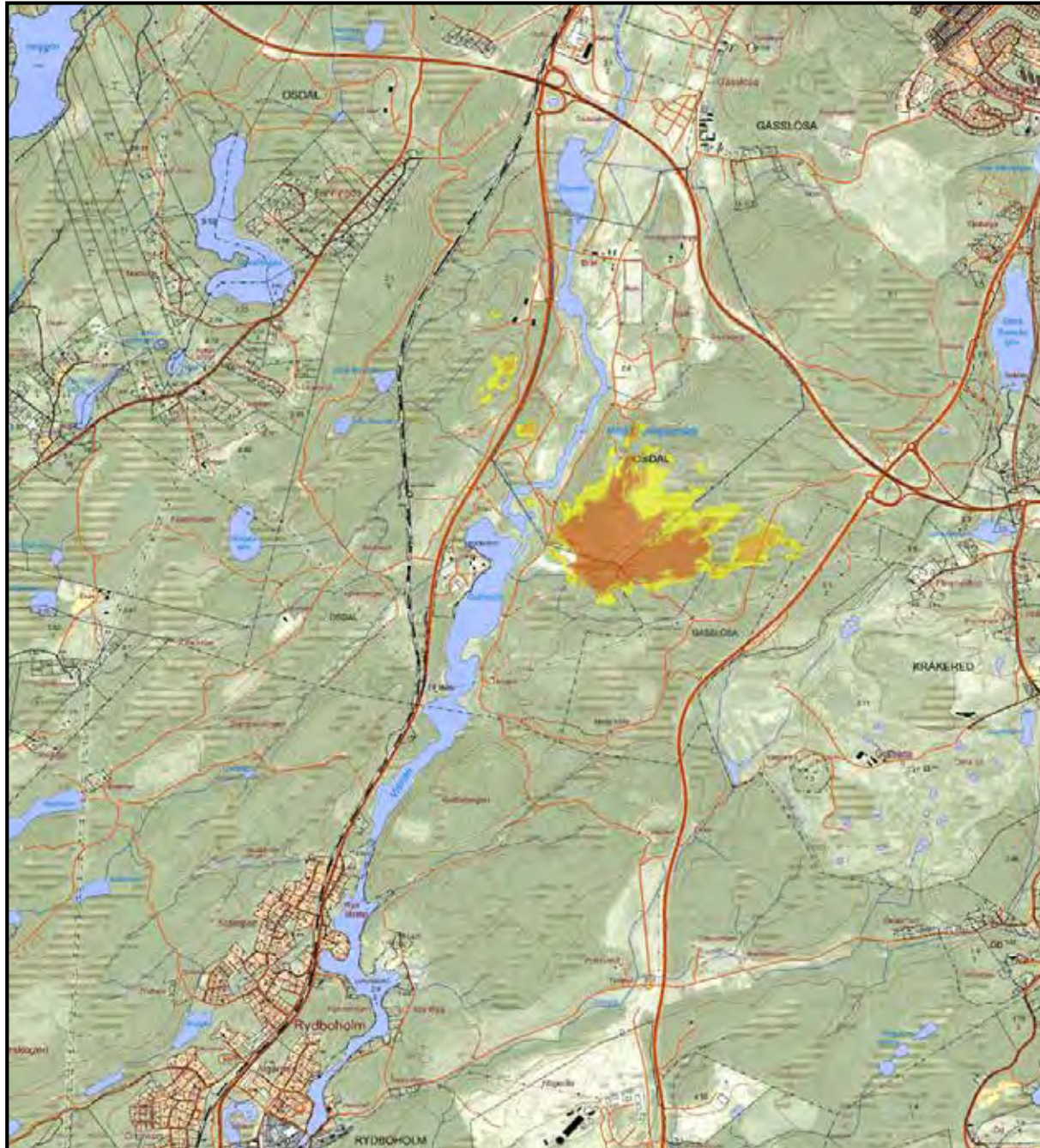
65 <	≤ 70
70 <	≤ 75
75 <	

Bilaga A02. Bana 2, Pistolbana 50m
Pistol .22 LR Norma

Maximal ljudnivå
i dBA impulse

65 <	Yellow	<= 70
70 <	Orange	<= 75
75 <	Red	

Bilaga A03. Bana 3, Pistolbana 50m PPC Pistol
M/40, 9mm sk. ptr. M/40

Maximal ljudnivå
i dBA impulse

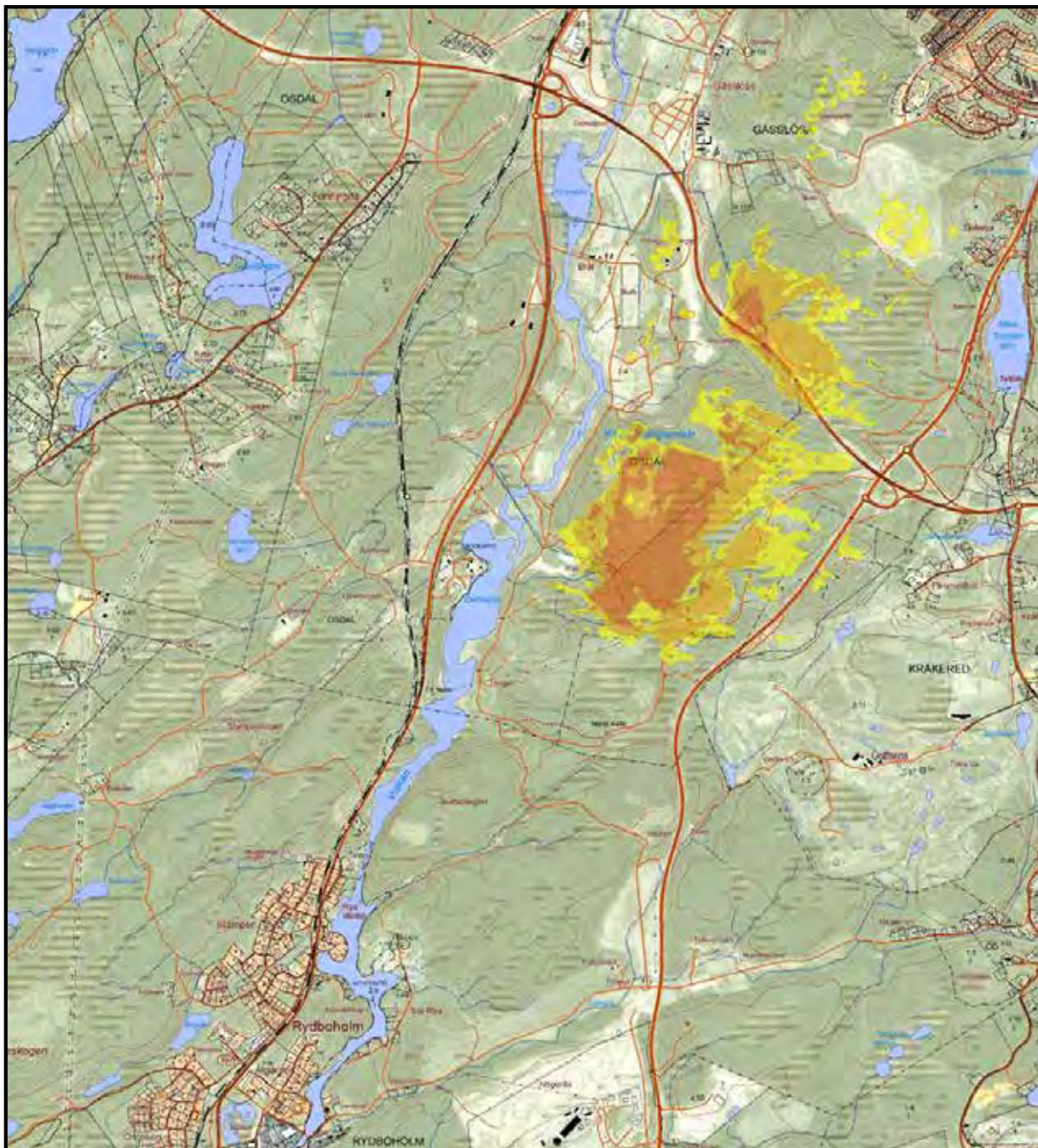
65 <	≤	70
70 <	≤	75
75 <		

Bilaga A04. Bana 4, Gevärsbana 50m. Gevär CG 63 Junior, .22 LR för pistol

Maximal ljudnivå
i dBA impulse

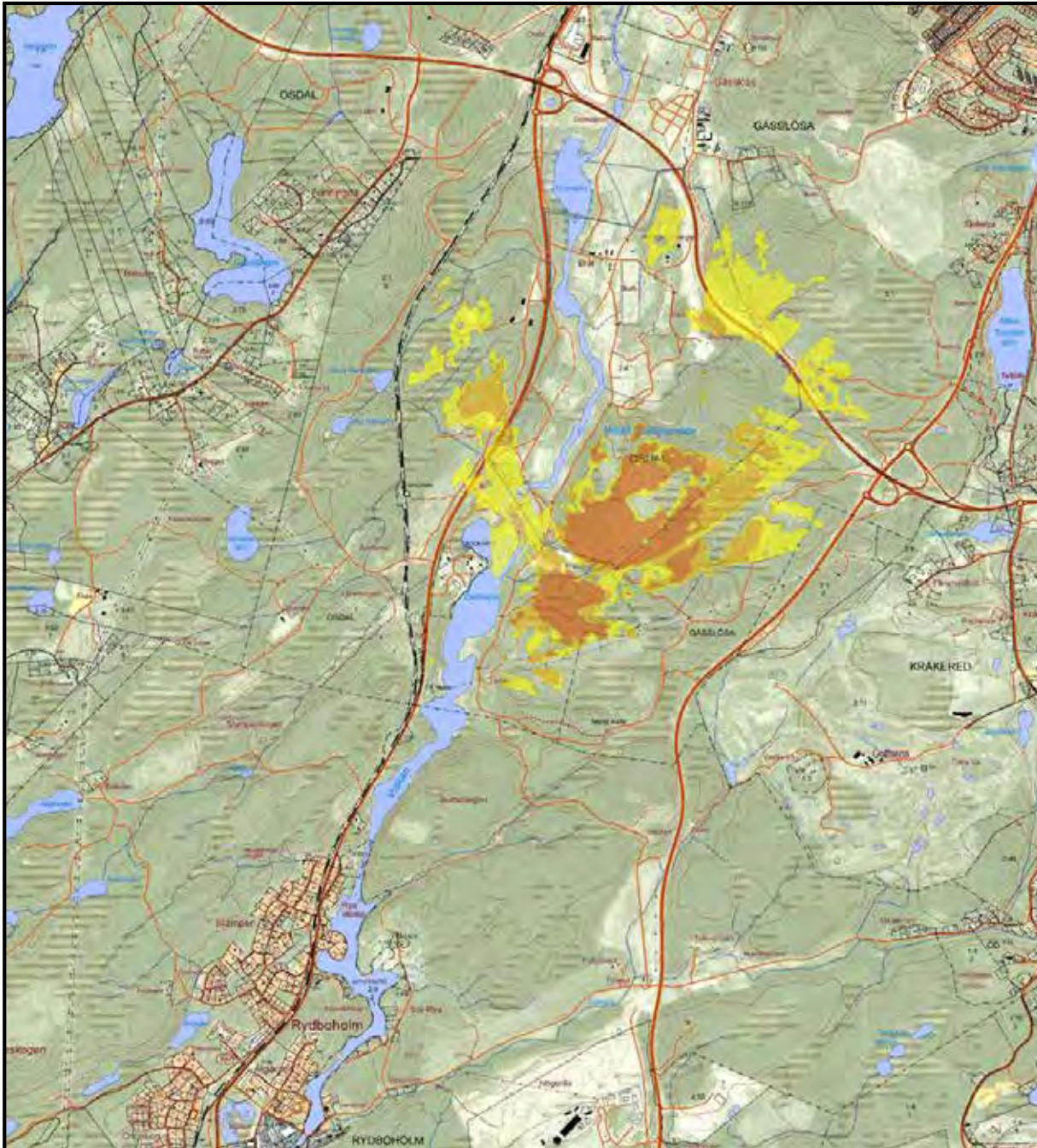
65 <	≤ 70
70 <	≤ 75
75 <	

Bilaga A05. Bana 5, Viltmålsbana 80 m.
Älgstudsare 7.62mm, 30-06

Maximal ljudnivå
i dBA impulse

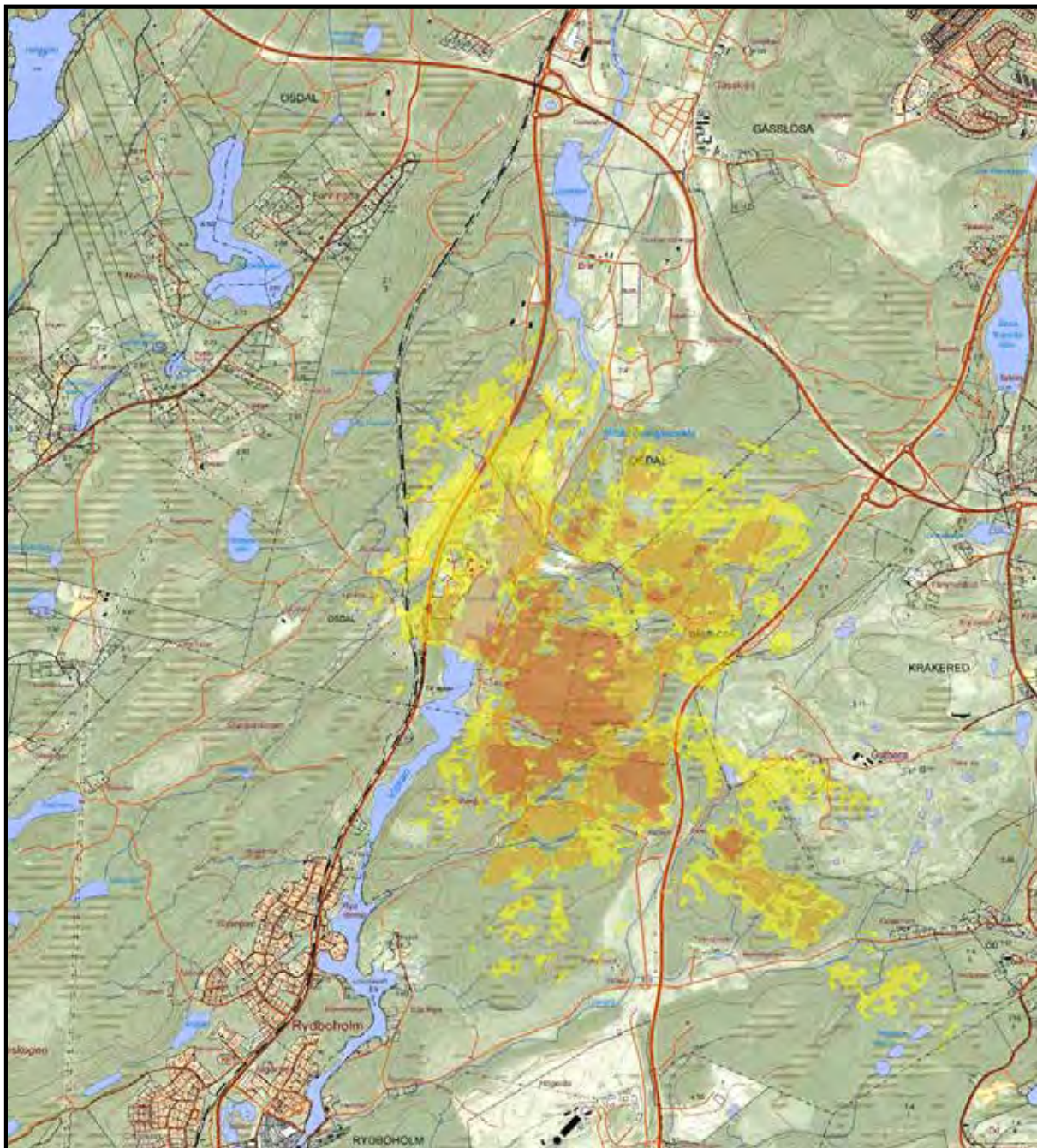
65 <	≤ 70
70 <	≤ 75
75 <	

Bilaga A06. Bana 6, Pistolbana 100 m.
Pistol m/40, 9mm sk. ptr. M/40

Maximal ljudnivå
i dBA impulse

65 <	≤ 70
70 <	≤ 75
75 <	

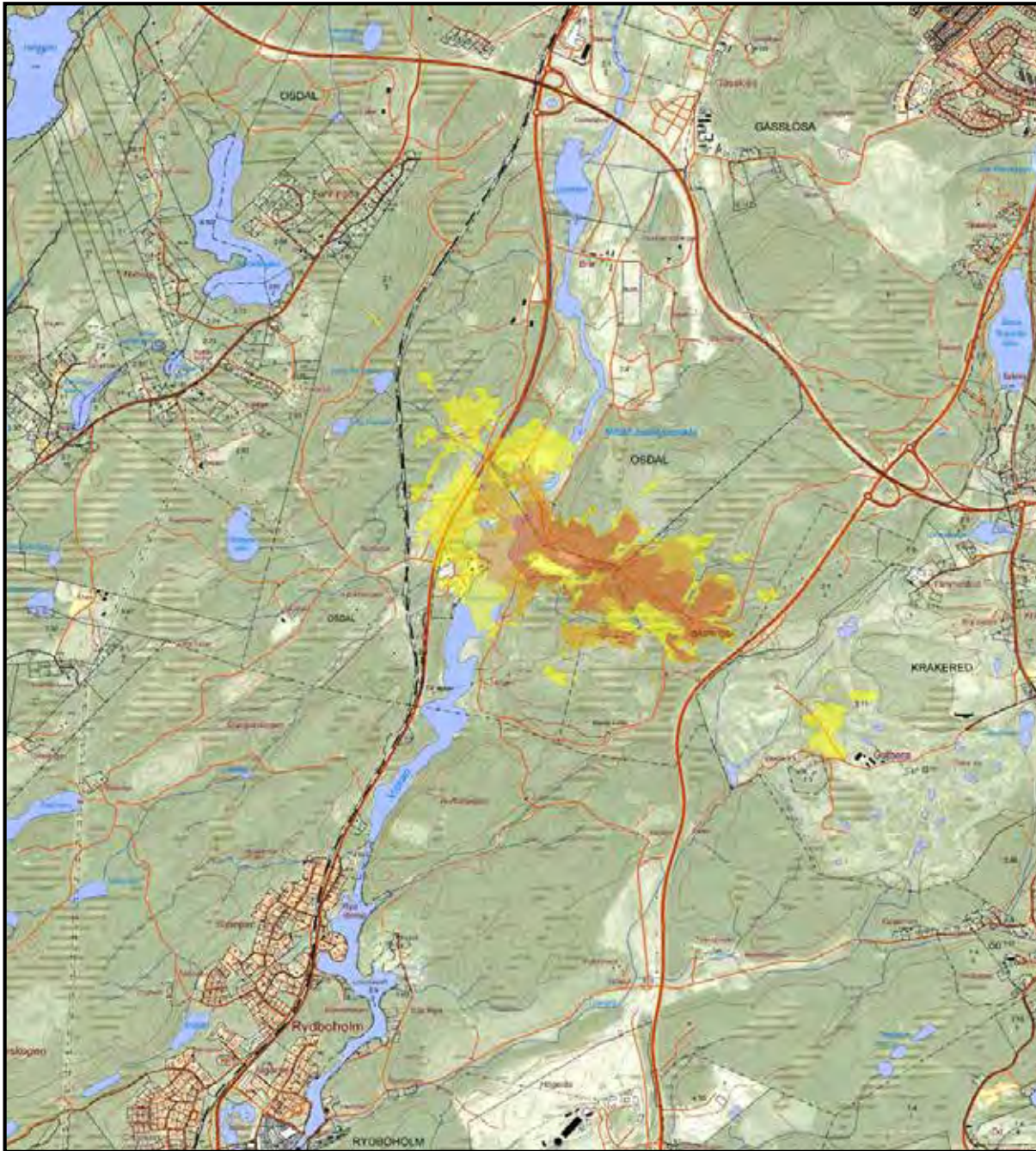

Bilaga A07. Bana 7, Trap och Jägartrap
Hagelgevär kal 12

Maximal ljudnivå
i dBA impulse

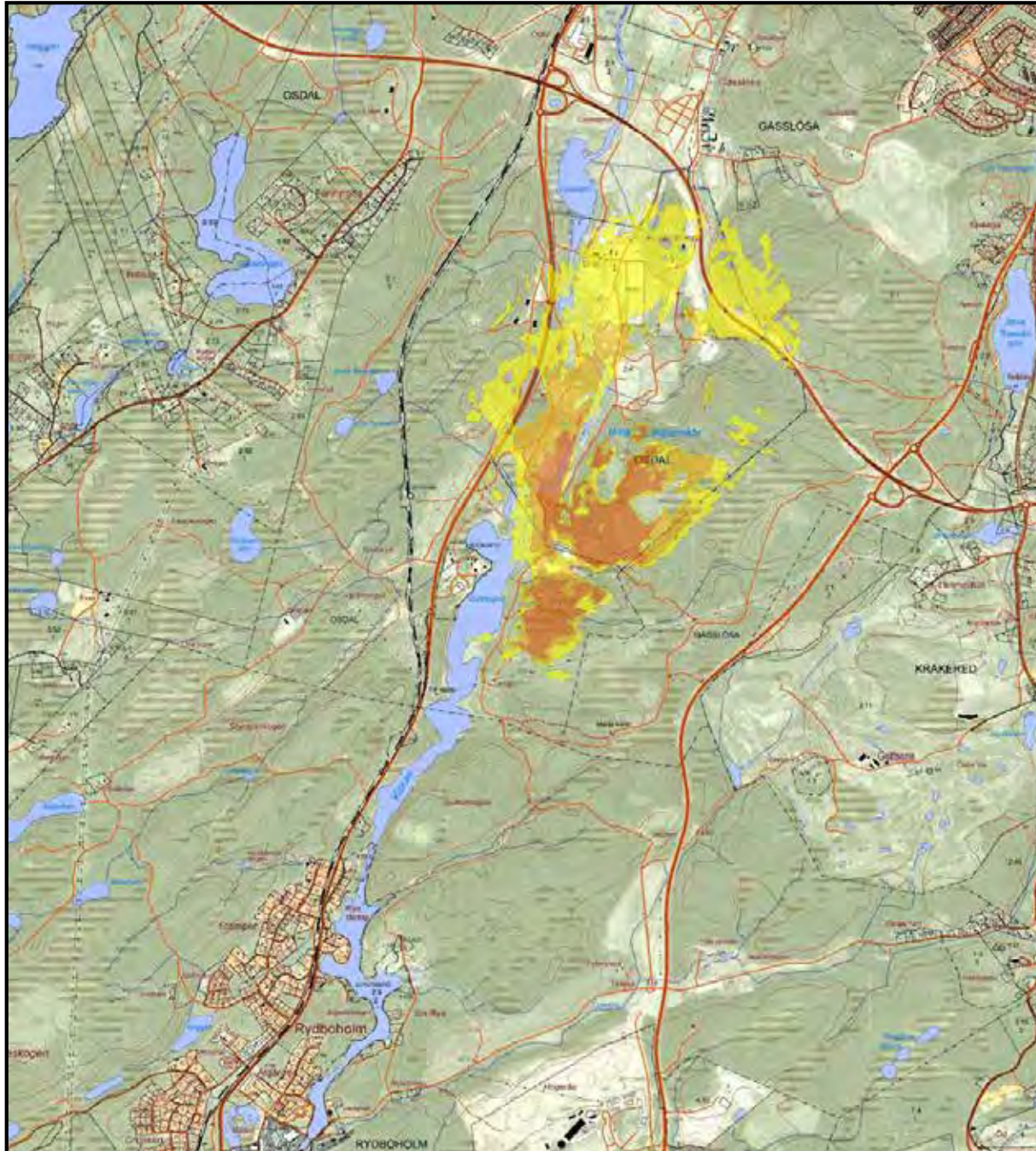
65 <	≤ 70
70 <	≤ 75
75 <	

Bilaga A08. Bana 8, Dynamiskt skytte
Pistol M/40, 9mm sk. ptr. M/40

Maximal ljudnivå
i dBA impulse

65 <	≤ 70
70 <	≤ 75
75 <	

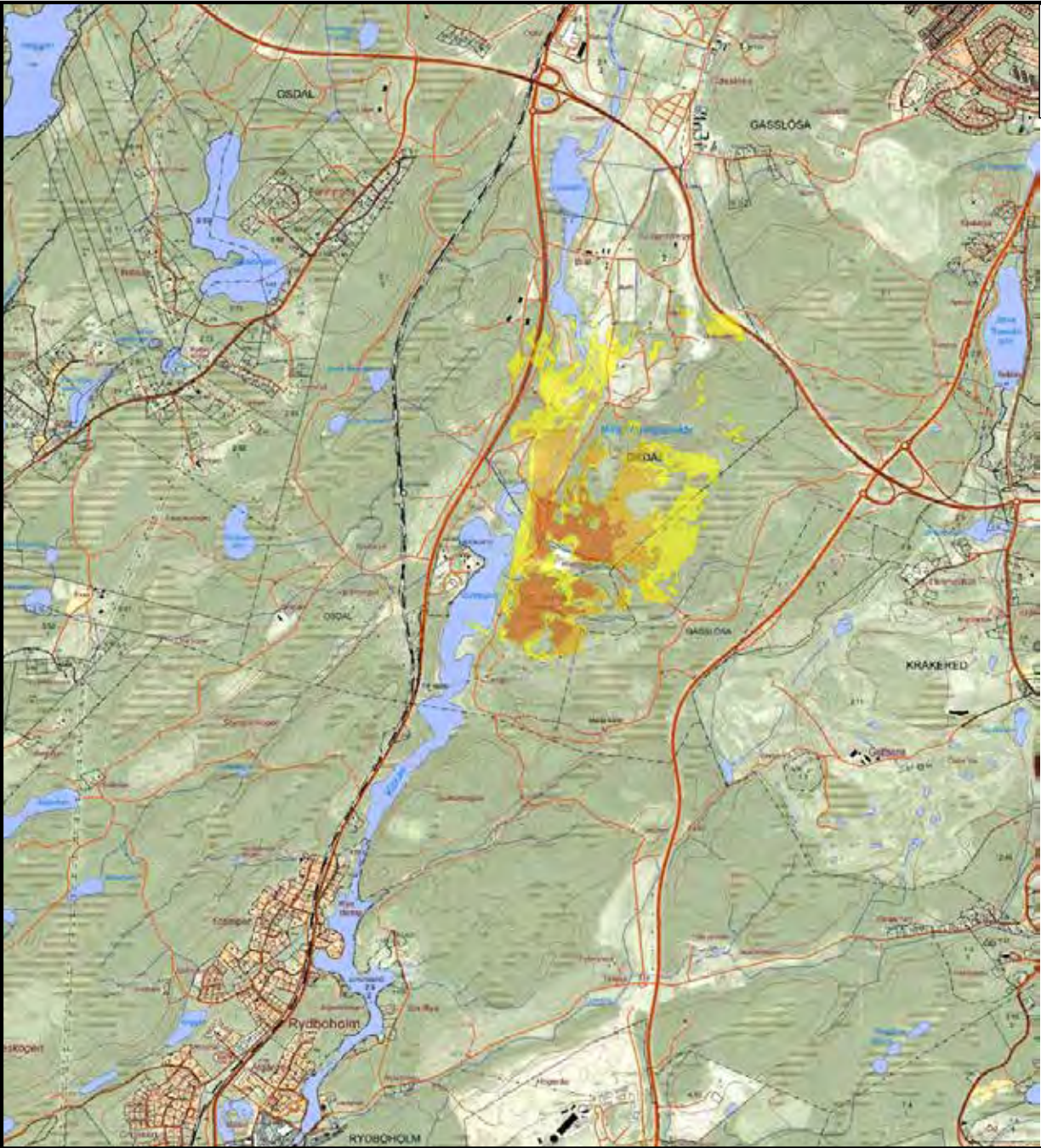

Bilaga A09. Bana 9, Pistolbana 150m Magnum
Revolver Magnum.45

Maximal ljudnivå
i dBA impulse

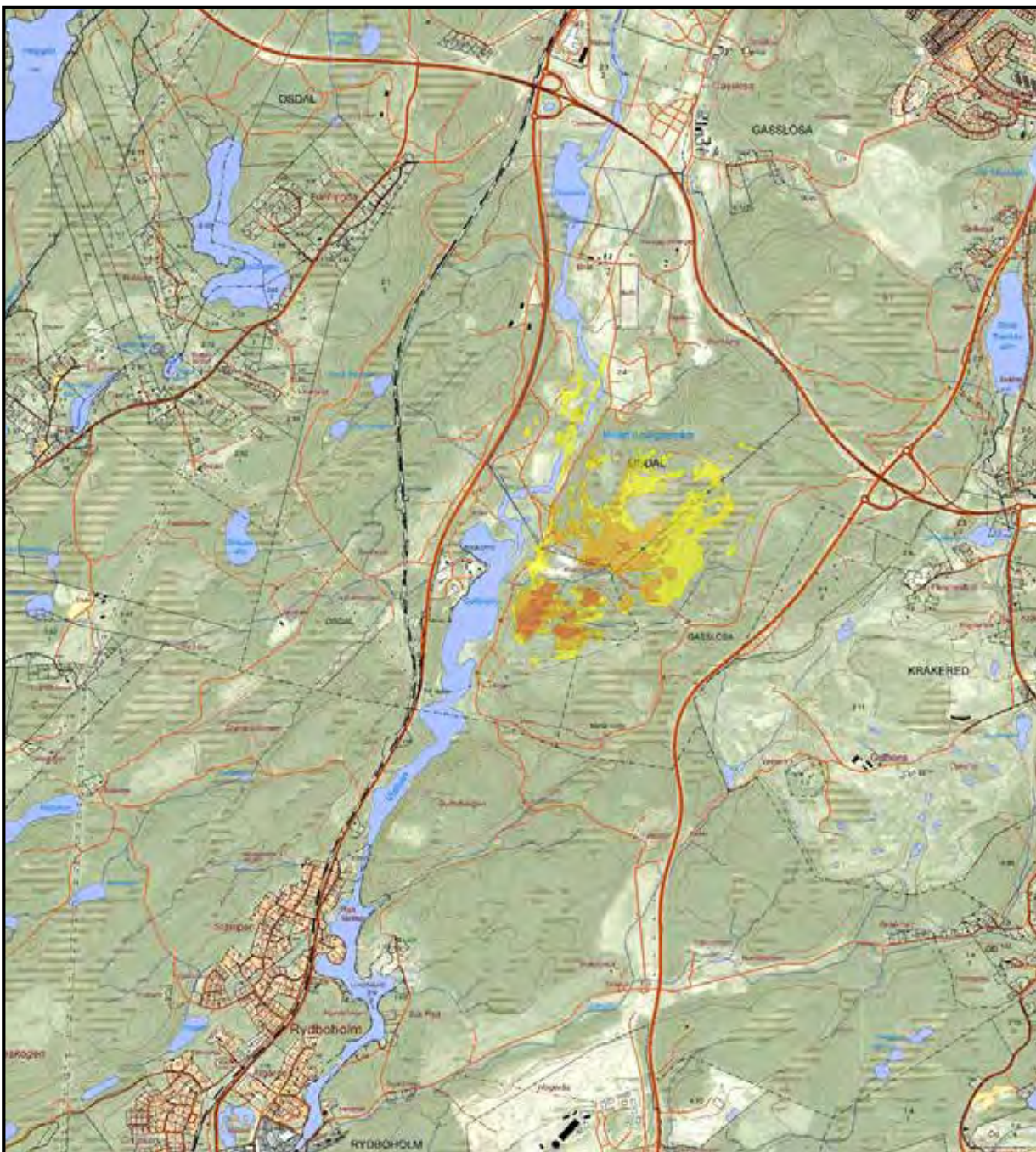
65 <	≤ 70
70 <	≤ 75
75 <	

Bilaga A10. Bana 10, Gevärsbana 300m
Gevär Carl Gustav, 6.5mm

Maximal ljudnivå
i dBA impulse

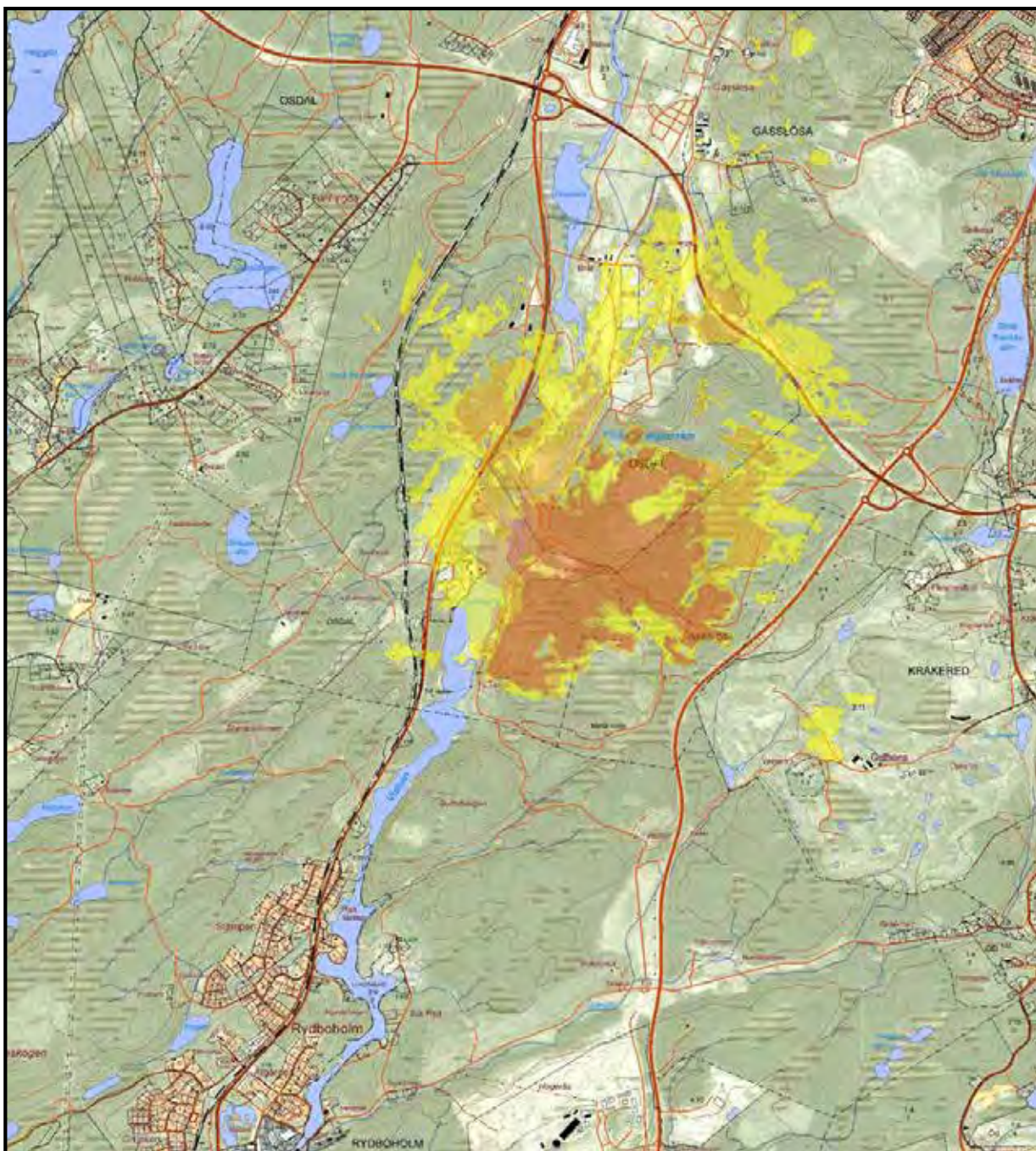
65 <	≤ 70
70 <	≤ 75
75 <	

Bilaga A11. Bana 10, Gevärsbana 200 m.
K-pist M/45, 9mm

Maximal ljudnivå
i dB(A) impulse

65 <	≤ 70
70 <	≤ 75
75 <	

Bilaga A12. Samlad bullerbild inräknat samtliga skjutbanor exkl. bana 7 och 9

Maximal ljudnivå
i dBA impulse

65 <	≤ 70
70 <	≤ 75
75 <	

Förslag på lokalisering av nytt skyttecenter vid Ängen/Kranshult

Bakgrund

Utredning om ett samlat skyttecentrum har pågått sedan sent 90-tal. Ett 30-tal platser har mer eller mindre studerats och de flesta har fallit ifrån av olika anledningar. Tanken har varit att samla olika skytteverksamheter som idag är lokaliserade till olika delar av kommunen för att samla miljöstörande bullerverksamhet, lösgöra strategisk mark mm. Redan år 2001 föreslog dåvarande Miljöskyddsnämnden att bullerstörande verksamhet, som idag är lokaliserad nära bostadsområden, ska flyttas och samlas till en lämpligare plats. En samlokalisering av skytteverksamheterna i Borås är ett gemensamt mål för alla inblandade, såväl från skyttar såväl från Borås Stad. Det innebär att färre invånare blir störda av skottbullen. Ur ett miljöperspektiv är det önskvärt att hitta en plats som kan accepteras, gärna ett område som redan är bullerutsatt.

Kommunstyrelsen fick i november 2017 Kommunfullmäktiges uppdrag att i samverkan med berörda nämnder under 2018 fastställa en plats och starta miljöutredning för ett samlat skyttecentrum i Borås. Stadsledningskansliet tillsammans med Lokalförsörjningsförvaltningen, Miljöförvaltningen, Fritids- och folkhälsoförvaltningen och Skyttealliansen har gemensamt arbetat fram ett förslag på lokalisering av nytt skyttecenter vid Ängen/Kranshult i nära anslutning till Bråts skjutfält.

Under sommaren har konsult upphandlats som också genomfört översiktlig miljöbedömningen för lämpligheten av lokalisering av skyttecenter på området utifrån ett bullerberäkningsperspektiv, se rapport.

Remissinstanser

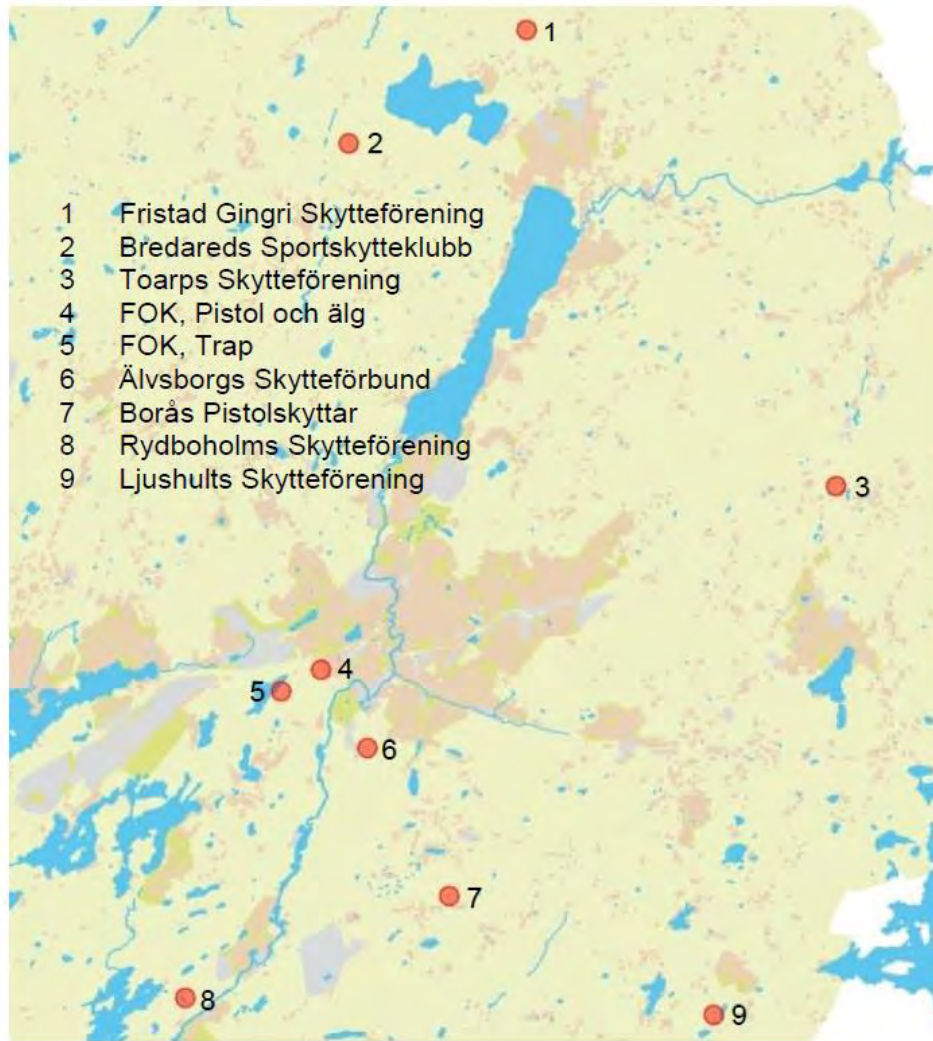
- Skyttealliansen
- Samhällsbyggnadsnämnden
- Fritids- och Folkhälsonämnden
- Miljö- och konsumentnämnden
- Lokalförsörjningsnämnden
- Tekniska nämnden
- Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund
- Polisen
- Borås Energi och Miljö
- Borås elnät
- Vattenfall
- Fortifikationsverket

Övriga nås via tidigt samråd som kommer att annonseras. Intressenter såsom föreningar, organisationer, närboende m.m. får då möjlighet att i dialog med inblandade parter diskutera skyttecentrets lokalisering.

Syfte

Syftet är att genom samlokalisering av befintliga skyttebanor minska antalet bullerutsatta områden.

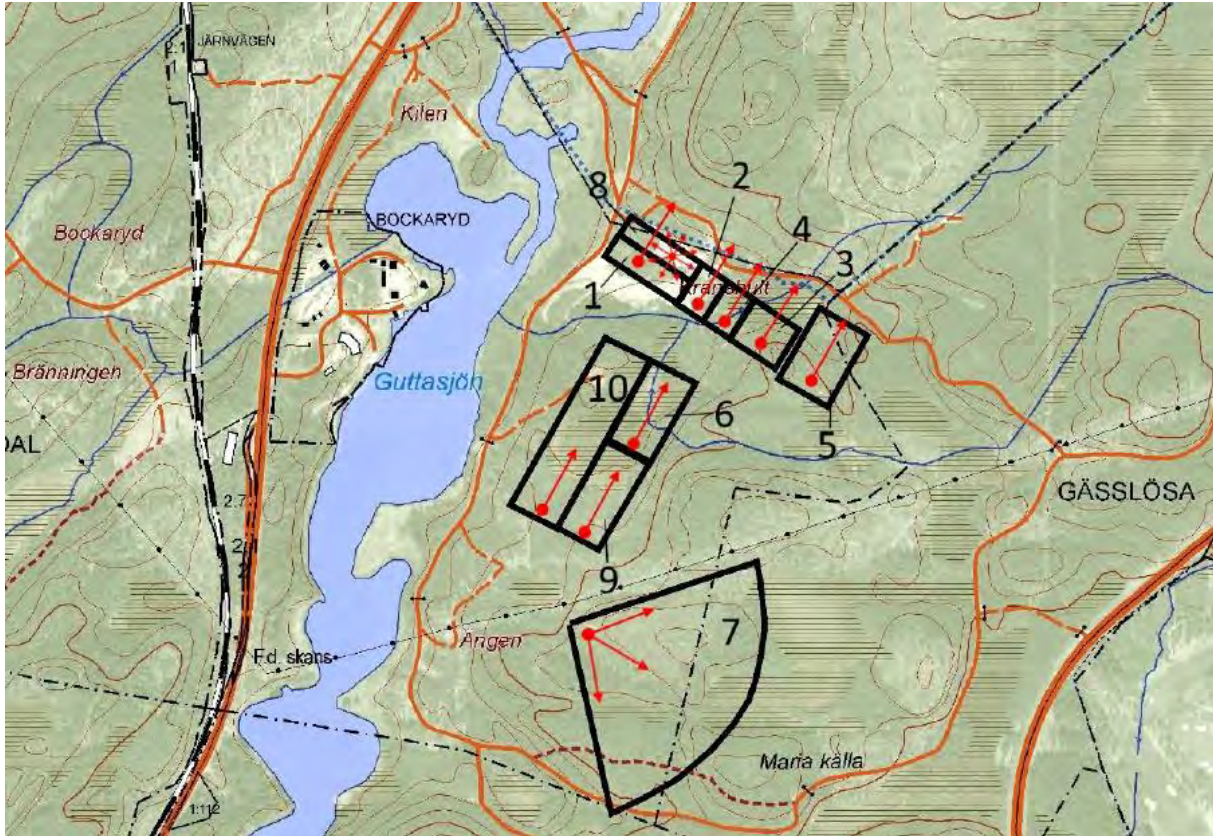
Nuvarande skytteanläggningar i kommunen

Nuvarande anläggningar som försvinner vid samlokalisering och därmed minskar antalet bullerutsatta områden.

Förening	Fastighet	Fastighetsägare	Adress
1. Fristad Gingri Skytteförening	SVENSTORP 1:4	Borås kommun	
3. Toarps Skytteförening	HÄLJARED 2:45	privatperson	Toarpsdal
4. FOK, Föreningen För Olympiskt Korthållsskytte	OSDAL 3:4	PEAB	Pickesjövägen 15
5. FOK, Föreningen För Olympiskt Korthållsskytte	OSDAL 2:2	Borås kommun	Pickesjön
6. Älvsborgs Skytteförbund	GÄSSLÖSA 5:1	Borås kommun	Skjutbanegatan
7. Borås Pistolskyttar	KRÅKERED 2:54	Borås kommun	
8. Rydboholms Skytteförening	RYDBOHOLM 1:342	Borås kommun	Skrapered Duvesjön
9. Ljushults Skytteförening	ROPPERED 1:2	privatperson	vid Abborrasjöns södra spets

Föreslagen ny anläggning vid Ängen/Kranshult

Omfattning

Skyttealliansens vision om hur ett skyttecenter kan utformas har sin grund utifrån behov och möjligheter för att skapa framtidens skytteanläggning. Anläggningen kan bestå av 10 banor som täcker in de vanligaste skyttegrenarna. Totalt antal skott per år förväntas ligga på cirka 400 000 stycken. Skyttealliansens ambition är att miljöanpassa området och arbeta för att så få störningar som möjligt uppstår för kringboende och verksamheter i närområdet. Anläggningen ska tillgänglighetsanpassas för människor med olika funktionsnedsättningar.

Skyttealliansen har som mål att anläggningen anpassas för att kunna stå som arrangör för Svenska mästerskap, Nordiska mästerskap, Europamästerskap och Världsmästerskap i aktuella skyttegrenar.

Lokalisering

Området som pekats ut ligger vid Ängen/Kranshult söder om Bråts skjutfält och är i dag ett redan bullerutsatt område. Väster om utpekat område finns Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund övnings- och utbildningsanläggning vid Guttasjön, Varbergsvägen, Viskadalsbanan. Norr om området finns Bråt och militärens övningsområde samt väg 27. Österut finns väg 41 och söderut finns Sobackens kraftvärme- och avloppsreningsverk.

Miljö

Natur- och kulturvärden

Området domineras av produktionsskog utan kända naturvärden.

Vid Kranshult i nordväst, nära Viskan och försvarsmaktens område, ligger en sand- och grustäkt som blivit en bra miljö för vildbin, hotade arter med stort värde för ekosystemen. En verksamhet i form av skjutbanor i närheten av området kan gynna området eftersom sandytorna inte får växa igen, vilket är vad som nu håller på att ske. Avstämning ska ske med kommunbiologerna om hur detta område ska hanteras under den tid då skjutbanor och eventuella tillfartsvägar ska anläggas.

En halv kilometer söder om det utpekade området ligger den kulturhistoriskt intressanta Maria källa.

Buller

Ljudnivån från finkalibriga vapen bör inte överstiga de riktvärden som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från skjutbanor (NFS 2005:15). De bullerberäkningar som konsulten presenterat visar att inga bostäder hamnar i områden som överstiger 65 dB, som är riktvärdet för bostäder dagtid.

Juridiken kring miljöprövning av skjutbanor

Skjutbanor för finkalibrigt skytte (mindre än 20 millimeter) är en miljöfarlig verksamhet, enligt miljöbalkens 9:e kapitel. Sådana skjutbanor är dock bara anmälningspliktiga enligt miljöprövningsförordningen 30:2, inte tillståndspliktiga. Därmed kan den planerade verksamheten inte heller anses medföra en *betydande miljöpåverkan* enligt miljöbalkens 6:e kapitel.

Skyttecentret ska ändå i flera avseenden hanteras som om det medförde betydande miljöpåverkan enligt miljöbalkens 6:e kapitel. Samråd med grannar och andra berörda kommer till exempel att ske.

Fortsatt arbete

Efter genomförd remiss kommer yttranden att sammanställas inför lokaliseringsbeslutet.

Skyttealliansen kommer efter lokaliseringsbeslut ansöka om markarrende, anläggningslån, miljötillstånd och bygglov. Det planerade skyttecentret anmäls till Miljö- och konsumentnämnden som fattar beslut i form av ett föreläggande om skyddsåtgärder, där till exempel skjuttider kan regleras.

Befintliga arrenden för nuvarande skytteanläggningar på kommunal mark kommer sägas upp av Borås Stad.

Svar på remissen

Svar på remissen skickas i PDF-format till ks.diarium@boras.se. Ange: Dnr KS 2018-00650. Sista dag för svar är 2018-12-20.

Samrådsredogörelse på förslag på lokalisering av nytt skyttecenter vid Ängen/Kranshult

Kommunstyrelsen fick i november 2017 Kommunfullmäktiges uppdrag att i samverkan med berörda nämnder under 2018 fastställa en plats och starta miljöutredning för ett samlat skyttecentrum i Borås. Stadsledningskansliet tillsammans med Lokalförsörjningsförvaltningen, Miljöförvaltningen, Fritids- och folkhälsoförvaltningen och Skyttealliansen har gemensamt arbetat fram ett förslag på lokalisering av nytt skyttecenter vid Ängen/Kranshult i nära anslutning till Bråts skjutfält.

Bakgrund

Utredning om ett samlat skyttecentrum har pågått sedan sent 90-tal. Ett 30-tal platser har mer eller mindre studerats och de flesta har fallit ifrån av olika anledningar. Tanken har varit att samla olika skytteverksamheter som idag är lokaliserade till olika delar av kommunen för att samla miljöstörande bullerverksamhet, lösgöra strategisk mark mm. Redan år 2001 föreslog dåvarande Miljöskyddsnämnden att bullerstörande verksamhet, som idag är lokaliserad nära bostadsområden, ska flyttas och samlas till en lämpligare plats. En samlokalisering av skytteverksamheterna i Borås är ett gemensamt mål för alla inblandade, såväl från skyttar såväl från Borås Stad. Det innebär att färre invånare blir störda av skottbullen. Ur ett miljöperspektiv är det önskvärt att hitta en plats som kan accepteras, gärna ett område som redan är bullerutsatt.

Syfte

Syftet är att genom samlokalisering av befintliga skyttebanor minska antalet bullerutsatta områden.

Remiss

Den 24 oktober lades information och dokument kopplade till remissen ut på Borås Stads hemsida. Remissen skickades också ut till följande remissinstanser.

- Skyttealliansen
- Samhällsbyggnadsnämnden
- Fritids- och Folkhälsonämnden
- Miljö- och konsumentnämnden
- Lokalförsörjningsnämnden
- Tekniska nämnden
- Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund
- Polisen
- Borås Energi och Miljö
- Borås elnät
- Vattenfall
- Fortifikationsverket

Övriga intressenter bjöds in till tidigt samråd som annonserades i BT den 28 oktober. Intressenter bjöds in till den 14 november. Där kunde föreningar, organisationer, närboende m.m. möjlighet att i dialog med inblandade parter diskutera skyttecentrets lokalisering.

Sammanfattning i korthet av remissvar

Remissinstanser

Samtliga remissinstanser har svarat och ser positivt på förslaget av att etablera ett skyttecenter vid Ängen/Kranshult. Remissinstanserna har dock en del tillägg kring åtgärder som bör vidtas/beaktas vid ett etableringsbeslut. De synpunkter som bör vidtas/beaktas är:

- Samarbete med Borås Fältrittklubb för att undvika störningar och olyckor vid bl.a. ridtävlingar.
- Beakta de naturvärden som finns på föreslaget område.
- Tillfartsvägar till det föreslagna området måste upprustas.

Föreningar/organisationer

De föreningar som svarat på remissen är negativa till förslaget på etablering av nytt skyttecenter vid Ängen/Kranshult.

- Samarbete med Borås Fältrittklubb är viktigt för att undvika störningar vid ridtävlingar och den dagliga verksamheten. Tillgängligheten till området för häst och ryttare samt hundägare får inte omöjliggöras.
- Det buller som skytteverksamheten genererar är inte acceptabel för boende i Rydboholm och Kråkered.
- Oro för hur djur och natur påverkas.

Privatpersoner

De privatpersoner som svarat på remissen är negativa till förslaget av etablering av nytt skyttecenter vid Ängen/Kranshult.

- Boende i Rydboholm oroas av närheten till föreslagen etablering av nytt skyttecenter. De upplever att de redan har flera störande verksamheter i sitt närområde såsom vägar, järnvägar och Sobacken.
- Oro för hur djur och natur påverkas.

Remissinstans	Kommentarer
Fritids- och Folkhälsönämnden	<ul style="list-style-type: none"> • Godkänner förslag till lokalisering av nytt skyttecenter vid Ängen/Kranshult • Nära samverkan med Borås Fältrittklubb och andra berörda är en förutsättning för en eventuell etablering.
Samhällsbyggnadsnämnden	<ul style="list-style-type: none"> • Samhällsbyggnadsnämnden tillstyrker remissen med beaktande av nedanstående synpunkter. • I Översiktsplan 2018 finns kommande verksamhetsområden utpekade både väster och nordost om den tänkta lokaliseringen. Vid en utbyggnad av verksamhetsområdena kommer marken till stora delar plansprängas och hårdgöras. Dessa åtgärder kan påverka bullerbilden och bör beaktas i det fortsatta utredningsarbetet. • Samhällsbyggnadsnämnden ser gärna att vid beräkning av skottbuller, att även lägre värden redovisas. Det ger möjlighet att bedöma om lokaliseringen av skyttecentret kommer att ha någon inverkan på Gässlösaområdets attraktivitet som utvecklingsområde för nya bostäder vid exploatering av området.

	<ul style="list-style-type: none"> Förslag på lokalisering ligger delvis inom grönområdesplan klass två och i översiktsplanens utredningsområde för naturreservat. Eventuell påverkan på befintliga verksamheter, exempelvis ridhuset, bör utredas. Saknar en beskrivning över hur tillfartsvägar för området ska lösas.
Miljö- och konsumentnämnden	<ul style="list-style-type: none"> Tillstyrker förslaget på lokalisering av nytt skyttecenter under förutsättning att hänsyn tas till naturvärden vid Kranshults grustag. Kompensationsåtgärder ska utföras och planerade åtgärder ska stämmas av med kommunbiologen. Lokaliseringen är väl vald. Att den största delen av all skytteverksamhet samlas på ett och samma ställe är positivt ur bullersynpunkt men även ur föroreningsynpunkt, då uppkomna föroreningar samlas inom ett område. Den norra delen av aktuellt område utgörs av grustaget vid Kranshult som har klass 1, högsta naturvärde i Borås Stads naturdatabas. Områdets värden är kopplade till varma öppna solbelysta sandytor med blomrika ytor för pollinerare. Skytteverksamhet kan mycket väl samverka med dessa värden om området planeras och sköts på ett gynnsamt sätt så att verksamheten bidrar till att uppfylla bevarandemålen. Verksamheten kommer att bidra till att sandiga ytor inte växer igen med samma hastighet som sker idag. Med utgångspunkt i inlämnat förslag kommer dock vissa kompensationsåtgärder att krävas.
Lokalförsörjningsnämnden	<ul style="list-style-type: none"> Tillstyrker föreslagen placering.
Tekniska nämnden	<ul style="list-style-type: none"> Tekniska nämnden tillstyrker föreslagen lokalisering av nytt skyttecenter vid Ängen/Kranshult. Tillfarten till området behöver studeras vidare då standarden på befintligt vägnät inte tillgodoser tillgängligheten till föreslaget skyttecenter på ett tillfredsställande sätt.
Vattenfall	<ul style="list-style-type: none"> Vattenfall har inget att erinra i detta ärende.
Borås Energi och Miljö AB	<ul style="list-style-type: none"> Borås Energi och Miljö AB har inget att invända mot förslaget.
Polisen	<ul style="list-style-type: none"> Polismyndigheten har ingen erinran gällande placering av skyttecenter vid Ängen/Kranshult.
Borås Elnät AB	<ul style="list-style-type: none"> Borås Elnät AB har inget att erinra. Området för planerad av nytt skyttecentrum ligger inom Borås Elnäts distributionsområde. Dock kan det bli lång leveranstid för elanslutning då vi inte har något utbyggt nät i området.
Fortifikationsverket	<ul style="list-style-type: none"> Fortifikationsverket har inget att erinra. Försvarsmakten bör kontaktas för att samråda i frågan.
Skyttealliansen	<ul style="list-style-type: none"> Borås Skytteallians tillstyrker den föreslagna lokaliseringen. Lokaliseringen ger möjligheter och utrymme för samtliga klubbars verksamhet. Bullerutredningen visar att inga boende berörs av buller över Naturvårdsverkets riktlinjer.

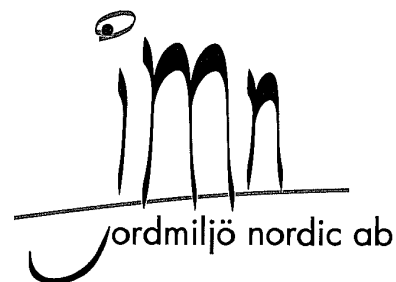
	<ul style="list-style-type: none"> • Området är redan utsatt för buller och andra störningar från Bråts skjutfält, tre stora vägar och järnväg samt av närheten till brandövningsplatsen och energikombinatet. • Naturvärden för solitärbin på Bråt kan förbättras genom lokaliseringen.
Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund	<ul style="list-style-type: none"> • Räddningstjänsten har inget att erinra om lokaliseringen. • Byggnaderna måste bli nåbara för räddningsinsatser, så att räddningsfordon kan nå fram och ställa upp maximalt 50 meter från byggnaders entréer. • Räddningstjänsten anser att frågan om hur skyttecentrets bullernivåer påverkar Guttasjöns övnings- och utbildningsanläggning ska utredas vidare, samt att nödvändiga bullersänkande åtgärder behöver utredas och, vid behov, vidtas.
Föreningar	Synpunkter
Framtid Rydboholm	<ul style="list-style-type: none"> • Hur har man tänkt kring ridhuset, verksamheten där är ju väldigt känsligt för skarpa ljud? • Den del av skyttecentret (Bana 7) som kommer att ligga närmast Rydboholm är den bana som har högst decibelstyrka. Varför lägger man denna bana längst söderut mot bebyggelse? • Vill påvisa att bullerberäkningarna är antaganden och inga riktiga beräkningar i form av tester har gjorts. Man har inte tagit hänsyn till att ljud fortplantar sig över vatten. • Att samlokalisera de utspridda skytteföreningarna i och runt Borås lösgör områden och kommunal mark som går att använda till annat. Vad ska man göra med den kommunala marken i Gingri, Gässlösa, Kråkered, Rydboholm? • Hur går era tankar här, ska vi invånare i Rydboholm fortsatt vara Boråsarnas soptipp eller kommer Ni att visa för oss att framtiden faktiskt kan bli lite ljusare genom att INTE anlägga mer störande verksamheter i och omkring vår ort?
Borås Fältrittklubb	<ul style="list-style-type: none"> • Placeringen av ridhuset ligger så att antingen får du gå mot Bråt när du ska rida ute i skog och mark, eller ta din häst över Varbergsvägen (!) mot Pickesjön. De flesta som rider ut från klubben väljer därför självklart att rida mot Bråt. Enligt Miljöförvaltningen så vill de gärna att vi rider mot Bråt p.g.a. de naturvärden som ska bevaras där hästar hjälper till. • Vi har flera gånger om året större tävlingar, både utom- och inomhus men med alla hästar i tältstall eller framridning utomhus. Här kommer hästar som inte är vana vid skott att genomföra en tävling. Hästar är av naturen ett flyktdjur och gillar inte skott. Här ser vi ett problem att genomföra våra tävlingar. • Vi vill kunna rida utomhus, ha våra tävlingar och inte igen bli begränsade ännu en gång. Hästar är flyktdjur och kan ställa till med stora personskador om de blir skrämde. BFK finner det högst olämpligt att lägga ett skyttecenter så nära vår anläggning och ser uppenbara risker med detta för vår verksamhet. Vi vill gärna vara med i denna dialog.
Kråkereds byalag	<ul style="list-style-type: none"> • Vi boende i Kråkered, Transås med omnejd protesterar mot byggandet ett nytt skyttecenter vid Ängen/Kranshult.

	<ul style="list-style-type: none"> • Läget i Kråkered idag är tung trafik på R27 med hög bullernivå, tung trafik på R41 med hög bullernivå, tung trafik på Kråkeredsvägen med hög bullernivå samt ett flisupplag med hög bullernivå. Ett skyttecenter med 10 banor i vår närmiljö, som försämrar ytterligare, med ännu mer bullerstörningar, är inte acceptabelt! • Vi har erfarenhet av militärens övningsfält på Bråt, då det var 50 000 skott per år. Det hörs inte bara ute, där det är mest störande, utan även inomhus. Skjutande är mycket mer störande än trafikbuller.
Framtid Rydboholm (styrelsen)	<ul style="list-style-type: none"> • Vi i styrelsen i Framtid Rydboholm motsätter oss byggandet av ett nytt skyttecenter vid Ängen/Kranshult. • Närheten till Rydboholm och det oljud som kommer påverka orten negativt. Som ni skriver i rapporten är platsen redan bullerutsatt i form av 27:an, 41:an, Viskadalsbanan och Sobacken. Detta är vi väl medvetna om då vi bor och lever här. Vi har fått stå ut med bullret under byggandet av EMC samt lukten som tyvärr börjar öka igen. Varför ska vi också få utstå oljudet från en skytteanläggning? • Vi vill att Rydboholm ska växa och vara attraktivt för alla att flytta hit, framförallt för barnfamiljer då vi har en av Borås finaste förskolor. • Vi vet att det på regementets tid sköts en hel del skott i det tänkta området men mestadels på dagtid under sommarhalvåret och med en beräknad mängd av 50 000 st. per år. Nu visar beräkningarna på att det kommer att skjutas c:a 400 000 st. skott om året (c:a 1100 skott om dagen, c:a 100 skott i timmen, lågt räknat), dagtid, kvällstid och på helger. Tävlingar kommer främst att hållas på helger vilket kommer att drabba oss närboende. • Bullerberäkningarna är enbart gjorda över skog och terräng och ingen hänsyn har tagits till hur ljud fortplantar sig över vatten. • Om man nu lägger ett skyttecenter här så har man stängt stadens utbredning och utveckling söderut för all framtid. • Detta skyttecenter kommer helt klart störa naturlivet och det populära sportfisket i området. • Det finns planerade vandringsleder i aktuellt område. 7st rastplatser är utmarkerade varav en är belägen på stranden mittemot Guttasjöns övningsområde och en vid platsen Källan, alltså i alldeles närhet till skyttecentret. Vandringslederna är på vardera 2,2 och 9,2 km. Vem kommer att använda dessa när det börjar skjutas i tid och otid? Är man säker här då? • När vi har undersökt de olika skytteföreningarna som räknas upp i rapporten förstår vi att flera inte längre är aktiva. • Argumentet att frigöra kommunal mark i och med nedläggningarna av flera skjutbanor verkar ju bara påhittat. Staden kommer att förlorat bra mycket mer på att låsa in sig med det nya skyttecentret än på att renovera och utöka de befintliga banorna.
Västergötlands Ornitologiska	<ul style="list-style-type: none"> • Det är med viss bestörtning som vi läser det förslag om lokalisering av nytt skyttecenter som föreligger.

Förening/Borås Fågelgrupp	<ul style="list-style-type: none"> • Borås Stad och kommunstyrelsen efterfrågar inte remissvar från sakkunniga natur- och miljöorganisationer. • Vi hävdar att Viskans strandnära skogar och våtmarker länge har utsatts för exploatering i allt för hög grad. I dag återstår endast en liten areal av dessa orörda marker inom Borås Stads område. • Vi anser att bl.a. hela västsidan av Öresjö upp mot Bredared skyddas, samt att staden bekostar skapandet av ett våtmarksområde någonstans i området längs Viskan mellan Gingri och Ön. • Det område som är aktuellt för ett skyttecenter anser vi inte hyser sådana värden att de måste bevaras. Däremot skulle motsvarande areal bevaras på annat håll i "kompensation"; områden som borde skyddas mot framtida intrång. • Vi vill också passa på att framhålla vikten av en bred grön bård bevaras runt Viskan, för att gynna djur- och växtliv. Detta inte minst när bostäder planeras runt Viskan på Göta/Gässlösa.
Kinnarumma Naturskyddsförening	<ul style="list-style-type: none"> • Som naturskyddsförening känner vi ett ansvar för att följa upp att handläggning av frågor med betydande miljöpåverkan handläggs i enlighet med gällande lagar, regler och även lokalt formulerade målsättningar. Det finns ytterligare en aspekt att beakta. Processen fram till beslut måste vara bra. De politiker som ska fatta besluten måste givetvis ha den information som behövs för att förstå konsekvenserna av de beslut de ska fatta. Det gäller oavsett om det blir ja eller nej till förslaget. Vi har de senaste åren haft orsak att vara kritiska till de underlag som tagits fram vid olika kommunala projekt. • att det beslutsunderlag som nu varit på remiss inte ger vare sig beslutsfattare eller berörda kommuninnevånare en god möjlighet att fatta ett bra beslut baserat på att man har en hyfsad uppfattning om hur beslutet påverkar olika intressen. • Det är omöjligt att väga olika för- och nackdelar mot varandra utan mer information. • Kommunstyrelsen bör därför besluta att beslutsunderlaget kompletteras. • Hur kommer boende på Stampen i Rydboholm att uppleva verksamheten? • Området norr om den tänkta platsen används i stor utsträckning för ridning och för att rasta hundar. Hur påverkas de som idag rider eller rastar hundar om banan kommer tillstånd. • Samordningen till en plats bör rimligen vara ett begåvat drag. Innan platsen för samordningen ska tas i anspråk måste man dock väga fördelarna mot eventuella nackdelar. • På några av platserna är den nuvarande skytteverksamheten mycket begränsad och mestadels helt utan störningar av betydelse på omgivningen. Är det en plats eller fler? Några platser innebär störningar som inte är acceptabla. Är det en plats eller fler? • Hur många personer i kommunen är det som idag ser skytte som en värdefull fritidsaktivitet och som utövar den annat än sporadiskt i organiserad form?

	<ul style="list-style-type: none"> • Hur många av utövarna är ungdomar och hur många är vuxna människor? • Bedrivs verksamhet med särskilt socialt värde? • Det är för de flesta helt självklart att bra beslut fattas med kunskap som grund. I det här fallet räcker det inte med att göra en utredning som visar om bullernivåerna håller sig inom Naturvårdsverkets riktlinjer. Komplettera underlaget innan ni fattar beslut!
Privatpersoner	Synpunkter
Diarienummer 3	<ul style="list-style-type: none"> • Vi är emot ett nybygge av skyttecentrum på Ängen/Kranshult. • Visionen vi hade när vi köpte fastigheten var att våra skotträdda djur skulle få vara ute med oss och njuta av naturen i våran trädgård, varvat med koppelpromenader på Bråts område där flertalet andra hundägare till just skotträdda/känsliga dagligen tillbringar timmar. Barnen som är där på dagarna? Vad kommer ljudnivån att vara? Kan man garantera säkerheten med eventuella skenande rädda hästar? • Även vi i redan bullerutsatta områden behöver lugn emellanåt. Förväntade 400 000 skott kan ju likväl bli 500 000? / 7 dagar i veckan? Morgon till kväll. När ska vi få lugn och ro? I dag hör vi skott några dagar i veckan och kan då anpassa oss efter detta.
Diarienummer 5	<ul style="list-style-type: none"> • Jag vill i och med detta mail protestera mot Borås stads planer på ett skyttecenter på Ängen/Kranshult. • Som boende i Rydboholm måste jag uttrycka hur bekymrad jag är över att man vill placera allt som låter eller stinker kring vårt samhälle. Vi är redan idag störda av ett avlägset buller från Riksväg 41 samt alla pendlare som fortfarande använder sig av gamla Varbergsvägen. Från Sobacken kommer det en stank som påminner om ruttet kött som omöjliggör att vistas i sin trädgård flera dagar om året. • Ett skyttecenter så nära oss med skytte på kvällar och helger kommer definitivt att påverka oss starkt. • Jag är övertygad om att såväl poliser som andra skyttar hellre skjuter inomhus. Har alternativet med moderna skyttehallar utretts?
Diarienummer 7	<ul style="list-style-type: none"> • Vi med hästar uppstallade på Borås Fältrittklubb känner oss mycket oroade över den föreslagna placeringen av ett samlat skyttecenter vid Guttasjön. • Den tänkta placeringen inskränker våra möjligheter att rida ut med våra hästar. Vi rider ofta, flera gånger i veckan, då det är enda möjligheten att rida ut utan att passera eller rida på en trafikerad väg. • Våra ridvägar har minskat efter att nya 27:an byggdes, det här kommer minska antalet ridvägar ännu mer. Förslaget innebär att vi är hänvisade till området runt Pickesjön. Då måste vi ta oss över både den hårt trafikerade Varbergsvägen och järnvägen, vilket innebär en hög säkerhetsrisk. Att låta våra barn passera den hårt trafikerade vägen och järnvägen är en mycket stor säkerhetsrisk.
Diarienummer 19	<ul style="list-style-type: none"> • Jag motsätter mig starkt byggandet av detta skyttecenter.

	<ul style="list-style-type: none"> • Vi i Rydboholm utsätts redan för störningar med tanke på 27:an, 41:an, Viskadalsbanan och Sobacken, utsattheten för buller och lukt med allt annat vad det innebär. • Negativ påverkan på djur- och fågelliv.
Diarienummer 22	<ul style="list-style-type: none"> • Vi motsätter oss byggandet av skyttecenter vid Ängen/Kranshult norr om Rydboholm. • Vi har redan buller i vår närhet från Sobacken (det gavs löften före byggandet att det inte skulle störa eller lukta alls men se hur lite det stämde). • Hur kommer skyttecentret att påverka djur och naturliv? Det finns betydande fågelliv i och runt Viskan som självklart kommer att påverkas av detta smällande. Även andra djur kommer att bli stressade av detsamma. Många hundägare går promenader med sina hundar i området. Hur drabbar det dem? Det finns hundar som är skotträdda. och som inte klarar när det smäller. Skall deras fina promenadmöjligheter försvinna? • Vid tidigare diskussioner med politiker samt stadsarkitekt i Borås stad har det framkommit att det inte finns så många håll som Borås kan växa åt mer än söder ut. Det vore förödande för byggnation av bostäder att ytterligare "förstöra" värdefull mark genom ett skyttecenter. • Vi Rydboholmare har tröttnat på att vi får stå ut med en försämring av vårt samhälle mot vår vilja. Vad gör det med bostadspriserna? Varför skall vi som bor utanför Borås Stad behöva stå ut med sådant som Boråsarna själva inte vill ha såsom EMC och nu eventuellt skyttecentret? Det måste finnas lämpligare platser att lägga detta på som inte ligger så pass nära tätbebyggt område och som inte påverkar så många människor negativt.

BORÅS STAD

LOKALISERINGSUTREDNING – SAMLAD SKYTTEANLÄGGNING I BORÅS KOMMUN

Uppdragsnamn: Lokaliseringsutredning – samlad skytteanläggning i
Borås kommun
Arbetsnummer: 02-050
Datum: 2004-11-30

Distribution: Borås Stad (5 ex)
Ingemansson Technology (1 ex)
Jordmiljö Nordic AB (1 ex)

adress
Jordmiljö Nordic AB
Gullbergs Strandgata 36
411 04 Göteborg

telefon
031-771 00 50
telefax
031-15 03 80

e-post
info@jordmiljo.se
www.jordmiljo.se

bankgiro
5078-6409

org.nummer
556555-4192

momsreg.nummer
SE556555419201

LOKALISERINGSUTREDNING FÖR NYETABLERING AV SAMLAD SKYTTEANLÄGGNING I BORÅS

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING.....	2
1 INLEDNING	3
1.1 UPPDRAG OCH SYFTE	3
2 METOD	4
2.1 INVENTERING – TIDIGA URVALSKRITERIER	4
2.2 UTVÄRDERING AV ALTERNATIVA LOKALISERINGAR	5
3 RESULTAT AV LOKALISERINGSUTREDNINGEN	7
4 DISKUSSION SAMT REKOMMENDATIONER.....	13

BILAGOR

Bilaga 1: Tidiga urvalskriterier, sammanställning

Bilaga 2: Informationssammanställning

Bilaga 3: Bullerutredning – Ny skytteanläggning i Borås Stad

Bilaga 4: Bedömningsgrunder

Bilaga 5: Kartmaterial

Bilaga 6: Utvärderingsmatris

Beställare:

Borås Stad
Kommunledningskansliet, Miljö och planering

Projektledare:

Bengt Himmelmann
Miljö och planering

Handläggare:

Magnus Jansson, Jordmiljö Nordic AB
Per Wikström, Ingemansson Technology

Uppdragsledare:

Magnus Jansson, Jordmiljö Nordic AB

Arbetsgrupp:

Personal från Borås Stad:
Fritids- och turistkontoret
Miljöskyddskontoret
Kommunledningskansliet, Miljö och planering

Referensgrupp:

Medlemmar i skyttealliansen

Granskning:

Tomas Ahlberg
Jordmiljö Nordic AB

SAMMANFATTNING

Jordmiljö Nordic AB har på uppdrag av Borås Stad genomfört en lokaliseringsutredning för anläggandet av en samlad skytteanläggning i kommunen. Ingemansson Technology svarar för bullerutredningen.

Lokaliseringsutredningen syftar till att jämföra ett antal tänkbara lokaliseringar och därefter välja ut de mest lämpliga, baserat på den planerade verksamhetens miljöpåverkan. Mot bakgrund av att skytte är en bullrande verksamhet har målsättningen varit att finna lämpliga alternativ som medför att den förutsedda miljöpåverkan blir så begränsad som möjligt, främst med avseende på buller.

Resultatet av lokaliseringsutredningen visar att de utvärderade alternativen hamnar i två grupper. En etablering på de mest lämpliga alternativen 1 (Gröneberg), 2a (Kranshult), 2b (Ången), 3 (Bockabyn), 4 (Töllesjö/Höjden) och 14 (Tillemosse) bedöms medföra en relativt begränsad miljöpåverkan.

Utifrån resultaten av lokaliseringsutredningen rekommenderas att man bedömer de praktiska möjligheterna att etablera skytteanläggningen vid alternativen 1, 2a, 2b, 3, 4 och 14. Vid en prioritering, baserat på anläggningens miljöpåverkan, bedöms alternativen 1 och 2a vara mest lämpliga.

Samtliga alternativ har utvärderats utan att några bullerdämpande åtgärder och installationer har beaktats. Det medför att den slutgiltiga miljöpåverkan kommer att bli väsentligt mindre än den som presenteras här. När urval har gjorts utifrån denna lokaliseringsutredning kommer utvalda alternativ att utvärderas utifrån en mer detaljerad skjutbanepacering, bullerdämpande åtgärder samt en mer detaljerad bullerutredning.

Ur perspektivet miljöpåverkan har ett antal alternativ bedömts som mer lämpliga än övriga. Då ett antal faktorer kan komma att påverka en etablering vid något av de alternativ som bedöms som mest lämpliga kan ett antal alternativ komma att förkastas. Om så blir fallet rekommenderas att man utifrån resultatet av denna utredning går vidare med övriga alternativ för en bedömning av vilka av de kvarstående som är mest lämpliga att etablera en samlad skytteanläggning på.

Inför det slutliga valet bör information sammanställas med avseende på berörda fastighetsägares intresse att arrendera ut eller överlåta aktuellt markområde samt vilka anläggningstekniska förhållanden som råder.

För den eller de fastigheter som man vill gå vidare med hålls ett tidigt samråd med enskilda berörda och Länsstyrelsen enligt 6 kap 4 § i Miljöbalken. Det tidiga samrådet kan hållas skriftligen eller i mötesform.

1 INLEDNING

Borås Stad planerar att anlägga en samlad skytteanläggning för pistol-, gevär- och lerduveskytte. Denna lokaliseringsutredning är en del av första fasen i processen att hitta ett lämpligt alternativ att etablera anläggningen på.

1.1 UPPDRAG OCH SYFTE

Jordmiljö Nordic AB har på uppdrag av Borås Stad genomfört en lokaliseringsutredning för anläggandet av en samlad skytteanläggning i kommunen.

Utredningen syftar till att jämföra ett antal tänkbara lokaliseringar och därefter välja ut de mest lämpliga, baserat på den planerade verksamhetens miljöpåverkan. Av de parametrar som ligger till grund för utvärderingen bedöms buller utgöra den viktigaste miljöpåverkande faktorn. Mot bakgrund av kommunens tidiga urval har följande målsättningar eftersträvats:

- Finna lämpliga lokaliseringsalternativ inom ramen för de riktvärden som gäller för nyanläggning av skjutbana samt för väsentlig ombyggnad av befintlig skjutbana, t ex avseende bullernivåer vid bostäder.
- Finna lämpliga lokaliseringsalternativ där anläggningen i så låg grad som möjligt påverkar lagenligt skyddade eller riksintressanta områden samt områden som omfattas av skyddsvärda regionala eller lokala planer och program, främst med avseende på friluftsliv och värdefullt fågelliv.
- Skapa möjligheter för tillstånd för en skytteverksamhet utan allt för omfattande restriktioner i verksamheten.

Den planerade skytteanläggningen omfattar följande:

- 10 st skjutbanor:
 - 1) Pistolbanor 25 m
 - 2) Pistolbana 50 m
 - 3) Gevärsbana 50 m
 - 4) Pistolbana för Precision Pistol Competition (PPC) och fältskjutning 50 m
 - 5) Gevär viltmålsbana 80 m
 - 6) Gevär övningsbana 100 m
 - 7) Jägartrap med rådjursbana 75 m
 - 8) Pistolbana för praktiskt skytte 30 m
 - 9) Pistolbana för magnumskytte och gevär 150 m
 - 10) Gevärsbana 300 m (byggs ev. inte i första etappen)
- Klubbstuga
- Vapenkasun
- Parkering för ca 200 fordon
- Infiltrationsanläggning/avlopp

2 METOD

En tvåstegs arbetsmodell har använts som syftar till att:

- Finna lämpliga lokaliseringsalternativ för utvärdering
- Utvärdera och rangordna utvalda alternativ.

I det första steget har Borås Stad genomfört en inventering av markområdena i kommunen och ställt upp ett antal relevanta krav (tidiga urvalskriterier) för att kunna etablera skytteanläggningen, dels ur praktisk synvinkel och dels från miljösynpunkt.

I steg två sammanställdes informationen om de platser som uppfyllde de tidiga urvalskriterierna. Baserat på informationen utvärderades och rangordnades alternativen mot ett antal parametrar för att bedöma lämpligheten att etablera en skytteanläggning på respektive lokaliseringsalternativ.

2.1 INVENTERING – TIDIGA URVALSKRITERIER

I det tidiga urvalet inventerades platser i Borås Stad med följande kriterier som utgångspunkt:

- Områdets areal
 - Minst ca 15 ha
- Geografiskt läge
 - Avstånd från Borås centrum, max 15 km
- Terrängförhållande
 - Sjö/våtmark/höjdrön – ej huvudsakligen inom skjutbaneområdet
- Permanent- eller fritidsfastigheter
 - Ej inom en radie av 750 m från skytteanläggningen
- Andra störningskänsliga objekt
 - Ej inom en radie av 1100 m från skytteanläggningen (skolor, vårdhem, friluftsbad)
- Natur och kulturmiljö
 - Lagenligt skyddat eller riksintressant område (enligt ÖP)
 - Närhet till natur- kulturmiljövården (kommunens naturdatabank)

Inventeringen baserades på ett tidigare urval av lokaliseringsalternativ med avseende på lokalisering av en motorbana i kommunen. Ett antal kompletterande alternativ tillfördes inventeringen.

Det tidiga urvalet resulterade i 8 möjliga alternativ till lokalisering av en samlad skytteanläggning (se bilaga 1).

2.2 UTVÄRDERING AV ALTERNATIVA LOKALISERINGAR

Inför utvärderingen har information sammanställts mot bakgrund av uppgifter från Stadsbyggnadskontoret, Fritids- och turistkontoret, Miljöskyddskontoret, Länsstyrelsen Västra Götaland – kulturmiljöenheten, Länsstyrelsernas GISdata-distributionswebb – databas Ometa samt tåkthandläggare, skyttealliansen, Skogsvårdsstyrelsen.

Informationen har använts för att göra en bedömning av vilka förändringar och konsekvenser en nyetablering eller väsentlig ombyggnad av befintlig skjutbana sannolikt medför på respektive lokaliseringalternativ. Totalt har 21 parametrar bedömts med avseende på förändring och konsekvens. Parametrarna fördelar sig på följande fyra huvudgrupper:

- Människors miljö och hälsa, 2 parametrar
- Lagenligt skyddade eller riksintressanta områden, 12 parametrar
- Natur- och kulturmiljö, 5 parametrar
- Markanvändning, 2 parametrar

En värdering av de fyra huvudgruppernas betydelse vid bedömningen av förändringar och konsekvenser har genomförts. Huvudgrupperna har därför rangordnats så att de parametrar som utvärderats erhåller en relevant betydelse vid rangordningen av lokaliseringalternativen. Baserat på verksamhetens art bedöms t ex buller vara den parameter som kan uppfattas som mest störande eller medföra störst miljöpåverkan.

För att bullerpåverkan på bostäder och friluftsområden skulle få en relativt större betydelse än 9,5 procent (dvs. 2 dividerat med 21) och lagenligt skyddat eller riksintressant område en relativt lägre betydelse än 57 procent (dvs. 12 dividerat med 21) har en viktning utförts av de fyra huvudgrupperna enligt tabell 2.1.

För närvarande ligger ett förslag på nya riktvärden för buller och skjutbanor ute på remiss. Troligen kommer dock det slutgiltiga resultatet av detta remissförfarande inte att medföra några förändringar av resultatet av denna lokaliseringsutredning.

Tabell 2.1 Bedömningsparametrar för miljöpåverkan och tilldelad vikt för respektive huvudgrupp.

Bedömningsparametrar	Reell andel (%)	Multipliceringsfaktor	Tilldelad vikt (%)
<i>Människors hälsa och miljö</i>	9,5	5,3	50
Buller, bostäder			
Buller, fritidområde			
<i>Lagenligt skyddat eller riksintressant område</i>	57	0,53	30
Riksintresse naturvård			
Riksintresse kulturvård			
Nationalpark			
Naturresevat			
Kulturresevat			
Naturminne			
Biotopskyddsområde			
Växt- och djurskyddsområde			
Strandskyddsområde			
Vattenskyddsområde			
Landskapsbildsskydd			
Särskilt skydds- eller bevarandeområde (Natura 2000)			
<i>Natur- och kulturmiljö</i>	24	0,63	15
Intresseområde enligt Naturvårdsprogram			
Objekt i Ängs- och Hagmarksinventeringen			
Intresseområde enligt översiktsplanen			
Värdefull bebyggelse, kulturmiljö			
Fornlämningar			
<i>Markanvändning</i>	9,5	0,53	5
Markanvändning och/eller särskilda intressen enligt översiktsplan			
Markanvändning enligt detaljplan			
<i>Summa</i>	100	-	100

Viktningen förutsätter att anläggningen och verksamheten kommer att utföras i enlighet med förordningen ”1998:944 om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter” i vilken bl. a. användandet av blyfri ammunition regleras.

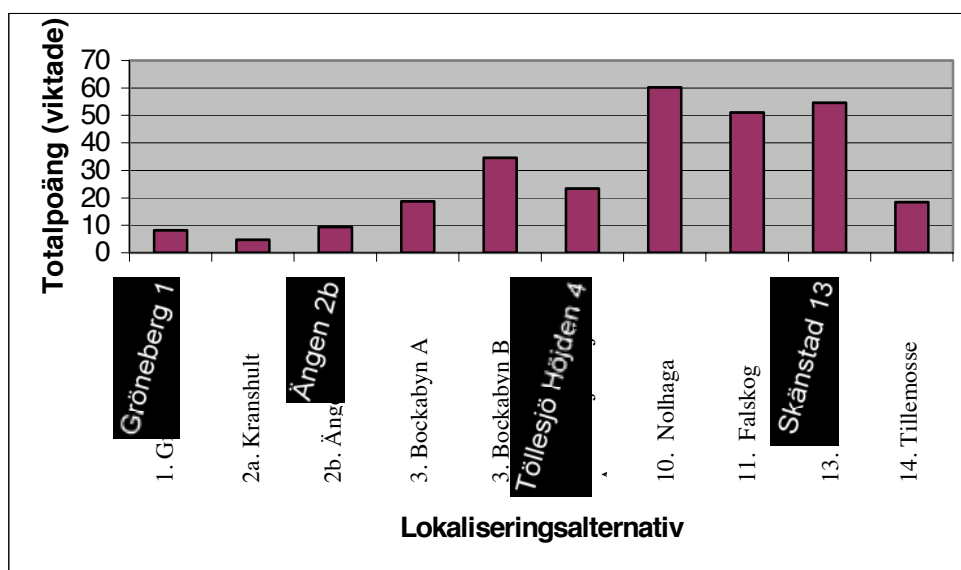
Förändring och konsekvens värderas på en skala där inga förändringar eller konsekvenser indikeras av 0 medan mycket stora (negativa) förändringar eller konsekvenser indikeras av 3.

För att bedömningen av förändring och konsekvens ska ske på ett konsekvent sätt för samtliga lokaliseringalternativ, har ett antal bedömningsgrunder fastställts (se bilaga 3 och 4). Dessa har upprättats med utgångspunkt från att det är bullret från skytteanläggningen som utgör den främsta miljöpåverkan i den planerade verksamheten.

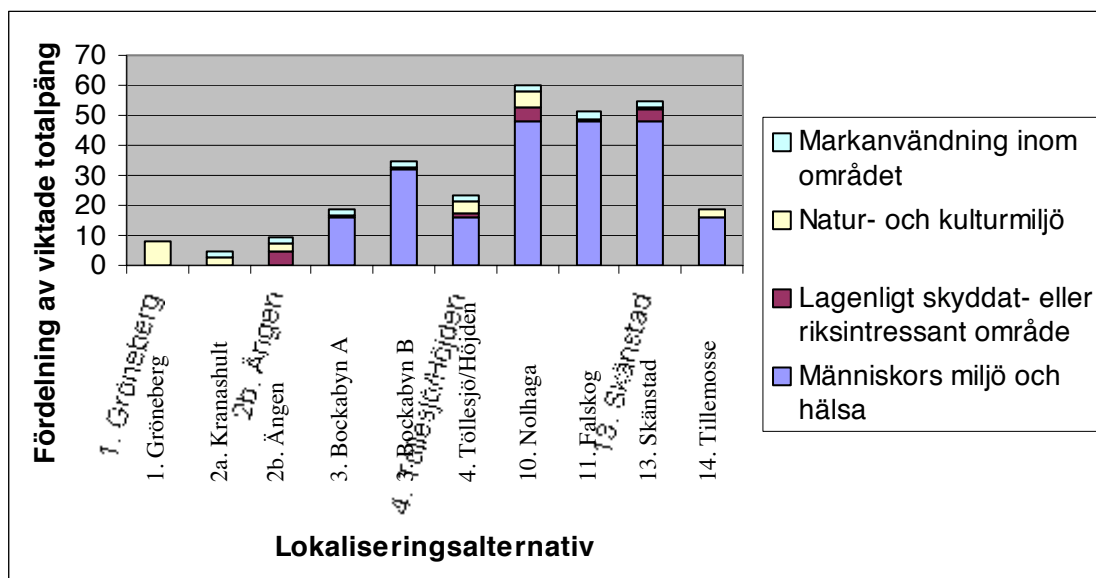
Utvärderingen av de 8 alternativen har sammanställts i en värderingsmatris enligt bilaga 6.

3 RESULTAT AV LOKALISERINGSUTREDNINGEN

Resultaten av utredningen visar att en etablering på alternativen 1 (Gröneberg), 2a (Kranshult) och 2b (Ängen), 3 (Bockabyn A och B), 4 (Töllesjö/Höjden) samt 14 (Tillemosse) medför en relativt begränsad miljöpåverkan. Vid en etablering på något av övriga alternativ 10 (Nolhagen), 11 (Falskog) och 13 (Skånstad) bedöms miljöpåverkan att bli relativt sett mer omfattande.

Figur 3.1 En jämförelse av total miljöpåverkan för respektive lokaliseringalternativ. Hög poängsumma indikerar att etableringen av skytteanläggningen innebär en relativt stor miljöpåverkan. Viktningen har skett enligt tabell 2.1.

Figur 3.2 Fördelningen av vilken typ av miljöpåverkan utgörs av på de olika platserna. Hög poängsumma indikerar att etableringen av skytteanläggningen innebär en relativt stor miljöpåverkan. Viktningen har skett enligt tabell 2.1.

Nedan ges ge en kort sammanställning av den information som presenteras i bilagorna. I bilaga 3 presenteras en översiktsskarta med de olika alternativen.

Alternativ 1. Gröneberg

Skytteanläggningen är planerad inom det område som i dag utgörs av en militär skytteanläggning, Bråt. Området är beläget strax söder om Borås.

Närområdet är bullerstört från nuvarande verksamhet, vägar, industriområde och tätort. Objekt/naturvärden som påverkat viktningen utgörs av tre bostadshus nordväst om anläggningen, St. Sigfrids Griftegård norr om anläggningen samt växt och fågelliv i den planerade skytteanläggningens närområde (se bilaga 2 och 6). I övrigt bör nämnas att ett ridhus är beläget nordväst om det aktuella området.

Dimensionerande skjutbanor för bullerutbredningen är viltmålsbanan (nr 5) och gevärsbanan (nr 10).

Vägverket har planlagt en ny vägsträckning av väg 27. Enligt samrådsunderlaget passerar den nya vägkorridoren öster och vidare norr om den planerade skytteanläggningen. Den nya vägsträckningen kommer troligen att medföra att placeringen av skjutbanor 5-9 måste modifieras något relativt de placeringar som beskrivs i bilaga 3 och 5.

Militären håller för närvarande på med en miljöprovning gällande deras verksamhet i området. En preliminär bullerutredning har utförts. Om resultaten av de preliminära bullerberäkningar som omfattas av militärens utredning slutligen fastställs, förändras inte de bedömningar som omfattas av denna utredning.

Det finns planer på att förändra markanvändningen i området kring alternativen 1, 2a och 2b. Den militära verksamheten har minskat i området och i ett längre tidsperspektiv finns politiska indikationer på att Viskans dalgång bör göras tillgänglig för kommunens invånare på ett annat sätt än vad den är idag. Närheten till Borås, dess natursköna läge m.m. medför att det finns skäl att misstänka att en etablering av en ny skytteanläggning i området inte kommer att kunna genomföras. Militären har ställt sig avvisande till att samordning av sin egen skjutverksamhet med andras.

Alternativ 2a. Kranshult

Skytteanläggningen är planerad till ett område intill Viskan, där militären tidigare bedrivit skjutverksamhet. Kranshult är beläget ca 500 m norr om alternativ 2b, Ängen samt ca 6 km söder om Borås.

Närområdet är bullerstört av vägtrafikbuller samt militär verksamhet vid Bråt. Objekt/naturvärden som påverkat viktningen utgörs av 1-2 bostadshus sydväst om anläggningen, växt och fågelliv i den planerade skytteanläggningens när-område samt att markanvändningen enligt ÖP är skogsbruk (se bilaga 2 och 6).

Dimensionerande skjutbanor för bullerutbredningen är pistolbanan för magnumskytte (nr 9) och trapbanan (nr 7).

Militären håller för närvarande på med en miljöprovning gällande deras verksamhet på Bråt norr om Kranshult. En preliminär bullerutredning har utförts. Om resultaten av de preliminära bullerberäkningar som omfattas av militärens utredning slutligen fastställs, förändras inte de bedömningar som omfattas av denna utredning. Det finns planer på att förändra markanvändningen i området kring alternativen 1, 2a och 2b (se sista stycket, Grönberg). Militären och kommunen har haft ett avtal gällande utökat skyddsområde för verksamheten på Bråt, vilket har berört Kranshult. I enlighet med områdets utvecklingsplaner sades dock avtalet upp våren 2003 vilket medför att Kranshult inte fungerar som utökat skyddsområde idag.

Alternativ 2b. Ängen

Skytteanläggningen är planerad till ett område intill Viskan, där militären tidigare bedrivit skjutverksamhet. Ängen ligger ca 500 m söder om alternativ 2a Kranshult samt ca 6 km söder om Borås.

Närområdet är bullerstört av vägtrafikbuller samt militär verksamhet vid Bråt. Objekt/naturvärden som påverkat viktningen utgörs av 1-2 bostadshus sydväst om anläggningen, växt och fågelliv i den planerade skytteanläggningens när-område, Viskans strandskyddsområde samt att markanvändningen enligt ÖP är skogsbruk (se bilaga 2 och 6).

Dimensionerande skjutbanor för bullerutbredningen är viltmålsbanan (nr 5) och trapbanan (nr 7).

Militären håller för närvarande på med en miljöprovning gällande deras verksamhet på Bråt, norr om Ängen. En preliminär bullerutredning har utförts.

Om resultaten av de preliminära bullerberäkningar som omfattas av militärens utredning slutligen fastställs, förändras inte de bedömningar som omfattas av denna utredning. Det finns planer på att förändra markanvändningen i området kring alternativen 1, 2a och 2b (se sista stycket, Grönberg). Militären och kommunen har haft ett avtal gällande utökat skyddsområde för verksamheten på Bråt. Ängen ligger strax söder om detta skyddsområde men då avtalet sades upp våren 2003 berörs inte Ängen.

Alternativ 3. Bockabyn

Skytteanläggningen är planerad att ligga i en dalgång intill en anläggning för träning av bl. a. ”strid i ort” ca 6 km sydväst om Borås.

Närområdet är bullerstört av vägtrafikbuller samt militär verksamhet vid Bråt. Funningen nordväst om Bockabyn bedöms dock ha begränsad eller liten störning av vägtrafikbuller. Objekt/naturvärden som påverkat viktningen utgörs av ca 45 bostadshus, väst och sydväst om anläggningen, känsligt fågelliv samt att markanvändningen enligt ÖP är skogsbruk (se bilaga 2 och 6).

Dimensionerande skjutbanor för bullerutbredningen är pistolbanan för magnumskytte (nr 9), gevärsbana (nr 10) och trapbanan (nr 7).

Militären håller för närvarande på med en miljöprovning gällande deras verksamhet i området. En preliminär bullerutredning har utförts. Militärens utredning kommer att följas upp för att se om det slutgiltiga resultatet påverkar de bedömningar som berör buller i denna utredning. Följande bedömningar görs i nuläget.

- A. Om militärens verksamhet på Bråt påverkar Funningenområdet enligt de preliminära bullerberäkningar som utförts, bedöms förändringen motsvara 1 i viktpoäng, se Bockabyn A i tabell fig. 3.2
- B. Om militärens verksamhet på Bråt blir av mindre omfattning eller om de slutgiltiga resultaten av militärens bullerutredning påvisar att nuvarande bullersituation i Funningen påverkas mindre, bedöms förändringen motsvara 2 i viktpoäng, se Bockabyn B i tabell fig. 3.2

Den skytteverksamhet som bedrivs vid ”strid i ort” sker med lös ammunition och pågår vid ca 35 tillfällen per år. Denna verksamhet ingår naturligtvis i utvärderingen ovan, dvs viktningen enligt Bockabyn A och Bockabyn B. Miljöpåverkan bedöms som relativt begränsad i båda utvärderingsalternativen, oavsett vad resultatet från militärens bullerutredning visar avseende dess bullerspridning.

Alternativ 4. Töllesjö/Höjden

Skytteanläggningen är planerad att ligga i ett skogsområde väster om riksväg 41, ca 7 km söder om Borås.

Närområdet är bullerstört av vägtrafikbuller samt militär verksamhet vid Bråt. Objekt/naturvärden som påverkat viktningen utgörs av ca 60 bostadshus västerut (Rydboholm och Sör Rya), ett bostadshus österut (Västra Vik) samt ett bostadshus ca 300 m norr om anläggningen. Övriga objekt/ naturvärden är känsligt fågelliv samt att markanvändningen enligt ÖP är skogsbruk (se bilaga 2 och 6).

Dimensionerande skjutbanor för bullerutbredningen är pistolbanan för magnumskytte (nr 9), gevärsbana (nr 10), viltmålsbanan (nr 5) och trapbanan (nr 7).

Militären håller för närvarande på med en miljöprovning gällande deras verksamhet i området. En preliminär bullerutredning har utförts. Resultatet av de bullerberäkningar som omfattas av militärens utredning påverkar inte de bedömningar som omfattas av denna utredning. Militärens utredning kommer att följas upp för att se om det slutgiltiga resultatet påverkar de bedömningar som berör buller i denna utredning.

Alternativ 10. Nollhagen

Skytteanläggningen är planerad att ligga i ett skogsområde ca 12 km nordväst om Borås.

Närområdet är bedömt som ett tyst område enligt de bedömningsgrunder som presenteras i bilaga 3. Objekt/naturvärden som påverkat viktningen utgörs av ca 15-20 bostadshus norr och söder om anläggningen, känsligt fågelliv samt att markanvändningen enligt ÖP är skogsbruk (se bilaga 2 och 6). För övrigt bedöms trafikintensiteten i området att öka markant relativt dagens nivå.

Dimensionerande skjutbanor för bullerutbredningen är pistolbanan för magnumskytte (nr 9), gevärsbana (nr 10) och trapbanan (nr 7).

Alternativ 11. Falskog

Skytteanläggningen är planerad att ligga i ett skogsområde ca 10 km öster om Borås.

Delar av närområdet norrut är bedömt som ett tyst område enligt de bedömningsgrunder som presenteras i bilaga 3. En utbyggnad av riksväg 40 till motorväg söder om Falskog kommer att ge bullerpåverkan på delar av de områden som bedöms som tysta. Den nya vägsträckningen kommer att passera närmare skytteanläggningen än den nuvarande RV 40 men om skjutbanan anläggs i Falskog bedöms förändring och konsekvens för bostadshusen norrut ändå som mycket stor. Objekt/naturvärden som påverkat viktningen utgörs av ca 20 bostadshus norr, nordost och söder om anläggningen, känsligt fågelliv samt att markanvändningen enligt ÖP är skogsbruk (se bilaga 2 och 6).

Dimensionerande skjutbanor för bullerutbredningen är pistolbanan för magnumskytte (nr 9) och trapbanan (nr 7).

Alternativ 13. Skänstad

Skytteanläggningen är planerad att ligga i ett skogsområde ca 15 km öster om Borås.

Närområdet är bedömt som ett tyst område enligt de bedömningsgrunder som presenteras i bilaga 3. Objekt/naturvärden som påverkat viktningen utgörs av ca 15-20 bostadshus norr och söder om anläggningen, Rölle naturreservat öster om Skänstad, känsligt fågelliv samt att markanvändningen enligt ÖP är skogsbruk (se bilaga 2 och 6). För övrigt bedöms trafikintensiteten i området att öka markant relativt dagens nivå. En bit av vandringsleden "Sjuhäradsleden" passerar inom det område som påverkas av ljudnivåer > 65 dBAI.

Dimensionerande skjutbanor för bullerutbredningen är pistolbanan för magnumskytte (nr 9), gevärsbana (nr 10) och trapbanan (nr 7).

Alternativ 14. Tillemosse – Bredared SSK

Skytteanläggningen är planerad att ligga inom Bredared SSKs befintliga skytteanläggning ca 14 km norr om Borås.

Att alternativ 14 erhåller ett värde på förändring baseras på att antal avlossade skott ökar med en faktor 3 i ett område som för övrigt ej är bullerbelastat. Förändringen bedöms dock bli liten beroende på redan befintlig skjutbana. Objekt/naturvärden som påverkat viktningen utgörs av ca 30 bostadshus norr och söder om anläggningen och känsligt fågelliv (se bilaga 2 och 6). För övrigt bedöms trafikintensiteten i området att öka något relativt dagens nivå.

Dimensionerande skjutbanor för bullerutbredningen är pistolbanan för magnumskytte (nr 9), gevärsbana (nr 10).

Generellt för de minst lämpliga alternativen:

För de lokaliseringalternativen med de högsta poängerna (alt. 10, 11, 13) bedöms bullerpåverkan på permanentbostäder som betydande. Det innebär att en etablering vid något av dessa alternativ medför *stor till mycket stor* förändring jämfört med nuvarande bullerpåverkan (se bilaga 3). Bullerutbredning från banområdet till en beräknad gränslinje för en maximal ljudtrycksnivå på 65 dBAI är för samtliga alternativen 2000 m eller mer (förutom alt. 13 Skänstad – 1800 m).

Generellt för de mest lämpliga alternativen:

För de lokaliseringsalternativ med lägsta poäng (alt. 1, 2a, 2b, 3, 4 och 14) bedöms bullerpåverkan som begränsad. Vid en etablering vid något av dessa alternativ bedöms förändringen som *liten eller ingen alls* jämfört med nuvarande bullerpåverkan. Att förändringen blir liten beror på att kringliggande områden är bullerbelastade. Som nämnts tidigare kommer militärens bullerutredning att följas upp för att se vilket det slutliga resultatet och hur detta kommer att påverka den slutliga bedömningen av alternativ 3 Bockabyn. Bullerutbredning från banområdet till en beräknad gränslinje för en maximal ljudtrycksnivå på 65 dBAI är för alternativen 1, 2a, 2 b 1700 m eller mindre och för övriga alternativ ca 2000 m.

Representanter för skytteklubbarna har påpekat att det finns svårigheter att skapa utrymme för en 300 m gevärsbana (nr 10) på alternativen 2a, 2b och 14.

4 DISKUSSION SAMT REKOMMENDATIONER

Utifrån resultaten av lokaliseringsutredningen påvisar resultaten att miljöpåverkan bedöms bli begränsad vid alternativen 1, 2a, 2b, 3, 4 och 14.

För alternativ 1 har militären även varit avvisande när det gäller samutnyttjande av området med annan skytteverksamhet än sin egen. För övrigt så finns det planer på att förändra markanvändningen i hela området kring alternativen 1, 2a och 2b. Den militära verksamheten har minskat i området och i ett längre tidsperspektiv finns politiska intentioner för att Viskans dalgång ska göras mer tillgänglig för kommunens invånare än vad den är i dag. Närheten till Borås, dess natursköna läge m.m. innebär att det finns underlag att misstänka att en etablering av en ny skytteanläggning i området inte kommer att kunna genomföras på grund av att planläggningen kommer att förändras för området.

För alternativ 14 så måste banområdet byggas ut vid en etablering av den nya skytteanläggningen. Det innebär att tillstånd måste erhållas från berörda fastighetsägare för att möjliggöra en nyetablering av den samlade skytteanläggningen.

När det gäller alternativ 3 så bedöms miljöpåverkan som relativt begränsad i båda utvärderingsalternativen, oavsett vad resultatet från militärens bullerutredning visar avseende dess bullerspridning.

Samtliga alternativ har utvärderats utan att några bullerdämpande åtgärder och installationer har beaktats. Det medför att den slutgiltiga miljöpåverkan kan bli väsentligt mindre än den som presenteras här. När urval har gjorts utifrån denna lokaliseringsutredning bör utvalda alternativ utvärderas utifrån en mer detaljerad skjutbaneplacering, bullerdämpande åtgärder samt en mer detaljerad bullerutredning.

Ur perspektivet miljöpåverkan har ett antal alternativ bedömts som mer lämpliga än övriga. Ett antal andra faktorer kan komma att påverka det slutgiltiga urvalet av lämpliga alternativ. Detta medför att vissa av de alternativ som bedöms som mest lämpliga kan falla bort av andra skäl än de bedömningsgrunder som omfattas av denna utredning. Om så blir fallet rekommenderas att man, utifrån resultatet av denna utredning, går vidare med övriga alternativ för en bedömning av vilka av de kvarstående som är mest lämpliga att etablera en samlad skytteanläggning på.

Inför det slutliga valet bör information sammanställas med avseende på berörda fastighetsägares intresse att arrendera ut eller överlåta aktuellt markområde samt vilka anläggningstekniska förhållanden som råder.

För den eller de fastigheter som man vill gå vidare med hålls ett tidigt samråd med enskilda berörda och Länsstyrelsen enligt 6 kap 4 § i Miljöbalken. Det tidiga samrådet kan hållas skriftligen eller i mötesform. Vid en miljöprovning enligt miljöbalken kommer även tillstånd för skjutning och skjuttillfällen eventuellt att innehålla regleringar för att begränsa bullerstörningar i skjutbanans närområde.

.....
Magnus Jansson

.....
Tomas Ahlberg

REFERENSER

(Svenska Naturvårdsverket, 2002), *Skjutbanor – finkalibrigt skytte*. Utgåva 3, sept 2002.

(Naturcentrum AB Stenungsund, 2000) *Skyddsvärd natur i Borås kommun*

(Länsstyrelsens Västra Götaland, kulturmiljöenheten) *Kulturminnesregistret*, kartor och beskrivningar gällande berörda områden.

(Länsstyrelsens Västra Götaland) *Länsstyrelsernas GISdata-distributionswebb* – databas Ometa

Bilaga 1

BORÅS KOMMUN - SKYTTEANLÄGGNING

TIDIGA URVÅLSKRITERIER

	Fastighet 1	Fastighet 2	Fastighet 3	Fastighet 4	Fastighet 5
	Gröneberg	Ången / Kranshult	Bockabyn	Töllesjö / Höjden	Ödbobacken
<u>Områdets areal</u>					
Minst ca 15 ha	ja ca 12 ha ++ ++ ev möjlighet tillutökning	ja, ca 30 ha	ja, ca 23 ha	ja, ca 8+7 .totalt 15 ha	ja, ca 25 ha
<u>Geografiskt läge</u>					
Avstånd från Borås centrum max 15 km	ja, ca 4 km	ja, ca 6 km	ja, ca 6 km	ja, ca 7 km	ja ,ca 9 km
<u>Terrängförhållanden vid anläggningen</u>					
Sjö, våtmark eller höjdrön	nej / nej / nej dalgång/slätt	nej / ja / nej	nej / ja / nej delvis våtmark i dalgång	nej / nej / ja ängsmark med höjdrön	nej / ja / ja
<u>Permanent- eller fritidsfastigheter</u>					
Inom en radie av 750 m från skytteanläggningen	nej	nej	nej	1 st permanent fastighet 1 st fritidsfastighet	nej
<u>Andra störningskänsliga objekt</u>					
(skolor, vårdhem, friluftsbad. mm.)	Osdals rekreatiomsomr, ridning	nej	nej	nej	nej
Inom en radie av 1100 m från skytteanläggningen	Kyrkogård , ca 1500 m				
<u>Natur och kulturmiljö</u>					
Lagenligt skyddat eller riksintressant område (enl.ÖP)	nej	nej	nej	nej	nej
Närhet till natur / kulturmiljövärden / naturdatabanken	Osdals utredning	Osdals utredning	nej	ja, speciella hänsyn	ja, inom ca 500 m
<u>Övrig information</u>					
Avstånd till större väg	ca 1500 m	ca 1000 m	ca 500 m	ca 100-200 m	ca 500 m
Bussförbindelse	ja, ca 1500 m	ja, ca 1000 m	ja, ca 500 m	ja, ca 500 m	ja, ca 500 m
Fastighetsägare	Försvarsmakten	Borås kommun	Borås kommun	Borås kommun	privat
Markanvändning inom området (enligt ÖP)	skjutfält	skogsbruk	skogsbruk	tidigare betesmark	skogsbruk
Bostäder inom 1100 m från skytteanläggningen	ja, 3 st	nej	nej	nej	1 st kommunal fastighet *
Konkurrerande verksamhet	Försvarsmakten	Försvarsmakten	nej	modellflyg /skogsbruk	nej
Friluft / rekreatiomsområde	Osdals rekreatiomsområde	Osdals rekreatiomsområde			
Tyst område / stort opåverkat område	nej	nej	nej	nej	nej
Övrigt	ny anslutning 27:an militärt övningsområde	till golfbana ca 700 m *riskområde för skjutfält * Kranshult	gränisar till Bockabyn, strid i ort	till golfbana ca 700 m, - hundkappbana ca 400 m	* Petershöjd
TILL UTVÄRDERING	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
					rev: 2002-08-19

BORÅS KOMMUN - SKYTTEANLÄGGNING					
TIDIGA URVALSKRITERIER					
	Fastighet 6	Fastighet 7	Fastighet 8	Fastighet 9	Fastighet 10
	Gäddered/Skrapered 1:90	Seglora	Götsered	Sörhagen	Nolhagen
<u>Områdets areal</u>					
Minst ca 15 ha	ja, ca 50 ha	ja, ca 40 ha	nej, ca 3-4 ha	nej, ca 10 ha	ja, ca 15 ha
<u>Geografiskt läge</u>					
Avstånd från Borås centrum max 15 km	nej, ca 22 km	nej, ca 30 km	ja, ca 8 km	ja, ca 12 km	ja, ca 13 km
<u>Terrängförhållanden vid anläggningen</u>					
Sjö, våtmark eller höjdrön	ja / ja / ja	ja / ja / ja	nej / ja / ja bäck inom området	ja / ja / ja	ja / ja / ja
<u>Permanent- eller fritidsfastigheter</u>					
Inom en radie av 750 m från skytteanläggningen	nej	nej	ja	nej	nej
<u>Andra störningskänsliga objekt</u> (skolor, vårdhem, friluftsbad..)					
Inom en radie av 1100 m från skytteanläggningen	nej	nej	nej	nej	nej
<u>Natur och kulturmiljö</u>					
Lagenligt skyddat eller riksintressant område (enl.ÖP)	nej	nej	nej	nej	nej
Närhet till natur / kulturmiljövärden / naturdatabanken	nej	nej	nej	nej	nej
<u>Övrig information</u>					
Avstånd till större väg	ca 1500 m	ca 1500 m	ca 1500 m	ca 500 m	ca 1200 m
Bussförbindelse	ja ca 1500 m	ca 1500 m	ca 1500 m	ja, ca 500 m	ja, ca 1200 m
Fastighetsägare	Borås kommun	privat	privat	privat	privat
Markanvändning inom området (enligt ÖP)	skogsbruk	skogsbruk	skogsbruk	skogsbruk	skogsbruk
Bostäder inom 1100 m från skytteanläggningen	nej	nej	ja, ca 15 st	ja, ca 15 st	ca 7 st
Konkurrerande verksamhet	skogsbruk	nej	nej	nej	nej
Friluft / rekreationsområde	nej	nej	nej	nej	nej
Tyst område / stort opåverkat område	nej	nej	nej	ja	ja
Övrigt	Bef motoranläggning i området		ej anslutningsväg		
TILL UTVÄRDERING					
	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja
					rev: 2002-08-19

BORÅS KOMMUN - SKYTTEANLÄGGNING

TIDIGA URVALSKRITERIER

	Fastighet 11	Fastighet 12	Fastighet 13	Fastighet 14	
	Falskog	Vevelhult	Skänsta	Bredared SSK	
<u>Områdets areal</u>					
Minst ca 15 ha	ja, ca 20 ha	ja, ca 20 ha	ja, ca 20 ha	nej, ca 7 ha	
<u>Geografiskt läge</u>					
Avstånd från Borås centrum max 15 km	ja, ca 10 km	nej, ca 20 km	ja, ca 15 km	ja, ca 14 km	
<u>Terrängförhållanden vid anläggningen</u>					
Sjö, våtmark eller höjdrön	nej / nej / nej skogsmark	nej / ja / nej	nej / nej / nej	nej / nej / nej	
<u>Permanent- eller fritidsfastigheter</u>					
Inom en radie av 750 m från skytteanläggningen	ja, 1 st fritidsboende	nej	nej	nej	
<u>Andra störningskänsliga objekt</u>					
<i>(skolor, vårdhem, friluftsbad..)</i>	nej	nej	nej	nej	
Inom en radie av 1100 m från skytteanläggningen					
<u>Natur och kulturmiljö</u>					
Lagenligt skyddat eller riksintressant område (enl. ÖP)	nej	nej	nej	nej	
Närhet till natur / kulturmiljövården / naturdatabanken	nej	nej	nej	ja	
<u>Övrig information</u>					
Avstånd till större väg	ca 1000 m	ca 2000 m	ca 1500 m	ca 300 m	
Busstillbindelse	ja, ca 1000 m	ja, ca 2000 m	ca 1500 m	ca 2500 m	
Fastighetsägare	privat	privat	privat	klubb	
Markanvändning inom området (enligt ÖP)	skogsbruk	skogs/ jordbruk	skogsbruk	skogsbruk	
Fastigheter inom 1100 m från skytteanläggningen	ca 10 st	nej	ja ca 5 st	4 st	
Konkurrerande verksamhet	skogsbruk	nej	nej	nej	
Friluft/ rekreativområde				nej	
Tyst område / stort opåverkat område	nej	ja	ja	nej	
Övrigt	framtida motorväg söder om aktuellt område väglöst			Golfklubb ca 500 m BSSK ca 90.000 skott/ år	
TILL UTVÄRDERING					
	Ja	Nej	Ja	Ja	
					rev: 2002-08-19

Bilaga 2

Människors miljö och hälsa

Buller, bostäder

Buller, fritidsområde

Fastighet 1 Gröneberg	Fastighet 2a & 2b Kranshult/Ängen	Fastighet 3 Bockabyn	Fastighet 4 Töllesjö/Höjden

Lagenligt skyddat- eller riksintressant område inom 1700 m från banområdet

Riksintresse naturvård

Riksintresse kulturvård

Nationalpark

Naturreservat

Kulturresevat

Naturminne

Biotopsskyddsområde

Växt- och djurskyddsområde

Strandskyddsområde

Vattenskyddsområde

Landskapsbildskydd

Särskilt skydds- eller bevarandeområde (Natura 2000)

Nej	Nej	Nej	Nej
			Bullerstört område utbreder sig över område med riksintresse, Ryboholm
Nej	Nej	Nej	Nej
Nej	Nej	Nej	Nej
Nej	Nej	Nej	Nej
Nej	Nej	Nej	Nej
			Töllesjö, generellt biotopsskydd
Nej	Nej	Nej	Nej
Nej	Ja, 2b	Nej	Nej
Nej	Nej	Nej	Ja
Nej	Nej	Nej	Nej
Nej	Nej	Nej	Nej

Natur- och kulturmiljö
Ytterligare intresseområde enligt naturvårdsprogram inom 1700 m från banorna
Objekt i ängs- och hagmarksinventeringen inom banområdet
Ytterligare intresse enligt översiktsplan inom 1700 m från banområdet
Värdefull bebyggelsemiljö, kulturminnesvårdsprogram inom banområdet
Fornlämningar inom banområdet

08*016 Osdals mader, växt och fågelliv	08*016 Osdals mader, växt och fågelliv	08*016 Osdals mader, fågelliv	11*101 Töllesjö, fågelliv
Nej	Nej	Nej	Nej
St. Sigfrids Griftegård, planerat grönområde öster om anläggningen	Nej	Nej	Nej
Nej	Nej	Nej	Nej
Inga kända inom banområdet	Inga kända inom banområdet	Inga kända inom banområdet	Inga kända inom banområdet

Markanvändning inom området
Översiktsplan
Detaljplan

Skjutfält	Skogsbruk	Skogsbruk	Tidigare betesmark, samt skogsbruk
Nej	Nej	Nej	Nej

	Fastighet 10 Nolhagen	Fastighet 11 Falskog	Fastighet 13 Skänstad	Fastighet 14 Bredared SSK
Människors miljö och hälsa				
Buller, bostäder				
Buller, fritidsområde				
Lagenligt skyddat- eller riksintressant område inom 1700 m från banområdet				
Riksintresse naturvård	Nej	Nej	Rölle>1700 m	Nej
Riksintresse kulturvård	Nej	Nej	Rölle>1700 m	Nej
Nationalpark	Nej	Nej	Nej	Nej
Naturresevat	Nej	Nej	Rölle>1700 m	Nej
Kulturresevat	Nej	Nej	Nej	Nej
Naturminne	Nej	Nej	Nej	Nej
Biotopsskyddsområde	Nej	Nej	Nej	Röl, generellt biotopsskydd
Växt- och djurskyddsområde	Nej	Nej	Nej	Nej
Strandskyddsområde	Kråketjärn	Nej	Nej	Nej
Vattenskyddsområde	Nej	Nej	Nej	Nej
Landskapsbildskydd	Nej	Nej	Nej	Nej
Särskilt skydds- eller bevarandeområde (Natura 2000)	Nej	Nej	Rölle>1700 m	Nej

Natur- och kulturmiljö				
Ytterligare intresseområde enligt naturvårdsprogram inom 1700 m från banorna	04*004*02 Kråkemossen, fågelliv	Nej	07*049 Långemossen, fågelliv	05*014 Sevred, 05*019 Rölsbäcken med omgivningar, 05*020 Röl, 05*024 Hulu kvarn, 05*025 Lilla Sköttning, 05*049 Ekenäs, 05*050 Ärtingen, fågelliv
Objekt i ängs- och hagmarksinventeringen inom banområdet	Nej	Nej	Nej	Nej
Ytterligare intresse enligt översiktsplan inom 1700 m från banområdet	Nej	Nej	Nej	Nej
Värdefull bebyggelsemiljö, kulturminnesvårdsprogram inom banområdet	Nej	Nej	Nej	Nej
Fornlämningar inom banområdet	Inga kända inom banområdet	Inga kända inom banområdet	Inga kända inom banområdet	Inga kända inom banområdet
Markanvändning inom området				
Översiktsplan	Skogsbruk	Skogsbruk	Skogsbruk	Skogsbruk (skjutbana ?)
Detaljplan	Nej	Nej	Nej	Nej

Bilaga 3

Projektrapport

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

MKB - Skottbullen. Uppdatering med förändrade banlayouter 2004.

Projekt:	12-00530
Rapport	12-00530-r-B
Antal sidor:	13
Bilagor:	B01-B10
Uppdragsansvarig	Per Wikström
Göteborg	2004-09-13

Ingemansson Technology AB
Box 276, SE-401 24 Göteborg, Sweden
Phone +46 31 774 74 00
Fax +46 31 774 74 74
www.ingemansson.com

ISO9001
ISO14001
L:\Powell\Tech\Document\12-00530\12-00530-04083000.doc

**Leading expertise
Sound and Vibration**

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

MKB - Skottbullen. Uppdatering med förändrade banlayouter 2004

Uppdragsgivare: Jordmiljö Nordic AB
Magnus Jansson

Gullbergs Strandgata 36D
411 04 Göteborg

Tel.: 031-771 00 54

Uppdrag: Att genom beräkningar beskriva förväntad skottbullenutbredningen runt 9 st lokaliseringalternativ för ny skytteanläggning inom Borås kommun.

Sammanfattning: I denna rapport redovisas översiktliga beräkningar av förväntade skottbullernivåer från dimensionerande skjutverksamhet inom planerad skytteanläggning. Beräkningarna omfattar 9 st olika lokaliseringalternativ för anläggningen och resultatet redovisas i form av utritade gränslinjer i omgivningen motsv. en skottljudnivå på max 65 dBA Impulse. Utgående från resultatet har vi för varje lokaliseringalternativ gjort en samlad bedömning av skottbullrets påverkan till omgivningen genom poängsättning med avseende på förändring och konsekvens. De parametrar som har vägts in är beräknade ljudnivåer i förhållande till rådande bullermiljö i området idag samt antalet fastigheter som kan få ljudnivåer ≥ 65 dBA Impulse från skytteanläggningen. Redovisad bullerpåverkan har viktats in en samlad bedömning av resp. alternativs totala miljöpåverkan till omgivning för urval av lämpliga alternativ för vidare miljökonsekvensbeskrivning.

Handläggare:

Per Wikström

Kvalitetskontroll:

Martin Almgren

12-00530-r-B

Innehåll

1. Bakgrund och syfte	3
2. Omfattning - Förändringar i banlayout	3
3. Underlag	4
4. Buller från finkalibrigt skytte	4
4.1. Allmänt	4
4.2. Krav och riktvärden	4
4.3. Beräkningsmetod	5
4.4. Beräkningsfall	6
5. Beräkningsresultat	8
6. Bedömningsgrunder	9
6.1. Allmänt	9
6.2. Bedömningsgrunder för skottbullerpåverkan	9
6.2.1. Bedömningsnivå	9
6.2.2. Förändring	10
6.2.3. Konsekvens	13
6.2.4. Resultat av bullerbedömningen	13

1. Bakgrund och syfte

Borås Kommun vill utreda möjligheten att lokalisera en samlad skytteanläggning för pistol-, gevärs och lerduveskytte på ett ur miljösynpunkt så optimalt sätt som möjligt. Vid ett tidigare urval har Kommunen valt ut 9 st lokaliseringsförslag som lämpliga att studera med avseende på förväntad miljöpåverkan. En viktig miljöpåverkande faktor är buller. På uppdrag av Jordmiljö Nordic AB har Ingemansson Technology AB, för samtliga lokaliseringsalternativ, utfört överslagsmässiga beräkningar av de högsta ljudnivåer som kan förväntas uppstå vid dimensionerande skytteverksamhet inom anläggningen. Beräkningarnas syfte är att sammanfatta och värdera de olika lokaliseringsförslagens skottbullerpåverkan till omgivningen inlagda i en utarbetad utvärderingsmatris. Meningen är att man ur denna utvärdering skall välja ut ett antal lämpliga alternativ vilka skall läggas fram till ett tidigt samråd samt vara föremål för en mer detaljerad Miljökonsekvensbeskrivning.

2. Omfattning - Förändringar i banlayout

Utgående från skyttealliansens förslag till disposition av skjutbanor daterat 2002-2003 genomfördes en första omgång skottbullerberäkningar vilka redovisades i vår rapport 12-00530-r-A (2003-03-27). Under våren 2004 lämnade skyttealliansen, genom Tomas Ånhed och Sören Wahlberg, förslag till förändringar i banlayout för lokaliseringsalternativen nr. 3: Bockaby, nr. 4: Töllesjö/Höjden samt nr 13: Tillemosse. I denna rapport redovisas tidigare resultat och bedömningar inkluderat en uppdatering med de senast föreslagna layoutförändringarna inräknade.

12-00530-r-B

3. Underlag

Förutom ovanstående förändringar i banlayout har följande underlag använts för utredningen:

- Topografiska kartor täckande samtliga lokaliseringsförslag inklusive närmaste omgivning i CAD.
- Ekonomisk karta över aktuella utredningsområden, skala 1:50 000.
- Foto och noteringar gjorda i samband med genomförda fältstudier den 9-12 december 2002.
- Muntlig och skriftlig beskrivning av planerad skytteverksamhet från berörd skytteklubb från 2002-2003 samt nya layoutförslag för Bockabyn, Töllesjö/Höjden och Tillemosse från 2004.
- Rapport 12-00530-r-A, 2003-03-27.

Ingemanssons tidigare erfarenheter av bullerutredningar för civila och militära skytteanläggningar i Sverige.

4. Buller från finkalibrigt skytte

4.1. Allmänt

Det buller som alstras i samband med finkalibrigt skytte skiljer sig i väsentlig grad från annat buller inom samhället. De bullerkällor som vi utsätts för och störs mest av i samhället är mer eller mindre konstanta i tiden. Ljudnivån från dessa bullerkällor kan antingen variera kontinuerligt som intill en landsväg eller järnväg, ligga konstant under hela eller delar av dygnet som från en processindustri eller öka under ett begränsat antal gånger per dygn som vid en flygplats. Skottbuller har en helt annan karaktär. De ger vanligtvis upphov till högre ljudtrycksnivåer nära källan med en mycket kort varaktighet (≤ 1 sek). Ur störsynpunkt är det svårt att jämföra skottbuller med andra störmått som t ex. ekvivalenta ljudnivåer i dBA över dygnet (trafikbuller).

För finkalibriga vapen (t ex gevär och pistol) används ljudnivåenheten "dBAI" (I = Impulse) som tar mest hänsyn till de frekvensområden där det mänskliga örat är mest känsligt (500-2000 Hz). Man mäter också ljudinnehållet med hänsyn till att det är mycket kortvarigt (< 35 millisekunder).

4.2. Krav och riktvärden

Ljudnivån från finkalibriga vapen bör inte överstiga riktvärdena som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd "Buller från skjutbanor" (SNV RR 1981:2) enligt nedanstående tabell.

12-00530-r-B

Ljudnivå utomhus i dBA Impuls

Utrymme	Nyanläggning av bana samt för väsentlig ombyggnad av befintlig bana		Befintliga banor samt för mindre om- eller tillbyggnad av bana	
	Dag och kväll kl 07-22	Natt kl. 22-07	Dag och kväll kl 07-22	Natt kl. 22-07
Bostäder	65-70	55-60	65-80	55-65
Vårdlokaler	60-65	55-60	60-75	55-65
Undervisningslokaler	60-65	-	60-75	-
Fritidsbebyggelse och rörligt friluftsliv (där naturupplevelsen är en viktig faktor) *	60-65	55-60	60-75	55-65

* Avser områden som planlagts för fritidsbebyggelse och rörligt friluftsliv

4.3. Beräkningsmetod

När det gäller att förutse bullernivåer runt skjutbanor finns det några beräkningsprogram att tillgå varav det mest använda idag är programmet SKUDDLID – 4.1 utvecklat av Kilde Akustikk AS i Norge. Beräkningsprogrammet är baserat på en nordisk beräkningsmodell för ljudutbredning av buller från fin- och grovkalibriga vapen inkl. sprängningar. Programmet utvecklades på 80-talet inom en nordisk arbetsgrupp: Försvarets Arbetsgrupp för Skjutbanor "FAGS". Till beräkningsmodellen finns en databank där uppmätta ljudemissionsnivåer från olika vapen och ammunition finns inlagda.

De vapen inkl. ammunition, vars ljudemissionsdata använts vid beräkningarna, har varit följande:

1. Gevär Carl Gustav, 6.5 mm Norma Silvertorped
2. Älgstudsare 6.5 mm, 6.5 * 55 Norma Jaktmatch
3. Älgstudsare 7.62 mm, 30-06 Norma Jaktmatch
4. Älgstudsare 7.62 mm, 308 Winchester Norma Jaktmatch
5. Hagelgevär kal.12, Nike Skeet, 70 mm, m/elevation
6. Pistol M/40/ 9 mm sk. ptr. M/39

12-00530-r-B

7. Revolver .45 Magnum
8. Revolver Sturm / Ruger & Co .357 Magnum

För att beräkna skottbullrets utbredning till omgivningen tar SKUDDLYD hänsyn till följande faktorer vilka bestämmer ljudimmissionsnivån i utvalda mottagarpunkter:

- Det geometriska avståndet mellan skjutplats och mottagare (dämpning 6 dB per avståndsfördubbling)
- Luftens dämpning genom atmosfärisk absorption (frekvensberoende storhet).
- Markdämpning (hård eller mjuk mark)
- Vegetationsdämpning (avser tät sammanhängande skog).
- Skärmdämpning: avser skärmning p.g.a. källnära skärmar/vallar, byggnader samt stora höjdskillnader i terrängen.
- Medvind från källa till mottagare: 5 m/s 10 m över mark. Detta fall innebär teoretiskt att ljudet utbreder i krökta banor vilket också har betydelse vad det gäller beräkning av skärm- och vegetationsdämpning. Vindfallet överensstämmer även med de krav på mätbetingelser som enligt Naturvårdsverkets råd och riktlinjer "Buller från skjutbanor – allmänna råd (RR 1981:2)" skall gälla vid mätningar av skottbullen.

Anm. Förutom ovanstående beräkningsmodell finns även Statens naturvårdsverks modell "Buller från finkalibriga vapen" (SNV Meddelande 7/1984) vilken i stort sett bygger på samma grundteorier men har en mer begränsad källkatalog.

4.4. Beräkningsfall

Ljudutbredningsdämpning

I aktuellt fall har beräkningarnas syfte, dvs. att erhålla värden vilka skall ligga till grund för ett tidigt urval mellan olika alternativ, inneburit att vi endast utfört schablonmässiga skottbullenberäkningar för jämförelse mellan förslagen. I dessa beräkningar har vi avgränsat omfattningen genom att endast räkna in avståndsdämpning, luftdämpning samt markdämpning i form av mjuk mark. Övriga dämpparametrar har vi i detta läge antingen försummat (vegetationsdämpning) eller valt att endast utifrån kartmaterialet göra mycket grova bedömningar

12-00530-r-B

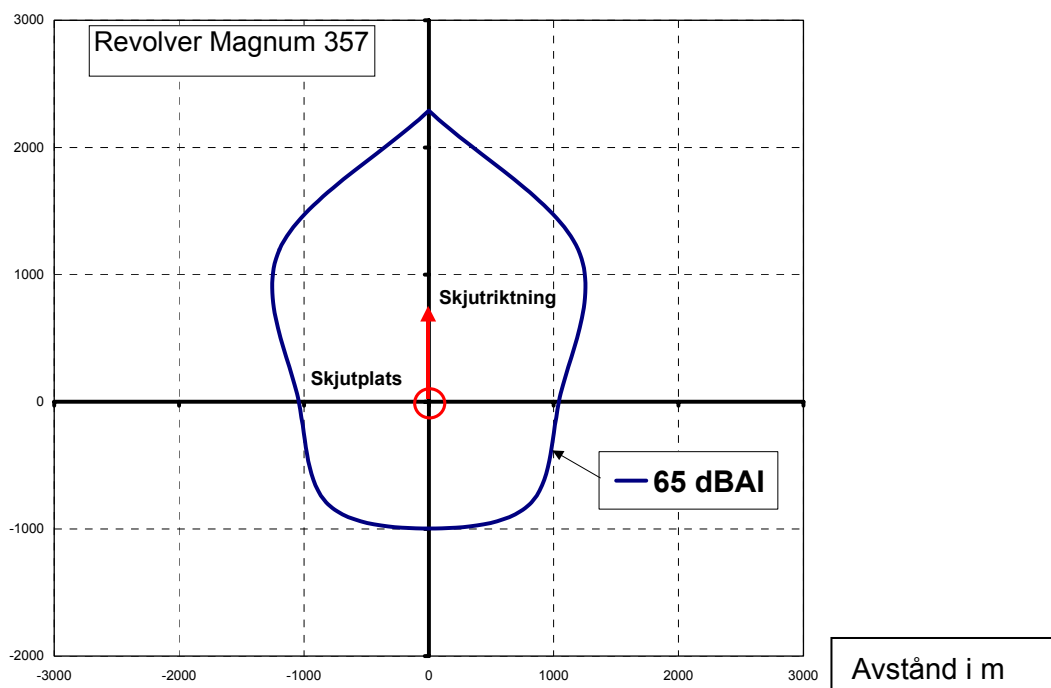
(skärmdämpning p.g.a. terrängen), se nedan. Vi har i detta läge inte heller räknat in någon effekt av eventuella skjuthallar.

Vindriktning

Normalt vid beräkningar av ljudutbredning från vapenskott beräknas och redovisas de högsta värden som kan uppstå vid ett "värsta" vindfall dvs. medvind från skjutplatsen till omgivningen i alla riktningar¹. Detta värsta fall har utgjort grundfallet i aktuella beräkningar gällande skjutning med dimensionerande vapen inom skytteanläggningen.

Resultatredovisning

Med ovanstående förutsättningar har vi för varje ovan specificerat vapen tagit fram avståndet till en högsta ljudnivå på 65 dBA Impuls runt om skjutplatsen, se exempel på schablon i diagram nedan.

- 1) Detta väderförhållande kan i praktiken endast jämföras med ett väderfall då det är vindstilla och det råder inversion (positiv temperaturgradient dvs högre temperatur i de övre luftlagren). Vädersituationen är högst ovanlig och uppstår max några enstaka tillfällen årligen och då främst vintertid under natten i samband med högtryck.

12-00530-r-B

Ur diagrammet framgår bl.a. de riktningsberoende egenskaperna som normalt gäller för ljud från finkalibriga vapen. Ljudnivån i skjutriktningen ligger genomgående högre än övriga ljudutbredningsriktningar. Skillnaden i nivå mellan mynningsljudet i skjutriktningen och motsvarande i riktning rakt bakåt kan vara så stor som upp till ca 25 dBAI vid ett referensavstånd på 10 m från skytten.

Med utarbetade schablondiagram, skalenligt avpassade till erhållet kartmaterial, har vi lagt in en uppskattad total 65 dBAI- gränslinje utritad runt hela skjutaneläggningen placerad vid resp. lokaliseringalternativ. Gränslinjen är maximerad med hänsyn till de vapen som för resp. alternativ ger upphov till dimensionerande ljudimmission. I det fall vi kunnat konstatera stora höjdskillnader i terrängen runt lokaliseringsplatsen har vi gjort mycket grova justeringar av gränslinjen grundat på enstaka stickprovsberäkningar och tidigare erfarenheter vad det gäller beräkning av ljudutbredning utomhus.

5. Beräkningsresultat

I bifogade kartbilagor 12-00530– B01-B09 redovisas beräknade gränslinjer i omgivningen runt varje lokaliseringalternativ motsvarande en skottljudnivå på max 65 dBAI utritad på ett kartunderlag. I gränslinjerna har räknats in de högsta skottljudnivåerna som kan uppstå från alla de vapen som används på aktuella skjutbanor inom hela skytteanläggningen.

Det är viktigt att poängtera att redovisade gränslinjer dessutom är ett beskrivet meteorologiskt värsta fall vilket är praxis vad det gäller beräkning av skottbulerutbredning till omgivningen. Man skall således se gränslinjen som det högsta värde som någon gång kan uppstå vid mätningar i aktuella mottagarpunkter. Detta gäller tillfällen då skjutning med dimensionerande vapen förekommer inne på skytteanläggningen och att det vid dessa tillfällen råder medvind från skjutplatsen till mottagare dvs. de mätbetingelser som gäller för skottbulermätningar enligt Naturvårdsverket.

Vilka skjutbanor inom resp. lokaliseringalternativ som är dimensionerande för utritad gränslinje varierar från fall till fall både med hänsyn till banans skjutriktning och skjutplatsens placering i förhållande till omgivande terräng. De skjutbanor och vapen som nästan genomgående ger upphov till de högsta ljudnivåerna i omgivningen är pistolbanan för praktiskt skytte vid skjutning av magnum revolver samt trapbanan vid skjutning med hagelgevär. I några fall ger även viltmålsbanorna vid skjutning med älgstudsare och gevärsbanan vid skjutning med gevär 6.5 mm ett betydande ljudbidrag. För varje lokaliseringalternativ redovisas i bifogade kartbilagor vilken skjutbana/vapen som är dimensionerande och i vilken riktning som den avgör läget på gränslinjen.

12-00530-r-B

Kommentar

I bifogade kartbilagor redovisas även vindrosor för resp. lokaliseringsområden vilka härrör från uppmätt och sammanställd vindstatistik under perioden april till oktober 1996-2000 av Luft i Väst. Någon närmare beräkningsteknisk analys av vilken betydelsen redovisad vindstatistik har på förväntad skottbulerutbredning görs inte i detta läge av projektet. I ett senare skede, i samband med fördjupad analys inför ett slutligt val av lämpligt lokaliseringsalternativ, är avsikten att man även väger in förhållsande vindriktningar liksom andra bullerpåverkande faktorer (t ex. Skjuthallar, skyddsvallar, lokala terränghöjder nära skjutbanan etc.) i bedömningen.

6. Bedömningsgrunder

6.1. Allmänt

Vid tidigare liknande lokaliseringsutredningar har man följt en utarbetad bedömningsmatris innehållande ett antal parametrar utvalda för att få en samlad bedömning av resp. lokaliseringsalternativs totala miljöpåverkan till omgivningen. I aktuellt fall har beslutats att denna bedömningsmatris skall modifieras och anpassas så att den även kan användas för urvalet av lämplig lokalisering för Borås skytteanläggning. I matrisen görs bedömningen av förändring och konsekvens för totalt 21 parametrar fördelade på fyra huvudgrupper:

- Människors miljö- och hälsa.
- Lagenligt skyddande- eller riksintressant område
- Natur- och kulturmiljö
- Markanvändning.

Inom gruppen människors miljö- och hälsa bedöms två parametrar nämligen bullerstörningar vid bostäder och vid friluftsområden (OBS! Planlagda). Normalt bedöms bullerpåverkan till omgivningen vara den mest betydande faktorn när det gäller lokalisering av skjutbanor och motorsportbanor. För att öka betydelsen av bullerpåverkan har man i matrisen tilldelat den en viktningsfaktor på 50 %.

6.2. Bedömningsgrunder för skottbullerpåverkan

6.2.1. Bedömningsnivå

Enligt Naturvårdsverkets faktablad (Skjutbanor – finkalibrigt skytte. Utgåva 3: september 2002) upplevs vanligen skottbullerstörningar för närboende som ganska små upp till intervallet 65-70 dBAI (Impulse). Olika störningsundersökningar har t ex. visat att andelen mycket störda människor understiger normalt 10% upp till en

12-00530-r-B

Ljudnivå på 65 dBAI. Vid högre ljudnivåer ökar antalet mycket störda människor ganska snabbt från drygt 10 % upp till ca 25 % vid en nivå på 80 dBAI. I samband med nyetablering av skjutbanor brukar man därför normalt rekommendera ett riktvärde på 65 dBAI för bostäder dag och kväll. Motsvarande riktvärde för fritidsbebyggelse och rörligt friluftsliv anser man bör ligga ca 5 dBAI lägre. Det skall dock påpekas att det senare endast avser områden som planlagts för fritidsbebyggelse och rörligt friluftsliv. Vår erfarenhet är dock att det i praktiken högst sällan handlar om fritidsområden som är så formellt planlagda för detta ändamål att de kan anses vara underställda ett lägre riktvärde.

Vid aktuell utredning har vi därför valt att bedömda skottbullrets påverkan på både bostäder och fritidsområde utgående från en samlad bedömningsnivå på 65 dBAI. Bedömningen enligt beskriven matris innebär för varje parameter en gradering av miljöpåverkan under begreppen: förändring och konsekvens. Definition av dessa begrepp för aktuell lokalisering redovisas nedan:

6.2.2. Förändring

Definition

För att få ett relevant mått på hur stor bullermässig förändring det kan bli fråga om i ett område om skytteanläggningen etableras, bör man enligt vår bedömning relatera beräknade skottbullernivåer till nuvarande bullersituation i området. Eftersom det i detta fall handlar om stora områden som påverkas så är det i praktiken omöjligt att genom ljudmätningar på plats fastställa ett entydigt mått på bakgrundsljud som kan anses gälla hela utredningsområdet. Vi har därför valt att utgå från Ingemanssons utförda kartläggning av tysta områden inom hela Västra Götalands län (Rapport, B-1619-r-A: Tysta områden i Västra Götalands län – Förstudie. 2000-08-29). Uppdraget, som betecknades att vara en förstudie, innehöll inledande schabloniserade beräkningar av bullerpåverkan inom hela länet orsakat av de större bullerkällorna dvs.

- Vägtrafik – Samtliga allmänna vägar.
- Tågtrafik – Samtliga tågsträckor.
- Flygtrafik – De större flygplatserna i länet; Landvetter, Såtenäs, Säve, Skövde, Trollhättan och Lidköping.

Syftet med utredningen var att ta fram grova avgränsningar av de områden som kunde betecknas som tysta naturområden. Definitionen av ett "tyst område" fastslås i utredningen vara ett område där den ekvivalenta ljudtrycksnivån från olika typer av samhällsbuller (trafik, industrier, fritidsaktiviteter m.m.) underskrider 30 dBA dag, kväll och natt. Beräkningsresultatet finns redovisat på kartmaterial där förväntade tysta områden ($L_{eq} \leq 30$ dBA) är markerade som gröna fält och mer bullerbelastade områden ($L_{eq} \geq 30$ dBA) som streckade ytor. Beräkningsresultatet för området kring Borås redovisas i bifogad kartbilaga (12-00530-B10) där även de olika lokaliseringalternativen för skytteanläggningen har markerats. Vad man kan notera

12-00530-r-B

är att skytteanläggningen (inklusive närmaste omgivning), lokaliserad i förslag 1, 2, 3 och 4, hamnar inom områden där $L_{eq} \geq 30$ dBA främst p.g.a. dess relativa närhet till större vägar och tätorter. För lokaliseringsförslag 10, 13 och 14 däremot befinner sig stora delar av skytteanläggningens närområde inom ett definitionsmässigt "tyst område". För lokaliseringsalternativ 11 gäller samma förhållanden men det är endast en mindre del av skjutbanornas närområde (norr om skjutbananläggningen) som hamnar inom ett "tyst område".

Kommentar: Det finns förslag på en ny definition av tysta områden som har tagits fram av samverkansgruppen för bulleransvariga myndigheter. Den redovisas i en rapport med titeln "Ljudkvalitet i natur- och kulturmiljöer - Förslag till mått, mätetal och inventeringsmetod" från Naturvårdsverket 2002-12-18 och kan hämtas från www.naturvardsverket.se. För t ex friluftsområden i kommunala översiktsplaner anges att mätetalet 45 dBA inte bör få överskridas mer än 60 minuter per dag. Mätetalet är ekvivalent ljudnivå under bullerhändelsen. Tysta områden har ännu inte mätts eller beräknats på detta sätt i Borås kommun, så vitt vi känner till.

Det bör noteras att refererad kartläggning enbart handlar om bullerpåverkan i form av ekvivalenta ljudnivåer. Som nämnts ovan karaktäriseras skottbuller av att vara ett kortvarigt impulsljud där ett speciellt störmått (dBA Impulse) måste gälla. Fysikaliskt sett ligger detta störmått ganska långt från en ekvivalent ljudnivå. Ett något närmare samband gäller för den maximala ljudnivån (L_{Amax}) som anses vara ett relevant störningsmått på bl a flygbuller (mindre flygplatser). Maximalnivån mäts normalt i enheten dBA "FAST". Ur rent mättekniska aspekter kan man räkna ut differensen mellan skottljudnivåer uppmätta i dBA I och i enheten dBA FAST. Man kan då principiellt säga att skottbullernivåer uppmätt i dBA FAST i snitt ligger ca 5-6 dB lägre än motsvarande i dBA Impulse.

För att uttrycka något samband mellan ekvivalenta ljudnivåer och maximalnivå har man i ovanstående utredning jämfört ekvivalentnivån 30 dBA med maximalnivån 45 dBA, då det är en vanlig kombination vid krav/riktvärden. Detta skulle i princip innebära att definierade tysta områden i bifogat kartmaterial också kan gälla områden där man kan förvänta maximalnivåer $L_{Amax} \leq 45$ dB.

En ytterligare källa som påverkar den befintliga bullermiljö inom området är den skjutverksamhet som sedan länge bedrivs inom det militära skjutfältet vid Bråt. De lokaliseringsalternativ som framförallt påverkas av denna verksamhet är alternativen 1, 2, 3 och 4 som samtliga är belägna inom 3 km från skjutfältet. Inom skjutfältet pågår bl a skjutning med både finkalibriga och grovkalibriga vapen samt sprängningar. En preliminär beräkning av WSP Akustik (TR 2002-228, mars 2003), utförd i samband med tillståndsansökan av skjutfältet, visar bl a att betydande områden runt aktuella lokaliseringsalternativ har ljudstörningar från militär skjutning och sprängning inom skjutfältet som minst ligger i nivå med beräknade högsta ljudnivåer från den planerade skytteanläggningen. Eftersom WSP: s beräkningar fortfarande 2004 är att betraktas som preliminära och militären ännu inte följt upp resultatet och bestämt omfattning av framtida verksamhet har vi i detta läge valt att för alternativ 3, Bockaby, anta följande olika scenarier vid bedömningen.

12-00530-r-B

- A. Omfattningen av militärens verksamhet och beräknad bullerspridning till bl. a Funningeområdet kommer att ske enligt WSP: s preliminära beräkningar.
- B. Mindre omfattning av verksamheten och därmed mindre bullerspridning till omgivningen än motsvarande utredning.

Gradering

Mot bakgrund av ovanstående beskrivning har vi för den aktuella bedömningen valt att utgå från den beräknade gränslinjen 65 dBAI, översatt till en maximalnivå på 60 dBA FAST, och relaterat denna till resp. områdes beräknade bakgrundsljud uttryckt som maximalnivån. Vi har valt följande gradering av begreppet förändring:

Skillnaden mellan beräknade skottbullernivåer och uppskattat bakgrundsljud i området:

≤ 5 dBA = 0

5-10 dBA = 1

10-15 dBA = 2

≥ 15 dBA = 3

Graderingspoängens fördelning innebär i princip att om skottbullen gränslinjen 60 dBA FAST hamnar inom ett tyst område ($L_{Amax} \leq 45$ dB) så innebär den nya störningen > 15 dBA högre maximalnivåer än vad som kan förväntas idag. Man upplever sannolikt en mycket stor förändring (= 3). I det fall samma gränslinje hamnar inom ett område som ligger nära en trafikerad väg, där maximalnivån från trafiken kan uppskattas ligga högre än 55 dBA FAST upplever man kanske ingen förändring alls (= 0).

12-00530-r-B

6.2.3. Konsekvens

För att få ett mått på hur stor konsekvensen blir för de närboende vid en etablerad skytteanläggning föreslår vi en bedömningsnivå vilket beskriver hur många fastigheter som hamnar inom gränslinjen $L_p \geq 65$ dBAI. Vi föreslår följande gradering:

Antalet bostäder som hamnar inom område ≥ 65 dBAI:

Inga = 0

1-5 st = 1

5-10 st = 2

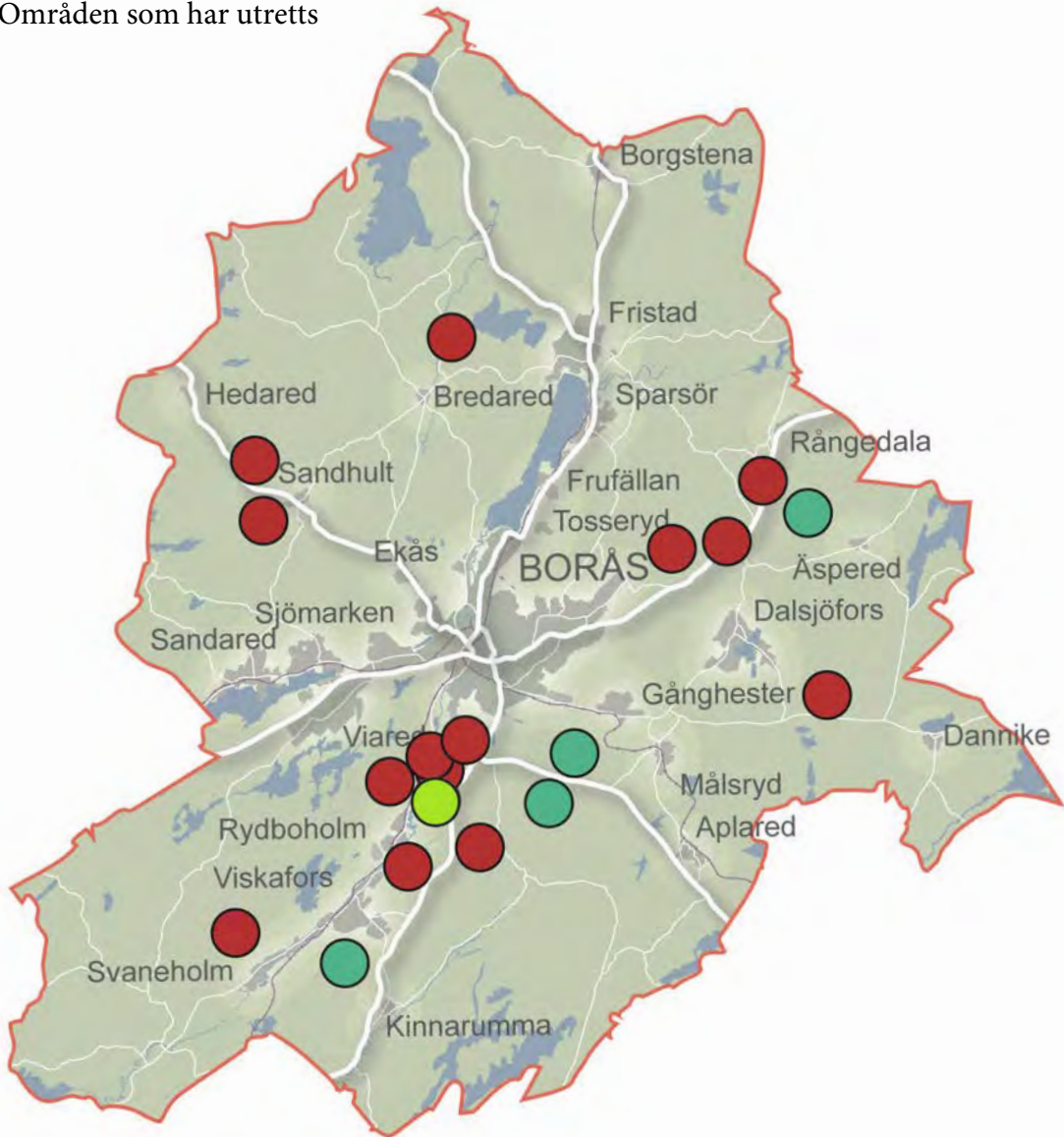
> 10 st = 3

6.2.4. Resultat av bullerbedömningen

Nedan sammanställs vår bedömning vad det gäller förändring och konsekvens avseende bullerpåverkan till omgivningen för resp. lokaliseringalternativ.

Alternativ	1	2	3A	3B	4	10	11	13	14
Förändring	0	0	1	2	1	3	3	3	1
Konsekvens	1	1	3	3	3	3	3	3	3

Områden som har utretts

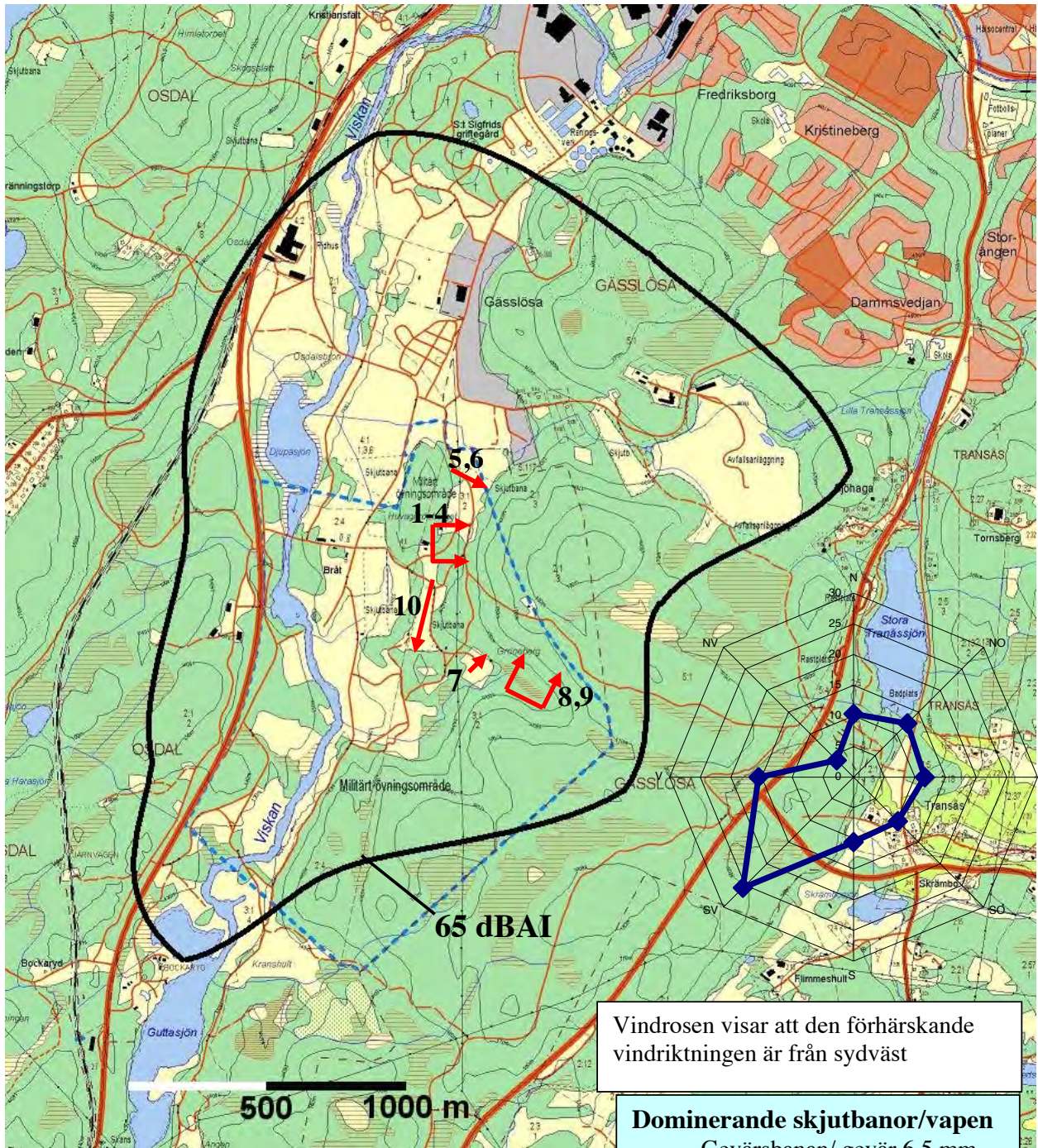
Ny skytteanläggning i Borås Kommun

12-00530-A01

Beräknade skottbulerutbredning:

2004-11-30
PW

Lokaliseringsalternativ nr. 1: **Gröneberg**

Vindrosen visar att den förhärskande vindriktningen är från sydväst

- 1-4: Pistol- och gevärsbana 25-50 m
- 5-6: Viltmålsbana 80-100 m
- 7: Trap- och Jägarbana
- 8-9: Pistolbana för praktiskt skytte/magnum 30-150m
- 10:Gevärsbana 300 m

- Dominerande skjutbanor/vapen**
- Gevärsbanan/ gevär 6,5 mm, riktning syd – väst.
 - Pistolbana för praktiskt skytte/magnum revolver, riktning väst – nordost.
 - Viltmålsbana/älgstudsare, riktning nordost – syd.

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

Beräknade skottbulerutbredning:

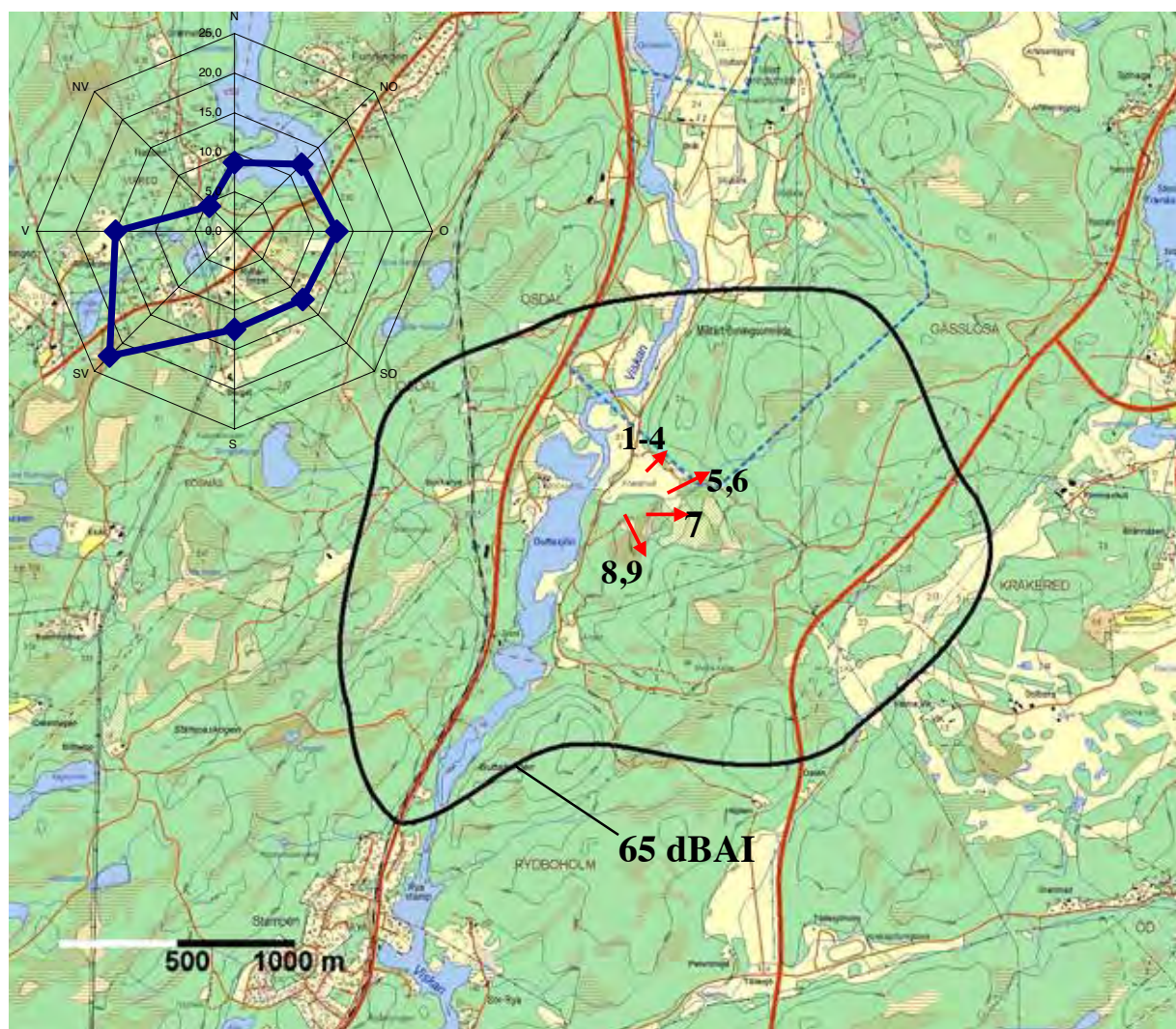
Lokaliseringsalternativ nr. 2a: **Kranshult**

Gränslinje max 65 dBAI

12-00530-A02

2004-11-30

PW

Vindrosen visar att den förhärskande vindriktningen är från sydväst

1-4: Pistol- och gevärsbana 25-50 m
 5-6: Viltmålsbana 80-100 m
 7: Trap- och Jägarbana
 8-9: Pistolbana för praktiskt skytte/magnum 30-150m

Dominerande skjutbanor/vapen

- Pistolbana för praktiskt skytte/magnum revolver, riktning syd – nordost.
- Trapbana/hagelgevär, riktning nordost – syd.

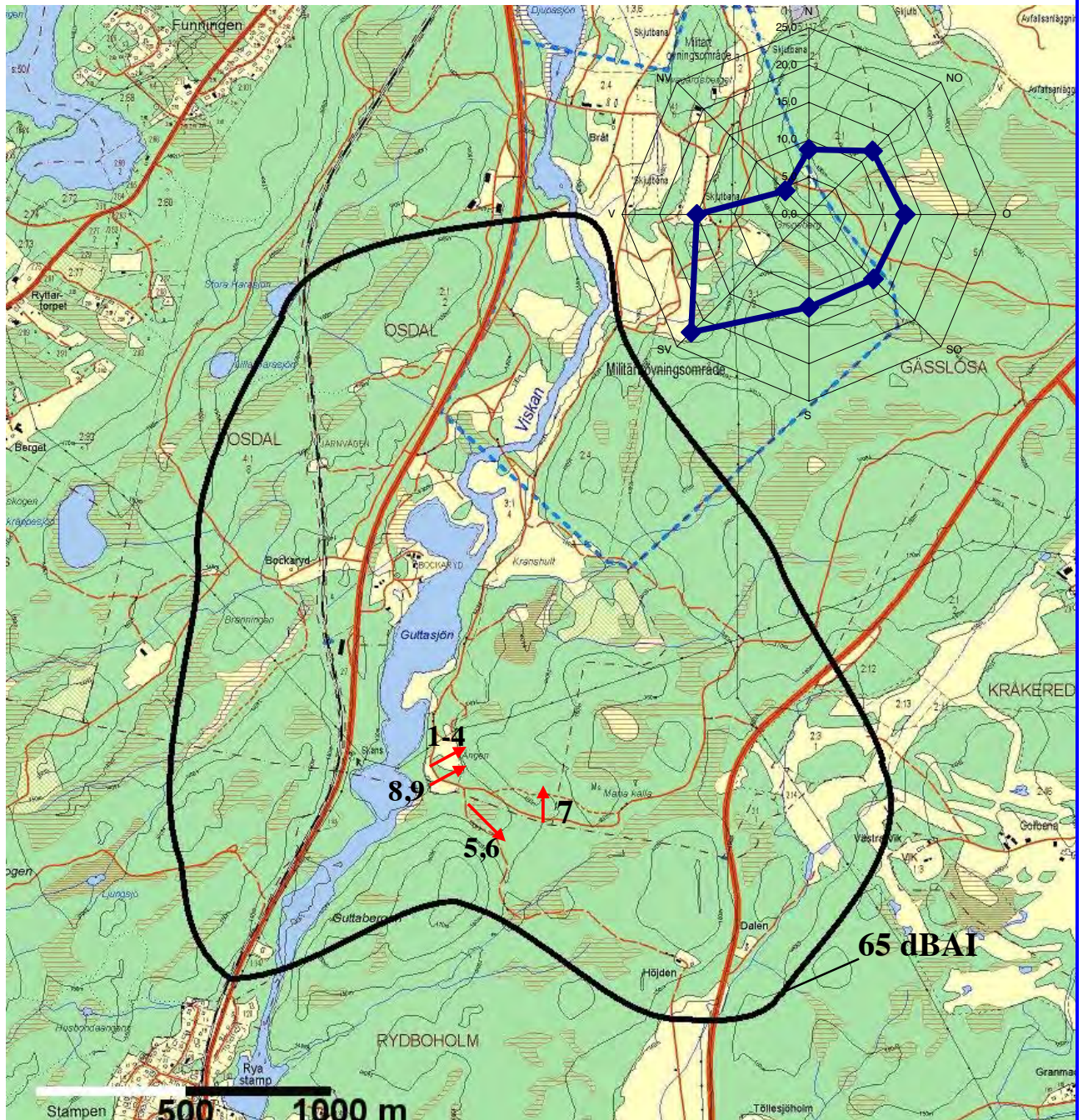

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

Beräknade skottbullenutbredning:
Lokaliseringsalternativ nr. 2b: Ången
Gränslinje max 65 dBAI

12-00530-A03

2004-11-30
PW

Vindrosen visar att den förhärskande vindriktningen är från sydväst

- 1-4: Pistol- och gevärsbana 25-50 m
- 5-6: Viltmålsbana 80-100 m
- 7: Trap- och Jägarbana
- 8-9: Pistolbana för praktiskt skytte/magnum 30-150m

Dominerande skjutbanor/vapen

- Pistolbana för praktiskt skytte/magnum revolver, riktning sydost – nord.
- Trapbana/hagelgevär, riktning nord – sydost.

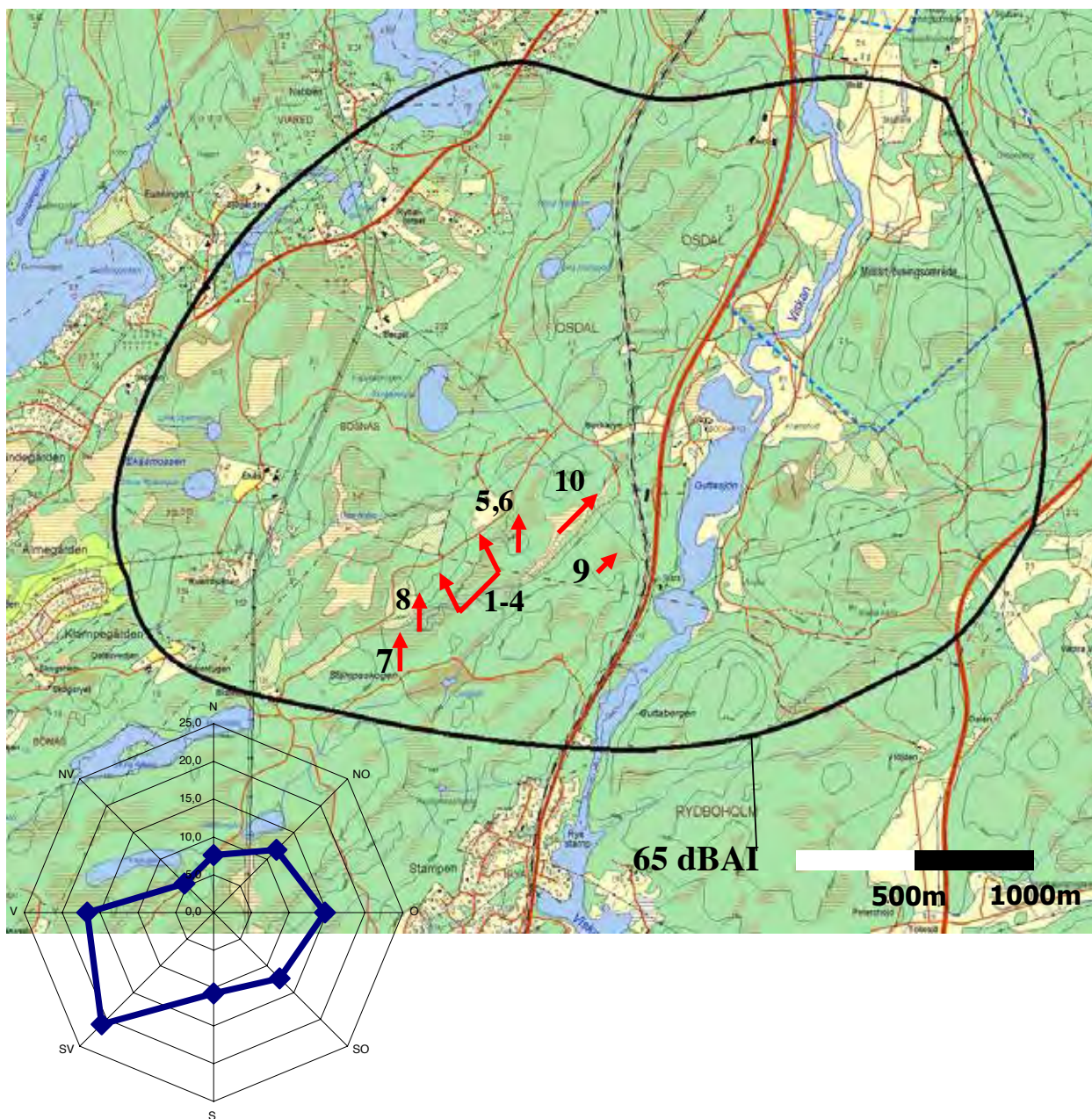
Ny skytteanläggning i Borås Kommun

Beräknade skottbullenutbredning:
Lokaliseringsalternativ nr. 3: Bockabyn
Gränslinje max 65 dBAI

12-00530-A04

2004-11-30

PW

Vindrosen visar att den förhärskande vindriktningen är från sydväst

1-4: Pistol- och gevärsbana 25-50 m
5-6: Viltmålsbana 80-100 m
7: Trap- och Jägarbana
8-9: Pistolbana för praktiskt skytte/magnum 30-150m
10:Gevärsbana 300 m

Dominerande skjutbanor/vapen

- Pistolbana för praktiskt skytte/magnum revolver, riktning nord – sydost.
- Trapbana/hagelgevär, riktning sydost – nordväst.
- Viltmålsbana/älgstudsare, riktning nordväst – nord.

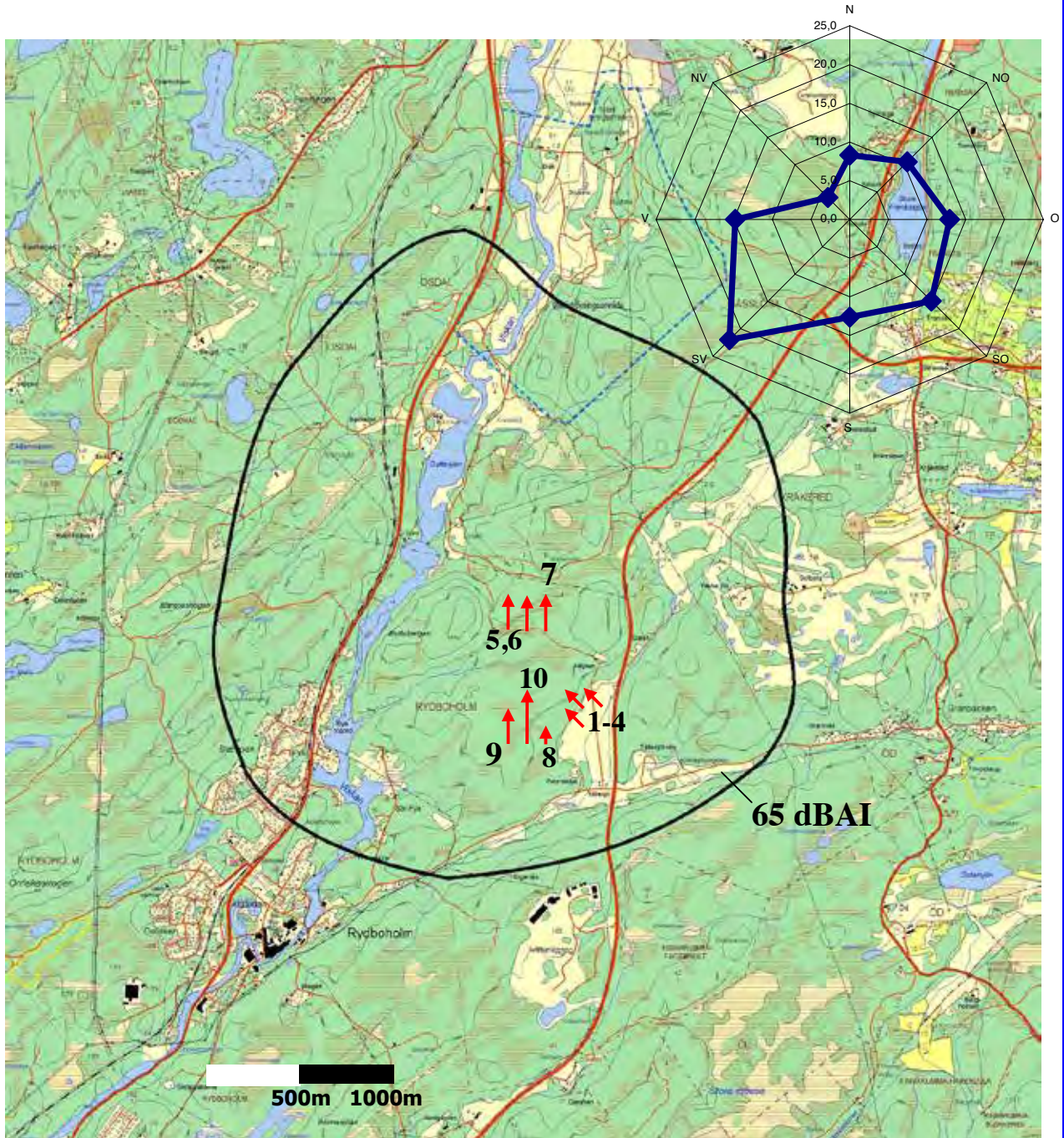

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

Beräknade skottbulerutbredning:
 Lokaliseringsalternativ nr. 4: Töllesjö/Höjden
 Gränslinje max 65 dBAI

12-00530-A05

2004-05-04
 PW

Vindrosen visar att den förhärskande vindriktningen är från sydväst

- 1-4: Pistol- och gevärsbana 25-50 m
- 5-6: Viltmålsbana 80-100 m
- 7: Trap- och Jägarbana
- 8-9: Pistolbana för praktiskt skytte/magnum 30-150m
- 10:Gevärsbana 300 m

- Dominerande skjutbanor/vapen**
- Pistolbana för praktiskt skytte/magnum revolver, riktning ost – nordväst.
 - Viltmålsbana/älgstudsare, riktning nordväst – nord.
 - Trapbana/hagelgevär, riktning nord – ost.

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

Beräknade skottbulerutbredning:

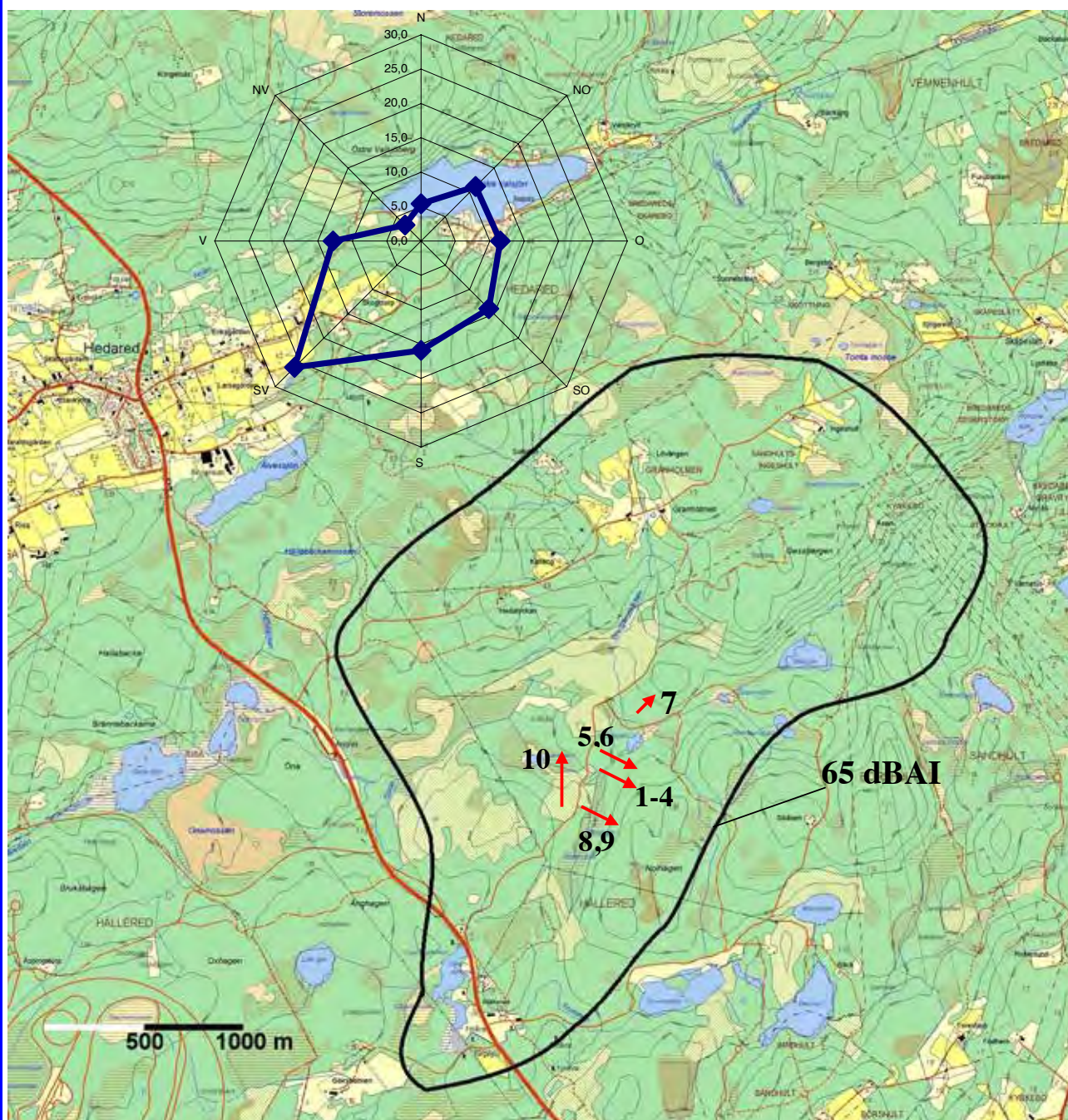
Lokaliseringsalternativ nr. 10: Nollhagen

Gränslinje max 65 dBAI

12-00530-A06

2004-11-30

PW

Vindrosen visar att den förhärskande vindriktningen är från sydväst

1-4: Pistol- och gevärsbana 25-50 m
 5-6: Viltmålsbana 80-100 m
 7: Trap- och Jägarbana
 8-9: Pistolbana för praktiskt skytte/magnum 30-150m
 10:Gevärsbana 300 m

Dominerande skjutbanor/vapen

- Gevärsbanan/ gevär 6,5 mm, riktning sydväst – nord.
- Trapbana/hagelgevär, riktning nord – ost.
- Pistolbana för praktiskt skytte/magnum revolver, riktning ost – sydväst.

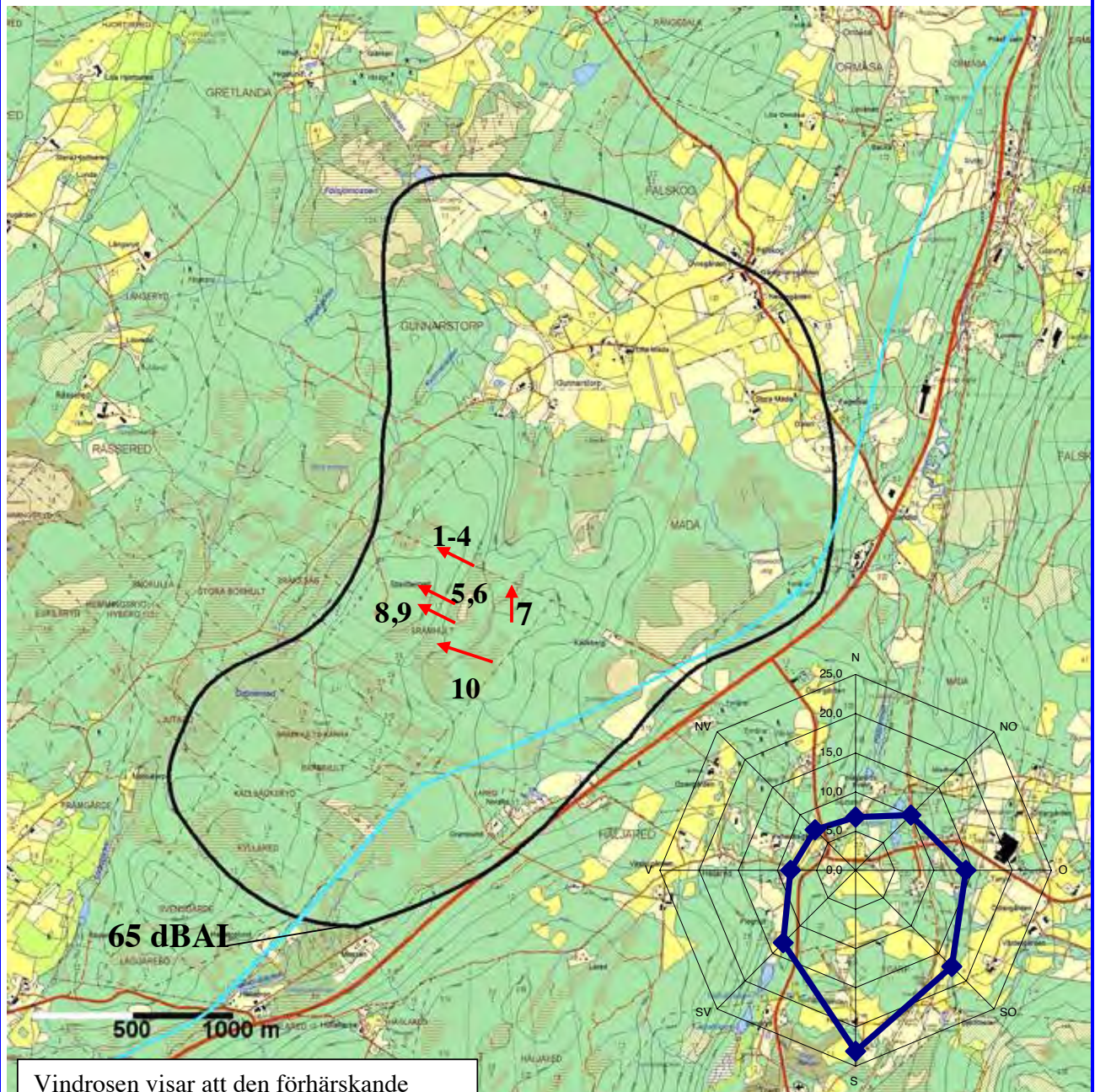

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

Beräknade skottbullenutbredning:
Lokaliseringsalternativ nr. 11: Falskog
Gränslinje max 65 dBAI

12-00530-A07

2004-11-30
PW

Vindrosen visar att den förhärskande vindriktningen är från söder.
Den turkosa linjen är den fastställda sträckningen på ny motorväg.

- 1-4: Pistol- och gevärsbana 25-50 m
- 5-6: Viltmålsbana 80-100 m
- 7: Trap- och Jägarbana
- 8-9: Pistolbana för praktiskt skytte/magnum 30-150m
- 10:Gevärsbana 300 m

Dominerande skjutbanor/vapen

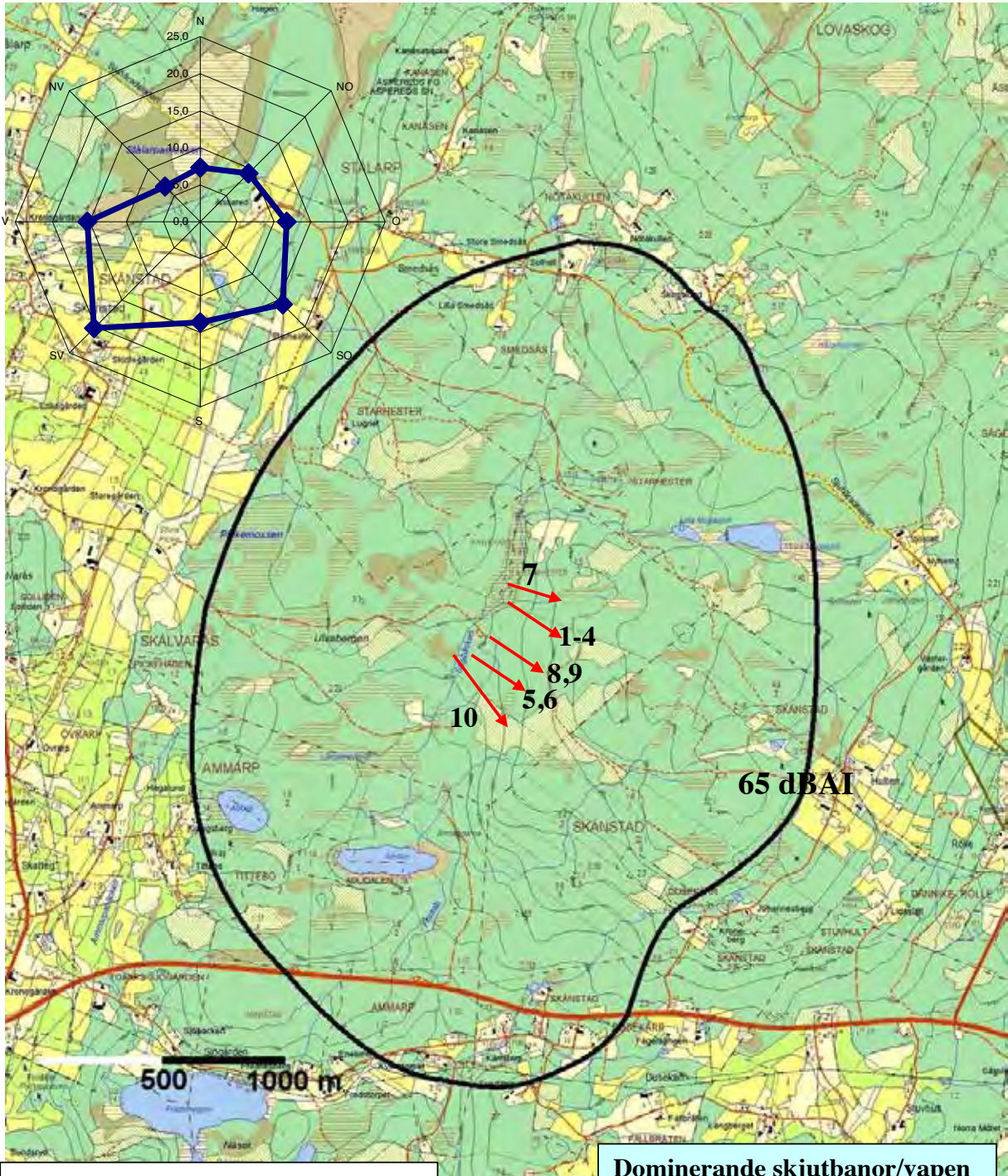
- Pistolbana för praktiskt skytte/magnum revolver, riktning ost – sydväst.
- Viltmålsbana/älgstudsare, riktning sydväst – väst.
- Trapbana/hagelgevär, riktning väst – ost.

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

Beräknade skottbulerutbredning:
Lokaliseringsalternativ nr. 13: Skänstad
Gränslinje max 65 dBAI

12-00530-A08

2004-11-30
PW

Vindrosen visar att den förhärskande vindriktningen är från sydväst

- 1-4: Pistol- och gevärsbana 25-50 m
5-6: Viltmålsbana 80-100 m
7: Trap- och Jägarbana
8-9: Pistolbana för praktiskt skytte/magnum 30-150m
10:Gevärsbana 300 m

Dominerande skjutbanor/vapen

- Gevärsbana/gevär 6,5 mm, riktning sydost - sydväst.
- Pistolbana för praktiskt skytte/magnum revolver, riktning nord & ost – sydost.
- Trapbana/hagelgevär, riktning nord – ost.

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

Beräknade skottbulerutbredning:

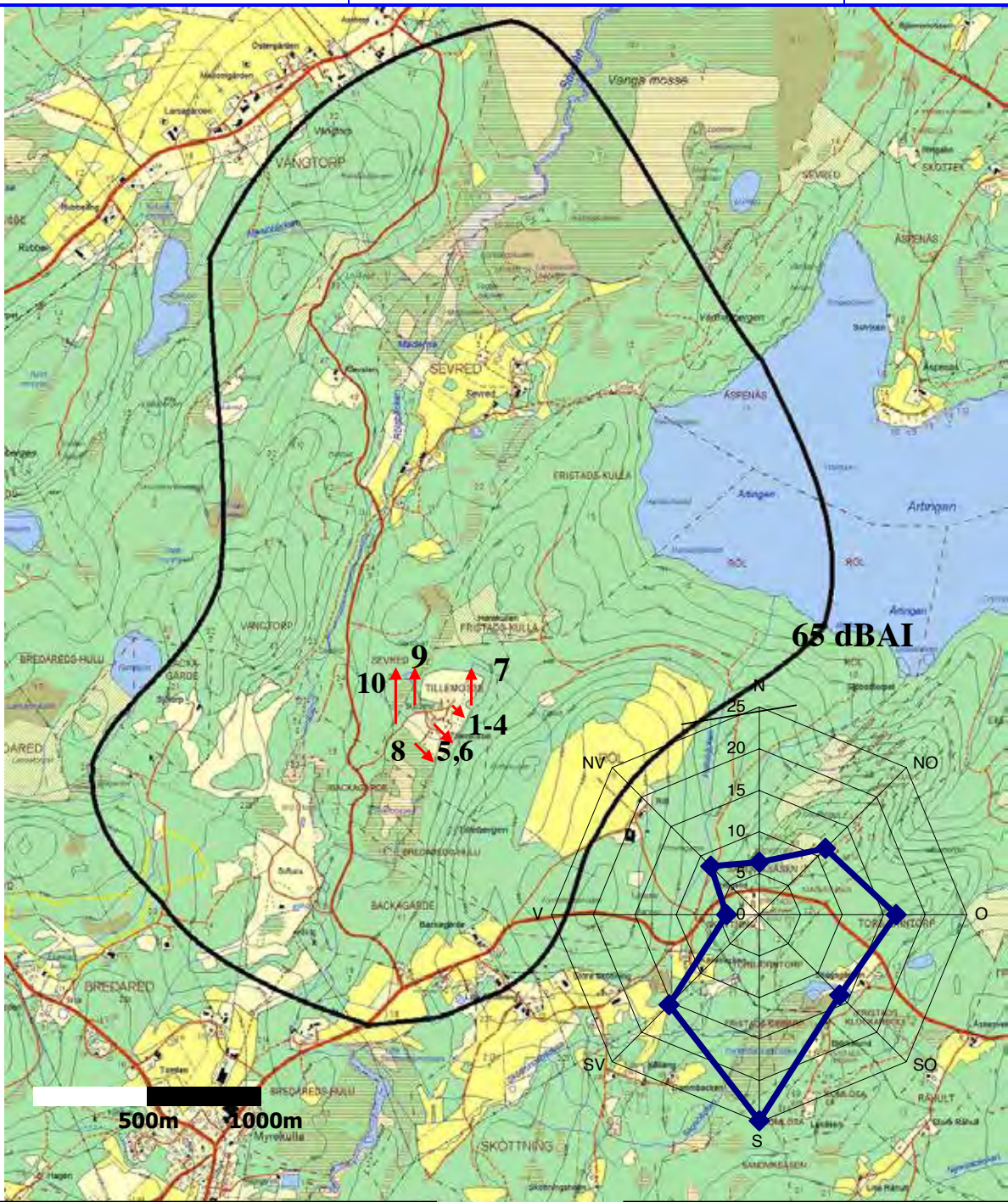
Lokaliseringsalternativ nr. 14: **Tillemosse**

Gränslinje max 65 dBAI

12-00530-A09

2004-11-30

PW

Vindrosen visar att den förhärskande vindriktningen är från söder

- 1-4: Pistol- och gevärsbana 25-50 m
- 5-6: Viltmålsbana 80-100 m
- 7: Trap- och Jägarbana
- 8-9: Pistolbana för praktiskt skytte/magnum 30-150m
- 10:Gevärsbana 300 m

Dominerande skjutbanor/vapen

- Pistolbana för praktiskt skytte/magnum revolver, riktning väst – nord.
- Trapbana/hagelgevär, riktning nord – sydost.
- Viltmålsbana/älgstudsare, riktning sydost – väst.

Bilaga 4

Bedömningsgrunder – Lagenligt skyddat eller riksintressant område samt övrig kulturmiljö

Förändring	<i>Lagenligt skyddat eller riksintressant område samt övrig kulturmiljö</i>
0	> 2500 m från banområdet
1	1700-2500 m från banområdet
2	1100-1700 m från banområdet
3	< 1100 m från banområdet

Konsekvensernas storlek har generellt bedömts motsvara förändringarnas, dvs. en förändring (2) har bedömts medföra stora konsekvenser (2). För några typer av natur- och kulturvården har denna bedömning frångåtts:

En slags försiktighetsprincip har tillämpats framför allt när det gäller möjliga (negativa) konsekvenser för friluftsliv och värdefulla fågelområden, men även när det gäller tysta områden och limnologiska värden.

Omvänt så har konsekvenserna mildrats jämfört med bedömd förändring för t ex naturvärden som är av geologisk eller botanisk karaktär eftersom dessa inte är bullerkänsliga (se nedan uppställning)

Konsekvenser	<i>förändringsvärdet plus/minus</i>	
+1	<2500 m från tyst område	max 3
+1	Limnologiska värden	max 3
+2	Ornitologiska värden	max 3
+2	Friluftsliv	max 3
-2	Fornlämningar, kulturvärden (om ej inom 500 m radie)	min 0
-2	Botaniska, geologiska värden (om ej inom 500 m radie)	min 0

Om flera värden finns i samma område är de värden som betingar den högsta poängen styrande.

Bedömningsgrunder – övriga naturvärden – fåglar och växter

Naturvärden har olika karaktär och påverkas olika av en skytteanläggning. Därför har en mer detaljerad bedömning utförts. Bedömningen har gjorts beroende vilken miljöpåverkan följande parametrar har:

- Bullerpåverkan
- Den fysiska anläggningen
- Kontinuerlig aktivitet, människor och fordon

Bedömningen frångår övriga bedömningsgrunder så till vida att det inte finns ansatta avstånd som betingar olika viktningspoäng. I stället har aktuella naturvärden på respektive alternativ tilldelats poäng mot bakgrund av vilken påverkan ovanstående parametrar bedöms medföra. Det anges inte exakt vilken typ av naturvärde som gäller för respektive alternativ med hänsyn till att vissa av de aktuella naturvärdena är sekretessbelagda.

Bedömningsgrunder – markanvändning

Förändring

- 0 -
- 1 Nedlagt grus/sandtag
- 2 Skogs eller jordbruksfastighet
- 3 Kommunikations- eller industriområde, planerade bostadsområde, oexploaterat naturgrus

Konsekvensernas storlek har generellt bedömts motsvara förändringarnas, dvs. en förändring (2) har bedömts medföra stora konsekvenser (2). För områden med grundvattenintresse har denna bedömning frångåtts (se nedan)

Konsekvenser förändringsvärdet plus

+2 område med grundvattenintresse max 3

Om flera” typer av markanvändning” finns på samma område, är de värden som betingar högsta poäng styrande.

Bedömningsgrunder – natur- och kulturvärden

Förändring	<i>Lagenligt skyddat eller riksintressant område samt övrig natur eller kulturmiljö</i>	
0	> 2500 m från banområdet	
1	1700-2500 m från banområdet	
2	1100-1700 m från banområdet	
3	< 1100 m från banområdet	

Konsekvensernas storlek har generellt bedömts motsvara förändringarnas, dvs en förändring (2) har bedömts medföra stora konsekvenser (2). För några typer av natur- och kulturvärden har denna bedömning frångåtts:

En slags försiktighetsprincip har tillämpats framför allt när det gäller möjliga (negativa) konsekvenser för friluftsliv och värdefulla fågelområden, men även när det gäller tysta områden och limnologiska värden.

Omvänt så har konsekvenserna mildrats jämfört med bedömd förändring för t ex naturvärden som är av geologisk eller botanisk karaktär eftersom dessa inte är bullerkänsliga (se nedan uppställning)

Konsekvenser	<i>förändringsvärdet plus/minus</i>	
+1	<2500 m från tyst område	max 3
+1	Limnologiska värden	max 3
+2	Ornitologiska värden	max 3
+2	Friluftsliv	max 3
-2	Fornlämningar, kulturvärden (om ej inom 500 m radie)	min 0
-2	Botaniska, geologiska värden (om ej inom 500 m radie)	min 0

Om flera värden finns på i samma område är de värden som betingar den högsta poängen styrande.

Bedömningsgrunder – markanvändning

Förändring	
0	-
1	Nedlagt grus/sandtag
2	Skogs eller jordbruksfastighet
3	Kommunikations- eller industriområde, planerade bostadsområde, oexploaterat naturgrus

Konsekvensernas storlek har generellt bedömts motsvara förändringarnas, dvs en förändring (2) har bedömts medföra stora konsekvenser (2). För områden med grundvattenintresse har denna bedömning frångåtts (se nedan)

Konsekvenser	<i>förändringsvärdet plus</i>	
+2	område med grundvattenintresse	max 3

Om flera ”typer av markanvändning” finns på samma område, är de värden som betingar högsta poäng styrande.

Lokaliseringsutredning för nyetablering av samlad skytteanläggning i Borås.
Bedömning av förändring och konsekvenser för naturvärden, fåglar och växter.

		förändring – konsekvens		dimensionerande naturvärde
		fåglar	växter	
1. Gröneberg	buller	1 - 0	0 - 0	
	anläggning.	2 - 0	2 - 1	hedväxter
	kont. aktiv.	2 - 2	2 - 2	häckningslokal för enkelbeckasin, gulärla m fl,
2a. Kranshult	buller	1 - 0	0 - 0	
	anläggning.	2 - 0	2 - 1	hedväxter
	kont. aktiv.	2 - 2	2 - 1	häckningslokal för enkelbeckasin, gulärla m fl,
2b. Ängen	buller	1 - 0		
	anläggning.	2 - 0		
	kont. aktiv.	2 - 2		häckningslokal för enkelbeckasin, gulärla m fl,
3. Bockabyn	buller	1 - 1		storlom inom 2,4 km
	anläggning.	0 - 0		
	kont. aktiv.	1 - 1		
4. Töllesjö/ Höjden	buller	2 - 3		smålom inom 1,4 km
	anläggning.	2 - 0		
	kont. aktiv.	2 - 2		
10. Nollhagen	buller	3 - 3		tjäderrevir 0 m, tjäderspelplats inom 800 m,
	anläggning.	1 - 2		sångsvan rastplats inom 2,2 km
	kont. aktiv.	2 - 2		
11. Falskog	buller	2 - 1		häckningsplats för sångsvan inom 2 km
	anläggning.	0 - 0		
	kont. aktiv.	1 - 1		
13. Skänsta	buller	1 - 1		storlom inom 2,4 km
	anläggning.	0 - 0		
	kont. aktiv.	1 - 1		
14. Bredared	buller	1 - 2		berguv och storlom inom 1,2 km
	anläggning.	0 - 0		våtmarksfåglar inom 2 km
	kont. aktiv.	2 - 2		

Borås den 18 mars 2003

Jenny Pleym
 Lennart Rosander
 Bengt Himmelmann

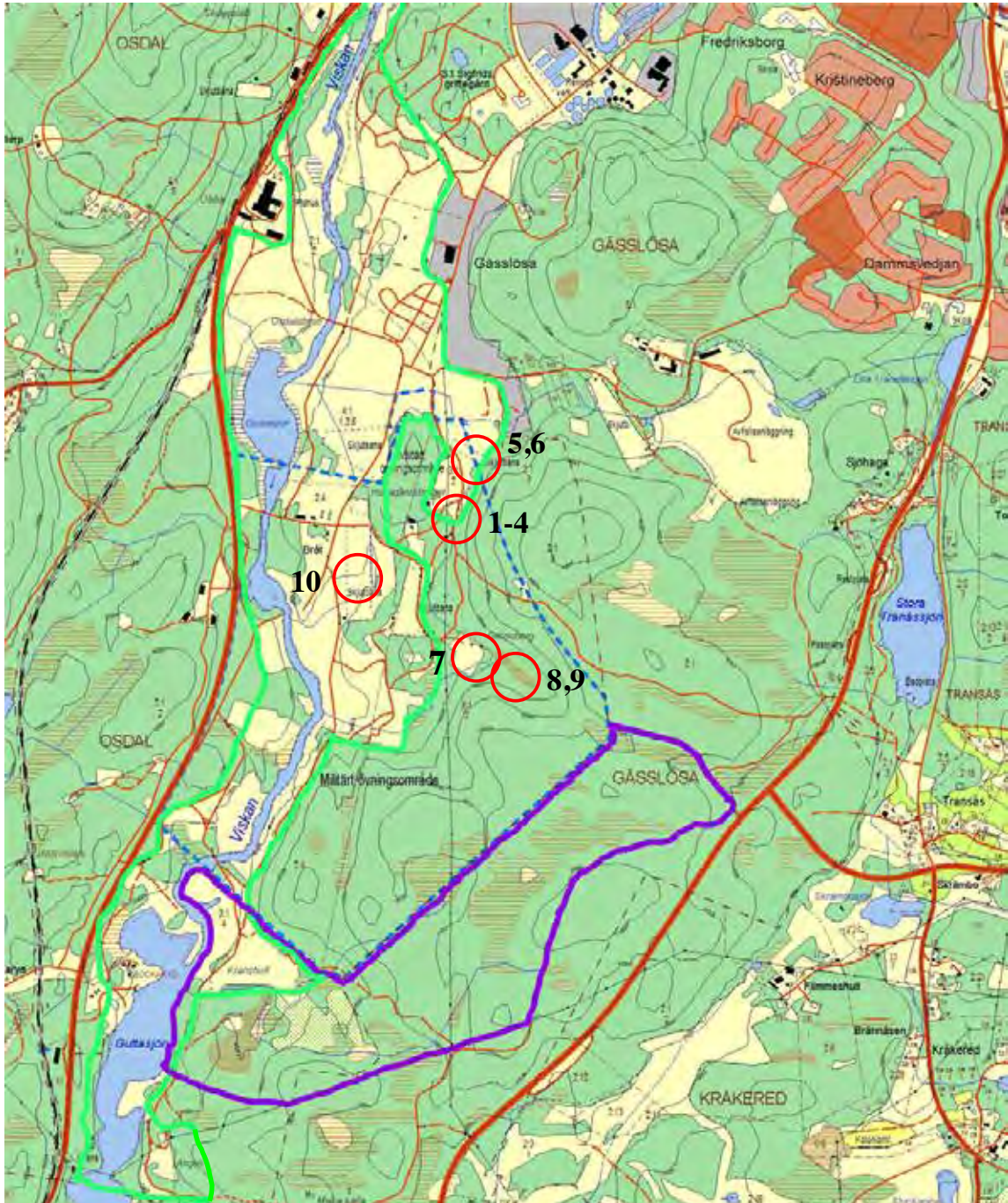
Bilaga 5

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

02-050

Lokaliseringsalternativ nr. 1: Gröneberg

2004-11-30
MJ

 = Skyddsvärd natur enligt Borås naturvårdsprogram

 = Utökat riskområde, militär verksamhet

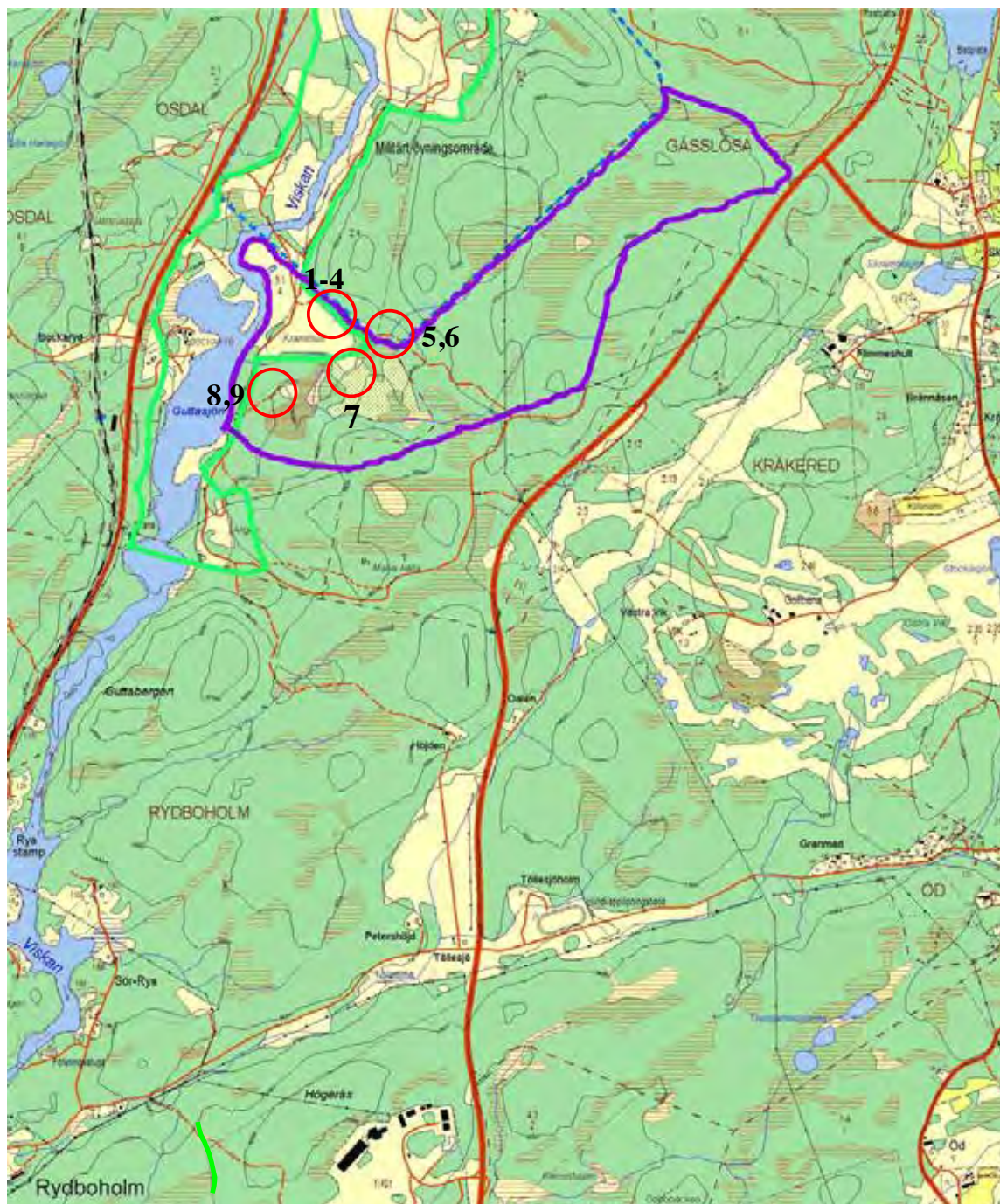

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

02-050

Lokaliseringsalternativ nr. 2a: **Kranshult**

2004-11-30
MJ

 = Skyddsvärd natur enligt Borås naturvårdsprogram

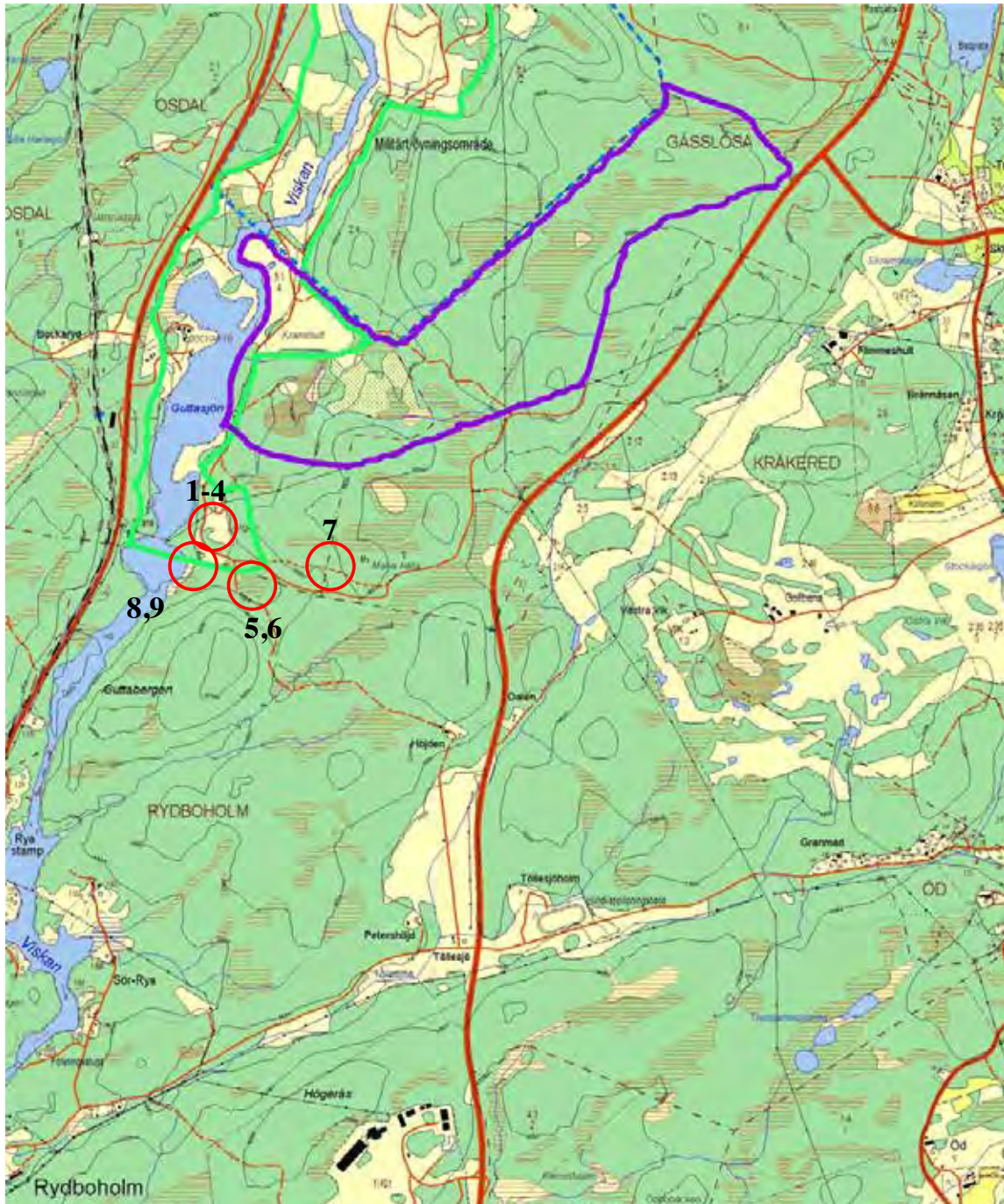
 = Utökat riskområde, militär verksamhet

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

02-050

Lokaliseringsalternativ nr. 2b: Ängen

2004-11-30
MJ

 = Skyddsvärd natur enligt Borås naturvårdsprogram

 = Utökat riskområde, militär verksamhet

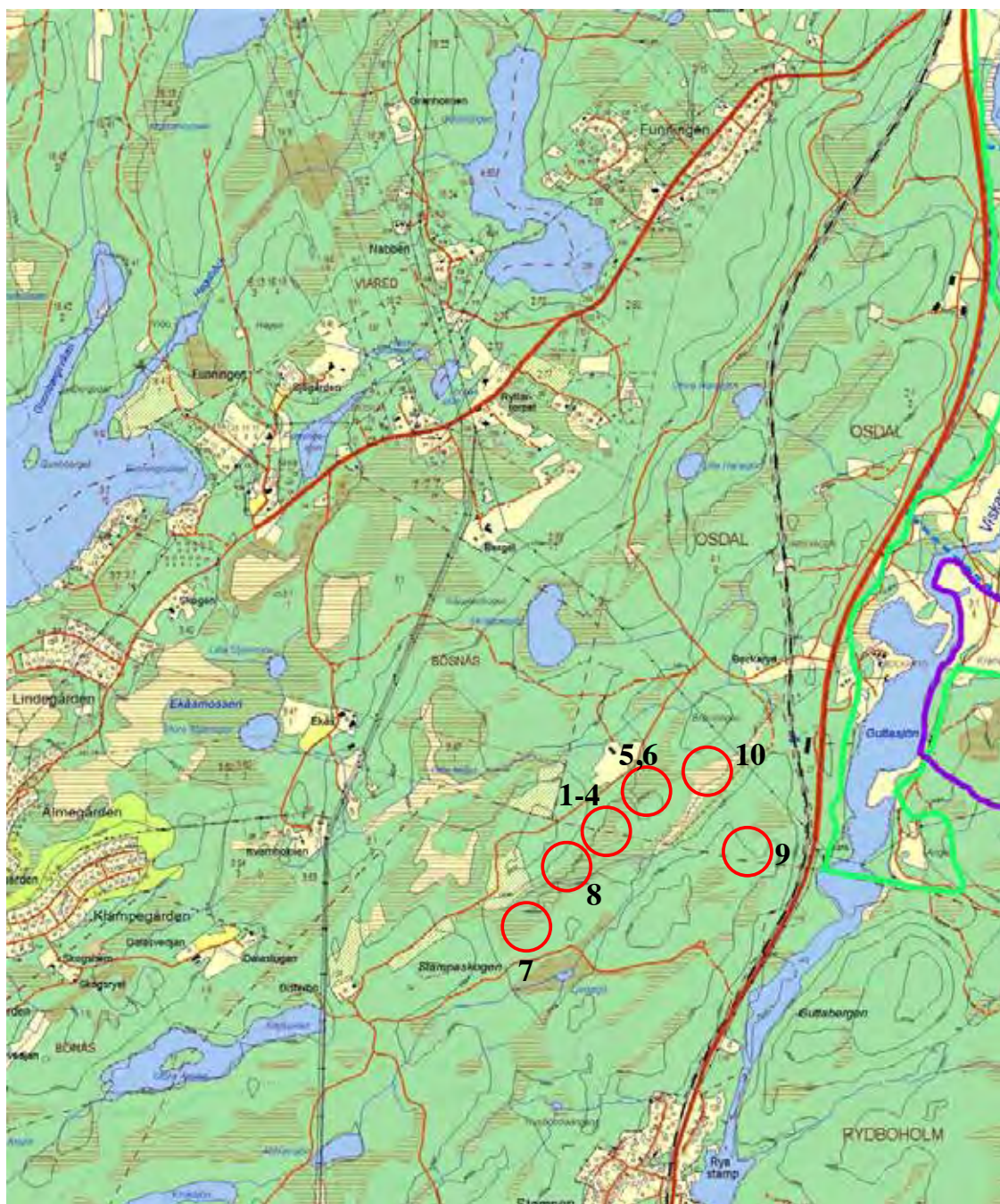

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

Lokaliseringsalternativ nr. 3: **Bockabyn**

02-050

2004-11-30
MJ

 = Skyddsvärd natur enligt Borås naturvårdsprogram

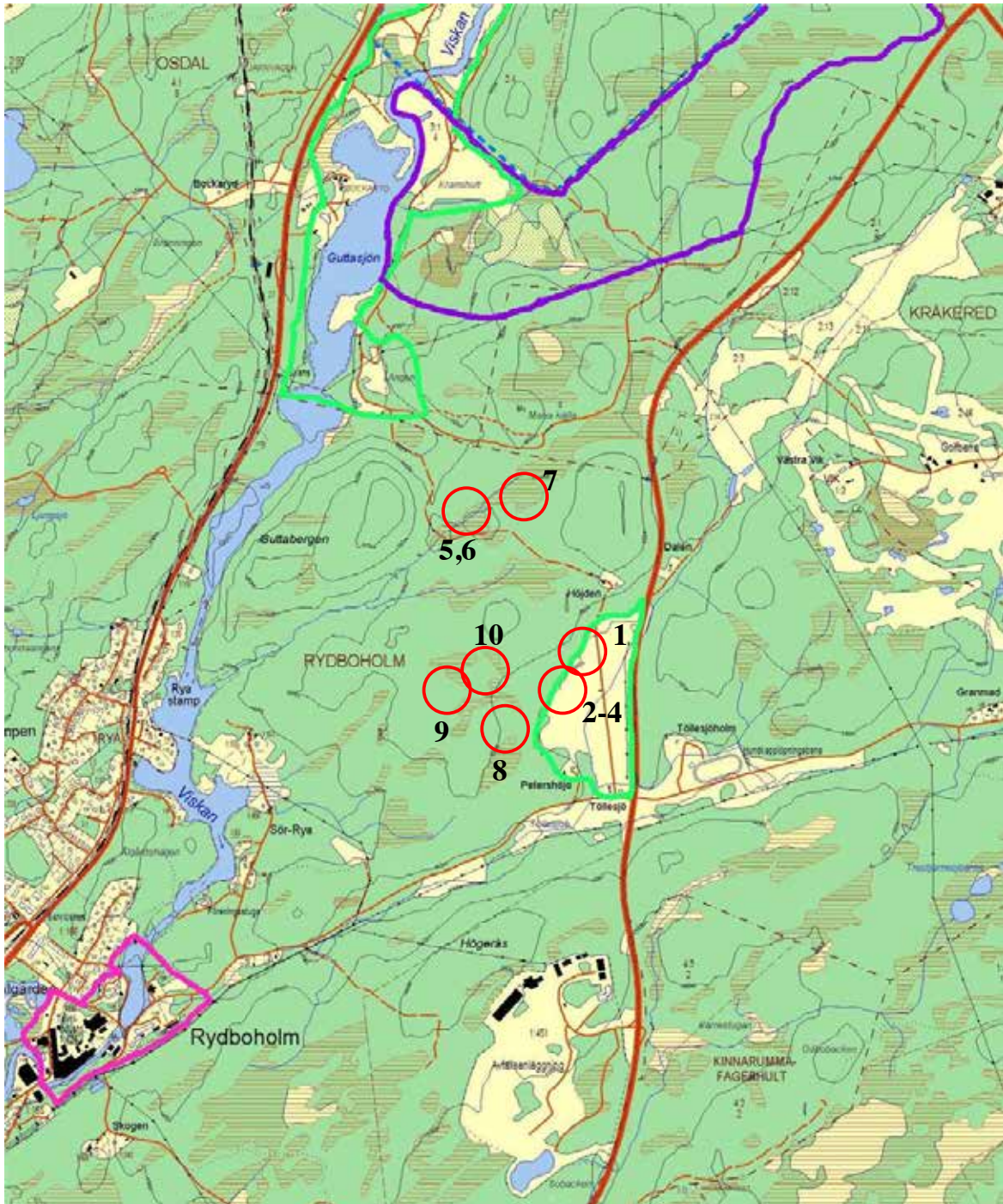
 = Utökat riskområde, militär verksamhet

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

02-050

Lokaliseringsalternativ nr. 4: Töllesjö/Höjden

2004-11-30
MJ

- = Skyddsvärd natur enligt Borås naturvårdsprogram
- = Utökat riskområde, militär verksamhet
- = Område med riksintresse med avseende på kulturminnesvård

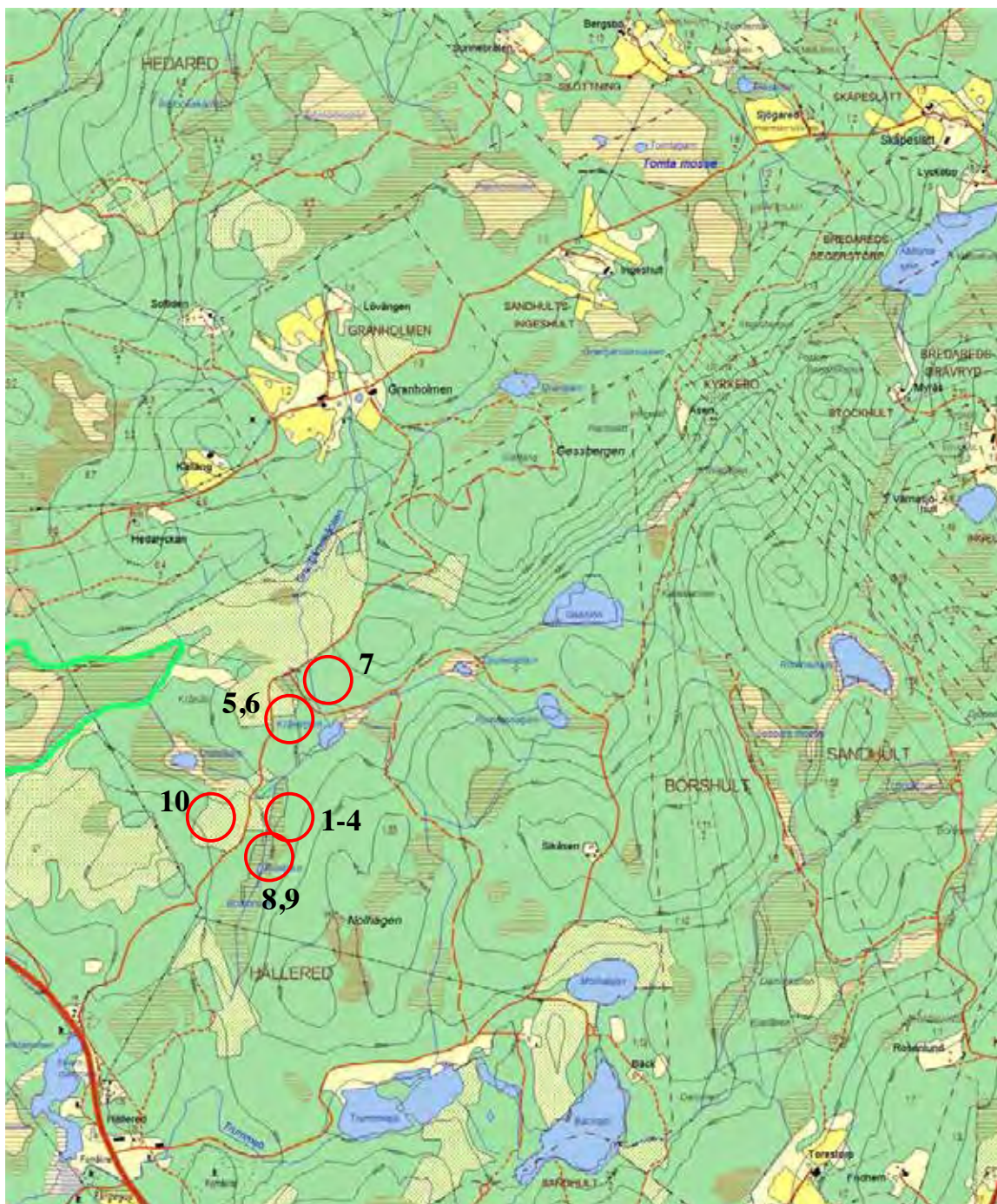

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

02-050

Lokaliseringsalternativ nr. 10: Nollhagen

2004-11-30
MJ

 = Skyddsvärd natur enligt Borås naturvårdsprogram

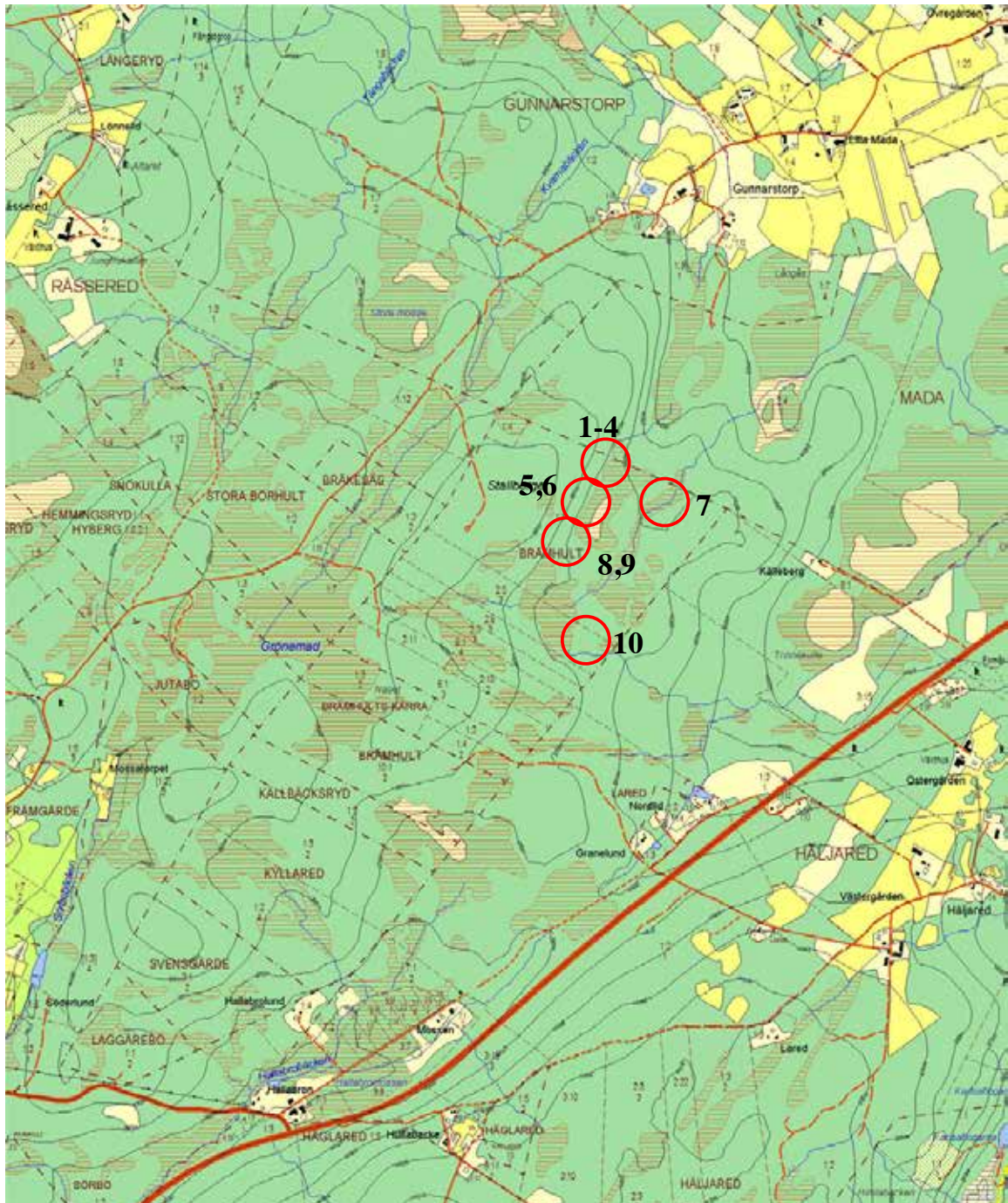

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

02-050

Lokaliseringsalternativ nr. 11: Falskog

2004-11-30
MJ

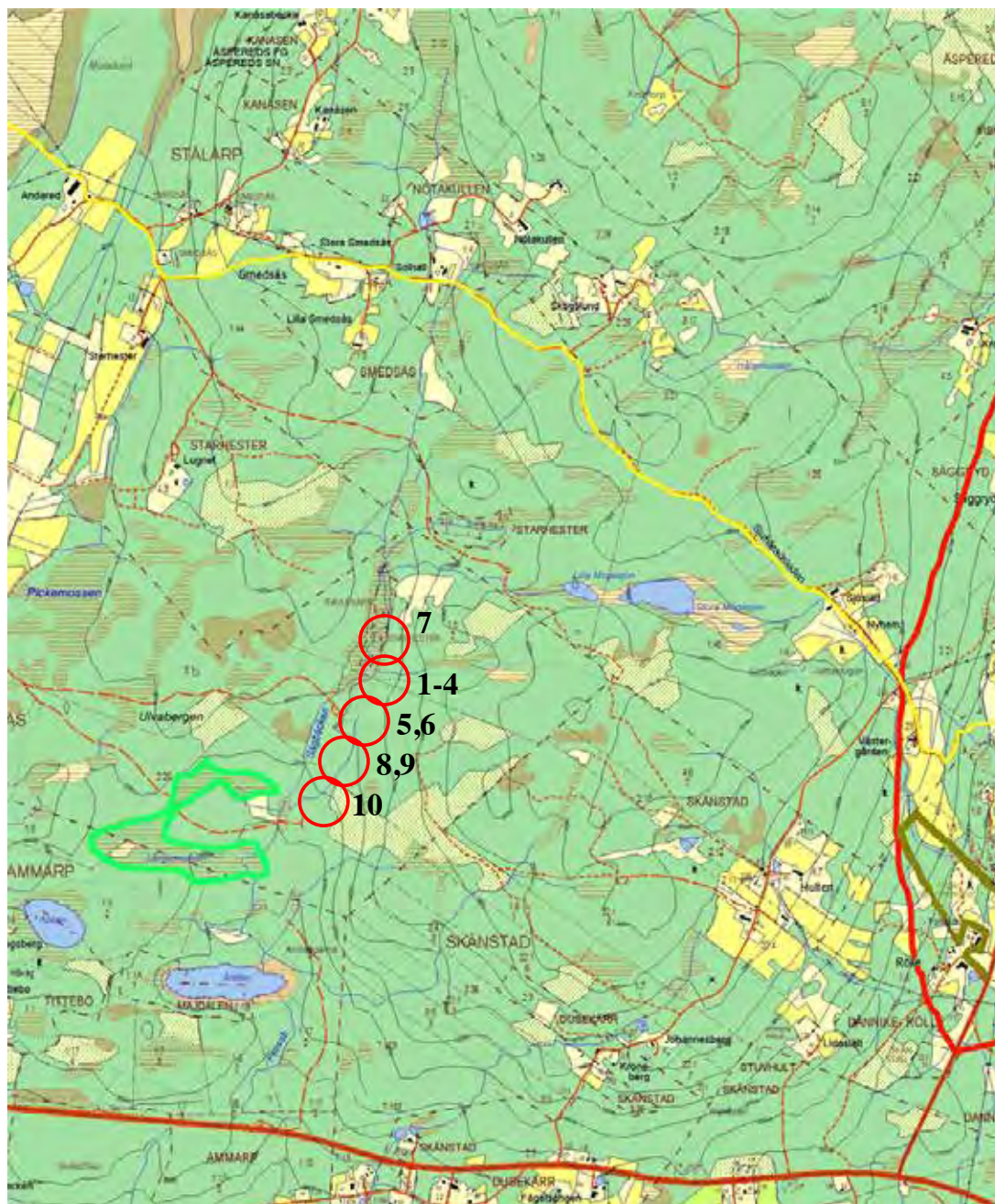

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

02-050

Lokaliseringsalternativ nr. 13: Skänstad

2004-11-30
MJ

- = Skyddsvärd natur enligt Borås naturvårdsprogram
- = Område med riksintresse med avseende på naturvård
- = Rölle naturreservat
- = Sjuhäradsleden

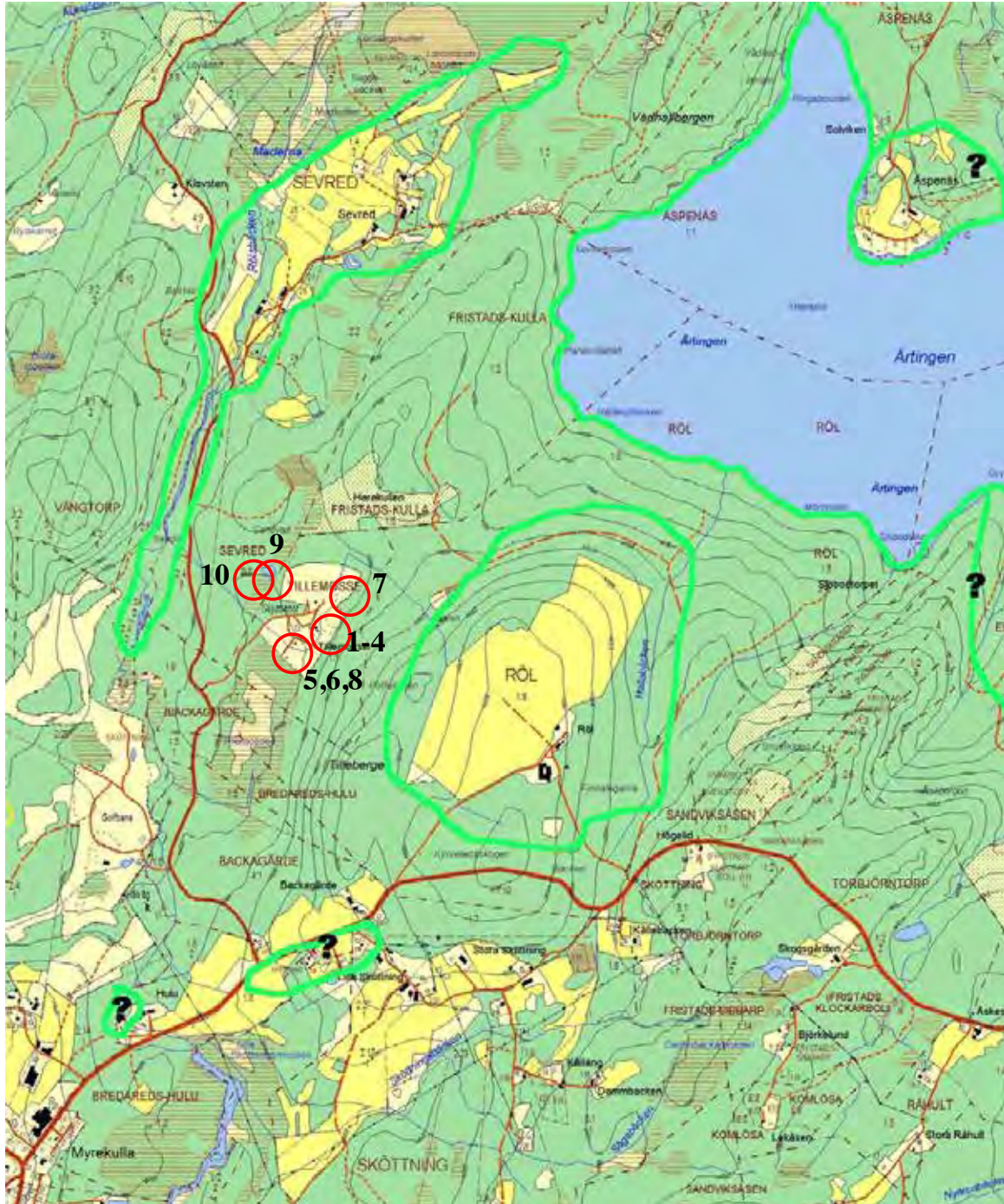

Ny skytteanläggning i Borås Kommun

02-050

Lokaliseringsalternativ nr. 14: Bredared SSK

2004-11-30
MJ

 = Skyddsvärd natur enligt Borås naturvårdsprogram

Bilaga 6

	Vikt (%)	Fastighet 1 Gröneberg			Fastighet 2a Kranshult			Fastighet 2b Ängen			Fastighet 3 Bockabyn A			Fastighet 3 Bockabyn B		
		F	K	PROD	F	K	PROD	F	K	PROD	F	K	PROD	F	K	PROD
		Människors miljö och hälsa														
	50															
Buller, bostäder		0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	3	3	2	3	6
Buller, fritidsområde/fritidshus/skollokal/sjukhus		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Delsumma 1				0			0			0			3			6
Viktad delsumma 1 (se tabell 2:1)				0			0			0			15,9			31,8
Lagenligt skyddat- eller riksintressant område																
	30															
Riksintresse naturvård		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Riksintresse kulturvård		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nationalpark		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Naturreservat		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulturresevat		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Naturminne		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Biotopsskyddsområde		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Växt- och djurskyddsområde		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Strandskyddsområde		0	0	0	0	0	0	3	3	9	0	0	0	0	0	0
Vattenskyddsområde		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Landskapsbildskydd		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Särskilt skydds- eller bevarandeområde (Natura 2000)		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Delsumma 2				0			0			9			0			0
Viktad delsumma 2 (se tabell 2:1)				0			0			4,77			0			0

	Vikt (%)	Fastighet. 1 Gröneberg			Fastighet 2a Kranshult			Fastighet 2b Ängen			Fastighet 3 Bockabyn			Fastighet 3 Bockabyn		
		F	K	PROD	F	K	PROD	F	K	PROD	F	K	PROD	F	K	PROD
Natur- och kulturmiljö																
	15															
Intresseområde enl. NVP.		2	2	4	2	2	4	2	2	4	1	1	1	1	1	1
Objekt i Ä-H inventeringen		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Intresseområde enl. ÖP.		3	3	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Värdefull bebyggelse, kulturmiljö		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fornlämningar		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Delsumma 3		13			4			4			1			1		
Viktad delsumma 3 (se tabell 2:1)		8,19			2,52			2,52			0,63			0,63		
Markanvändning inom området																
Översiktsplan		0	0	0	2	2	4	2	2	4	2	2	4	2	2	4
Detaljplan		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Delsumma 4		0			4			4			4			4		
Viktad delsumma 4 (se tabell 2:1)		0			2,12			2,12			2,12			2,12		
SUMMA	100	13			8			17			8			11		
VIKTAD SUMMA	100	8,19			4,64			9,41			18,65			34,55		

Människors miljö och hälsa

Buller, bostäder
Buller, fritidsområde

Delsumma 1

Viktad delsumma 1 (se tabell 2:1)

Vikt
(%)

50

Fastighet 4			Fastighet 10			Fastighet 11			Fastighet 13			Fastighet 14		
Töllesjö/Höjden			Nolhagen			Falskog			Skänsta			Bredared SSK		
F	K	PROD	F	K	PROD	F	K	PROD	F	K	PROD	F	K	PROD
1	3	3	3	3	9	3	3	9	3	3	9	1	3	3
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3			9			9			9			3		
15,9			47,7			47,7			47,7			15,9		

Lagligt skyddat- eller riksintressant område

Riksintresse naturvård
Riksintresse kulturvård
Nationalpark
Naturreservat
Kulturresevat
Naturminne
Biotopsskyddsområde
Växt- och djurskyddsområde
Strandskyddsområde
Vattenskyddsområde
Landskapsbildskydd
Särskilt skydds- eller bevarandeområde (Natura 2000)

Delsumma 2

Viktad delsumma 2 (se tabell 2:1)

30

0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2	0	0	0
3			9			0			8			0		
1,59			4,77			0			4,24			0		

Natur- och kulturmiljö

Intresseområde enl. NVP.
Objekt i Ä-H inventeringen
Intresseområde enl. ÖP.
Värdefull bebyggelse, kulturmiljö
Fornlämningar

Delsumma 3

Viktad delsumma 3 (se tabell 2:1)

Markanvändning inom området

Översiktsplan
Detaljplan

Delsumma 4

Viktad delsumma 4 (se tabell 2:1)

SUMMA**VIKTAD SUMMA****Vikt
(%)****15**

Fastighet 4 Töllesjö/Höjden			Fastighet 10 Nollhagen			Fastighet 11 Falskog			Fastighet 13 Skänsta			Fastighet 14 Bredared SSK		
F	K	PROD	F	K	PROD	F	K	PROD	F	K	PROD	F	K	PROD
2	3	6	3	3	9	2	1	2	1	1	1	2	2	4
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6			9			2			1			4		
3,78			5,67			1,26			0,63			2,52		
16			31			15			22			7		
23,39			60,26			51,08			54,69			18,42		

100**100**

Nr 21

Ansökan om anläggningslån för anläggande av konstgräsplan; Gånghesters Sportklubb.

2019-02-18 Dnr KS 2018-00618 3.6.7.2

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Gånghesters SK beviljas ett anläggningslån på 40% av totalutgiften dock max 884 tkr för att anlägga en konstgräsplan på Engvallen. Lånet ges under förutsättning att föreningens övriga finansieringsplan infrias. Anläggningslånet betalas ut efter att föreningen skriftligen redovisat arbetet senast två år efter beslutet.

Ärendet i sin helhet

Fritids- och folkhälsonämnden föreslår Kommunfullmäktige att ge Gånghesters Sportklubb ett anläggningslån på 40 % av totalkostnaderna, dock max 884 tkr för anläggande av konstgräsplan på Engvallen.

Gånghesters SK har en stor ungdomsverksamhet som i många fall bedrivs ihop med Målsryds IF. Fritids- och folkhälsonämnden bedömer det som viktigt att föreningar i allmänhet underhåller sina anläggningar för att upprätthålla intresse samt locka nya ungdomar och vuxna till föreningslivet. Under de senaste åren har konstgräsplaner uppförts av Brämhults IK, Sjömarkens IF samt Sparsörs AIK. I Gånghesters fall vill man ta sin grusplan i anspråk och anlägga en konstgräsplan. Det finns redan uppgraderad belysning och befintligt staket samt att markarbetena bedöms som gynnsamma. Föreningen bedömer att spontanidrottandet skulle öka samt att träningstillfällena också skulle öka med denna investering. Även skolan skulle kunna utnyttja konstgräset på dagtid. Planen beräknas hålla måtten 50 x 96 m. Föreningen har fått löfte om ett anläggningsbidrag från Västra Götalands Idrottsförbund på 400 tkr, en egeninsats om 926 tkr samt ett anläggningslån om 884 tkr skulle finansiera hela investeringen.

Borås Stad har sedan länge erbjudit det ideella föreningslivet möjligheter till s.k. anläggningslån som är ränte- och amorteringsfria och som avskrivs gentemot föreningen efter 30 år. Anläggningslånen har möjliggjort för föreningarna att genomföra egna investeringar som på ett värdefullt sätt kompletterat kommunens utbud. Lånen uppgår maximalt till 40 % av godkänd totalsumma.

Kommunstyrelsen vill poängtera att genom anläggningslån till föreningar bidrar kommunen till en ökad föreningsmedverkan och till en förhållandevis låg insats får vi ut mycket verksamhet. Detta är god politik. Anläggningslånen ger heller normalt ingen ökad driftkostnad som belastar den kommunala budgeten eftersom föreningarna själva mestadels står för drift och skötsel. Anläggningslånet till Gånghesters SK faller väl in i detta koncept.

Beslutsunderlag

1. KF-skrivelse
2. Fritids- och folkhälsonämndens förslag
3. Ansökan om anläggningslån från Gånghesters SK.

Beslutet expedieras till

1. Fritids- och folkhälsonämnden
2. Gånghesters SK

Kerstin Hermansson

Kommunalråd

Magnus Widén
Ekonomichef

Ansökan om anläggningslån för anläggande av konstgräsplan; Gånghesters Sportklubb

Fritids- och folkhälsönämndens beslut

Fritids- och folkhälsönämnden föreslår Kommunfullmäktige att besluta att ge Gånghesters Sportklubb ett anläggningslån på 40 % av totalkostnaderna, dock max 884 tkr för anläggande av konstgräsplan på Engvallen.

Lånet ges under förutsättning att föreningens övriga finansieringsplan infrias. Anläggningslånet betalas ut efter att föreningen skriftligen redovisat arbetet senast två år efter beslutet. Ärendet skickas vidare till Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige för slutgiltigt beslut.

Ärendet i sin helhet

Gånghesters SK har en stor ungdomsverksamhet som i många fall bedrivs ihop med Målsryds IF. Fritids- och folkhälsönämnden bedömer det som viktigt att föreningar i allmänhet underhåller sina anläggningar för att upprätthålla intresse samt locka nya ungdomar och vuxna till föreningslivet. Under de senaste åren har konstgräsplaner uppförts av Brämhults IK, Sjömarkens IF samt Sparsörs AIK. I Gånghesters fall vill man ta sin grusplan i anspråk och anlägga en konstgräsplan. Det finns redan uppgraderad belysning och befintligt staket samt att markarbetena bedöms som gynnsamma. Föreningen bedömer att spontanidrottandet skulle öka samt att träningstillfällena också skulle öka med denna investering. Även skolan skulle kunna utnyttja konstgräset på dagtid. Planen beräknas hålla måtten 50 x 96 m.

Föreningen har fått ett anläggningsbidrag från Västra Götalands Idrottsförbund på 400 tkr, en egeninsats om 926 tkr samt ett anläggningslån om 884 tkr skulle finansiera hela investeringen.

Fritids- och folkhälsönämnden vill göra föreningen uppmärksam på att granulatets påverkan på miljön i dagsläget inte är fullt utredd. Att göra små insatser för att förhindra spridandet av granulatet utanför avsett användningsområde kan därför ha stor betydelse i slutändan. Exempel på enkla åtgärder är galler på marken vid in- och utpassering, minimera antalet in- och utpasseringsställen, filter i dräneringsbrunnar samt särskilt avsedda

spolningsplatser för fordon som sladdar planen. Fritids- och folkhälsoförvaltningen är gärna bollplank i utförandet dessa enkla åtgärder.

Beslutsunderlag

1. Gånghester Sportklubbs ansökan

Beslutet expedieras till

1. Borås Stad, Kommunstyrelse

Ida Legnemark
Ordförande

Tommy Jingfors
Förvaltningschef

Ansökan om anläggningslån för anläggande av konstgräsplan; Gånghesters Sportklubb

Fritids- och folkhälsonämndens beslut

Fritids- och folkhälsonämnden föreslår Kommunfullmäktige att besluta att ge Gånghesters Sportklubb ett anläggningslån på 40 % av totalkostnaderna, dock max 884 tkr för anläggande av konstgräsplan på Engvallen.

Lånet ges under förutsättning att föreningens övriga finansieringsplan infrias. Anläggningslånet betalas ut efter att föreningen skriftligen redovisat arbetet senast två år efter beslutet. Ärendet skickas vidare till Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige för slutgiltigt beslut.

Sammanfattning av ärendet

Gånghesters SK har en stor ungdomsverksamhet som i många fall bedrivs ihop med Målsryds IF. Fritids- och folkhälsonämnden bedömer det som viktigt att föreningar i allmänhet underhåller sina anläggningar för att upprätthålla intresse samt locka nya ungdomar och vuxna till föreningslivet. Under de senaste åren har konstgräsplaner uppförts av Brämhults IK, Sjömarkens IF samt Sparsörs AIK. I Gånghesters fall vill man ta sin grusplan i anspråk och anlägga en konstgräsplan. Det finns redan uppgraderad belysning och befintligt staket samt att markarbetena bedöms som gynnsamma. Föreningen bedömer att spontanidrottandet skulle öka samt att träningstillfällena också skulle öka med denna investering. Även skolan skulle kunna utnyttja konstgräset på dagtid. Planen beräknas hålla måtten 50 x 96 m.

Föreningen har fått ett anläggningsbidrag från Västra Götalands Idrottsförbund på 400 tkr, en egeninsats om 926 tkr samt ett anläggningslån om 884 tkr skulle finansiera hela investeringen.

Fritids- och folkhälsonämnden vill göra föreningen uppmärksam på att granulatets påverkan på miljön i dagsläget inte är fullt utredd. Att göra små insatser för att förhindra spridandet av granulatet utanför avsett användningsområde kan därför ha stor betydelse i slutändan. Exempel på enkla åtgärder är galler på marken vid in- och utpassering, minimera antalet in- och utpasseringsställen, filter i dräneringsbrunnar samt särskilt avsedda spolningsplatser för fordon som sladdar planen. Fritids- och folkhälsoförvaltningen är gärna bollplank i utförandet dessa enkla åtgärder.

Beslutsunderlag

1. Gånghester Sportklubbs ansökan

Vid protokollet

Johanna Jönsson
Nämndsekreterare

Tommy Jingfors
Förvaltningschef

Justeras 2018-08-27.

Ida Legnemark (V)
Ordförande

Ulla-Britt Möller (S)

Justeringen tillkännagiven på kommunens anslagstavla 2018-08-29.

Rätt utdraget intygar:

Johanna Jönsson
Nämndsekreterare

Till: Borås Stad
 Fritids- och folkhälsoförvaltningen
 501 80 Borås

Ansökan om anläggningslån – Gånghesters Sportklubb

Gånghesters Sportklubb (GSK), 864501-1225, ansöker härmed om anläggningslån för anläggande av konstgräsplan.

Gånghesters SK har tagit ett beslut att satsa på att utveckla vår anläggning Engvallen med en konstgräsplan. Idag finns det en fullstor grusplan som lämpar sig väl för att anlägga en konstgräsplan på då alla förutsättningar i övrigt finns när det gäller belysning och stängsel/nät m.m. Den nya konstgräsplanen skulle få ytan 50 * 96 meter. Vi är övertygade om att en konstgräsplan i Gånghester hade ökat mängden spontanfotboll under stora delar av året. Idag finns inte så bra möjligheter i Gånghester för barnen att spela spontanfotboll då det inte finns några större ytor att vara på. Vi är övertygade om att det för den målgruppen hade varit ett väldigt värdefullt tillskott i samhället. Gånghesters skola hade också kunnat utnyttja planen på dagtid i sin undervisning då de saknar en större öppen yta på sin skolgård. Förutom dessa positiva effekter så hade ju självklart det varit ett oerhört lyft för fotbollsverksamheten i både Gånghester och Målsryd. Att kunna träna på en fin konstgräsplan då vädret, årstiden eller dygnet inte tillåter spel på våra gräsplaner hade höjt verksamheten många snäpp och vi hade kunnat locka fler barn att börja spela fotboll. Planen hade också möjliggjort fler träningstillfällen för våra lag. Detta hade blivit ett tillskott av ännu en högkvalitativ konstgräsplan i Sjuhärad som hade fortsatt bidragit till konstgräsutvecklingen.

Vi har låtit erfarna entreprenörer undersöka våra förutsättningar för en konstgräsplan och det är konstaterat att vi har alla grundförutsättningar som behövs och det krävs inga större inledande arbeten för att i ordningställa ytan utan det som behöver göras i stort är att göra i ordning erforderlig dränering i och omkring planen samt att lägga konstgräset.

Vi har en offert som visar att projektets totala budget är 2.210.000 kr. Vi ansöker härmed om kommunalt anläggningslån på 40% av maximalt 2.210.000 kr, dvs 884.000 kr. Budgeterad investering och finansiering framgår nedan. Vår ambition är att kunna utföra arbetet under hösten 2018, men beroende på säkrande av anläggningslån och övrig finansiering kan arbetet även komma att utföras under 2019.

Investeringsbudget konstgräs på Engvallen:	
Totalentreprenad Servicekontoret	2 000 000 kr
Mål enligt offert, 2 st 11m-mål, 4 st mix 5/7m-mål	110 000 kr
Oförutsedda kostnader, 5% på entr.kostnad	100 000 kr
Total investering:	2 210 000 kr
Tänkt finansiering:	
Anläggningslån Borås Stad	884 000 kr
Anläggningsbidrag Västra Götalands idrottsförbund	400 000 kr
Egeninsats	926 000 kr
	2 210 000 kr
<i>I egeninsats kan ingå övriga bidrag samt sponsorer, vi arbetar utifrån att föreningen själva ska skjuta till 500 tkr av dessa 926 tkr.</i>	

Anläggningsbidraget från Västra Götalands Idrottsförbund är bekräftat.

Till denna ansökan bifogas årsredovisning för 2017, protokoll årsmöte/konstituerande samt nytecknat 10-årigt arrendeavtal med Borås Stad. Vi ser fram emot att höra vidare från er i detta ärende.

Gånghester den 22 april 2018

Simon Filipsson, ordförande Gånghesters Sportklubb

Gånghesters Sportklubb

Idrottsvägen 39

507 71 Gånghester

kansli@ganghestersk.se

Telefon: ordförande Simon Filipsson 0707-65 59 06

Gånghesters Sportklubb
Idrottsvägen 39
507 71 Gånghester

Styrelsen för

GÅNGHESTERS SPORTKLUBB

får härmed avge

Verksamhetsberättelse

för

Räkenskapsåret 1 januari 2017 – 31 december 2017

	Sida
Innehållsförteckning	1
Verksamhetsberättelse	2
Resultaträkning / Balansräkning	4
Noter	5
Underskrifter	6
Revisionsberättelse	7

Verksamhetsberättelse för Gånghesters Sportklubb 2017

Vi har under året bedrivit fotbollsverksamhet och aktiviteter där kring. Vi vill genom vår verksamhet ge barn, ungdomar och vuxna möjlighet till en god gemenskap och en meningsfull fritid.

All vår fotbollsverksamhet sker sedan flera år tillbaka i samarbete med Målsryds IF. Verksamheten bedrivs främst på vår anläggning Engvallen samt på Målevi i Målsryd. De äldre ungdomslagen på flicksidan har även bedrivits ihop med Dalsjöfors under namnet Toarpsalliansen. Vi har haft ungdomslag igång allt från fotbollsskolan upp till och med 16-årslag på pojksidan och 17-årslag på flicksidan. På seniornivå har vi på haft ett damlag i division 4 (i samarbete med MIF och Dalsjöfors) som gjorde en stor bedrift när man redan första senioråret tog sig upp till division 3.

Inför 2018 kommer vi starta upp ett herrseniorlag tillsammans med Målsryd. Detta är mycket glädjande. Ungdomsfotbollen leds av ett fotbollsutskott, och 4-6 ledarträffar hålls per år. Vi kan glädjande konstatera att vi har ett stort och engagerat ledargäng på cirka 35 ledare som gör ett fantastiskt arbete vecka efter vecka.

Vi ställde upp i Mariedal Cup under 2017 och gick detta år mycket glädjande vidare till slutspel vilket inte hänt tidigare.

Vi har under året haft 196 stycken aktiva medlemmar i bidragsberättigad ålder. Styrelsen har under året bestått av ordförande Simon Filipsson, kassör Calle Jakobsson, sekreterare Helena Århammar samt ledamöterna Niclas Snygg, Christian Hamnebo, Björn Holm, Kalle Lilja, Martin Jakobsson och Kristoffer Gråhns.

Vi har under året arbetat med att bli mer aktiva och synliga på hemsida och sociala medier vilket gör att vi nu når ut lättare till fler kring klubben och i Gånghester.

Det stora arrangemanget som genomfördes under året var att stå värd för P/F8 sammandraget som lockade en stor besöksskara till Engvallen. Förutom ett välorganiserat arrangemang när det gäller parkeringar, försäljningar osv. så ställdes det upp ett stort lekland med hoppborgar. Allt detta ledde till mycket positiva omdömen från besökarna.

Under året fick föreningen mottaga sin återcertifiering som trygg- och säker förening av Borås stad. Detta är en kvalitetsstämpel av verksamheten som syftar till att strukturera föreningens arbete med trygghet- och säkerhetsfrågor.

Under hösten byttes grusplanens planbelysning ut med stöd från Sparbanksstiftelsens Sjuhärad.

Vi plockade ut ett antal fotbollar som inte längre användes i fotbollsverksamheten och lämnade över dessa till förskolan och skolan.

Vi har som vanligt haft fotbollsavslutning i SMU-gården ihop med MIF där Kevin Stuhr Ellegaard var prisutdelare.

Vi genomförde julmarknaden första advent. Även detta år blev det en lyckad dag med stort engagemang, många besökare och ett lyckat ekonomiskt resultat.

Likt tidigare år så har vi kring jul och nyår haft bingolottoförsäljning utanför ICA Hjärtat. Under november och december var det ett stort antal personer som ställde upp och gjorde en viktig insats för vår klubb. Detta resulterade i ett viktigt positivt ekonomiskt resultat.

Kansliet har under 2017 enbart bedrivits av ideella krafter som lagt ner ett oerhört engagerat jobb som drivit runt klubben på ett imponeraden sätt.

Under året har vi haft vaktmästare i form av Classe Nordström och Mikael som alla hjälpt till att hålla vår anläggning i fint skick.

Styrelsen vill tacka alla som engagerar sig och hjälper till i föreningen. Det är tack vare alla ideella ledare och funktionärer som vi kan bedriva vår verksamhet – TACK !

/Gånghester mars 2018, styrelsen i GSK genom Simon Filipsson, ordf.

Gånghesters Sportklubb

Räkneskapsåret 170101-171231

Resultaträkning

	Not	2 017	2016	2015	2014	2013
Intäkter						
Nettoomsättning	(1)	532 695	764 069	725 463	598 069	537 926
Offentliga bidrag	(2)	591 986	607 697	460 756	462 602	546 927
Gåvor & övriga intäkter		x	243 371	4 760	2 135	0
Summa intäkter		1 124 681	1 615 136	1 190 979	1 062 806	1 084 853
Kostnader						
Föreningskostnader	(3)	-255 441	-425 649	-436 280	-493 057	-379 579
Övriga externa kostnader	(4)	-358 658	-462 262	-366 819	-310 847	-188 281
Personalkostnader	(5)	-427 974	-467 163	-376 834	-290 344	-501 858
Summa kostnader		-1 042 072	-1 355 074	-1 179 933	-1 094 249	-1 069 718
Verksamhetens över-/underskott		82 609	260 062	11 046	-31 443	15 135
Finansiella intäkter		746	773	754	3 394	8 161
Årets över-/underskott		83 355	260 835	11 800	-28 048	23 297

Balansräkning

Övriga fordringar		99 263	0	1 315	81 295	0
Kassa och Bank		1 128 233	1 178 008	970 592	735 616	900 790
Summa tillgångar		1 227 496	1 178 008	971 907	816 911	900 790

Eget kapital (6)						
Balanserade överskott		985 346	714 323	702 523	730 570	707 273
Årets över-/underskott		83 355	260 835	11 800	-28 047	23 297
Summa eget kapital		1 068 701	975 158	714 323	702 523	730 570

Skulder						
Upplupna kostnader		158 795	202 850	257 584	114 388	170 220
Summa skulder		158 795	202 850	257 584	114 388	170 220
Summa eget kapital och skulder		1 227 496	1 178 008	971 907	816 911	900 790

Not 1 Nettoomsättningen fördelas enligt följ	2 017	2016	2015	2 014	2013
Medlemsavgifter	42 350	43 650	45 750	58 850	35 600
Aktivitetsavgift	53 150	55 400	57 550	61 150	65 850
Annosering, reklam	115 437	126 500	132 500	132 000	116 500
Lotterier, bingoverksamhet och julmarknad	223 102	274 390	255 820	241 084	198 561
Inträden och Kaffeverksamhet	92 456	49 630	37 138	27 332	38 650
Tipspromenader o dyl	0	0	7 076	77 653	82 765
Övrigt	6 200	214 499	189 629	0	0
	<u>532 695</u>	<u>764 069</u>	<u>725 463</u>	<u>598 069</u>	<u>537 926</u>
Not 2 Offentliga bidrag	2 017	2016	2015	2 014	2013
Kommunbidrag	337 709	300 255	242 255	284 770	254 790
Lönebidrag	176 974	233 810	173 290	79 680	197 220
Övriga offentliga bidrag	77 303	73 632	45 211	98 152	0
	<u>591 986</u>	<u>607 697</u>	<u>460 756</u>	<u>462 602</u>	<u>452 010</u>
Not 3 Föreningskostnader	2 017	2016	2015	2 014	2013
Underhållskostnader för Engvallen	-212 159	-387 990	-405 333	-465 875	-356 629
Övriga materialkostnader	-2 500	-1 900	-11 831	-11 511	-1 301
Kaffeverksamhet	-40 781	-35 760	-19 116	-15 671	-21 649
	<u>-255 441</u>	<u>-425 649</u>	<u>-436 280</u>	<u>-493 057</u>	<u>-379 579</u>
Not 4 Övriga externa kostnader	2 017	2016	2015	2 014	2013
Annonskostnader	0	0	-2653	-32 050	-13 227
Licenser, reseersättningar samt övrigt	-358 658	-462 262	-364 166	-278 797	-175 054
	<u>-358 658</u>	<u>-462 262</u>	<u>-366 819</u>	<u>-310 847</u>	<u>-188 281</u>
Not 5 Personalkostnader	2 017	2016	2015	2014	2013
Löner, andra ersättningar och sociala kostnader					
Anställd personal	-375 765	-414 421	-344 123	-191 192	-478 576
	<u>-375 765</u>	<u>-414 421</u>	<u>-344 123</u>	<u>-191 192</u>	<u>-478 576</u>
Pensionskostnader	-34 883	-34 342	-15 795	-78 006	-11 160
Övriga sociala kostnader	-9 208	-7 666	-2 514	-2 609	-2 520
Övriga personalkostnader	-8 118	-10 734	-14 402	-18 537	-9 602
	<u>-52 209</u>	<u>-52 742</u>	<u>-32 711</u>	<u>-99 152</u>	<u>-23 282</u>
Totalt	-427 974	-467 163	-376 834	-290 344	-501 858

Revisionsberättelse

För Gånghesters Sportklubb, 864501-1225

Undertecknad har som vald revisor för föreningen granskat räkenskaperna för verksamhetsåret 2017-01-01—2017-12-31. Revisionen har genomförts för att i rimlig grad försäkra sig om att räkenskaperna inte innehåller väsentliga fel. Revisionen har innefattat att granska verifikationer och bokföringsmaterial, kontrollera att bokförda balansposter, kassa och bank, överensstämmer med bokföringen samt att granska förda styrelseprotokoll.

Räkenskaperna är förda med noggrannhet och till grund för bokföringen finns erforderliga verifikationer. Jag anser att räkenskaperna ger en rättvisande bild av föreningens resultat och ekonomiska ställning.

Jag tillstyrker att resultat- och balansräkningen fastställs, samt att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattar.

Gånghester den 8 mars 2018

Håkan Jacobsson

Not 6 Eget kapital

Ingående balans överstiger föregående års utgående balans med 10 188 kronor, vilket är en justering av gammal differens i huvudboken.

Underskrifter

Gånghaster den 7 mars 2018

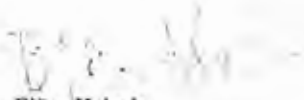

Simon Filipsson

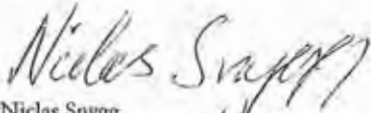
Ordförande

Martin Jakobsson

Björn Holmér

Niclas Snygg

Calle Lilja

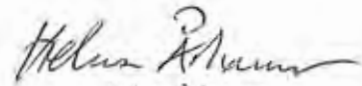
Kristoffer Gråhns

Calle Jakobsson

Kristian Hamnebo

Helena Århammar

Årsmöte Gånghesters Sportklubb

Tid: 2018-03-27 kl. 18.00
Plats: Engvallen

1. Kristoffer Gråhns hälsade alla välkomna till årsmötet.
2. Mötet ansågs vara behörigt utlyst genom kallelse på hemsidan, BT och anslagstavlor.
3. Dagordningen godkändes.
4. a. Val av ordförande för årsmötet - Kristoffer Gråhns
b. Val av sekreterare för årsmötet - Helena Århammar
5. a. Val av två justeringsmän för mötet - Calle Jakobsson och Niclas Snygg
b. Val av två rösträknare för mötet - Malin Willborg
6. a. Kristoffer Gråhns redovisade verksamhetsberättelsen för det gångna året. Mötet godkände verksamhetsberättelsen.
b. Föreslagen budget gällande sponsorintäkter (32:10) revideras till 150 000 kr. Kommunala bidrag (37:10) revideras till 235 000 kr. De kommunala bidragen kommer att sänkas nästa år. Klubben har också färre spelare.
7. Calle redovisade revisionsberättelsen för det gångna året.
8. Mötet ger styrelsen ansvarsfrihet för det gångna året.
9. Medlemsavgiften för 2018 och 2019 fastställs till 150 kr per år för aktiv medlem och 100 kr per år för passiv medlem.
10. Fastställande av verksamhetsplan samt behandling av budget för det kommande verksamhets-/räkenskapsåret. Mål för året återkommer vid fortsatt styrelsemöte.
12. Val av:
Ordförande på 1 år: Simon Filipsson

Övriga ledamöter på 1 år: Kristoffer Gråhns, Helena Århammar, Niclas Snygg, Björn Holm, Martin Jakobsson, Calle Jakobsson, Malin Willborg, Helene Haglund, Karin Salo, Hanne Åhman, Linda Svensson-Perlstedt

1 Revisor på 1 år

Christian Hamnebo

Valberedningen

Styrelsen

Ombud på VFF repr. möte.

Martin Jacobsson, Kristoffer Gråhns

13. Övriga frågor.

En fråga gällande om ledarna ska betala medlemsavgift har inkommit. Frågan tas på styrelsemötet.

Mötet avslutas.

Ordföranden avslutade mötet.

Sekreterare
Helena Århammar

Ordförande
Simon Filipsson

Justerare
Calle Jakobsson

Justerare
Niclas Snygg

Konstitutionsmöte

Tid: 2018-03-27 kl 18.00.
Plats: Engvallen

Närvarande

Repr Namn

Martin Jacobsson
Kristoffer Gråhns
Helena Århammar
Calle Jakobsson
Malin Willborg
Niclas Snygg
Karin Salo

1. Mötet öppnas
2. Till sekreterare för mötet väljs Helena Århammar
3. Styrelsen väljer Martin Jacobsson [REDACTED], Calle Jakobsson [REDACTED] och Simon Filipsson [REDACTED] att teckna föreningen var för sig fram till och med nästa årsmöte.
4. Till ekonomiansvarig väljer styrelsen Calle Jakobsson.
5. Följande arbetsgrupper väljs: (fet stil=sammankallande),

Personalansvarig	Simon Filipsson
Sponsring	Björn Holm
Fastighet	Fastighetsutskottet
Kommunikation	Kristoffer Gråhns
Fotbollsansvarig	Martin Jakobsson
Damsektion	Karin Salo, Helene Haglund, Hanne Åhman, Malin Willborg, Linda Perlstedt Svensson
6. Kommande möten är följande:
Styrelsemöte 26/4
Styrelsemöte 31/5

7. Genomgång av målen 2018.
 - Samhällsvecka
 - Bussresa till landskampen i Göteborg
 - Fotbollsutveckling
 - Titta på de tidigare punkterna
 - Bjuda in SISU

8. Genomgång av föregående protokoll

8. Övriga frågor och mötets avslutande

Mötet avslutades

Kristoffer Gråhns
Vice Ordförande

Helena Århammar
Sekreterare

ARRENDEAVTAL LÄGENHETSARRENDE

Markägare:	Borås Stad Kommunstyrelsen 501 80 Borås	Org.nr.: 212000-1561
	Nedan kallad kommunen	
	och	
Arrendator:	Gånghesters Sportklubb Idrottsvägen 39 507 71 Gånghester	Org.nr.: 864501-1225
	Nedan kallad arrendatorn	
Arrendeområde:	Kommunen upplåter till arrendatorn med arrende ett område om ca 27 000 m ² av fastigheten Borås Råslätt 1:10. Området består av en yta för arrendatorns idrottsverksamhet samt en separat yta för parkering. Arrendeområdet är markerat på bifogad karta, se bilaga 1.	
Ändamål:	Det arrenderade området får enbart användas för arrendatorns idrottsverksamhet samt för parkering avseende idrottsverksamheten. På det arrenderade området finns en klubbstuga, ett garage, ett förråd, en container avsedd för förvaring, ett utegym samt tre bollplaner som ägs av arrendatorn. Arrendatorn är skyldig att ha de tillstånd som krävs för byggnaderna och anläggningarna.	
Arrendetid och uppsägning:	Arrendetiden är tio (10) år från 2019-01-01 – 2028-12-31. Arrendeavtalet ska sägas upp senast ett (1) år före arrendetidens utgång. I annat fall förlängs avtalet med ett (1) år i taget.	
Arrendeavgift:	Arrendeavgiften är elvatusen (11 000) kr/år. Arrendeavgiften ska betalas årsvis i förskott till kommunen. Kommunen fakturerar beloppet.	
Index:	Arrendeavgiften ska indexregleras efter konsumentprisindex (KPI) med oktober månad 2017 (323,38) som bas för indextalet. Arrendeavgiften ska dock aldrig sättas lägre än 11 000 kr/år.	
Särskilda avgifter:	Arrendatorn svarar för avgifter och övriga kostnader som uppkommer genom arrendeområdets nyttjande, t.ex. renhållning, snöröjning, sandning, elavgifter m.m.	
Oförutsedda kostnader:	Skulle det efter arrendeavtalets tecknande uppkomma oförutsedda kostnadsökningar för arrendeområdet, på grund av höjning eller	

	införande av särskild för fastigheten gällande skatt eller avgift, ska arrendatorn från och med inträdd kostnadsökning betala ersättning till kommunen genom höjning av arrendeavgiften. Höjningen av arrendeavgiften ska motsvara den del av kostnadsökningen som motsvarar arrendeområdets andel.
Byggnader och anläggningar:	Byggnader och anläggningar, utöver de som finns under rubrik <i>Ändamål</i> i detta avtal, får inte uppföras eller anläggas utan skriftligt medgivande från kommunens avdelning för mark och exploatering.
Reklam:	Arrendatorn får sätta upp reklam inom arrendeområdet under förutsättning att arrendatorn har de tillstånd som krävs för uppsättande av reklam.
Arrendeområdets skick:	Arrendeområdet upplåts i befintligt skick. Det åligger arrendatorn att alltid hålla arrendeområdet med tillhörande anläggningar och byggnader i ett värdat skick.
Ledningsdragning:	Arrendatorn medger att kommunen, eller annan som har kommunens tillstånd, får dra fram och bibehålla ledningar med tillhörande anordningar på det arrenderade området. Arrendatorn är skyldig att utan ersättning tåla det intrång som föranleds av att ledningar anläggs och nyttjas, men har rätt till ersättning för skada på anläggning inom arrendeområdet. Kommunen ska i god tid meddela arrendatorn om ledningsåtgärder som skulle kunna eller kommer påverka arrendatorns verksamhet.
Person- och sakskada:	Eventuella person- och saksador som kan inträffa på grund av arrendatorns verksamhet och åtaganden enligt detta avtal är arrendatorn ansvarig för.
Överlåtelse och upplåtelse:	Arrendatorn får inte utan skriftligt medgivande från kommunens avdelning för mark och exploatering överlåta arrendeavtalet och inte heller upplåta hela, eller del av arrendeområdet till annan.
Besiktning och kontroll:	Kommunens personal har rätt att tillträda arrendeområdet för besiktning och kontroll.
Förtida återtagande av området:	Om området eller del av det behöver tas i anspråk för kommunalt eller annat allmänt ändamål före upplåtelseidens utgång förbinder sig arrendatorn att utan krav på ersättning återlämna området eller del av det. Kommunen ska dock senast ett (1) år före ett återtagande meddela arrendatorn detta.
	Arrendatorn avstår från alla anspråk på ersättningsområde och ekonomisk ersättning vid ett förtida återtagande av området.

Vid arrendets upphörande:	Om kommunen så begär ska arrendatorn vid arrendets upphörande återlämna området väl avröjt och fritt från byggnader och anläggningar. Om detta inte utförs av arrendatorn har kommunen rätt att återställa området på arrendatorns bekostnad.
Avträdesersättning:	Parterna vill klarlägga att bestämmelserna i 11 kap. 5-6 a §§ jordabalken om arrendatorns rätt till ersättning med anledning av arrendets upphörande aldrig ska tillämpas på detta avtal.
Inskrivningsförbud:	Detta avtal får inte inskrivas.
Frågor om nyttjanderätten:	Alla frågor som arrendatorn har rörande arrendet ska ställas till kommunens avdelning för mark och exploatering.
Hänvisning till jordabalken:	I övrigt gäller vad i 7 och 8 kap. jordabalken eller annars i lag stadgas om lägenhetsarrende.
Upphörande av tidigare avtal:	Arrendeavtal tecknat 1998-01-13 resp. 1998-02-04 mellan kommunen och arrendatorn, avseende ovan avgivna område, ersätts av detta avtal och upphör att gälla 2018-12-31.

Detta avtal har upprättats i två exemplar varav kommunen och arrendatorn tagit varsitt.

Borås den 7/3 2018

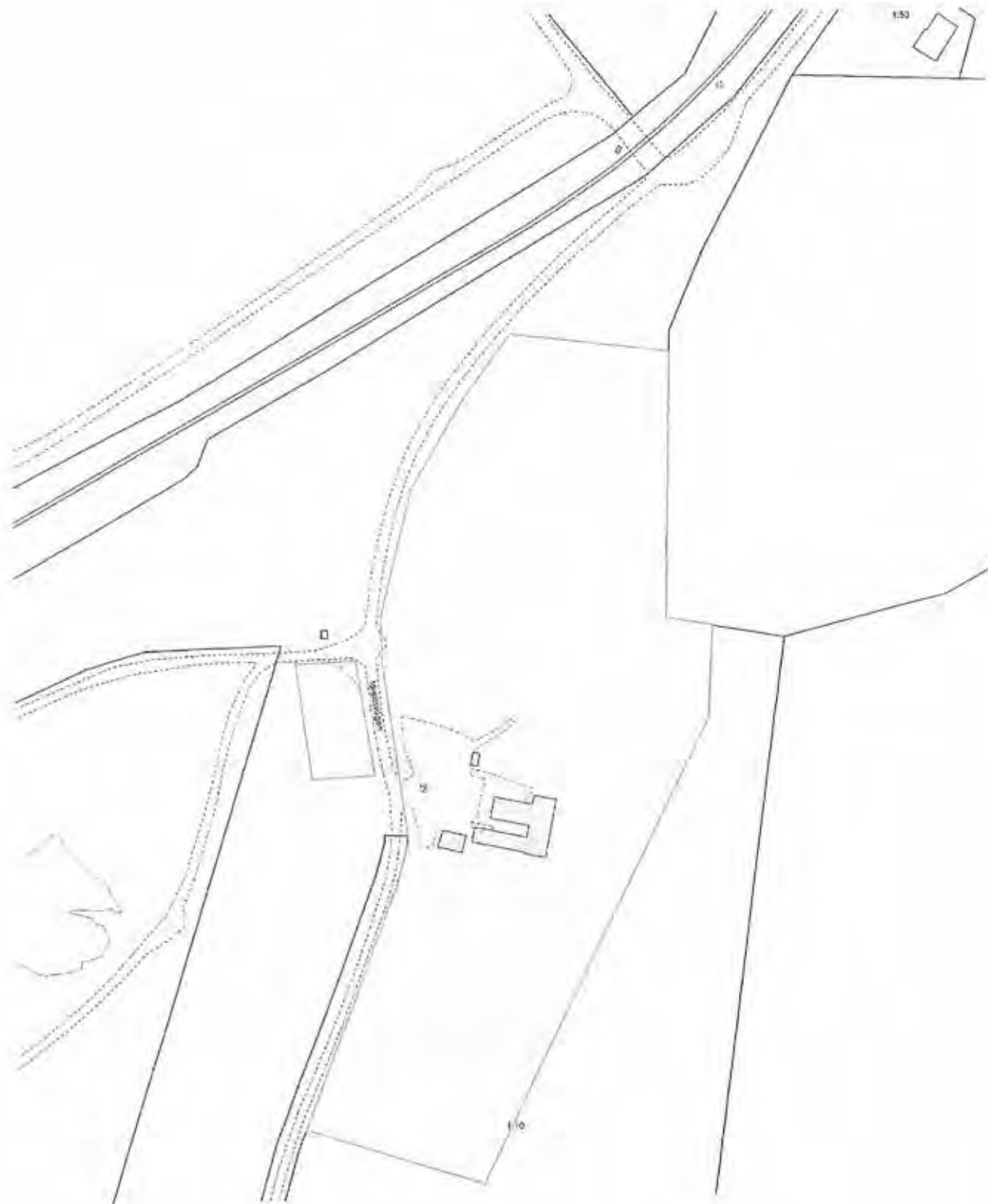
Borås Stad
Kommunstyrelsen

Elisabeth Eickhoff
Mark- och exploateringschef

Borås den 26/3 2018

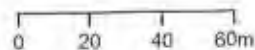
Gånghesters Sportklubb

Behörig firmatecknare Martin Jakob

Copyright Borås Stad
Kartredovisningen har ingen
rättsverkan

Skala 1:2000

Nr 22

Kapitaltäckningsgaranti för Borås Stadshus AB

2019-03-04 Dnr KS 2019-00118 1.2.4.0

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Kapitaltäckningsgaranti till Borås Stadshus AB godkänns.

Ärendet i sin helhet

En kapitaltäckningsgaranti har tidigare utfärdats för Borås Stadshus AB på begäran från bolagets externa revisorer. I kapitaltäckningsgarantin försäkrar Borås Stad att tillse att Borås Stadshus AB vid var tid har ett eget kapital som är minst lika med aktiekapitalet. Kapitaltäckningsgarantin behöver nu förnyas i samband med ny mandatperiod. Borås Stadshus AB lämnar för egen del kapitaltäckningsgaranti till dotterbolagen Borås Energi och Miljö AB, Borås Djurpark AB, BoråsBorås TME AB, Akademiplatsen AB samt Inkubatorn i Borås AB.

Beslutsunderlag

1. Beslutsförslag, 2019-03-21
2. Skrivelse, 2019-03-21
3. Bilaga Kapitaltäckningsgaranti för Borås Stadshus AB

Ulf Olsson
Kommunstyrelsens ordförande

Magnus Widén
Ekonomichef

KAPITALTÄCKNINGSGARANTI

Borås Stad, 212000-1561, åtar sig härmed att svara för att följande helägda bolags egna kapital vid varje tillfälle uppgår till minst det registrerade aktiekapitalet:

- Borås Stadshus AB, 556547-5646

Detta åtagande ska fullgöras genom tillskott såsom tillskjutande av kapital, avskrivning av fordringar eller på annat sätt.

Denna garanti gäller från räkenskapsåret 2019 och fram till dess bolagsstämma ägt rum närmast efter nästa val till kommunfullmäktige. Garantin gäller endast så länge Borås Stad kvarstår som ägare till bolaget.

Genom vårt undertecknande bekräftar vi vår vilja och förmåga att fullgöra de åtaganden som följer av denna kapitaltäckningsgaranti.

Borås 2019-03-21

Borås Stad

.....
Ulf Olsson, Kommunstyrelsens ordförande

Nr 23

Instruktioner till valda ombud inför 2019 års bolagsstämmor

2019-03-04 Dnr KS 2019-00060 1.1.1.25

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Fastställa instruktioner till valda ombud inför 2019 års bolagsstämmor.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade vid sammanträde den 2018-11-26 och Kommunfullmäktige beslutade vid sammanträde den 2018-12-19 att utse ombud och ersättare för dessa vid kommande bolagsstämmor för tiden intill 2019 års utgång.

Instruktionerna gäller respektive hel- och delägda bolags årsstämmors beslut om fastställande av resultat- och balansräkning, disposition av bolagets resultat enligt den fastställda balansräkningen och ansvarsfrihet för VD och styrelse.

Instruktionerna gäller, i förekommande fall, även anmälan av Kommunfullmäktiges val av nya styrelseledamöter och lekmannarevisorer, samt val av revisorer samt fastställande av arvode till styrelsen och revisorer.

Ombudet föreslås även erhålla uppdrag att företräda ägaren avseende Kommunfullmäktiges, vid varje tid, fattade beslut om ändring av bolagsordning samt antagande av ägardirektiv.

Slutligen föreslås att ombudet får i uppdrag att rösta i enlighet med av Kommunfullmäktige beslutat ställningstagande i de frågor som underställts fullmäktige till följd av att de är av principiell betydelse eller av större vikt.

Ärendet i sin helhet

Kommunstyrelsen beslutade vid sammanträde den 2018-11-26 och Kommunfullmäktige beslutade vid sammanträde den 2018-12-19 att utse ombud och ersättare för dessa vid kommande bolagsstämmor för tiden intill 2019 års utgång. Inför förestående bolagsstämmor i av kommunen hel- och delägda bolag skall även uppdras åt utsedda ombud att rösta i ett antal frågor.

Instruktionerna i detta ärende gäller respektive hel- och delägda bolags årsstämmors beslut om fastställande av resultat- och balansräkning, disposition av bolagets resultat enligt den fastställda balansräkningen och ansvarsfrihet för VD och styrelse.

Instruktionerna gäller, i förekommande fall, även anmälan av Kommunfullmäktiges val av nya styrelseledamöter och lekmannarevisorer, samt val av revisorer samt fastställande av arvode till styrelsen och revisorer.

Ombudet föreslås även erhålla uppdrag att företräda ägaren avseende Kommunfullmäktiges, vid varje tid, fattade beslut om ändring av bolagsordning samt antagande av ägardirektiv.

Slutligen föreslås att ombudet får i uppdrag att rösta i enlighet med av Kommunfullmäktige beslutat ställningstagande i de frågor som underställts fullmäktige till följd av att de är av principiell betydelse eller av större vikt.

Kommunstyrelsen föreslås besluta att följande, för tiden intill 2019 års utgång, ska gälla som instruktion för ombud vid bolagsstämmor i av kommunen hel- och delägda bolag;

Som instruktion för samtliga ombud ska gälla

att ombudet ska anmäla Kommunfullmäktiges val av nya styrelseledamöter och lekmannarevisorer,

att ombudet får i uppdrag att fastställa arvode åt styrelsen och revisorerna i enlighet med Kommunfullmäktiges aktuella beslut om ersättning till kommunens förtroendevalda,

att ombudet får i uppdrag att rösta för att bolagsstämman antar de av Kommunfullmäktige för varje tid fattade beslut om ändring av bolagsordning och antagande av ägardirektiv,

att ombudet får i uppdrag att rösta i enlighet med av Kommunfullmäktige beslutat ställningstagande i de frågor som underställts fullmäktige till följd av att de är av principiell betydelse eller av större vikt,

att ombudet får i uppdrag att, vid kommande årsstämma 2019, rösta i enlighet med av revisorerna tillstyrkta förslag beträffande;

- fastställande av resultat- och balansräkningen,
- disposition av bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,
- ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna och verkställande direktören för 2018 års förvaltning.

Beslutsunderlag

1. Beslutsförslag
2. Kommunfullmäktigeskrivelse

Beslutet expedieras till

1. Per-Olof Höög

2. Kommunstyrelsens ledamöter samt ersättare
3. Kommunala bolagen

Ulf Olsson
Kommunstyrelsens ordförande

Göran Björklund
Avdelningschef

Nr 24

Kommunalt partistöd 2019 för Liberalerna i Borås

2019-03-04 Dnr KS 2019-00168 1.1.1.4

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Kommunalt partistöd 2019 till Liberalerna Borås kan utbetalas

Ärendet i sin helhet

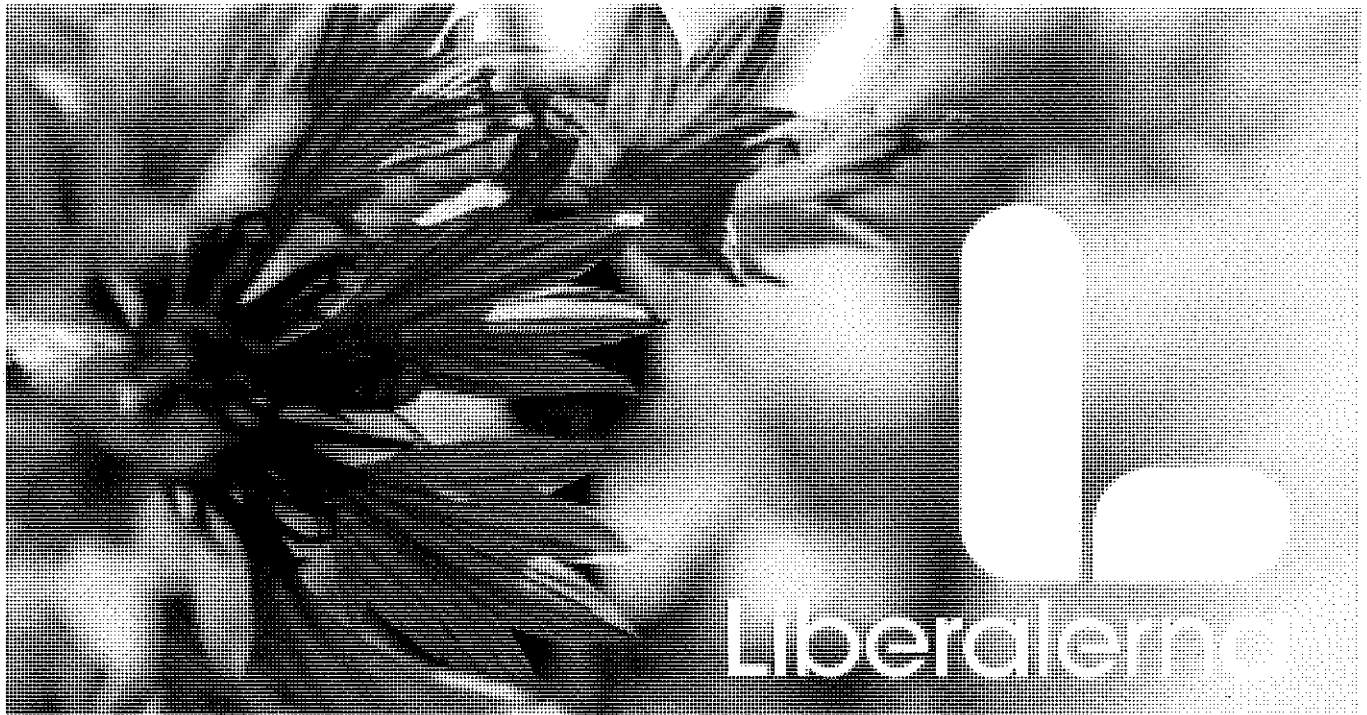
Liberalerna Borås har inkommit med redovisning av hur partistödet 2018 har använts. Till redovisningen finns en granskningsrapport bifogad

Beslutsunderlag

1. Redovisning av kommunalt partistöd 2018 för Liberalerna Borås och granskningsrapport

Ulf Olsson
Kommunalråd

Göran Björklund
Kommunsekreterare

Borås Stad

Redovisning av kommunalt partistöd utbetalt till Liberalerna för 2018

Liberalerna har mottagit 374 049 kronor gällande 2018 års partistöd.
Bifogar resultatrapport för 2018.

Liberalerna betalar serviceavgift med 74 809 kronor till länsförbundet.
Kostnaderna avser del av ombudsmannatjänst, medlemsregister, hemsida, kampanjmaterial, administrativa omkostnader, IT-tjänster, presstjänst, viss del av utbildningskostnader för förtroendevalda, valadministration och gemensamma utbildningsinsatser inför genomförande av nästa allmänna val.

Borås den 29 januari 2019

Hamid Fard
Kassör
Liberalerna Borås

Liberalerna Borås

Sida: 1(1)

864500-9831

Resultatrapport

Utskrivet: 19-01-29

Preliminär

13:34

Räkenskapsår: 18-01-01 - 18-12-31

Senaste vernr: 166

Resultatenhet: Hela företaget

Period: 18-01-01 - 18-12-31

		Ackumulerat
Rörelsens intäkter		
3987	Erhållna kommunala bidrag	374 049,00
3990	Övr ersättn och intäker	7 814,00
3996	Erhållna Utbildningsbidrag	69 056,00
S:a Rörelseintäkter		450 919,00
Direkta kostnader		
4112	Medlemsmöte/Årsmöte	-8 759,00
4113	Kampanjer	-549 678,12
4120	Utbildning av förtroendevalda	-62 740,00
4140	Serviceavgift	-74 809,80
S:a Direkta kostnader		-695 986,92
Bruttovinst		-245 067,92
Övriga externa kostnader		
5010	Lokalhyra	-12 000,00
5020	El hyrd lokal	-11 567,00
5060	Städning, renhållning hyrd lokal	-26 181,00
5070	Reparationer hyrd lokal	-1 955,40
5090	Övr kostnader hyrd lokal	-4 272,00
5220	Hyra inventarier	-6 240,00
5410	Förbrukningsinventarier	-770,00
5460	Förbrukningsmaterial	-4 550,80
5940	Utställning och mässor	-600,00
6110	Kontorsmaterial	-2 707,85
6200	Tel och Bredband	-14 879,00
6250	Porto	-1 557,00
6570	Bankkostnader	-666,00
6991	Övr avdr gill kostn	-5 700,00
S:a Övriga externa kostnader		-93 646,05
Rörelseresultat		-338 713,97
Resultat efter finansiella poster		-338 713,97
Beräknat resultat		-338 713,97
8999	Redovisat resultat	338 713,97

Liberalerna Borås

864500-9831

Räkenskapsår: 18-01-01 - 18-12-31

Resultatenhet: Hela företaget

Period: 18-01-01 - 18-12-31

Balansrapport

Preliminär

Sida: 1(1)

Utskrivet: 19-01-29

13:34

Senaste vermr: 166

	Ing balans	Period	Utg balans
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Finansiella anläggningstillgångar			
1385 Andelar Freja	30 900,00	0,00	30 900,00
1388 Fordr Fastighetsbolaget Freja	99 674,50	0,00	99 674,50
S:a Finansiella anläggningstillgångar	130 574,50	0,00	130 574,50
S:a Anläggningstillgångar	130 574,50	0,00	130 574,50
Omsättningstillgångar			
Varulager mm			
1400 Portomaskin	29 012,00	52,00	29 064,00
S:a Varulager mm	29 012,00	52,00	29 064,00
Fordringar			
1510 Kundfordringar	1 200,00	760,00	1 960,00
S:a Fordringar	1 200,00	760,00	1 960,00
Kassa och bank			
1920 Bank, PlusGiro	443 300,67	-420 272,97	23 027,70
S:a Kassa och bank	443 300,67	-420 272,97	23 027,70
S:a Omsättningstillgångar	473 512,67	-419 460,97	54 051,70
S:A TILLGÅNGAR	604 087,17	-419 460,97	184 626,20
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
2010 Eget kapital	-512 345,94	-8 535,23	-520 881,17
2019 Året resultat	-8 535,23	347 249,20	338 713,97
S:a Eget kapital	-520 881,17	338 713,97	-182 167,20
Kortfristiga skulder			
2440 Leverantörsskulder	-83 206,00	80 747,00	-2 459,00
S:a Kortfristiga skulder	-83 206,00	80 747,00	-2 459,00
S:A EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	-604 087,17	419 460,97	-184 626,20
BERÄKNAT RESULTAT***	0,00	0,00	0,00

Liberalerna Borås

864500-9831

Räkenskapsår: 18-01-01 - 18-12-31

Resultatenhet: Hela företaget

Period: 18-01-01 - 18-12-31

Resultatrapport

Preliminär

Sida: 1(1)

Utskrivet: 19-01-29

13:34

Senaste vernr: 166

		Ackumulerat
Rörelsens intäkter		
3987	Erhållna kommunala bidrag	374 049,00
3990	Övr ersättn och intäker	7 814,00
3996	Erhållna Utbildningsbidrag	69 056,00
S:a Rörelseintäkter		450 919,00
Direkta kostnader		
4112	Medlemsmöte/Årsmöte	-8 759,00
4113	Kampanjer	-549 678,12
4120	Utbildning av förtroendevalda	-62 740,00
4140	Serviceavgift	-74 809,80
S:a Direkta kostnader		-695 986,92
Bruttovinst		-245 067,92
Övriga externa kostnader		
5010	Lokalhyra	-12 000,00
5020	El hyrd lokal	-11 567,00
5060	Städning, renhållning hyrd lokal	-26 181,00
5070	Reparationer hyrd lokal	-1 955,40
5090	Övr kostnader hyrd lokal	-4 272,00
5220	Hyra inventarier	-6 240,00
5410	Förbrukningsinventarier	-770,00
5460	Förbrukningsmaterial	-4 550,80
5940	Utställning och mässor	-600,00
6110	Kontorsmaterial	-2 707,85
6200	Tel och Bredband	-14 879,00
6250	Porto	-1 557,00
6570	Bankkostnader	-666,00
6991	Övr avdr gill kostn	-5 700,00
S:a Övriga externa kostnader		-93 646,05
Rörelseresultat		-338 713,97
Resultat efter finansiella poster		-338 713,97
Beräknat resultat		-338 713,97
8999	Redovisat resultat	338 713,97

Borås Stad

Granskningsintyg beträffande fördelning av partistöd för Liberalerna Borås 2018

I egenskap av på årsmöte utsedd revisor för Liberalerna Borås har jag granskat redovisningen av det kommunala partistödet för 2018.

Jag anser att redovisningen ger en rättvisande bild av hur stödet har använts.

Borås den 29 januari 2019

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Carl Axel Rudd". The signature is fluid and cursive.

Carl Axel Rudd
Revisor
Liberalerna Borås

Liberalerna Borås

864500-9831

Räkenskapsår: 18-01-01 - 18-12-31

Resultatenhet: Hela företaget

Period: 18-01-01 - 18-12-31

Sida: 1(1)

Utskrivet: 19-01-29

13:34

Senaste vermr: 166

Resultatrapport

Preliminär

		Ackumulerat
Rörelsens intäkter		
3987	Erhållna kommunala bidrag	374 049,00
3990	Övr ersättn och intäker	7 814,00
3996	Erhållna Utbildningsbidrag	69 056,00
S:a Rörelseintäkter		450 919,00
Direkta kostnader		
4112	Medlemsmöte/Årsmöte	-8 759,00
4113	Kampanjer	-549 678,12
4120	Utbildning av förtroendevalda	-62 740,00
4140	Serviceavgift	-74 809,80
S:a Direkta kostnader		-695 986,92
Bruttovinst		-245 067,92
Övriga externa kostnader		
5010	Lokalhyra	-12 000,00
5020	El hyrd lokal	-11 567,00
5060	Städning, renhållning hyrd lokal	-26 181,00
5070	Reparationer hyrd lokal	-1 955,40
5090	Övr kostnader hyrd lokal	-4 272,00
5220	Hyra inventarier	-6 240,00
5410	Förbrukningsinventarier	-770,00
5460	Förbrukningsmaterial	-4 550,80
5940	Utställning och mässor	-600,00
6110	Kontorsmaterial	-2 707,85
6200	Tel och Bredband	-14 879,00
6250	Porto	-1 557,00
6570	Bankkostnader	-666,00
6991	Övr avdr gill kostn	-5 700,00
S:a Övriga externa kostnader		-93 646,05
Rörelseresultat		-338 713,97
Resultat efter finansiella poster		-338 713,97
Beräknat resultat		-338 713,97
8999	Redovisat resultat	338 713,97

Liberalerna Borås
864500-9831

Balansrapport

Preliminär

Sida: 1(1)
Utskrivet: 19-01-29
13:34
Senaste vemr: 166

Räkenskapsår: 18-01-01 - 18-12-31
Resultatenhet: Hela företaget
Period: 18-01-01 - 18-12-31

	Ing balans	Period	Utg balans
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Finansiella anläggningstillgångar			
1385 Andelar Freja	30 900,00	0,00	30 900,00
1388 Fordr Fastighetsbolaget Freja	99 674,50	0,00	99 674,50
S:a Finansiella anläggningstillgångar	130 574,50	0,00	130 574,50
S:a Anläggningstillgångar	130 574,50	0,00	130 574,50
Omsättningstillgångar			
Varulager mm			
1400 Portomaskin	29 012,00	52,00	29 064,00
S:a Varulager mm	29 012,00	52,00	29 064,00
Fordringar			
1510 Kundfordringar	1 200,00	760,00	1 960,00
S:a Fordringar	1 200,00	760,00	1 960,00
Kassa och bank			
1920 Bank, PlusGiro	443 300,67	-420 272,97	23 027,70
S:a Kassa och bank	443 300,67	-420 272,97	23 027,70
S:a Omsättningstillgångar	473 512,67	-419 460,97	54 051,70
S:A TILLGÅNGAR	604 087,17	-419 460,97	184 626,20
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
2010 Eget kapital	-512 345,94	-8 535,23	-520 881,17
2019 Året resultat	-8 535,23	347 249,20	338 713,97
S:a Eget kapital	-520 881,17	338 713,97	-182 167,20
Kortfristiga skulder			
2440 Leverantörsskulder	-83 206,00	80 747,00	-2 459,00
S:a Kortfristiga skulder	-83 206,00	80 747,00	-2 459,00
S:A EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	-604 087,17	419 460,97	-184 626,20
BERÄKNAT RESULTAT***	0,00	0,00	0,00

Nr 25

Kommunalt partistöd 2019 för Vänsterpartiet i Borås

2019-03-04 Dnr KS 2019-00150 1.1.1.4

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Kommunalt partistöd 2019 till Vänsterpartiet i Borås kan utbetalas

Ärendet i sin helhet

Vänsterpartiet i Borås har inkommit med redovisning av hur partistödet 2018 har använts. Till redovisningen finns en granskningsrapport bifogad

Beslutsunderlag

1. Redovisning av kommunalt partistöd 2018 för Vänsterpartiet och granskningsrapport

Ulf Olsson
Kommunalråd

Göran Björklund
Kommunsekreterare

Redovisning av kommunalt partistöd utbetalat till Vänsterpartiet i Borås för 2018

2018 års partistöd: 431 595 kr

Partistödets användning som en del av V Borås intäkter framgår av bifogad resultaträkning för perioden 2018-01-01 – 2018-12-31.

Inget partistöd från tidigare år har använts under 2018.

Särskilda kommentarer till resultaträkningen

Kanslistöd V Sjuhärad

Av partistödet för 2018 har 101 649 kr utgått som kanslistöd till partidistriktet Vänsterpartiet Sjuhärad, vars expedition är förlagd i Borås. Distriktets expedition står för personaladministration av anställda i Borås. Samordning av aktiviteter sker kontinuerligt mellan partidistrikt och lokal partiförening med fokus på utbildningsinsatser för samtliga medlemmar.

Anslag Ung Vänster

Partiföreningen skänker även 10 % av det kommunala partistödet till ungdomsförbundet Ung Vänster Borås enligt kongressbeslut.

Borås 2019-02-04

Jonas Edberg

Kassör, V Borås

Ekonomisk berättelse 2018

Vänsterpartiet i Borås

Resultatrapport

(kr)

	Resultat	Jfr budget
	2018	2018
Intäkter		
Kommunalt partistöd	431 595	416 842
Partiskatt	97 986	105 000
Medlemsavgifter	10 495	20 000
Utbildningsbidrag	14 603	30 000
Intäkter bokförsäljning	1 800	0
Övriga intäkter	2 655	0
Summa intäkter	559 134	571 842
Kostnader		
Kanslistöd V Sjuhärad	-101 649	-97 961
Anslag Ung Vänster	-43 160	-41 684
Anställd adm. assistent	-87 120	-90 000
Lokalhyra	-70 180	-70 180
Flyers och kontorsmaterial	-8 547	-30 000
Porto, medlemsutskick & Rött	-7 310	-10 000
Medlemsmöten/interna möten	-8 245	-10 000
1 maj och 8 mars	-21 040	-30 000
Borås Pride	-13 514	-15 000
Utbildning förtroendevalda	-14 604	-30 000
Anställd valombudsperson	-60 192	-60 000
Valmaterial inköpt centralt	-12 573	-20 000
Valstuga	-14 906	-30 000
Utskick (valrörelse)	-54 062	-90 000
Övrig marknadsföring	-68 383	0
Övriga kostnader	-59 539	-63 900
Summa kostnader	-645 024	-688 725
Finansiella intäkter samt avskrivningar		
Ränteintäkter	346	300
Avskrivningar inventarier	-12 012	-12 012
Uttag ur valfonden	250 000	400 000
Resultat före avsättning	152 444	271 405
Avsättning till valfond	-152 444	-271 405
Årets resultat	0	0

Balansrapport

(kr)

TILLGÅNGAR	2018-12-31	2017-12-31
Likvida medel		
Transaktionskonto	23 519	47 849
Sjuhäradskontot	600 346	600 037
JAK Stödsparkonto	200 000	200 000
Handkassa	419	719
PlusGiro	0	792
Summa	824 284	849 397
Övriga placeringar och fordringar		
Fordran utbildningsbidrag	14 603	75 033
Andelar i Nordkroken	20 000	20 000
Summa	34 603	95 033
Inventarier	23 643	35 655
Summa TILLGÅNGAR	882 530	980 085

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER

	2018-12-31	2017-12-31
Eget kapital	563 984	563 984
Valfond	318 546	416 101
Summa E.K., A & S	882 530	980 085

Granskningsintyg för Vänsterpartiet i Borås

Borås 2019-02-04

I egenskap av på årsmöte utsedd revisor för Vänsterpartiet Borås har jag granskat redovisningen av det kommunala partistödet för 2018.

Jag anser att redovisningen ger en rättvisande bild av hur stödet har använts.

Peter Wiberg

Revisor

Vänsterpartiet Borås

Nr 26

Kommunalt partistöd 2019 för Moderaterna i Borås

2019-02-18 Dnr KS 2019-00109 1.1.1.4

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Kommunalt partistöd 2019 till Moderaterna i Borås kan utbetalas

Sammanfattning (Ärendet i sin helhet)

Moderaterna i Borås har inkommit med redovisning av hur partistödet 2018 har använts. Till redovisningen finns en granskningsrapport bifogad.

Beslutsunderlag

1. Redovisning av kommunalt partistöd för Moderaterna i Borås 2018
2. Granskningsrapport kommunalt partistöd för Moderaterna i Borås 2018

Ulf Olsson
Kommunalråd

Göran Björklund
Avdelningschef

Redovisning av partistöd

Enligt 11§ kommunallagen ska partier som uppbär partistöd årligen redovisa att utbetalt partistöd har använts för att stärka det politiska partiets ställning i den kommunala demokratin.

Parti: Moderaterna, Borås Stad

Perioden avser: 2018-01-01 till 2018-12-31

Intäkter:

Partistöd: 1.064.601 **kr**

Förbundet 1.242.660 Utbildningsbidrag 213.003 + Räntor 9.499 + övrigt 4.294,- Totalt 1.469.456 **kr**

Kostnader:

Service- och kanslitjänster, förbund, valrörelse not 1: 2.372.405 **kr**

Övrigt not 2: 610.464 **kr**

Använda medel från tidigare års avsättningar not 3: 448.812**kr**

Sparade medel från tidigare år not 4: 2.230.084 **kr**

Not 1:

Service och kanslitjänster avser bl.a. försäkringar, medlemssystem, administrativ och IT-support, kassör, gruppleddare, presstjänst, utbildning, kopiering och tryckning av lokalt material. Valrörelse val 2018

Not2:

Utbildning av förtroendevalda, lokalhyra, It-utrustning, möten, opinionsbildande verksamhet.

Not3:

Medel som saknas tas från tidigare års avsättningar.

Not4:

Tidigare medel som avsatts bl.a. för kommande valrörelser.

Bertil Myhrberg, Kassör
Moderaterna Borås Stad

2019-01-03

nytt
moderaterna

Granskningsrapport

Enligt 11§ ska en av mottagaren utsedd särskild granskare granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren har använt partistödet.

Parti: Moderaterna Borås Stad

Perioden avser: 2018-01-01 till 2018-12-31

Nedanstående person är utsedd att granska Moderaterna i Borås Stads redovisning av hur det lokala partistödet har använts för verksamhetsåret 2016.

Den redovisning som inlämnats till Borås Stad från Moderaterna ger en rättvisande bild av hur det lokala partistödet har använts.

Paul-André Safko
Utsedd granskare

Nr 27

Kommunalt partistöd 2019 för Centerpartiet i Borås

2019-02-18 Dnr KS 2019-00122 1.1.1.4

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Kommunalt partistöd 2019 till Centerpartiet i Borås kan utbetalas

Ärendet i sin helhet

Centerpartiet i Borås har inkommit med redovisning av hur partistödet 2018 har använts. Till redovisningen finns en granskningsrapport bifogad.

Beslutsunderlag

1. Redovisning av kommunalt partistöd 2018 för Centerpartiet och granskningsrapport

Ulf Olsson
Kommunalråd

Göran Björklund
Kommunsekreterare

Stadsledningskansliet
Göran Björklund
Borås stad

Översänder här
granskningsrapporten
för Centerpartiet i Borås
2018.

Med vänlig hälsning

Bo Unonon

Kassör

Granskningsrapport från Centerpartiet

Kommunalråd, Andre vice ordf i kommunstyrelsen **Kerstin Hermans**
 Ordförande för kommunkretsstyrelsen **Oscar Undevall**
 Anställd organisatör deltid **Jan Idehed**
 Sekreterare **Solweig Landegren**
 Kassör **Bo Unosson**

Av årsmötet utsedda revisorer har granskat denna rapport
Ann-Britt Boman och **Seth Svensson**.

Intäkter till verksamheten under år 2018

Partistöd från Borås stad
 Kommunkretsens andel av medlemsavgifter
 Bidrag från Riksorganisationen och C:s regionstyrelse
SUMMA

Kommunens bidrag till kurser **Se särskild sammanställning**

Tack vare Centerpartiets tidningsaffärer sker ingen överföring av partistöd till Centerpartiets distrikt, region eller riksorganisation.

Borås stads partistöd 316 503 har under år 2018 ar

Information till allmänhet och medlemmar utöver valrörelse
 Medlemsbladet "Borås Fyrklöver", kampanjer, annonser, hemsida osv.
 Facebook
 Möten, medverkande, hyror, servering m m
 Lön organisatörer i valet två deltid
 Arbetsgivaravgift
 Centerlokalen Kungsgatan. Hyra, el, försäkring. Kommunkretsens andel
 Städning lokal
 Övriga utgifter.
 Avtackningar och till minne. -
 Avskrivning inventarier
 Expeditionskostnad, datorer, kopiator,
 Telefon, mobiltelefon, resor.
 Kurser för medlemmar som inte har kommunala uppdrag
Summa av ovanstående uppställning
 Sparade pengar till stor del partistöd från tidigare år har använts till vall porto, valstugan och andra satsningar i valrörelsen.

Nr 28

Svar på motion av Morgan Hjalmarsson (FP): Förtäta Borås stadskärna!

2019-03-04 Dnr KS 2014-00518 212

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Motionen är besvarad.

Ärendet i sin helhet

Morgan Hjalmarsson (FP) har vid Kommunfullmäktiges sammanträde 2014-06-18 lämnat in förslaget att *Uppdra till Kommunstyrelsen att ta fram ett tillägg till Översiktsplanen för hur stadskärnans invånarantal ska kunna tredubblas till 2025, utifrån Vision 2025.*

Kommunfullmäktige antog 2018-04-12 *Översiktsplan för Borås*. Bland översiktsplanens huvuddrag ingår ett tydligt utvecklingsfokus i centrala staden, där förtätning med fler bostäder, arbetsplatser, handel och service ska prioriteras. I översiktsplanen har definitionen av stadskärnan vidgats till att utöver rutnätsstaden också inkludera bl.a. Nedre Norrby samt stråket norrut mot Knalleland.

2019-03-04 antog Kommunstyrelsen *Utbyggnadsstrategi 2018-2035 – Mer stad längs Viskan*, som utgör ett komplement till översiktsplanen. Strategin lägger fast en inriktning för centrala stadens tillväxt fram till 2035. I strategin anges att hälften av kommunens beräknade bostadsbyggande ska lokaliseras i centrala staden, som bl.a. inkluderar Borås stadskärna. Dessa 7000-8000 bostäder innebär såväl en förtätning av stadskärnan som en omvandling av Gässlösa och Getängen till blandstad.

Sammantaget innebär strategin en tredubbling av stadskärnans befolkning, samt en vidgning av den upplevda stadskärnan, genom att nya centrala stadsdelar utvecklas och integreras i den centrala miljön. I Utbyggnadsstrategin definieras Stadskärnan (inklusive Nedre Norrby), Knalleland och Gässlösa som en framtida potentiell sammanhållen innerstad.

Kommunstyrelsen anser att syftet med motionen om en tätare stadskärna tillgodoses genom Översiktsplan för Borås samt Utbyggnadsstrategin.

Beslutsunderlag

1. Motion av Morgan Hjalmarsson (FP): Förtäta Borås stadskärna! 2014-06-18

2. Utbyggnadsstrategi – mer stad längs Viskan, 2019-02-06

Kerstin Hermansson

Kommunalråd

Bengt Himmelmann

Chef för Strategisk samhällsplanering

MOTION
MORGAN HJALMARSSON

2014-06-17
KOMMUNFULLMÄKTIGE

Förtäta Borås stadskärna!

I Borås 2025, det i full enighet antagna visionsdokumentet, står att vi ska sträva efter att tredubbla antalet invånare i stadskärnan. Det är ett mycket bra mål, som ger flera andra fördelar:

- Bättre underlag för restauranger, kaféer och handel
- En livaktigare och trivsammare stadskärna, som kan erbjuda fler upplevelser, aktiviteter och möten mellan människor
- Ökat underlag för kollektivtrafik

Det finns således flera fördelar med fler invånare i stadskärnan, förutom den uppenbara fördelen att vi blir fler boråsare. För fler vill bli boråsare! Varje år har vi en positiv inflyttning och vi behöver möta deras efterfrågan med fler bostäder i attraktiva lägen. Att allt fler vill bo i städer råder det ingen tvekan om med den pågående urbaniseringen. Ska Borås kunna konkurrera med exempelvis Göteborg krävs det verkligen att vi erbjuder bostäder i en attraktiv och levande stadskärna.

Stadskärnan i Borås är traditionellt uttolkad inte särskilt stor, och det beräknas bo cirka 2600 personer i den. I det fortsatta arbetet tror jag det är nödvändigt att utvidga definitionen av stadskärnan, så att exempelvis nya Nedre Norrby kan sägas ingå.

Visionen om det tredubblade invånarantalet är mycket bra, men det är bara 11 år kvar till 2025. För att tills dess lyckas med föresatsen att tredubbla invånarantalet krävs handling. Hur staden ska förtätas är ett arbete som kräver tankekraft. Det finns inte så mycket obebyggd mark att komma åt och därför behöver vi bygga på höjden, och även bygga på befintliga byggnader på höjden. Vi behöver därför inventera vilka outnyttjade lufttomter som finns att tillgå. Förtätningen kräver mycket tät samverkan med stadens fastighetsägare och deras åsikter och synpunkter måste beaktas i arbetet.

Folkpartiet vill därför att det tas fram en plan för hur förtätningen av Borås ska kunna leva upp till strategierna i visionen. Folkpartiet föreslår därför att en förtätningsstrategi tas fram genom ett tillägg till Översiktsplanen. Det krävs också att de kommunala investeringarna som krävs struktureras så att de sammanfaller i tid.

Sammanfattningsvis saknas det inte skäl för att ta fram ett dokument för att planera för hur invånarantalet i stadskärnan ska kunna tredubblas på drygt 10 år.

Kommunfullmäktige föreslås besluta att

Uppdra till Kommunstyrelsen att ta fram ett tillägg till Översiktsplanen för hur stadskärnans invånarantal ska kunna tredubblas till 2025, utifrån Vision 2025.

För Folkpartiet Liberalerna
Morgan Hjalmarsson

 BORÅS STAD

Utbyggnadsstrategi 2018-2035

Mer stad längs Viskan

Antagandehandling

Innehåll

SAMMANFATTNING

SYFTE

AVGRÄNSNING OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

ÖVERSIKTSPLANENS UTVECKLINGSOMRÅDEN OCH STRÅK

ÖVERSIKTSPLANEN

STRATEGI FÖR MER STAD LÄNGS VISKAN

UTVECKLINGSSTRATEGIKARTA

UTBYGGNADSSTRATEGINS EFFEKTER

GENOMFÖRANDE OCH FORTSATT ARBETE

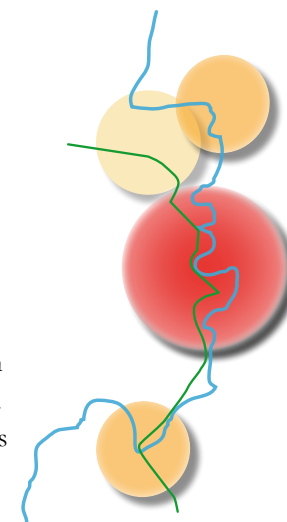
UPPFÖLJNING

Sammanfattning

Den här strategin visar tillsammans med Översiktsplan för Borås hur staden vill utvecklas långsiktigt. Strategin beskriver kommunens syn på planering och utbyggnad av centrala och centrumnära stadsutvecklingsområden i Borås. Den är ett underlag för prioriteringar och stärker förutsättningarna för bostadsförsörjning, kommunal service och infrastruktur. Utbyggnadsstrategin riktar sig till alla som vill vara med och utveckla Borås, såväl offentliga som privata aktörer. Den ger en gemensam målbild för långsiktig stadsutveckling och hjälper oss att uppnå Vision 2025.

Borås växer snabbt och utvecklingstrycket är särskilt stort i staden. Enligt Översiktsplanen kommer kommunens befolkning växa med 30 000 nya invånare till år 2035. Det skapar ett bostadsbehov på ca 15 000 bostäder i hela kommunen. För att möta efterfrågan och samtidigt möjliggöra en hållbar stadsutveckling med en levande och växande stadskärna behöver bostadsbyggandet koncentreras i attraktiva lägen. Urbana kvaliteter som handel, kultur, restauranger och offentliga mötesplatser är viktiga delar i stadens attraktivitet och livskraft. Men de kräver samtidigt ett underlag av människor och aktiviteter. Översiktsplanen pekar ut flera områden i goda lägen som har förutsättningar att integreras i den centrala stadsmiljön genom att utvecklas med bostäder, arbetsplatser, handel och levande stadsgator. För att möjliggöra en stadsutveckling enligt uppsatta mål och strategier behöver en stor del av bostadstillskottet koncentreras till dessa områden. Utbyggnadsstrategin föreslår därför att fokus under de kommande 10-15 åren ska ligga på att kraftsamla planering och byggande i Stadskärnan, Knalleland och Gässlösa. Dessa områden och mellanrummen har goda förutsättningar att förtätas och bindas ihop till en sammanhållen innerstad. Målet är att hälften av kommunens bostadstillskott, ca 7 000 - 8 000 bostäder ska möjliggöras här.

Stadsutveckling kräver tid, resurser och insatser från både kommunen och andra aktörer. För att få genomförandekraft behöver utbyggnaden koncentreras etappvis så att planering, resurser och investeringar kan riktas och samordnas effektivt. Det innebär att prioriteringar behöver göras och resurser avsättas för att genomföra projekt i de utpekade områdena.

Syfte

Det finns ett behov av att förtydliga hur översiktsplanens utvecklingsområden kan genomföras. Syftet med utbyggnadsstrategin är att tydliggöra var och när kommunen vill se att staden utvecklas, och därmed var det kommer behövas ett samlat grepp och särskilda satsningar. Med en långsiktig vilja om hur staden ska utvecklas, var nya bostäder byggs och nya behov uppstår kan kommunen ligga steget före och utveckla staden i en takt som ekonomi och resurser tillåter. Utbyggnadsstrategin kommunicerar också kommunens vilja till omvärlden och ger invånare, näringsliv och andra aktörer möjlighet att i sin tur fatta långsiktiga beslut som verkar i samma riktning. Dessutom stärker Utbyggnadsstrategin översiktsplanens genomförbarhet och underlättar aktualisering och uppföljning av kommunens översiktsplanering.

Avgränsning och förutsättningar

Avgränsningen för Utbyggnadsstrategin är de utvecklingsområden och stråk som pekas ut i översiktsplanen. Strategin beskriver en ungefärlig utbyggnadsordning för områdena under perioden 2018-2035. Ordningen utgår från en bedömning av respektive områdes bidrag till en stadsutveckling enligt översiktsplanens intentioner om att bygga staden inifrån och ut. Strategin utgår från att 7 000 – 8 000 nya bostäder ska möjliggöras i områdena utmed Viskan; Stadskärnan, Knalleland, Gässlösa och de urbana stråken.

Övriga delar av staden och kommunen ska fortsätta utvecklas enligt översiktsplanens intentioner, men de kommer inte vara lika prioriterade för större och samlade insatser som de områden som pekas ut i utbyggnadsstrategin. Kommunen ska vara lyhörd för goda initiativ från marknaden, men måste samtidigt driva en konsekvent linje för att få genomförandekraft över tid.

Strategin ska följas upp årligen som en del i uppföljningen av den översiktliga planeringen. Den är ett levande dokument som ger utrymme för omprioriteringar och riktningjusteringar över tid och gör det möjligt att successivt flytta utblickarna framåt. Utbyggnadsstrategin medför ingen förändrad markanvändning gentemot översiktsplanen.

Översiktsplanens utvecklingsområden och stråk

Hestra

Planering för utveckling av området pågår och byggnation för nya bostäder har börjat genomföras på delar av området.

Regementet

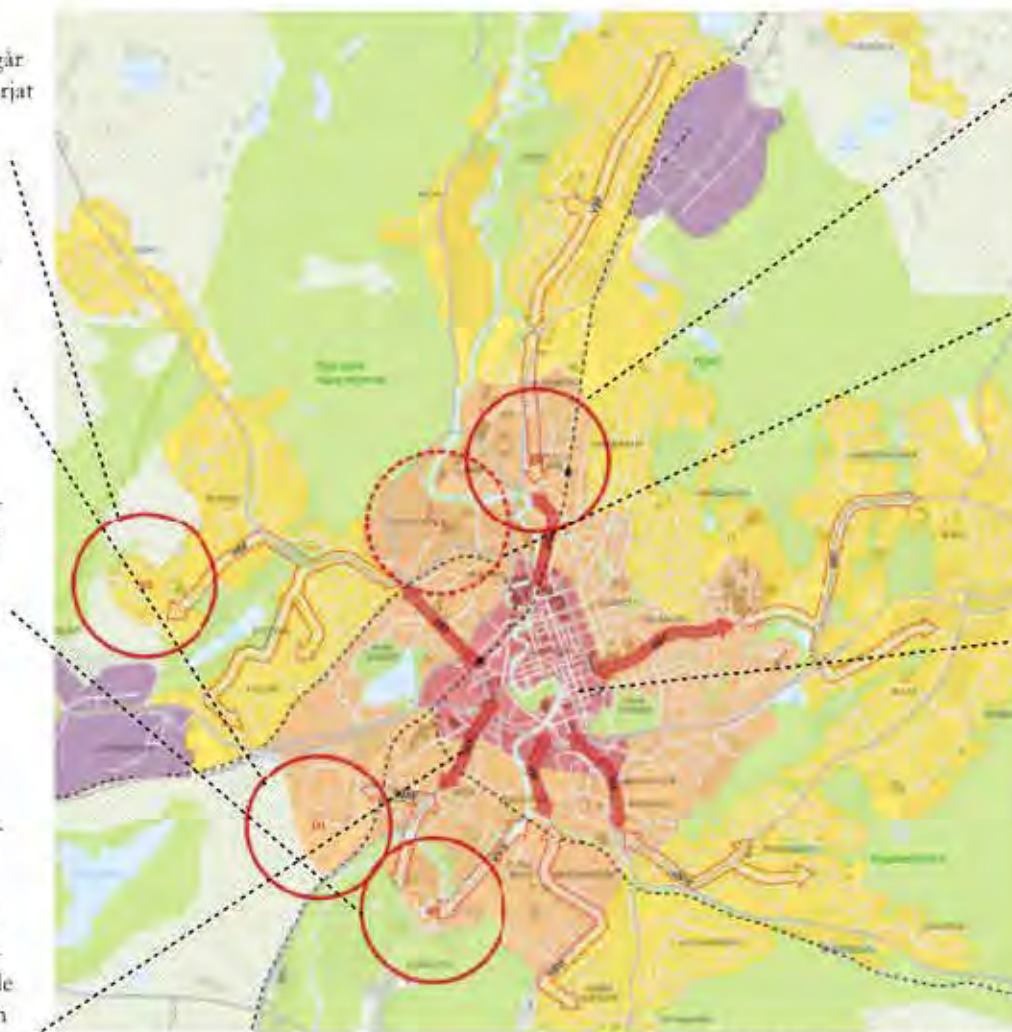
Regementet har under senare år utvecklats etappvis som en ny stadsdel för framförallt bostäder. Planläggning för återstående etapper pågår.

Gässlösa

På Gässlösa finns idag tekniska anläggningar och industri som på sikt kan omvandlas till blandstad. Området bedöms kunna planeras och genomföras under den närmaste tioårsperioden.

Urbana stråk

I de urbana stråken ska ny bebyggelse särskilt främjas. Stråken ska binda samman centrala staden med övriga stadsdelar och möjliggöra en koncentrerad stadsutveckling och hållbara resor. Genom omvandling av vägar till stadsgator med tät bebyggelse och blandade funktioner kan innerstadskvaliteter spridas. Urbyggnadsstrategin fokuserar på de centrala urbana stråken, (röda pilar) som ligger närmast stadskärnan.

Knalleland

Knalleland är idag ett handelsområde där ett förtätningarbete pågår med fokus på omvandling till blandstad. Området bedöms rymma många nya bostäder och stadsdelen kan bli en del av centrala staden.

Getängen

På Getängen finns idag olika typer av verksamheter och aktiva tekniska anläggningar med skyddsavstånd som hindrar annan användning i området. Området kan på längre sikt omvandlas till blandad stadsbebyggelse, i takt med att de tekniska anläggningarna avvecklas.

Stadskärnan

I stadskärnan pågår ett flertal förtätningsprojekt, som ger mer liv till stadskärnan. Det finns goda möjligheter att förtäta de centrala delarna av Borås och skapa en mer livskraftig stadskärna med fler boende och stort utbud av urbana kvaliteter.

Mark- och vattenanvändningskarta från översiktsplanen

Översiktsplanen

Översiktsplanens övergripande strategier styr de prioriteringar som görs i utbyggnadsstrategin. Översiktsplanen utgår från att Borås i första hand ska växa i staden Borås och de fyra serviceorterna Dalsjöfors, Fristad, Sandared och Viskafors. Utbyggnadsstrategin handlar om utvecklingen i staden. Översiktsplanens strategier pekar bland annat på ett effektivt utnyttjande av mark och infrastruktur samt att staden ska växa inifrån och ut med en blandning av bostäder, arbetsplatser och handel. Starka stråk ska utvecklas så att staden binds samman och hållbara resor främjas. Bostäder, arbetsplatser och mötesplatser ska utvecklas utmed Viskan och i de historiska miljöerna från textilindustrin.

Styrkan kommer inifrån

Genom att staden växer inifrån och ut kan mark och infrastruktur utnyttjas optimalt, bebyggelsen hålls ihop och nya områden integreras i den redan byggda miljön.

Koncentrerat och sammanbundet

Täthet och variation i bebyggelsen skapar attraktiva gaturum samt utvecklar stråkens stadsmässighet. Bebyggelsen koncentreras utmed stråk, runt hållplatslägen och stadsdelstorg, som ger tillgänglighet och närhet till vardagens funktioner.

Tätt och mixat

I staden blandas bostäder, handel, samhällsservice, parker, mötesplatser, kontor och andra icke-störande verksamheter, som skapar liv och rörelse flera timmar om dygnet.

Bygg för mer buss, cykel och gång

Kollektivtrafiken utvecklas i takt med att ny bebyggelse tillkommer, som bidrar till ett effektivare och robustare nät. Gång- och cykelnätet binder samman i staden som främjar vardagsmotion och hälsosamma livsmiljöer.

Viskan och textilen synliggörs i staden

Viskan är ryggraden för stadens utveckling. I den täta stadsmiljön integreras det textila arvet för att stärka Borås identitet som textilstad.

Strategi för mer stad längs Viskan 2018-2035

Ny innerstad i nord-sydlig riktning

Staden växer i nord-sydlig riktning med Stadskärnan, Knalleland och Gässlösa som tyngdpunkter utmed Viskan. De urbana stråken norrut och söderut utgör huvudkopplingar mellan tyngdpunkterna som tillsammans bildar en tät och sammanhängande stadsmiljö med bostäder, arbetsplatser, handel, parker och innerstadskvaliteter. Ny bebyggelse bidrar till kontinuitet och upplevelse av stadsmässighet som främjar hållbart resande och fysiska möten mellan människor.

Plats för 7 000 – 8 000 nya bostäder

Den växande innerstaden bebyggs med 7000 – 8000 nya bostäder fram till 2035 genom att utvecklingsmöjligheterna i Stadskärnan, stråken, Knalleland och Gässlösa utnyttjas. Bostadsförsörjningen ska präglas av en mångfald av bostäder av olika typer, storlek och upplåtelseform, till gagn för olika grupper. I stadskärnan handlar det främst om kompletteringar med mindre bostadsvolymer och lokaler genom påbyggnad, omvandling eller exploatering av lucktomter men även utveckling av stationsområdet och kopplingar till Norrby.

I stråket norrut utmed Viskan och Skaraborgsvägen samt östra delen av Knalleland finns möjlighet till bostadskomplettering som ger mer blandstad. I kombination med områdets evenemangs- och idrottsanläggningar är förutsättningarna goda för en livskraftig stadsdel.

Stråket söderut via Druvefors samt Gässlösaområdet bedöms kunna rymma många nya bostäder. Där handlar det både om kompletteringar utmed stråket och om förnyelseprojekt på Gässlösa när avloppsreningsverket är avvecklat.

Stråk och områden bildar helheten

Tillsammans utgör utvecklingsområdena och stråken en stor stadsbyggnadsresurs som väl utnyttjat kan möjliggöra många bostäder samt en tätare och mer attraktiv stad. Stråken och områdena är förutsättningar för varandra. För Knalleland, Gässlösa och på sikt Getängen ska kunna bli attraktiva stadsdelar med goda kopplingar till stadskärnan krävs välutvecklade stråk med bebyggelsemässig kontinuitet, inbjudande gång- och cykelvägar och en variation av intryck. Stråken och utvecklingsområdena måste ses i ett helhetsperspektiv.

Ökat underlag för Götalandsbanan

Tillväxten i innerstaden skapar underlag för en ny station på Götalandsbanan i ett centralt läge. Många människor, företag och arbetsplatser får därmed närhet till såväl stadens utbud som till regionala och nationella järnvägsförbindelser. Planeringsläget för Götalandsbanan är i dagsläget osäkert, men kommunen är mycket tydlig med att den nya stationen ska lokaliseras centralt och bli en integrerad del av den växande innerstaden, vilket är avtalat i Sverigeförhandlingen.

Service för enkelt vardagsliv

7 000 – 8 000 nya bostäder innebär fler än 15 000 nya invånare i centrala staden. Bostaden är inte bara byggnaden utan alla de kvaliteter som behövs för ett gott boende och ett enkelt vardagsliv. Det ställer höga krav på planering, utbyggnad och drift av offentlig service. Kommunen ska i tidiga skeden säkerställa att såväl offentlig som kommersiell service finns på plats när nya bostäder etableras. Utbudet av förskolor, skolor, bibliotek, äldreboenden, idrotts- och rekreationsområden samt teknisk infrastruktur ska möta det behov som uppstår när innerstaden växer.

Fungerande trafik och mobilitet

Borås Stad ska leda och driva en stadsutveckling som tillgodoser ett ökat mobilitetsbehov samtidigt som trafikens negativa effekter på stadsmiljön minimeras. En tätare stad skapar goda förutsättningar för mer gång, cykel och kollektivtrafik, och bidrar till en mer attraktiv stadsmiljö med mindre trängsel, buller och utsläpp. En övergång till högre andel hållbara transportslag kommer kräva aktivt arbete i både planerings- och genomförandeskedan samt av aktörer på olika nivåer. Lokalisering av bebyggelse och funktioner ska ske inom nåbara avstånd för fotgängare och cyklister. Gator och vägar behöver utformas på ett sätt som uppmuntrar till gång och cykling. Kollektivtrafikstråken måste vara tydliga och effektiva.

Även med fler yteffektiva transporter kommer en befolkningsökning i centrala staden öka belastningen på bilvägnätet. Särskilt i utvecklingsområdena kommer strukturen behöva ses över och anpassas till en blandstadsmiljö med fler gående, cyklister, bussar och bilar. Åtgärder och kompletteringar kommer behövas både i den lokala gatustrukturen och i det övergripande vägnätet, så att det kan möta en växande befolkning. Strategisk trafikplanering ska gå hand i hand med planeringen av bebyggelse- och stadsutveckling.

Det textila arvet lever vidare

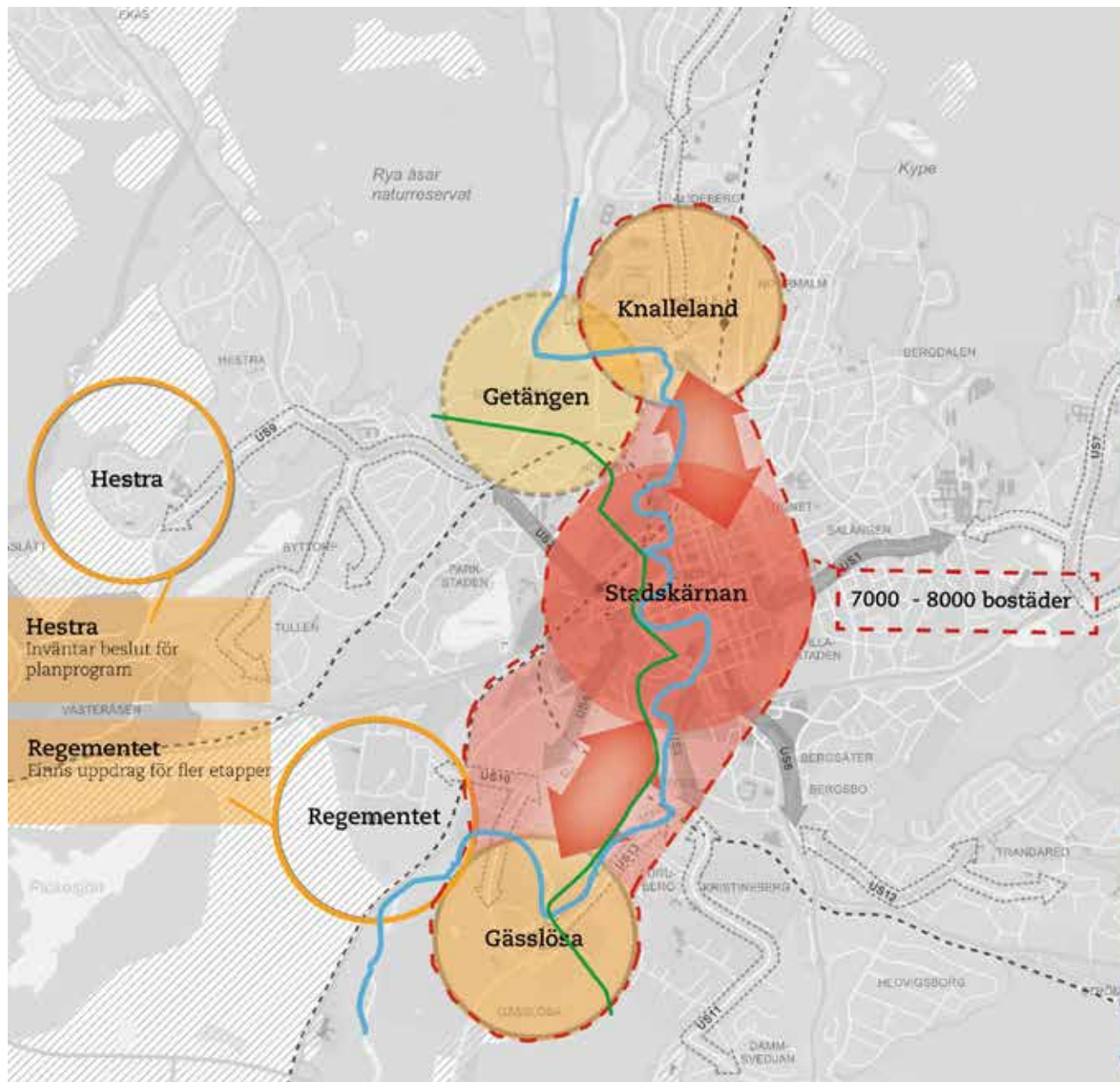

Borås bygger vidare på sitt textila arv som historiskt har växt fram utmed Viskan. Dagens och framtidens arbetsplatser inom textil är till stor del kunskapsintensiva och klusterorienterade med koncentration i stadskärnan och kring högskolan. Den växande innerstaden ska inrymma nya arbetsplatser inom textil- och högskoleklustret samt andra kunskapsintensiva branscher. Historiska industrimiljöer utmed Viskan ska tas tillvara för nya arbetsplatser och inslag av bostäder, som integreras i den växande innerstaden. Bostäder och arbetsplatser är viktiga delar i en livskraftig och blandad stadsmiljö och skapar underlag för urbana kvaliteter som kaféer, restauranger och kulturverksamheter.

Viskan är ryggraden

Viskan är grunden för både det gamla och nya Borås. Den är ett rekreationsstråk för vistelse och upplevelser. Den är också ett viktigt grönt stråk med höga naturvärden och ekosystemtjänster. Utmed Viskan skapas nya offentliga platser, där människor möts och där det finns möjlighet till aktiviteter. Staden har höga natur- och rekreationskvaliteter genom att gröna platser bevaras, utvecklas och skapas. Precis som bebyggelsen bildar de gröna platserna ett sammanhängande parkstråk genom innerstaden. Viskan och parkerna blir hela stadens sociala mötesstråk där boråsare från alla stadsdelar och orter kan mötas.

Mer stad längs Viskan

Mer stad växer fram längs Viskan. Områdena utmed vattnet blir nya attraktiva stadsmiljöer med varierat innehåll. Här utvecklas parker och grönområden samt mötesplatser för bostadsare och besökare. Textilmiljöerna fylls med arbetsplatser, kultur och aktiviteter.

2018 - Stads kärnan

Stads kärnan fortsätter fortätas med fler bostäder, arbetsplatser och handel.

2018 - Urbana stråk

Innerstadskvaliteterna sprids i stråken och binder samman stads kärnan med Knalleland, Gässlösa och Regementet.

2020 Knalleland

Handelsområdet kompletteras med bostäder och blir en mer blandad stadsdel som växer ihop med stads kärnan.

2025 Gässlösa

Här växer en ny stadsdel fram med plats för många nya bostäder, handel och service utmed Viskan.

2030 Getängen

Här finns plats för ytterligare en stadsdel. När stads kärnan och Knalleland växt ihop kommer Getängen att upplevas som en central stadsdel.

Årtalen avser när byggnation bedöms kunna påbörjas.

Hestra
Inväntar beslut för planprogram

Regementet
Ejns uppdrag för fler etapper

Regementet

Getängen

Knalleland

Stads kärnan

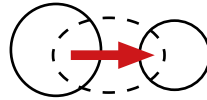
7000 - 8000 bostäder

Gässlösa

Utbyggnadsstrategins effekter

Bedömningen av områden och utbyggnadsordning utgår från Borås Vision 2025 och översiktsplanen. Med utgångspunkt i dessa styrdokument har områden och stråk bedömts. Följande avsnitt beskriver vad som väglett utbyggnadsstrategins bedömningar och prioriteringar.

Utveckla mellanrummen och binda samman staden inifrån och ut

Inriktningen för utbyggnadsstrategin är att bygga staden inifrån och ut. Genom att innerstaden växer ut i de urbana stråken och binder samman utvecklingsområdena, bryts barriärer och staden hålls ihop. Mellanrummet mellan stadskärnan och utvecklingsområdena kompletteras utifrån behov. Vid strategiska platser eftersträvas en tätare bebyggelse och samlade funktioner, som lockar människor till platsen. Andra delar kan behöva stärkas med tydligare kopplingar för att få en enhetlig struktur. Utgångspunkten är att utveckla befintliga och nya kvaliteter för att stärka innerstadskänslan och få en mer sammanhållen struktur när staden växer.

Täthet som ger närhet och ett enklare vardagsliv

Genom den utpekade utbyggnadsstrategin kan staden förtätas i den redan bebyggda miljön, vilket innebär att grönområden kan bevaras, som är en viktig resurs och tillgång för Boråsarna. Genom att samla fler funktioner på en mindre yta finns det större möjlighet att serviceutbudet kan växa och vi får en mer livskraftig stadskärna, där människor kan mötas. Den täta staden har också en ekonomisk drivkraft. Ett högt befolkningsunderlag, funktionsblandade miljöer, korta avstånd, trygga stadsmiljöer och närhet till parker och grönområden genererar höga markvärden, vilket i sin tur skapar en vilja att investera. Den täta staden ger också fler möjligheter att förflytta sig i vardagen till fots, med cykel och med kollektivtrafik.

Tillgängliggöra Viskan och miljöerna runt Viskanstråket

Viskan har präglat Borås på olika sätt genom historien och är en stor del av stadsrummet i innerstaden, som bidrar till en attraktiv miljö att vistas i. Som visionen framhåller är Viskan en plats för inspiration, rekreation och upplevelser. Detta motiverar att tillgängliggöra och stärka miljöerna längs med Viskan med både nya boendemiljöer, arbetsplatser men också med utrymme för grönytor. Miljön längs med Viskan ska fortsätta integreras i staden och ses som en del i stadsrummet. Innerstaden omfamnar Viskan med gröna stråk, parker och mötesplatser. Dessa kvaliteter ska kontinuerligt utvecklas längs med Viskanstråket för att skapa ett sammanhängande grönstråk när stadens växer från norr till söder.

Starkare näringsliv med textil och handel

När staden växer finns det behov av att skapa utrymme för företag att kunna etablera sig i goda centrala lägen, som erbjuder variation och mångfald av funktioner. Lokaliseringen för företag är viktig för att locka rätt kompetens och verka som en konkurrenskraftig stad. Borås ska kunna erbjuda företag att etablera sig i attraktiva stadsmiljöer, där kollektivtrafiken är god och utbudet av restauranger, boendemiljöer samt annan service finns tillgänglig. Gamla textilbyggnader i attraktiva lägen kan på sikt omvandlas till personalintensiva arbetsplatser tillsammans med inslag av bostäder, som skapar mer liv fler timmar på dygnet.

Genomförande och fortsatt arbete

Utbyggnadsstrategin bidrar med en framtidsbild som visar var värden kan uppstå i staden. Den visar var det kan bli attraktivt att bygga bostäder och etablera företag, vilket sannolikt ökar marknadens investeringsvilja. Ett framgångsrikt genomförande bygger på att kommun och marknad tillsammans skapar värden. Platsers attraktivitet kan öka genom medveten lokalisering av bostäder och offentlig och kommersiell service. Inom kommunen behöver alla verksamheter verka i samma riktning, exempelvis genom att uppdrag och planer följer utbyggnadsstrategin. Det kräver ett nära samarbete men också politiskt ledarskap som håller fast vid strategin över tid.

Programstudier på områdesnivå

Utbyggnadsstrategin är i huvudsak en prioriteringsgrund för det fortsatta arbetet. Den tar inte ställning till innehållet i de utpekade områdena utan visar på möjligheter. Därmed återstår ett arbete med att hitta rätt volymer och strukturer för bland annat bebyggelse och trafik. Utredningar behöver göras i tidiga skeden innan planläggning, projektering och byggnation tar vid. Några exempel är markundersökningar, saneringsbehov, omlokalisering av verksamheter och bebyggelse samt behovsanalyser av offentlig service. Staden kommer behöva arbeta med planering på nivån mellan översiktsplan och detaljplan, där respektive områdes potential utreds med helhetsperspektiv. Detta bör ske inom ramen för stadsutvecklingsprogram, planprogram, strukturplaner eller fördjupade översiktsplaner. Kommunens planeringshorisont är normalt längre än exempelvis exploaterers, vilket innebär att Borås Stad behöver sätta igång processer tidigt för att möjliggöra genomförande i senare skeden.

Det pågående arbetet med en trafikplan för Borås Stad kommer ta hänsyn till den trafikallsträng som Utbyggnadsstrategins inriktning skapar i form av nya bostäder, arbetsplatser och handel i centrala staden. Trafikallsträngen kommer att räknas med i den framtidsbild som görs i Trafikplanen för staden. Den trafiksimulering som görs i Trafikplanen är ett verktyg för att hitta rätt balans i den gatustruktur som kommer växa fram och knyta samman med övriga delar av staden.

Rådighet över marken

Kommunen har flera möjligheter att styra och driva på samhällsutvecklingen. En god markberedskap är ett av verktygen och ger kommunen ökade möjligheter och förutsättningar att genomföra utbyggnad av bostadsområden, verksamhetsområden, kommunal verksamhet och infrastruktur. Som markägare har kommunen möjlighet att styra markanvändningen och utvecklingen av staden i önskad riktning. Genom att aktivt arbeta med stadens markinnehav tillgodoser kommunen behovet av mark för olika samhällsbyggnadsbehov. Kommunens ”Riktlinjer för förvärv och försäljning av mark” är framtaget för att fastlägga de riktlinjer som ska gälla för att långsiktigt säkerställa erforderlig mark för samhällets expansion och att skapa en tydlighet i förvaltningen av kommunens mark. ”Riktlinjer för förvärv och försäljning av mark” ihop med styrdokument har som syfte att vara ett beslutsunderlag vid kommunal hantering av markärenden

Hållbar exploateringsekonomi (ansvar och finansiering) Dialog

En kraftfull stadsutveckling kommer medföra stora investeringar i infrastruktur, offentliga miljöer och funktioner. Kommunen kommer inte ensam kunna bära alla kostnader, utan de måste fördelas mellan alla exploaterande aktörer i områdena. För detta behövs finansieringsmodeller som klargör ansvar och ekonomisk fördelning av offentliga och privata medel.

Staden ska utvecklas för människor och det är därmed naturligt att boråsarna ska involveras i samhällsbyggandet. Delaktighet ska vara en röd tråd över tid, där hela kommunens befolkning ska ges möjlighet till inflytande över framtiden. Kreativa former för dialog och medskapande ska utvecklas och användas i samverkan med civilsamhället. Kommunen, näringslivet, fastighetsägare och invånarna ska tillsammans forma berättelsen om framtidens Borås.

Komplexa processer kräver nya arbetssätt

Stadsutveckling handlar om att lösa komplexa processer där många aktörer och intressen ingår. Processerna är sällan linjära utan snarare stegvisa där man kan behöva stanna upp, bedöma nuläget och kanske ändra riktning under arbetets gång. Det kräver samordning, samverkan och samstyrning mellan förvaltningar (och aktörer) för att kunna genomföra det som är beslutat. Genom att agera tillsammans på olika nivåer kan medverkande aktörer genomföra projekt. En utmaning i detta är att olika professioner/aktörer/tjänstemän kan ha olika uppdrag, bevaka olika frågeställningar, ha olika förståelse av hur förutsättningarna ser ut samt se olika på vilka möjligheterna och utmaningarna är. Därmed blir också bilden av vad som ska uppnås olika, hos olika aktörer. Samverkansprocessen kan då skapa förutsättningar för att se olika perspektiv på problem och lösningar och förhoppningsvis därigenom skapa bättre förståelse för varandras ståndpunkter och varför olika val och beslut tas. På så sätt kan gemensamma strukturer skapas och det blir enklare att i tidiga skeden identifiera viktig information.

Fortsatt arbete

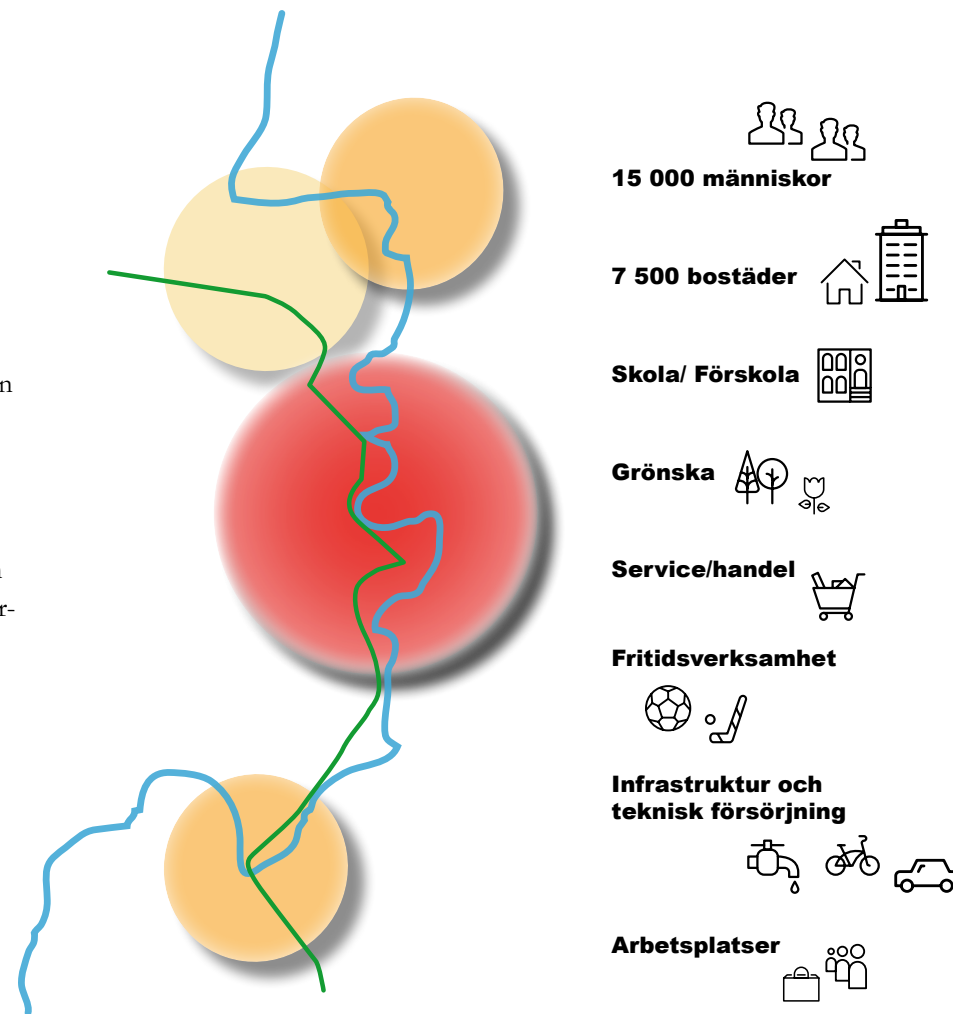
Stadsledningskansliet leder arbetet med strategisk samhällsplanering samt mark- och exploateringsfrågor. Nästa steg är att forma en ny organisation som får i uppdrag att leda och driva de processer som behövs för att utveckla Borås enligt utbyggnadsstrategin. Organisationen ska involvera kompetenser från flera delar av kommunen och ledas av processledare. Organisationen ska ges den tid och de resurser som krävs för att fokusera på sitt uppdrag. Organisationen ska formas under 2019.

Uppföljning

För att säkerställa att utbyggnadsstrategin får betydelse i utvecklingen av Borås och fungerar som stöd i fortsatt arbete ska den följas upp regelbundet. I Översiktsplanen finns ett tydligt uppdrag för uppföljning. För att få en helhetsbild för hela kommunen ska uppföljningen göras genom det uppdraget. Utbyggnadsstrategin ska följas upp som en del i det arbetet. För att tydligt kunna se mönster är det viktigt att utvärderingen redovisas utifrån de olika geografiska områdena i Översiktsplanen. Dessa geografiska områden ska även kompletteras med Utbyggnadsstrategins område.

Syftet är att dels att följa upp hur pågående stadsbyggnads- och planeringsarbete förhåller sig till utbyggnadsstrategin och dels vid behov justera prioriteringar. Uppföljningen är också en metod för att bedöma om Översiktsplanen och Utbyggnadsstrategin är aktuella. Nya frågor väcks och förutsättningar förändras, vilket ställer krav på en rullande och kontinuerlig översiktsplanering. Strategisk samhällsplanering på Stadsledningskansliet ansvarar för uppföljningsarbetet som ska ske årligen i bred samverkan med andra förvaltningar.

För att utvecklingen ska kunna ske med ett helhetsperspektiv behöver planeringen se till att många olika funktioner samordnas när staden växer.

BORÅS STAD

STADSLEDNINGSKANSLIET

ADRESS: Kungsgatan 55, Postadress:
501 80 Borås

WEBBPLATS: boras.se

Arbetsgrupp:

Tjänstepersoner från följande
förvaltningar som deltagit i arbetet:

Stadsledningskansliet
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljöförvaltningen
Tekniska förvaltningen
Fritids- och folkhälsoförvaltningen
Lokalförsörjningsförvaltningen

Nr 29

Svar på motion av Ida Legnemark (V): Motion: Säg nej till cirkus med vilda djur.

2019-03-04 Dnr KS 2018-00085 1.1.1.

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Motionen avslås.

Sammanfattning

Ida Legnemark har vid Kommunfullmäktiges sammanträde 2018-01-16 lämnat in förslaget att Borås Stad ska utreda möjligheten att säga nej till att upplåta mark åt cirkusar där icke-domesticerade djur ingår i underhållningen.

Motionen har skickats på remiss till Tekniska nämnden, Fritids- och folkhälsonämnden, Lokalförsörjningsnämnden, Miljö- och konsumentnämnden, Grundskolenämnden och Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.

Tekniska nämnden, Fritids- och folkhälsonämnden och Grundskolenämnden tillstyrker motionen. Lokalförsörjningsnämnden, Miljö- och konsumentnämnden och Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden avstår från att yttra sig i ärendet.

Kommunstyrelsen konstaterar att det i och med den nya djurskyddslagen inte längre får vistas icke-domesticerade djur på cirkusar. Därmed bör inte Borås Stad behöva ta hänsyn till vilka djur som finns när de ska upplåta mark till cirkusar.

Ärendet i sin helhet

Ida Legnemark har vid kommunfullmäktiges sammanträde 2018-01-16 lämnat in förslaget att Borås Stad inte ska upplåta mark till cirkusar där icke-domesticerade djur ingår i underhållningen.

Remissyttranden

Motionen har skickats på remiss till Tekniska nämnden, Fritids- och folkhälsonämnden, Lokalförsörjningsnämnden, Miljö- och konsumentnämnden, Grundskolenämnden och Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.

Lokalförsörjningsnämnden, Miljö- och konsumentnämnden och Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden avstår från att yttra sig i ärendet. Miljö- och

konsumentnämnden hänvisar till att Länsstyrelsen, och inte kommunen, äger tillsynen när det gäller djurskydd.

Tekniska nämnden tillstyrker motionen. Tekniska nämnden hänvisar till en dom i kammarrätten i Jönköping (Mål nr: 965-17) som anger att kommunen i egenskap av markägare kan säga nej till att upplåta mark till cirkusar med icke-domesticerade djur. Dock anser nämnden att kommunens ställningstagande till ianspråktagande av offentlig plats för cirkusar med icke-domesticerade djur får grunda sig på politiska målsättningar som ligger utanför Tekniska nämndens ansvarsområde.

Fritids- och folkhälsonämnden bifaller motionen. Nämnden hänvisar till den nya djurskyddslag som träder i kraft den 1 april 2019 som omfattar beslut om cirkusar och ovan nämnda djur.

Grundskolenämnden tillstyrker motionen. Nämnden beskriver att frågan att förbjuda vilda djur på cirkusar har varit uppe i många kommuner och kommunala beslut har prövats av förvaltningsdomstolar. Då ingen av domarna är prejudicerade och domstolarna gör olika bedömningar att inför ett lokalt förbud mot upplåtelse av kommunal mark till cirkus med vilda djur (kommunal vetorätt), finns det anledning att pröva möjligheten att säga nej till att upplåta marken åt cirkus med vilda djur.

Akademien för Cirkuskonstens bevarande i Sverige har inkommit med fyra skrivelser. De poängterar att cirkusar på allmän plats kräver polistillstånd och i samband med tillståndsprövningen kontrolleras även om cirkusens djurhållning har godkänts av jordbruksverket och länsveterinären. Utanför allmän plats krävs inget tillstånd och kommuner bör därmed uppmuntra cirkusar att välja allmän plats i första hand. Akademien anser också att det är regeringen som ska ta beslut om vilka djur som ska tillåtas för uppvisning, inte kommunerna.

Bakgrund

Frågan har tidigare prövats i Kammarrätten (Mål nr: 965-17) av Västerviks kommun. Kommunen beslutade i oktober 2016 att anta en motion där de inte beviljade markupplåtelse till cirkusar som hade icke-domesticerade djur i sina föreställningar eller som visas i annat sammanhang. I detta fall ansåg Kammarrätten att kommunens beslut om att inte upplåta mark till cirkusar med icke-domesticerade djur får anses vara en opinionsyttring som inte har någon egentlig rättslig verkan. Mot denna bakgrund anses beslutet inte strida mot lag eller annan författning.

Den 14 juni 2018 antogs en ny djurskyddslag av regeringen som kommer träda i kraft den 1 april 2019. I och med den nya lagen kommer den 35 § i Djurskyddsförordning (1988:539) att ändras. Denna paragraf anger vilka djur som är tillåtna för cirkusverksamhet. Skillnaden mot tidigare är att sjölejon och elefanter nu förbjuds på cirkusar i Sverige. De djur som fortfarande är tillåtna är bland annat tamhundar, tamkatter och hästar.

I och med den nya djurskyddsförordningen kommer icke-domesticerade djur inte längre få vistas på cirkusar. Därmed bör inte Borås Stad behöva ta hänsyn till vilka djur som finns när de ska upplåta mark till cirkusar.

Beslutsunderlag

1. 2018-09-04 Remissyttrande från Fritids- och Folkhälsonämnden
2. 2018-08-31 Remissyttrande från Lokalförsörjningsnämnden
3. 2018-08-30 Remissyttrande från Gymnasie- och utbildningsnämnden
4. 2018-07-13 Skrivelse från Akademien för Cirkuskonstens bevarande i Sverige
5. 2018-07-04 Remissyttrande från Tekniska nämnden
6. 2018-07-02 Skrivelse från Akademien för Cirkuskonstens bevarande i Sverige
7. 2018-06-27 Skrivelse från Akademien för Cirkuskonstens bevarande i Sverige
8. 2018-06-26 Remissyttrande från Miljö- och konsumentnämnden
9. 2018-06-20 Remissyttrande från Grundskolenämnden
10. 2018-03-04 Skrivelse från Akademien för Cirkuskonstens bevarande i Sverige
11. 2018-01-17 Motion: Säg nej till cirkus med vilda djur

Kerstin Hermansson
Kommunalråd

Elisabeth Eickhoff
Mark- och exploateringschef

Yttrande över motion från Ida Legnemark (V) - Säg nej till cirkus med vilda djur

Fritids- och folkhälsonämndens beslut

Fritids- och folkhälsonämnden beslutar att bifalla motionen om att inte hyra ut mark till cirkusar med icke-domesticerade djur. Nämnden hänvisar också till den nya djurskyddslag som träder i kraft den 1 april 2019 som omfattar beslut om cirkusar och ovan nämnda djur.

Sammanfattning av ärendet

Ida Legnemark (V) har skrivit en motion om att Borås Stad inte ska upplåta mark till cirkusar där icke-domesticerade djur ingår i underhållningen. Fritids- och folkhälsoförvaltningen har tidigare hyrt ut bland annat grusplaner för detta ändamål. Numera förfogar förvaltningen inte längre några sådana ytor. Förvaltningen håller med motionären och hänvisar dessutom till den nya djurskyddslagen som beslutades i Riksdagen och träder i kraft den 1 april 2019 som bland annat behandlar vilka djur som får visas på cirkusar eller liknande tillställningar.

Vid protokollet

Johanna Jönsson
Nämndsekreterare

Tommy Jingfors
Förvaltningschef

Justeras 2018-08-27.

Ida Legnemark (V)
Ordförande

Ulla-Britt Möller (S)

Justeringen tillkännagiven på kommunens anslagstavla 2018-08-29.

Rätt utdraget intygar:

Johanna Jönsson
Nämndsekreterare

Yttrande över motion från Ida Legnemark (V) - Säg nej till cirkus med vilda djur

Fritids- och folkhälsonämndens beslut

Fritids- och folkhälsonämnden beslutar att bifalla motionen om att inte hyra ut mark till cirkusar med icke-domesticerade djur. Nämnden hänvisar också till den nya djurskyddslag som träder i kraft den 1 april 2019 som omfattar beslut om cirkusar och ovan nämnda djur.

Ärendet i sin helhet

Ida Legnemark (V) har skrivit en motion om att Borås Stad inte ska upplåta mark till cirkusar där icke-domesticerade djur ingår i underhållningen. Fritids- och folkhälsoförvaltningen har tidigare hyrt ut bland annat grusplaner för detta ändamål. Numera förfogar förvaltningen inte längre några sådana ytor. Förvaltningen håller med motionären och hänvisar dessutom till den nya djurskyddslagen som beslutades i Riksdagen och träder i kraft den 1 april 2019 som bland annat behandlar vilka djur som får visas på cirkusar eller liknande tillställningar.

Beslutsunderlag

1. Motionen

Beslutet expedieras till

1. Kommunstyrelsen

Ida Legnemark
Ordförande

Tommy Jångfors
Förvaltningschef

Remiss: Motion: Säg nej till cirkus med vilda djur.

Remissinstanser

1. Tekniska nämnden
2. Fritids- och folkhälsonämnden
3. Lokalförsörjningsnämnden
4. Miljö- och konsumentnämnden
5. Grundskolenämnden
6. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Remissvaren ska ha kommit in till Kommunstyrelsen senast den **2018-09-21**. Remissvaren skickas i elektronisk form till **ks.diarium@boras.se** gärna i både word- och pdf-format och med filnamn som innehåller remissinstansens namn. Ange diarienummer KS 2018-00085 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Nämndens/bolagets yttrande skall innehålla en kort sammanfattning. Denna kommer i normalfallet att användas i den sammanställning av remissvar som ingår i det beslutsunderlag som presenteras för Kommunstyrelsen.

Yttranden skall alltid innehålla ett tydligt ställningstagande till det remitterade ärendet (tillstyrker, avstyrker, avstår från att yttra sig). Reservationer, särskilda yttranden och protokollsanteckningar skall alltid redovisas tillsammans med nämndens/styrelsens beslut.

Separata protokollsutdrag skall inte sändas.

Hanna Rickdorff Lahrin
Handläggare
033 357645

Motion

Säg nej till cirkus med vilda djur

Djur på cirkusar uppvisar i onormalt stor utsträckning symptom som tyder på psykiska störningar. Även med god vilja att ge djuren drägliga villkor är det av praktiska skäl omöjligt att erbjuda djuren tillräcklig rörelsefrihet och socialt umgänge, djuren fraktas och tillbringar mycket tid i trånga utrymmen. Själva grundidén med djur på cirkus är också att få djuren att göra saker de normalt inte gör i sitt fria beteende. Att tamdjur som hästar och hundar finns på cirkus är svårt att förhindra, men det bör inte accepteras när det gäller vilda djur.

Till Borås kommer årligen ett antal cirkusföretag, några av dessa är allt mer uppskattade djurfria cirkusar, men andra har djur med sig som en del av underhållningen. Vi vill att Borås Stad ska säga nej till att upplåta kommunal mark till cirkusar med icke-domesticerade djur, såsom exempelvis elefanter.

Mot bakgrund av ovanstående yrkar Vänsterpartiet

- Att Borås Stad utreder möjligheten att säga nej till att upplåta mark åt cirkusar där icke-domesticerade djur ingår i underhållningen

Ida Legnemark (V)

Borås 2018-01-16

Motion: Säg nej till cirkus med vilda djur.

Lokalförsörjningsnämndens beslut

Lokalförsörjningsnämnden beslutar att avstå från yttrande.

Sammanfattning (Ärendet i sin helhet)

Lokalförsörjningsnämnden beslutar att avstå från yttrande.

Ulf Hillermyr (V) reserverar sig från beslutet.

Beslutet expedieras till

1. Kommunstyrelsen

Mathias Duell
Ordförande

Anders Waldau
Förvaltningschef

Remiss - Motion: Säg nej till cirkus med vilda djur

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens beslut

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden avstår från yttrande.

Beslutsunderlag

Motion: Säg nej till cirkus med vilda djur

Samverkan

FSG 2018-08-15

Beslutet expedieras till

1. Kommunstyrelsen

Andreas Cerny
Mötesordförande

Christer Samuelsson
Förvaltningschef

Rapport om djurhållning på svenska cirkusföretag de senaste 20 åren

Alldeles nyss var cirkus ett kulturarv

AKADEMIEN FÖR CIRKUSKONSTENS
BEVARANDE I SVERIGE

Cirkus Olympia. Nedan hagar och transportfordon. Borås 2018.

Utredningen genomfördes hösten 2017 och våren 2018. Under denna period tog Cirkusakademien även initiativ till tre regeringsuppvisningar, två på näringsdepartementet och en på kulturdepartementet. Utredare: Janne Näsström, janne@nasstrom.se, 070 659 65 40.

cirkusakademien.se

När slutade cirkus att vara kultur i Sverige?

2012 fanns det i Sverige fem större cirkusföretag och tre mindre. Dessutom turnerade några tyska cirkusar i landet. De svenska spelade tusen föreställningar för 500 000 betalande åskådare. På många mindre orter var cirkusen årets enda professionella kulturbesök.

Turnerande cirkus är det enda kulturområde som finansieras med egna intäkter, utan direkta eller indirekta offentliga stöd. Som jämförelse fick de fem operahusen 1,2 miljarder kronor 2016.

För inte så länge sedan sågs cirkus som en viktig del av kulturarvet. 1987 skrev jordbruksminister Mats Hellström (S) så här i propositionen till ny djurskyddslag:

”Cirkus är en mycket gammal kulturform som det är viktigt att bevara”.

Samma år firades 200-årsjubileet av den första cirkusföreställningen i landet. Den framfördes 1787 med nådigt tillstånd från konung Gustav III av den engelske konstberidaren Peter Price med ryttarkonster, akrobatik, lindans och en clown. Minnet av händelsen firades med pompa och ståt. Bland annat gav postverket ut en serie frimärken, vilka syns på rapportens framsida.

För inte så länge sedan bjöds cirkusföretagen och Cirkusakademien med självklarhet in till utredningar om nya lagar, förordningar och regler som berörde deras verksamhet.

Det upphörde 2009, då den dåvarande Alliansregeringen stängde ute cirkusarnas företrädare från utredningen om ny djurskyddslag. Trots det blev ett av utredningens slagnummer förbud mot elefanter och sjölejon på cirkus.

2012 var sista året cirkus betraktades som kultur i Sverige. 2014 recenserade riksmidierna för sista gången en cirkusföreställning och fem år efter

vändningen har 80 procent av den svenska cirkusbranschen, räknat som omsättning, slagits ut.

2018 återstår tre ekonomiskt hårt trängda företag. Risken är överhängande att Sverige 2019 är det enda landet i Europa utan turnerande cirkus.

Utvecklingen har flera förklaringar. En av orsakerna är Sveriges förhandlingar om medlemskap i EU där cirkus- och varietéartisterna offrades för att få igenom momsbefrielse för andra och underförstått viktigare kulturområden.

Cirkusens artister blev 25 procent dyrare än andra och väljs bort av stora grupper arrangörer som inte får lyfta moms. Många födda 1980 och senare har därför aldrig sett en professionell cirkus- eller varietéartist i verkligheten.

Droppen som fick bägaren att rinna över var djurfrågan. Djurrättsorganisationer, politiker och medier utmålar cirkus som djurplågeri. Fakta kontrolleras inte. Alla från Djurens Rätt till politiker av alla kulörer och Sveriges Veterinärförbund presenterar hörsägen och fördomar som om det vore beprövad erfarenhet och vetenskaplig forskning.

I år fyller cirkusen 250 år. Det firas över hela världen, utom i Sverige. I vårt grannland Norge skriver statsminister Erna Solberg förordet i Cirkus Arnardos program. I Sverige 2018 vore det omöjligt.

Vad är sanningen om djuren på svenska cirkusar? Det är vad denna rapport handlar om. Den sträcker sig 20 år tillbaka i tiden.

Sammanfattning

Akademien för Cirkuskonstens bevarande i Sverige är vad namnet säger. Dess uppgift är att verka för att bevara cirkus som en i Sverige allmänt erkänd konststart, sprida kännedom om cirkuskonsten samt främja intresset för denna konststart.

Akademiens ståndpunkt om djur på cirkus är att alla djurhållare ska bedömas efter samma måttstock. Det är upp till regering och riksdag att besluta om och i så fall vilka djur som ska få kringföras för uppvisningar, tävlingar och utställningar. Akademien motsätter sig alla former av diskriminering av cirkus.

Sverige ska följa likhetsprincipen i regeringsformen och FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter. Så fungerar en demokratisk rättsstat.

Som framgår av denna utredning, fanns problem med djurhållningen på cirkus i Sverige under första halvan av 2000-talet. Dock var inget så allvarligt att det slutade i fällande domar för djurplågeri.

Bristerna gällde i huvudsak en tysk familj som turnerat i landet med tre olika cirkusar. En av dem, Cirkus Mustang, misskötte sig under en följd av år och den samlade bedömningen ledde fram till djurförbud 2005. Deras framfart lever fortfarande kvar i minnet och används än idag som bevis för att cirkus till sin natur är skadligt för djur.

Händelserna utmynnade i nya föreskrifter om cirkusdjur, vilka trädde i kraft andra halvåret 2007, DFS 2007:3. Reglerna utarbetades av dåvarande Djurskyddsmyndigheten av en arbetsgrupp där flera av landets cirkusföretag och Cirkusakademien ingick.

Branschen accepterade och tog initiativ till hårdare regler för cirkus än för andra, med hopp om att hålla oseriösa aktörer borta och stärka de svenska företagens anseende. Bl.a. är cirkusar de enda djurhållare som inbesiktas av länsstyrelse inför varje säsong.

När hästsporten kör runt med transportvagnar godkända av bilprovningen, är cirkusarnas transportfordon dessutom årligen kontrollerade och godkända av länsveterinär. Även andra delar av regelverket är hårdare än för t ex häst- och hundsporerna. Men den viktigaste och avskräckande regeln är något annat:

5 § En kontrollmyndighet som upptäcker allvarliga eller upprepade brister i djurhållningen ska särskilt överväga att med stöd av 26 § djurskyddslagen förbjuda cirkusen att påbörja eller fortsätta sin turné.

Sedan författningen började gälla, har ingen svensk cirkus varit i närheten av denna åtgärd, trots att det handlar om landets i särklass mest anmälda, kontrollerade och publika djurhållare.

Reglerna från 2007 och en professionalisering av tillsynen genom att länsveterinärerna tog över 2009 har fungerat.

Det finns ingen forskning som visar att djur påverkas mer negativt av att framträda i ett cirkustält än i ett ridhus, inget som visar att djur mår sämre av att transporteras i en lastbil på vilken det står cirkus än i en släpvagn bakom en privatbil, det finns inget som visar att hästar tar mer skada av voltige i ett cirkustält än på en ridskola.

Det finns över huvud taget inget som styrker påståendet att cirkus skulle vara så artsiktigt från annan djurhållning att särskilda regler krävs. De hårdare kraven tillkom under medverkan av svenska cirkusföretag, som en kvalitetssäkring, men används numera som bevis för att cirkusar sköter sig sämre än andra.

Detta är Cirkusakademiens slutsats och ståndpunkt, ända till den stund som vetenskaplig forskning visar på motsatsen. Akademien har vid flera tillfällen framfört önskemål om forskning om djur på cirkus till Sveriges Lantbruksuniversitet och regeringen genom Näringsdepartementet.

Hittills har kravet inte vunnit gehör.

Innehåll

1:1	Metodbeskrivning	5	5:1	Ingen rök utan eld (2000 - 2008)	15
2	Från 2009 till idag		5:2	Den stora cirkusgranskningen	15
2:1	De senaste 10 åren	5	5:3	Klappjakten 2002	15
2:2	Inga åtal eller domar	5	5:4	Mustang misshandlade aktivister	16
2:3	Tre allvarliga fall	5	5:5	Cirkuskritik i grundskolan	16
2:4	Vådan av att generalisera	5	5:6	Trakasserad till döds	17
2:5	Kamelen var en tidningsanka	6			
2:6	Olika inför lagen	7	Bilagor:		
3:1	Forskning	8	1:	Brev från professor Ted Friend	18
3:2	Forskning i Sverige	8	2:	Debattartikel Djurens Rätt	25
3:3	Forskning i världen	8	3:	Bullermätning på cirkus	26
3:4	Djurens Rätts påståenden	9	4:	Radford Report	28
3:5	Djurens Rätts underlag	9	5:	Djurskyddsmyndigheten 2005	36
3:6	Forskningsreferenser	9	6:	Barnkampanj i Håbo kommun	39
3:7	Sveriges Veterinärförbund	9			
3:8	Varifrån kommer cirkusarna?	9			
4:1	Politikernas agerande	13			
4:2	Lag, förordning och regler	13			
4:3	De svenska cirkuselefanterna	13			
4:4	Politikens nyttiga idioter	13			
4:5	Vilka är mest kritiska?	14			
4:6	Politiker skapar spökcirkusar	14			

1:1 Metodbeskrivning

Utredningen gör inga anspråk på att hålla den standard som förväntas av publicerad vetenskaplig forskning. Cirkusakademiens önskemål är att seniora forskare vid Sveriges Lantbruksuniversitet tar sig an uppgiften. Vi har vid uppvaktningar på Näringsdepartementet, som är huvudman för SLU, begärt finansiering av en sådan insats.

Cirkusakademien har begärt in alla protokoll och domar från 2000 och framåt med anmärkningar mot djurhållning på cirkus från samtliga kommuner, alla länsstyrelser och landets tingsrätter samt från jordbruksverket, som även förvaltar djurskyddsmyndighetens arkiv.

Vi har dessutom begärt in motsvarande material och uppgifter om forskning gällande djur på cirkus från Sveriges Veterinärförbund och Djurens Rätt.

Svarsfrekvensen har varit hög, beroende på offentlighetsprincipen. Även Sveriges Veterinärförbund och Djurens Rätt har svarat.

Eftersom den undersökta perioden sträcker sig över nästan 20 år, kan ett och annat ha försvunnit vid arkivgallringar. Vidare rensas tingsrätternas verksamhetsstöd VERA regelbundet, vilket innebär att domar äldre än 5 - 6 år är svåra att hitta. Cirkusakademien har tyvärr inte haft råd att köpa in sig i kommersiella rättsdatabaser. Därför kan undersökningen inte sägas vara heltäckande, mer än för perioden 2009 och framåt.

Sökningar har gjorts i svenska medier på nätet samt i forskningsdatabaser, för att hitta forskning och kontrollera referenser från i första hand Djurens Rätt.

Resultatet är, med ovanstående begränsningar, den största undersökningen någonsin om hur djur har det på cirkus i Sverige.

2:1 De senaste 10 åren

Utredningen visar att djurhållningen på cirkus i Sverige radikalt förbättrats på senare år.

Det beror på att den tyska cirkus, vilken orsakade merparten av myndigheternas ingripanden, fick djurförbud 2005, hårdare regler för djur på cirkus (DFS 2007:3) samt en professionalisering av tillsynen, genom att länsstyrelserna tog över djurskyddet 2009 från kommunerna.

Den kommunala perioden kan beskrivas som förvirrad och oprofessionell. Kunskapsnivån hos inspektörerna var skiftande och många gånger handlade det om tyckande. Dagens tillsyn följer tydliga rutiner och utförs av kunniga veterinärer. Idag fungerar tillsynen samtidigt som en kvalitetssäkring till gagn för seriösa företag.

2:2 Inga åtal eller domar

Djurrättsorganisationerna gör ingen skillnad mellan olika nivåer på anmärkningar. Ett påpekande om brist i journalföringen beskrivs som ett allvarligt brott mot djurskyddslagen.

I verkligheten finns det en stege av anmärkningar och åtgärder.

Första nivån är ett påpekande som åtgärdas vid kontrollen, därefter anmärkning, anmärkning med uppföljning, föreläggande och föreläggande med vite. Med tre undantag har svenska cirkusar som mest fått anmärkning med uppföljning. Undantagen beskrivs under nästa punkt.

Därefter följer de rättsliga insatserna, i första steget utredning av åklagare, därefter åtal och slutligen dom.

Ingen svensk cirkus har under den senaste 10-årsperioden åtalats eller dömts för brott mot djurskyddslagen. Inget tyder på att det skulle finnas några åtal eller domar de senaste 20 åren mot svenska cirkusar. Inte ens tyska Cirkus Mustang, som fick djurförbud 2005, kvalificerade sig för åtal. Mer om detta fall under punkt 5:2.

2:3 Tre allvarliga fall

Sedan 2009 har två brott mot djurskyddslagen uppdagats. Dessutom finns ett föreläggande med vite.

2013 föddes en sjölejonkut på Cirkus Scott vid deras besök i Karlstad. Tilldragelsen fick stor uppmärksamhet. Bland annat utlyste Expressen en namntävling. Däremot uppmärksammade inte medierna att det var ett brott mot djurskyddslagen. Dräktiga och nyförlösta djur får inte transporteras.

Åklagaren hann inte starta någon utredning innan säsongen var avslutad och sjölejonen med ägare återvänt till hemlandet.

Under halva säsongen 2016 turnerade en dressör med egna hästar bosatt i Tyskland med Cirkus Maximum. En av hästarna hade stora problem med hovarna. Den behandlades av universitetsdjursjukhuset i Uppsala. Där ansåg man att hästen borde avlivas. Dressören vägrade. Domstol beslutade att tvångsomhändertaga hästen och att den skulle avlivas, vilket ombesörjdes av polismyndigheten.

2017 fick Cirkus Maximum ett föreläggande med vite som aldrig utlöstes. Enligt cirkusreglerna ska hästarna ha daglig utevistelse, men beroende på att kommunerna i vissa fall upplåter för lite mark, gick det inte att lösa på alla platser. Istället fick de gå fritt i manegen. Motsvarande inom hästsporten hade inte ens resulterat i ett påpekande.

2:4 Vådan av att generalisera

Djurrättsorganisationernas argumentation bygger på uppfattningen att cirkus till sin natur är djurplågeri. Låt oss prova påståendet att politiker som grupp är djurplågerare och därför borde förbjudas att hålla djur. Under de senaste tio åren har ett antal politiker åtalats för djurplågeri.

Här är fem verifierade fall som slutade med fällande dom och/eller djurförbud.

2007. Moderat riksdagspolitiker från Västergötland anklagades för vanvård av ponnyhästar, vilka var i så dåligt skick att de avlivades. Länsrätten utdömde djurförbud, vilket bekräftades i kammarrätten.

2015. SD-politiker åtalad för djurplågeri i Blekinge. En av hans kor låg i gyttja utomhus under en presenning. Avlivades i samband med att en polispatrull och veterinär kom till platsen. Ingen uppgift om dom om djurplågeri hittas, däremot fick han djurförbud i början av 2016.

2015. Moderat i Skåne åtalad för vanvård av får. Lämnade sina uppdrag. Dömdes 2017 för djurplågeri. Skånska Dagbladet skriver: "Det var vid en inspektion 2015 som det upptäcktes att XX utsatt ett 70-tal av sina 300 får för lidande. Han ska inte ha gett dem tillräckligt med foder och inte gett dem den vård som de behövde. Många av fåren var kraftigt avmagrade och hade drabbats av parasitangrepp. Några var

även i så dåligt skick att de inte kunde stå på benen. Upp till tio dagar ska de ha legat på marken i sin egen avföring och fått liggsår på grund av muskelförtvining”.

2015. Växjös moderate borgmästare döms för brott mot djurskyddslagen i hovrätten efter en friande dom i första instans. Länsstyrelsen anmälde honom 2013 till åklagare för sex fall av djurplågeri. I tingsrätten dömdes han för att ha grävt ned djurkadaver, i hovrätten dessutom för brott mot djurskyddslagen för att ha avvaktat med avlivning av en halt ko.

2017. Centerpolitiker i Halland anklagad för djurplågeri. 28 kor och kalvar stod i halvmeterdjup gödsel. Fyra var i så dåligt skick att de fick avlivas. Vid två tillfällen hade länsveterinär påpekat allvarliga missförhållanden. Tredje gången insåg han själv hur illa det var och har självmant slutat med djur. Mannen utreds av åklagare för djurplågeri.

Definitionen av diskriminering är när människor behandlas för sin grupptillhörighet istället för som individer. Eller som 1700-talstänkaren William Blake uttryckte det i ett berömt citat: ”Att generalisera är att bete sig som en idiot”.

2:5 Kamelen var en tidningsanka

Det finns flera fall av påstått djurplågeri på svenska cirkusar som fått stor uppmärksamhet i medierna. Samtliga fall som Cirkusakademien kunnat följa upp, handlar om överdrifter där medier inte kontrollerat fakta.

Ett typfall är den kamel på Cirkus Maximum som skapade rubriker i rikspresen hösten 2017.

Enligt djurrättsaktivister hotades cirkusen av åtal för djurplågeri, vilket citerades redan i rubriken bland annat av Expressen. När detta skrevs var cirkusen i Göteborg och länsveterinärerna i Värmland och Västra Götaland hade redan lagt ned utredningen.

Bakgrunden var att två kameler bråkade med varandra och en blev biten i ena bakbenet med ett ytligt sår som

följd. Veterinär tillkallades som konstaterade att skadan inskränkte sig till såret. Kamelen deltog inte i föreställningen, var inte halt och såret läkte bra.

14 september ringde en anonym kvinna, hon presenterade sig som Maja utan efternamn, till länsveterinären i Värmland och anmälde att det stod en cirkus vid ridskolan i Säffle med 5 – 10 kameler. Två av dem hade sår på benen (länsveterinärens tjänsteanteckning). Länsveterinären ryckte ut och kunde konstatera att det var tre kameler varav en hade ett sår på ett ben. Länsstyrelsens protokoll avslutas med att anmälan var obefogad och ärendet avskrevs.

Efter det gästade cirkusen Göteborg. Länsveterinären i Västra Götaland fick in flera anonyma anmälningar om djurplågeri. De visste att saken redan var utredd och skickade ärendet vidare till länsveterinären i Halland, som samlar in alla anmärkningar om cirkusar som de inbesiktat. Ingen kontroll gjordes. I det här läget började tidningarna skriva om djurplågeri och djurrättsaktivisternas närbilder på såret spreds i såväl etablerade som sociala medier. De felaktiga uppgifterna har senare återanvänts av journalister och privatpersoner i sociala medier som bevis för djurplågeri på cirkus.

Länsveterinären i Halland gjorde senare en administrativ djurskyddskontroll. Här fick cirkusen kritik för att inte ha dokumenterat veterinärensatsen i djurets journal. Men saken bedömdes inte mer allvarlig än att det räckte med en genomgång av journalföringen i samband med inbesiktningen följande säsong. Samtidigt befanns kamelen må bra och länsveterinären konstaterade att den fått korrekt behandling. Trots det basunerade Djurrättsalliansen ut att cirkusen brutit mot djurskyddslagen.

Ett liknande fall var en gammal och mager häst som medföljde en dressör som 2016 engagerades av Cirkus Scott. Den uppträdde inte utan var med som en kär familjemedlem. Det borde ha avlivats, men något brott mot djurskyddslagen förelåg inte. Djurrättsaktivisterna rasade, tidningarna skrev.

Cirkus Maximum anmäls för djurplågeri efter bilderna

Publicerad 25 sep 2017 kl 14.45

2:6 Olika inför lagen

Cirkusakademiens granskning visar att tillämpningen av djurskyddsförordningen bryter mot kravet på likabehandling i regeringsformen och FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter.

Alla vilda djur relevanta för cirkus, med undantag av elefanter och sjölejon, har varit förbjudna att föreläsa offentligt sedan 1960. Trots att apor står på förbudslistan kunde Stadsteatern i Stockholm på 1990-talet föreläsa en sådan i en pjäs. Det handlar om schimpansen Ola som även medverkade i TV-soffor och barnprogram.

Liknande särbehandling har skett på senare år.

Djurskyddsförordningen 36 a § *En cirkus som offentligt föreläsa djur skall en gång varje år kontrolleras av länsstyrelsen i det län där cirkusen har sin hemvist, i det län där den reser in i landet eller i det län där den har sin första föreställning. Kontrollen skall genomföras före cirkusens första föreställning för året i landet.*

Under tre års tid engagerade Orienteatern i Stockholm den danska cirkusdressören Suzanne Berdino med djur. 2011 och 2012 spelades pjäsen Cirkus Orion som handlade om livet på en cirkus. I föreställningen medverkade åtta hästar och tre hundar.

2013 firade Orienteatern sitt 30-årsjubileum med den stjärnspäckade musikalerna "Hjälp sökes", skriven av Kristina Lugn, med musik av Benny Andersson och Björn Ulvæus och med bl.a. Johan Ulvesson i ensemblen. I föreställningen medverkade två kor, två grisar, en get, en häst, tre hundar och fyra gäss.

Länsstyrelsens i Stockholm behandlade ärendet som anläggande av stall i Orienteaterns lokaler. Inga inbesiktningar av djuren skedde inför någon av de tre säsongerna. Inga kontroller av djurhållningen gjordes under spelperioderna.

En förklaring till frånvaron av inbesiktning och kontroller skulle kunna vara att Orienteatern är stationär. Djuren fördes inte omkring för uppvisningar. Men den förklaringen håller inte.

2016 valde Cirkus Scott att inte turnera. Istället reste de tältet på Gärdet i Stockholm för att spela en barnmusikal med Babblarna samt nio grisar, två ponnyer, åtta getter och sex hästar. Till skillnad från Orienteatern verkställde länsstyrelsen inbesiktning och gjorde efterföljande kontroller.

Anmärkningsvärt är också att Djurens Rätt nogsamt undvek att kritisera djurhållningen på Orienteatern. Inte en djurrättsaktivist syntes till utanför teatern på tre år. I pressen fick föreställningarna lovord, utan minsta kritik mot att djur användes för underhållning.

"Knasigt – och helt djurvligt", Aftonbladet, "Djuriskt och mänskligt i makalöst scenmöte", Svenska Dagbladet, "Man blir så grundligt avvärnad av att alla djuren på gården", Expressen, "När musiken nu kommer på skiva uppstår en viss saknad efter kossor och getter". Dagens Nyheter, "Den här föreställningen är en pärla - allt är faktiskt så fint som man önskar sig". SVT Kulturlytt.

Ingen av ovanstående medier recenserade Cirkus Scotts barnmusikal.

Cirkusdressörer uppträder även inom hästsporten, bl.a. på Falsterbo Horse Show, Gothenburg Horse Show och Sweden International Horse Show i Stockholm. Vid turnéer inom hästsporten sker inga inbesiktningar, trots att djuren förs omkring för uppvisningar med cirkusnummer.

Hästen Scout och Rosi Hohegger

2016 turnerade Rosi Hohegger med Cirkus Brazil Jack och uppträdde med två akter, en med häst och den andra med hundar. Djurrättsaktivisterna stod utanför tältet och kallade henne djurplågare. 2017 visade hon samma hästnummer på Sweden International Horse Show.

Inga aktivister, inga utspel från Djurens Rätt. Stående ovationer i ett fullsatt Friends Arena och dessutom sändes hennes framträdande av SVT. "Ni möter bland andra spanjoren Santi Serra som bjuder på frihetsdressyr. Rosi Hohegger och hennes prickiga häst visar ett härligt shownummer som lockar till skratt", skrev SVT i förhandsreklamerna. Även frihetsdressyr är en cirkusdisciplin.

Det tycks vara så att debatten om cirkusdjur inte handlar om djurens väl och ve utan grundas på klassförakt och gamla fördomar om kringresande sällskap.

3:1 Forskning

Ett återkommande argument mot djur på cirkus, från djurrättsorganisationer och Sveriges Veterinärförbund, är och har varit att forskning visar att djuren i högre utsträckning än inom annan djurhållning uppvisar psykiska störningar och stereotypa beteenden.

Hittills har ingen kontrollerat sanningshalten. Politiker och journalister har okritiskt svalt uppgifterna och använt dem i nyhets- och debattartiklar samt baserat motioner i kommuner och till riksdagen på den påstådda forskningen.

Det har inte gjorts några större forskningsinsatser om djur på svenska cirkusar. Cirkusakademien har upprepade gånger framfört önskemålet till Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU, och om finansiering till en sådan studie hos regeringen genom Näringsdepartementet. Akademien har ännu inte fått något gehör. Internationellt är det nästan lika illa.

3:2 Forskning i Sverige

Vad som finns i form av svenska studier är ett studentarbete från 2008, ett examensarbete från 2008 och en vetenskaplig artikel publicerad hösten 2017. Alla upphovspersoner var eller är kopplade till SLU.

Studentarbetet heter "Är djur lämpliga att ha på svenska cirkusar? - med fokus på djurens välfärd" (Granquist et al SLU Skara 2008). Slutsatsen lyder: "Det är svårt att ta ställning i frågan om djur är lämpliga på cirkus. Eftersom så mycket beror på situationen: träningsmetoder, längd på turné, djurart, individ med mera får man snarare ta ställning i varje enskilt fall".

Examensarbetet är signerat Emma Kjellerup, idag länsveterinär i Halland. Hon granskade dåvarande kontrollsystem där kommunerna utövade tillsynen. Då blev cirkusar emellanåt inspekterade varenda dag. Hennes förslag var ett egenkontrollprogram motsvarande vad restauranger och andra redan då hade.

Den vetenskapliga artikeln baserades på Jordbruksverkets databas över kontroller på cirkus och i djurparker 2010 – 2014. Materialet är för litet för att dra några långtgående slutsatser. Det enda som går att se, är att cirkus inte är sämre för djuren än djurparker. Tyvärr ställs det inte i relation till annan djurhållning. (Circus and zoo animal welfare in Sweden: an epidemiological analysis of data from regulatory inspections by the official competent authorities. LJ Keeling et al 2017).

3:3 Forskning i världen

I detta avsnitt lämnas citat på originalspråket engelska, för att undvika ändrad betydelse i översättningen.

Den brittiska djurrättsorganisationen RSPCA¹ har finansierat ett flertal undersökningar om djur på cirkus. För en av dem – A report into Welfare of Circus Animals in England and Wales (1999) – anlätades forskaren Ruth Cox vid enheten WildCRUE på Oxford university för litteratursökning. Två citat ut rapporten:

"There has been very little scientific research (published or unpublished) about this subject. The information that is available is not always of high quality and the sources are not always reliable".

"There is a lot of anecdotal evidence that the welfare of many circus animals is far from desirable, and at its worst, cruel and inhumane. This information was not reviewed here as it is generally not backed up by reliable data".

Två större studier har genomförts i världen, en i Europa och en i USA. Den europeiska finansierades av RSPCA och här studerades både cirkusar och djurparker, företrädesvis i Storbritannien.

Etologen Dr. Marthe Kiley-Worthington överlämnade rapporten till RSPCA 1989 som inte ville ta emot den, eftersom resultatet inte var det önskade. Istället publicerade hon sina iakttagelser och slutsatser i boken "Animals in Circuses and Zoos" (Little Eco-Farms Publishing). Boken är i sin helhet publicerad på nätet, http://www.the-shg.org/Kiley_Worthington/. Här är hennes sammanfattning:

"This study shows that the welfare of the animals in British circuses, as judged by physical and psychological criteria, is not as a rule inferior to that of other animal husbandry systems such as in zoos, private stables and kennels.... It is therefore irrational to take a stand against circuses on the grounds that the animals in circuses necessarily suffer, unless they are to take the same stand against zoos, stables, race horses, kennels, pets, and all other animal-keeping systems."

I USA har professor emeritus Ted Friend, fram till pensioneringen 2015 knuten till Texas A&M University, genomfört flerårig forskning om elefanter och tigrar på turnerande cirkusar. Forskningsresultaten är flitigt citerade av djurrättsaktivister.

Professor Friend fick på 1990-talet federal finansiering av United States Department of Agriculture's Animal and Plant Health Inspection Service Animal Care Program. Universitetet köpte en trailer och reste med åtta olika cirkusar under sex års tid. Studenter och doktorander följde med Ted Friend på resorna.

Det utmynnade bland annat i elva publicerade vetenskapliga artiklar. Brottstycken ur dessa har i åtkilliga fall använts i rapporter från djurrättsorganisationer.

Ted Friend anser sig ha blivit medvetet feltolkad, bland annat av RSPCA som använder hans forskning som bevis för att djur far illa av att turnera med cirkus. Till sist tröttnade professor Friend och skrev 2017 brev till lagstiftare och veterinärer i Italien, inför det som blev ett förbud mot djur på cirkus. Särskilt kritisk är han till ett antal rapporter skrivna av Stephen Harris, av djurrättsorganisationerna benämnda Harris-rapporterna.

"I am concerned that very few people have actually read my scientific publications and discovered that Harris's spin is 180 degrees from what we found".

"They overlook the simple fact that the oldest elephants in North America for decades have been circus elephants (just check the stud books). Frequently moving to new locations fits the nomadic lifestyle of elephants, provides much more stimulation than most zoo environments, and being well-trained makes exercise sessions and veterinary procedures much easier and safer".

Brevet i sin helhet finns som bilaga 1.

¹ RSPCA är medlem i Eurogroup for animals, E4A, vilket är ett europeiskt paraply för djurrättsorganisationer. Sverige representeras av Djurens Rätt.

3:4 Påståenden om cirkus

Djurens Rätt är den mest pålästa och seriösa djurrättsorganisationen i Sverige, med anställd och utbildad personal, bland dem etologer. Därför finns skäl att ta deras argument på allvar. Här följer påståenden om cirkus hämtade från deras hemsida, www.djurensratt.se.

Resandet och de omständigheter som transporten innebär kan orsaka stress hos djuren. Det finns inget stöd i forskning att detta specifikt skulle gälla cirkus, men inte annan djurhållning. Tvärtom tycks djur på cirkus få en rutin som gör att de inte blir stressade som andra djur (Dr. Marthe Kiley-Worthington)

Djurens förmåga göra onaturliga konst som kan orsaka skador. Inte heller här finns det något stöd för att cirkusdjur skulle göra något som är mer onaturligt än inom annan djurhållning. Tvärtom bygger modern cirkusdressyr på djurens förutsättningar och intresse. Inom t ex ridsporten ska djuret passa in i en mall, men även här måste djuret tycka att det är roligt för att göra bra resultat. Utredaren har varit i kontakt med en av landets främsta tävlingsryttare: "Jag kan piska hästen över första hindret, men sedan är det stopp". På cirkus handlar det om att tillsammans med djuren skapa ett unikt nummer, vilket betyder att deras individuella förutsättningar kan användas. I ingen av de två stora cirkusrapporterna i världen finns stöd för påståendet att djur tvingas göra onaturliga konst.

Det ligger inte i djurens intresse att transporteras och göra konst. Även detta argument faller platt. Ligger det i något djurs intresse att samarbeta med människor över huvud taget? Ur ett djurrättsperspektiv är svaret nej. Djurens Rätt vill stoppa all djurhållning, men har valt ut cirkus för att det är en liten och ekonomiskt svag grupp av djurhållare, där kampanjer inte äventyrar gåvor och testamenten från andra och betydligt större grupper. Gåvor och testamenten var 2016 nästan två tredjedelar av Djurens Rätts intäkter.

Höga ljudnivåer på cirkus stressar djuren (Se debattartikel bilaga 2) Det är lika högt ljud, åskådare och musik på hund- och hästsporternas tävlingar. Vara kommun genomförde 2005 bullermätning under Brazil Jacks föreställning. Nivåerna låg klart under gällande gränsvärden. Bilaga 3.

3:5 Djurens Rätts underlag

Cirkusakademien har bett om det vetenskapliga underlag som Djurens Rätt grundar sina påståenden om cirkus på. Vi har fått två dokument: En rapport från Eurogroup for Animals, *Wild Animals in EU Circuses; problems, risks and solutions* (2015) samt ett ställningstagande, *Ethological needs and welfare of wild animals in circuses* (2015).

Djurens Rätt är medlem i Eurogroup for Animals och tro- lig uppgiftslämnare om svenska förhållanden till rapporten. Enligt deras utsaga har vilda djur på svenska cirkusar i närtid orsakat olyckor och skador på människor. Statistikförande myndighet är Jordbruksverket. Enligt dem finns inget sådant rapporterat. Vi har bett Djurens Rätt redovisa underlaget till påståendet. Något svar har inte synts till.

I de två handlingarna hänvisas till ett stort antal studier. Professor Ted Friends och Dr. Marthe Kiley-Worthingtons forskning är återkommande referenser. Hur djurrättsaktivister hanterar vetenskapliga resultat finns en hel del att läsa om i Ted Friends brev till beslutsfattare och veterinärer. Som bilaga finns även ett svar från Djurens Rätts etolog på en debattartikel från Cirkusakademien (bilaga 2).

3:6 Forskningsreferenser

Den europeiska djurrättsrörelsens paraplyorganisation Eurogroup for Animals, E4A, driver kampanjer på EU-nivå och förser sina medlemmar med argument. När det gäller cirkus är stommen i bevisföringen ett uttalande från 2015, "Statement on ethological needs and welfare of wild animals in circus". Det avslutas med en imponerande referenslista.

E4A tycks utgå från att ingen granskar referenserna. Ser det bara korrekt ut, antar läsarna att kraven bygger på relevant publicerad vetenskaplig forskning. Cirkusakademien har letat reda på samtliga forskningsreferenser från E4A.

Det är en blandning av transport av nötboskap, forskning om rättor, marsvin, pälsdjursuppfödning, grävlingar och australiensiska dingos benägenhet att para sig med tamhundar. Det tycks vara ett generellt referenspaket som E4A fogar till sina uttalanden, oavsett om det gäller krav på förbud av köttproduktion, pälsdjursuppfödning eller cirkus. Det är bara relevant om målet är att förbjuda all domesticering av djur och alla former av djurhållning.

Två banbrytande forskningsinsatser om djur på cirkus kan inte ens E4A komma runt. Det handlar om studier utförda av Dr. Marthe Kiley Worthington och professor Ted Friend med doktorander. Båda kom fram till att om djur på cirkus ska förbjudas, betyder det att all djurhållning måste förbjudas. Båda anser tvärtom att cirkusar har bättre möjligheter att göra det bra för djuren än andra djurhållare.

Detta förbigås med tystnad av E4A och forskningen finns bara där i referenslistan, utan kommentarer.

Det finns annat och viktigt om djur på cirkus som helt nonchaleras, bland annat rapporten från den expertkommitté som det brittiska miljö- och landsbygdsdepartementet Defra tillsatte för att reda ut frågan om djur på cirkus. The Radford Report presenterades 2007 och fann ingen saklig grund för djurförbud på cirkus. Expertpanelen, som representerade båda sidor, var inte enig om särskilt mycket, mer än att det måste till mer forskning för att säkert veta hur djur har det på cirkus. Radfordrapporten finns med som bilaga 4.

Mer än tio år har gått, utan att det tillkommit någon forskning om djur på cirkus. En inte allt för vågad gissning är att djurrättsorganisationerna inte är intresserade av att göra om misstagen med Dr. Marthe Kiley-Worthington. De finansierade två års forskning utan att få det förväntade resultatet.

Här följer en genomgång av samtliga referenser till uttalandet "Statement on ethological needs and welfare of wild animals in circus" 2015 från Eurogroup for Animals.

Agoramoorthy G. and M. Hsu, 2005. "Use of non-human primates in entertainment in Southeast Asia," Om apor i underhållning i Asien. Inte giltig för Europa och minst av allt för Sverige där apor varit förbjudna sedan 1960 på cirkus men inte på teater (schimpansen Ola).

Belayev, 1979. "Destabilizing selection as a factor in domestication," Paper baserat på en föreläsning. Gäller domesticering i allmänhet.

Carlstead, K. & Brown, J. L., 2005. "Relationships between patterns of fecal corticoid excretion and behaviour, reproduction and environmental factors in captive black (Diceros bicornis) and white (Ceratotherium simum) rhinoceros" Jämförande studie av stress i samband med avlägsnandet av horn på vilda och halvtama noshörningar i Sydafrika.

Cirulli F., N. Francia, L. Aloe, E. Alleva and S. Suomi, "Early life stress as a risk factor for mental health: role of neotropics from rodent to non-human primates," Studie av hur stress tidigt i livet påverkar gnagare och primater.

- Clubb R. and G. Mason, 2003. "Captivity effects on wide-ranging carnivores," Studie av rovdjur i fångenskap. Lika giltig för djurparker som för cirkus.
- De Rouck M., A. Kitchener, G. Law and M. Nelissen, 2005. "A comparative study of the influence of social housing conditions on the behaviour of captive tigers (*Panthera tigris*)," Gäller djurparker och avser lämpligt gruppstorlek för tigrar i fångenskap.
- Dembiec D., R. Snider and A. Zanella, 2004. "The effects of transport stress on tiger physiology and behavior." Transport av tigrar för bevarande, utveckling av djurparker osv. Slutsatsen är att djur vana vid transporter blir mindre stressade än "nybörjare".
- Dettling A., J. Feldon and C. Pryce, 2002. "Early deprivation and behavioural and physiological responses to social separation/Novelty in marmosets," Laboratorieförsök med möss, där ungarna tidigt separeras från föräldrarna.
- Elledge A., L.-P. Leung, L. Allen, K. Firestone and A. Wilton, 2006. "Assessing the taxonomic status of dingoes *Canis familiaris* dingo for conservation," Studie av vildhunden dingo i Australien och dess hybridisering med tamhundar.
- Freund N., B. Thompson, J. Denormandie, K. Vaccarro and S. Andersen, 2013. "Windows of vulnerability: maternal separation, age and fluoxetine on adolescent depressive-like behavior in rats," Forskning om råttor.
- Friend T. and M. Parker, 1999. "The effect of penning versus picketing on stereotypic behavior of circus elephants," Relevant forskning till stöd för cirkus. Se brev från professor Friend bilaga 1.
- Galhardo L., 2005. "Animals in circuses: legislation and controls in the European Union," Eurogroup for Wildlife and Laboratory Animals, Brussels, Belgium. Skrivbordsundersökning av regelverk.
- Grandin T., 1997. "Assessment of stress during handling and transport," *Journal of Animal Science*. Studie om transport av nötboskap.
- Grubert T. M., Friend T.H., Gardner J. M., Packard J.M., Beaver B. & Bushong D., 2000. Variation in stereotypic behaviour related to restraint in circus elephants. Se professor Friends brev, bilaga 1.
- Harris S., G. Iossa and C. Soulsbury, 2006. "A review of the welfare of wild animals in circuses". Se professor Friends brev, bilaga 1.
- Hossey G., 2000. "Zoo animals and their human audiences what is the visitor effect?" Referensen gäller djurparker, men innehåller en del tänkvärt för cirkus, till exempel: "Det finns några bevis om att hög exponering för mänsklig publik kan minska detta stressiga inflytande hos vissa arter. Under vissa omständigheter (i synnerhet när publiken kastar till djuren mat) är åskådarnas effekt nästan en berikning".
- Howard S., R. Gandelman and C. Rosenthal, 1981. "Isolation potentiates the aggression-activating property of testosterone in female mice," Studie av möss.
- Iossa G., C. Soulsbury and S. Harris, 2009. "Are wild animals suited to a travelling circus life?" Partsinlaga, se professor Friends brev angående S. Harris, bilaga 1.
- Kiley-Worthington M., 1989. "Animals in Circuses," RSPCA. RSPCA tog inte mot studien som de beställt och betalat, eftersom resultatet inte stämde med deras ideologi.
- Kiley-Worthington M., 1990. "Animals in Zoos and Circuses: Chiron's World?" Boken utgiven när forskningsrapporten inte fick publiceras.
- Krawcel P., T. Friend and A. Windom, 2005. "Stereotypic behaviour of circus tigers. Effects of performance." Se brev från professor Friend, bilaga 1.
- Kuenzel C., S. Kaiser, E. Meier and N. Sachser, 2003. "Is a wild mammal kept and reared in captivity still a wild animal?" Om uppfödning av vilda marsvin.
- Kuntze A., 1989. "Work-related illness: Hernia perinealis, Bursitis praepatellaris and Tyloma olecrani in female circus elephants (*Elephas maximums*)," Paper om elefanter i arbete. Kortfattad beskrivning av tre elefanter med problem. Inga generella slutsatser om cirkus, mer än att regelbunden fysisk träning förbättrar hjärt- och cirkulationsfunktionen.
- Latham N. and G. Mason, 2008. "Maternal deprivation and the development of stereotypic behavior," Forskning om stereotypier som en välfärdsindikator för djur inom lantbruket, på laboratorer och i djurparker.
- McEwen B. "Physiology and neurobiology of stress and adaptation: central role of the brain." Om hur hjärnan påverkas av stress. Av sammanfattningen framgår inte om det gäller djur eller människor.
- Montes I., G. McLaren, D. Macdonald and R. Mian, 2004. "The effect of transport stress on neutrophil activation in wild badgers (*Meles meles*)" Studie om transport av vilda grävlingar.
- Morgan K. and C. Tromborg, 2007. "Sources of stress in captivity," Allmän studie av djur i artificiella miljöer.
- Munson L., J. Koehler, J. Wilkinson and R. Miller, 1998. "Vesicular and ulcerative dermatopathy resembling superficial necrolytic dermatitis in captive black rhinoceroses (*Diceros bicornis*)" Studie av noshörningar i djurparker.
- Nevill C. and T. Friend, 2006. "A preliminary study on the effects of limited access to an exercise pen on stereotypic pacing in circus tigers," Se professor Friends brev bilaga 1.
- Pedersen V., 1994. "Long-term effects of different handling procedures on behavioural, physiological, and reproduction-related parameters in silver foxes," Hantering av silverrävar vid pälsdjursuppfödning
- Pedersen V. and L. Jeppesen, 1999. "Effects of early handling on later behaviour and stress responses in the silver fox (*Vulpes vulpes*)," Som föregående, silverrävar i pälsdjursuppfödning.
- Price E., 1984. "Behavioral aspects of animal domestication," Allmän studie av domesticeringsprocessen.
- Price E., 1999. "Behavioural development in animals undergoing domestication," Uppdaterad vetenskaplig artikel i samma ämne som ovan.
- Price E. and T. Stoinski, 2007. "Group size: determinants in the wild and implications for the captive housing of wild mammals in zoos," Studie av lämpliga gruppstorlekar i djurparker.
- Reimers M., F. Schwarzenberger and S. Preuschoft, 2007. "Rehabilitation of research chimpanzees: stress and coping after long-term isolation," Rehabilitering av schimpanser efter pensionering från forskning.
- Ricker J., L. Skoog and J. Hirsch, 1987. "Domestication and behavior-genetic analysis of captive populations," Om domesticering och teorier om genetiska förändringar.
- T. A. E. R. Project, 2008. "Circus position statement". Ingen forskning hittas. Sökningar leder till kampanjsiter.
- Toscano M., T. Friend and C. Nevill, 2001. "Environmental conditions and body temperature of circus elephants transported during relatively high and low temperature conditions," Se brev från professor Friend, bilaga X.
- Trut L., 1999. "Early canid domestication: the farm-fox experiment," Ett 40-årigt ryskt experiment med att domesticera rävar.
- Warwick C., 1990. "Reptilian ethology in captivity: observations of some problems and evaluation of their aethiology," Studie av ormar i fångenskap.

3:7 Sveriges Veterinärförbund

Djurskydds- och djurrättsrörelserna är nästan lika gamla som cirkusen. Den äldsta ännu aktiva organisationen är brittiska RSPCA, grundad 1824. Lika gammal är uppfattningen att cirkus till sin natur är djurplågeri.

Med den synen blir det oproblematiskt att använda vittnesmål från hela världen i bevisföringen mot svenska företag.

När det gäller elefanter är en av de främsta källorna en tidningsartikel i National Geographics från 2002 under rubriken *Activists Denounce Thailand's Elephant "Crushing" Ritual*. Den handlar om hur elefanter vid den tiden tränades i Thailand för användande inom turistindustrin.

På senare tid har politiker utan att kontrollera fakta spridit påståenden som har sin grund i förhållanden för mer än 15 år sedan på andra sidan jordklotet. En av dem är miljöpartisten Anna Hansson i Alingsås. Så här skriver hon i en motion om ett kulturliv fritt från djurplågeri, som behandlades våren 2018:

”Själva grundidén är att med bestraffning tvinga djuren att göra saker de normalt inte gör i det fria. Fasansfulla tortyrredskap såsom till exempel elefantkrok används konsekvent för att tvinga djuret till lydnad”.

Tidigare har djurrättsrörelsens argument inte tagit på allvar av myndigheter och politiker. Inför beslut har man kontrollerat fakta och bjudit in cirkusföretagen till utredningar och liknande. Så var fallet i förarbetet till nuvarande djurskyddslag, där jordbruksminister Mats Hellström summerade cirkusfrågan så här:

”Frågan om vilka djur som skall tillåtas vara föremål för förevisning på cirkus har diskuterats ingående vid remissbehandlingen av lantbruksstyrelsens förslag. Lantbruksstyrelsen har i flera sammanhang anført att starka djurskyddssynpunkter talar för att elefanter och sjölejon inte bör få användas som cirkusdjur i fortsättningen. Styrelsen kritiserar framför allt förhållandena vid transport och förvaring av dessa djur. Cirkus är en mycket gammal kulturform som det är viktigt att bevara. Mot den bakgrunden anser jag att det inte bör införas något förbud. Istället bör förhållandena vid transporten och förvaringen förbättras.”

Cirkusföretagen fanns även med i arbetsgruppen när Djurskyddsmyndigheten utarbetade dagens regler för djurhållning på cirkus (DFS 2007:3).

Vändningen kom 2009, när Alliansregeringen tillsatte utredningen om ny djurskyddslag. Cirkusföretagen stängdes ute och Cirkusakademiens remissyttrande nonchalerades.

När det visade sig vara fritt fram att trampa på cirkusföretagen, såg Sveriges Veterinärförbund chansen att profilera sig. I förbundets remissyttrande om djurskyddsutredningen skrev dess ordförande Torsten Jakobsson:

”Då det vid kontroll av cirkusar utförda av landets länsstyrelser ofta framkommit brister även vid hållande av hästar, hundar och andra tillåtna cirkusdjur, menar Veterinärförbundet att regeringen bör överväga att föreslå riksdagen ett förbud mot visning av djur på cirkus”.

Yttrandet legitimerade djurrättsorganisationernas uppfattning och blev startskottet för intensifierad förföljelse av svenska företag.

Torsten Jakobsson har därefter uttalat sig i bland annat Djurskyddet Sveriges och Djurens Rätts tidningar och på deras webbsidor, Veterinärförbundets ståndpunkt har citerats i debattartiklar och Jakobsson medverkade i ett seminarium

om cirkusdjur som de båda organisationerna ordnade 2016 i Almedalen. Enligt Djurens Rätts referat sa han så här:

”Regeringen bör överväga förbud mot djur på cirkus. Det är allmän uppfattning inom veterinärkåren”.

Hösten 2016 mejlade Cirkusakademiens utredare Veterinärförbundet med frågan om vilken grund de har för sitt ställningstagande om att alla djur ska förbjudas på cirkus. För förbundets räkning svarade talespersonen Johan Beck-Friis:

”Generellt finns omfattande dokumentation om att djur på resande cirkusar riskerar att få allvarliga beteendeproblem och utveckla så kallade stereotyper på grund av ständiga resor, trånga burar och brist på sammanhängande viloperioder. Detta gäller särskilt djur som inte är domesticerade, t ex elefanter och sjölejon. Dessutom finns myndighetsrapporter från andra länder om hur träning av cirkusdjur ibland utförs på smärtsamma sätt som inte är tillåtna i Sverige. Eftersom resande cirkusar ofta har sitt ursprung i andra länder är det dessa djur som även visas i Sverige. Det finns åtskilliga tillsynsprotokoll från svenska länsstyrelser som visar upprepade överträdelser mot svensk djurskyddslag hos resande cirkusar”.

I samband med denna utredning har Cirkusakademien begärt att få ta del av den forskning, de utländska myndighetsrapporter och de åtskilliga tillsynsprotokoll som Veterinärförbundet påstår sig bygga sitt ställningstagande på.

Underlaget visade sig inte existera. Istället fick Cirkusakademien följande svar från styrelsen för Sveriges Veterinärförbundet.

”Veterinärförbundet har inte vad vi som ingår i den nuvarande förbundsstyrelsen vet tagit något generellt beslut angående cirkusar. Utan vår inställning är att alla djur oavsett om de hålls på en gård, på tävling, utställning, i ett hushåll eller en cirkus ska som djurskyddslagen säger; behandlas väl och inte utsättas för onödigt lidande. Det viktiga är att kraven på gott djurskydd och god djurhållning är uppfyllta och inte vilken form av djurhållning det handlar om”.

3:8 Varifrån kommer cirkusarna?

Ett återkommande påstående är att flertalet cirkusar som turnerar med djur i Sverige kommer från andra länder. Det har även Veterinärförbundet påstått (Se föregående avsnitt). Sakförhållanden kan enkelt kontrolleras med inbesiktande länsveterinärer. Se 5:2 för exempel.

Fakta är att flertalet cirkusar är företag registrerade i Sverige. Det fåtal utländska cirkusar som gästar landet har alla kopplingar till Sverige, t ex att innehavaren delvis är uppvuxen i Sverige, gift med en svenska eller svenska huvudmän för en verksamhet registrerad i Tyskland.

Förklaringen till detta förhållande är att Sverige är ett komplicerat land att turnera i. På kontinenten kan cirkusar spela på samma plats i flera dagar. Vanligt flyttar man bara någon gång i veckan. Sverige är stort och glest befolkat, vilket innebär förflyttning varje kväll. Transporterna är sällan långa, körtiderna ligger på 10 - 60 minuter, men det kräver en extremt vältrimmad logistik som flertalet cirkusar på kontinenten inte behärskar.

Anledningen till att företag med svensk huvudman registreras i Tyskland, är att cirkus räknas som ett viktigt kulturarv och har subventioner. Till exempel betalar tyska cirkusar ingen vägtrafikavgift för sina tunga fordon, vilket är en skattelättnad som de drar nytta av även i Sverige.

4:1 Politikernas agerande

Under de senaste åren har politiker av alla kulörer profilerat sig på frågan om vilda djur på cirkus. Det har skrivits motioner i både kommuner och i riksdagen.

Motionärerna är från alla partier. Moderater, liberaler, sverigedemokrater, socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister.

Ingen av alla dessa politiker har tagit reda på fakta, flera har lämnat in färdigskrivna motioner som de fått av djurrättsaktivister.

4:2 Lag, förordning och regler

Cirkusfrågans hantering i kommunerna visar att många politiker saknar kunskap om hur rättssystemet fungerar. Inte nog med att de lämnat in motioner med grova felaktigheter om cirkus, det skrivna vittnar även om betydande brister i kunskaperna om samhällets olika funktioner.

En av dem som borde sättas på skolbänken är miljöpartisten Anna Hansson i Alingsås. I en motion om ett kulturliv fritt från djurplågeri, inlämnad hösten 2016, skrev hon bland annat:

”Nämnas bör också att inga av de cirkusar som uppträder med elefanter i Sverige kan uppvisa att de följer de knäpphändigade kriterier som ställs av Djurskyddsförordningen”.

Det blev dubbelfel i bara denna mening. Elefanter pensionerades 2013 från svenska cirkusar. Bestämmelserna för svenska cirkusar är långt ifrån knäpphändigade. Det är tyvärr ännu fler politiker som inte förstår hur den svenska författningen fungerar. Här följer en grundkurs:

Lagen bestämmer ramarna, men innehåller inga detaljregler för utpekade grupper. Ett exempel ur djurskyddslagen om djur för tävling och förevisning:

17 § Djur får inte tränas för eller användas vid tävling på sådant sätt att de utsätts för lidande. Detsamma gäller vid film-, videogram- eller televisioninspelning och föreställning eller annan förevisning som anordnas för allmänheten.

I förordningen gör regeringen förtydliganden. Som exempel nämns inte ordet cirkus eller trav, galopp eller hundsport för den delen i lagen. Det sker i förordningen, men bestämmelserna är fortfarande allmänt hållna, med hänvisning till ansvarig myndighets detaljerade regler. Ansvarig för djur är jordbruksverket.

Påpekas bör att lag, förordning och regler har samma tyngd i domstol. Ordningen finns för att regelverket snabbare ska kunna anpassas till nya förhållanden.

Cirkusföretagens djurhållning regleras i två nivåer. Först måste de följa samma regler som andra, vilka är föreskrifter för sällskapsdjur (DFS 2004:16), för domesticerade lantbruksdjur (DFS 2007:5), för hästar (DFS 2007:6), för hund och katt (DFS 2004:18), för exotiska och icke-domesticerade djur (DFS 2004:4) samt Rådets förordning (EG) nr 1/2005 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97 samt Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (DFS 2004:10) om transport av levande djur.

Ovanpå detta regelpaket kommer särskilda regler för cirkusdjur (DFS 2007:3). Dessa innehåller en bestämmelse som tillkom 2007, efter problemen med åtföljande djurförbud för tyska Cirkus Mustang:

5 § En kontrollmyndighet som upptäcker allvarliga eller upprepade brister i djurhållningen ska särskilt överväga att med stöd av 26 § djurskyddslagen förbjuda cirkusen att påbörja eller fortsätta sin turné.

Ingen svensk cirkus har varit i närheten av att drabbas av turnéförbud sedan bestämmelsen trädde i kraft. Däremot har den sannolikt avhållit utländska cirkusar från att komma till Sverige.

4:3 De svenska cirkuselefanterna

Elefanter har funnits på svenska cirkusar sedan 1800-talet. Trots att hästen egentligen är det djur som borde förknippas med konstarten, är det elefanten som i folks medvetande tagit den platsen. Fortfarande finns det en utbredd uppfattning om att det uppträder elefanter på cirkus i Sverige.

Antalet elefanter har minskat stadigt sedan import förbjöds till EU. Reglerna är så strikta att även svenske kungen fick problem när Thailands kung 2004 lämnade två elefanter som gåva. Inga nya cirkuselefanter är under upplärning i Europa och kvarvarande blir allt färre och äldre.

Två svenska cirkusar har de senaste 20 åren haft egna elefanter, Diana Rhodin som idag driver Cirkus Rhodin, och Cirkus Maximum. Dianas sista elefant Micky blev 2009 så sjuk att hon var tvungen att avlivas. Om detta skrevs en del i medierna. Trots att elefanten befann sig i vinterkvarteret i Malmö, meddelade SVT att den var på turné med ett cirkus-sällskap. Fördomarna om kringresande sällskap sitter djupt.

Cirkus Maximum hade två elefanter, Dunja och Daela. Om hur de avecklades gjorde SR kortdokumentären ”Mannen och elefanterna” som finns tillgänglig på SR Play. De uppträdde sista gången 2013, men blev kvar i cirkusens ägo fram till 2015 beroende på svårigheter att omplacera dem tillsammans. Idag finns båda på en djurpark i Belgien.

Sista gången en elefant uppträdde i Sverige var 2014 och då med tyska Cirkus Schollini. Därefter har inga elefanter funnits i en cirkusmanege på svensk mark.

Trots det har politiker av alla kulörer påstått att det fortfarande finns cirkuselefanter i Sverige, senast Birgitta Ohlsson (L) och Sofia Arkelsten (M) i riksdagsmotioner hösten 2017. Våren 2018 gick det socialdemokratiska kommunalrådet i Borlänge ut och ville stoppa cirkusar för att ”det kom in elefanter i folks trädgårdar”.

4:4 Politikens nyttiga idioter

Nyttig idiot är ett begrepp ur underrättelsetjänsternas värld och avser en person som utan eget uppsåt bistår främmande makt med information och tjänster. Politiker av alla kulörer har på motsvarande sätt hjälpt djurrättsaktivister i kommuner och riksdagen.

Den första motionen rörande djur på cirkus inlämnades 2003 i Tranås av moderaten Anders Wilander. Kravet var att kommunen skulle förbjuda cirkusar med djur. Själva motionen står inte att finna, inte heller det fullmäktigeprotokoll från när beslutet togs, men däremot domen i länsrätten, numera förvaltningsrätten i Jönköping. Förbudet upphävdes med motiveringen att frågan låg utanför kommunens beslutanderätt.

Därefter finns inga motioner förrän 2012, då djurrättsaktivisterna hittade en ny strategi. Antagandet var att kommunens mark räknas som privat och att kommunen därmed kan bestämma vem som får hyra. Motionen inlämnades återigen i Tranås, men nu av miljöpartisten Matilda Forsärla, med krav på att kommunen inte skulle hyra ut mark till cirkusar med vilda djur. Motionen avslogs efter en grundlig tjänstemannautredning som utmynnade i att kommunens mark är offentlig plats och där gäller ordningslagen.

Samma motion lämnades in 2015 i Västervik av det moderata oppositionsrådet Harald Hjalmarsson. Fakta är att flertalet vilda djur relevanta för cirkus förbjöds redan 1960. De två kvarvarande tillåtna vilda arterna elefant och sjölejon visades av svenska cirkusar sista gången 2013.

Till detta togs ingen hänsyn i tjänstemannautredningen och ett enigt kommunfullmäktige antog förbudet. Det överklagades till förvaltningsrätten där kommunen fick möjlighet att redigera sitt beslut, genom att undanta djur tillåtna i djurskyddsförordningen.

Det blev alltså ett förbud mot vad som sedan 1960 är förbjudet. Kammarrätten konstaterade att det saknar egentlig rättslig verkan och släppte igenom det som en opinionsyttring.

Motionerna i Tranås och Västervik är i långa stycken likalydande. En inte allt för vågad gissning är att den skrevs av djurrättsaktivister som lämnat över den till politiker. Detta förfarande är ännu tydligare när det gäller en annan skrivning som använts av politiker av alla färger.

Cirkulärmotion av typen två lämnades in första gången 2014 av Charliene Kiffer (V) i Hudiksvall, med krav på att kommunen inte hyr ut mark till cirkusar som i kommersiellt syfte visar upp djur. Kommunfullmäktige införde förbudet, som upphävdes av Förvaltningsrätten i Falun. Motiveringen var att frågan ligger utanför kommunens beslutanderätt.

I grunden samma motion har därefter lämnats in i ett flertal kommuner och texten har dessutom dykt upp som ett ärende i Gislaveds kommun, utan föregående motion. Senast den lämnades in var i början av 2018 av Ida Legnemark (V) i Borås.

Längst gick det i Österåker, där texten skärptes av Michael Solander (MP) och Andreas Lennkvist Manriquez (V) i förening. Alternativet är att de till skillnad från andra inte rensade förlagan från rasistiska formuleringar. I Österåker kallades svenska cirkusföretag genomgående för kringresande, såväl i motion som i kommunens utredning och protokoll.

Av en dom i Svea Hovrätt (Mål T 6161-16) gällande polisens kringresanderegister framgår att kringresande är en omskrivning för romer.

I cirkulärmotionen sprids även felaktiga påståenden om svenska cirkusar, t ex långa transporter, fastkedjade djur och att djur på cirkus i onormalt hög grad visar tecken på psykiska störningar. Det finns inget i vare sig internationell eller svensk forskning som visar att det skulle vara så, inte heller i kommunernas och länsstyrelsens inspektioner.

Intressant i sammanhanget är svaren som Cirkusakademien fått från kommunerna. Där cirkulärmotionerna lämnats in rapporterar inga problem med gästande cirkusar, med undantag från tyska Mustang.

”Vi har inga klagomål/anmärkningar om djurhållning på cirkusföretag hos oss”. Österåkers kommun, miljö- och hälsoskyddsenheten.

”Några klagomål på cirkusar på senare tid har inte kommit till oss”. Miljö- och byggförvaltningen, Gislaveds kommun.

”Övriga inspekterade cirkusar (verkar ha varit alla som hade föreställning i Västerviks kommun) under åren 1999 - 2008 hade enligt arkivhandlingar inga anmärkningar som resulterade i föreläggande från Miljö- och byggnadsnämndens sida”. Västerviks kommun.

”Jag har tittat i vårt ärendehanteringssystem och finner inga ärenden som berör din fråga”. Borås kommun, miljöförvaltningen.

Våren 2018 fick djurrättsaktivisternas politiska påtryckningar ett komiskt resultat. Borlänges socialdemokratiska kommunalråd gick ut i lokalpressen och deklarerade att cirkusar med djur skulle stoppas på kommunens cirkusplats.

Motiveringen var bland annat att kringboende haft elefanter i sina trädgårdar. De enda elefanter som gästade Borlänges trädgårdar de senaste 20 åren har färgen rosa. Efter att Cirkusakademien kontaktade kommunen, ordnade de omedelbart fram en ny cirkusplats. Trädgårdselefanterna har däremot inte dementerats.

Till kommunpolitikernas försvar ska sägas att flertalet är hobbyverksamma, med begränsade möjligheter och kunskaper att söka fakta. Det kan inte sägas om riksdagsledamöterna vilka förfogar över en kvalificerad utredningsresurs, Riksdagens utredningstjänst, RUT.

Liberalen Birgitta Ohlsson har år efter år lämnat in djurrättsaktivisternas cirkulärmotion typ 2, dock utan rasistiska begrepp. År efter år har hon, utan att låta RUT kontrollera fakta, lämnat felaktiga och misskrediterande uppgifter om cirkus. Senast hösten 2017 påstod hon att ett antal elefanter skulle påverkas av ett förbud. Det finns sedan några år inga elefanter på cirkus i Sverige, vilket Cirkusakademien informerat henne om.

Moderaternas Sofia Arkelsten är närstående Djurens Rätt. Även hon har flera år i rad motionerat om förbud mot vilda djur på cirkus. Dock har hon inte använt sig av cirkulärtexten. I sin motion 2017 låtsas även hon som om cirkuselefanter och sjölejon finns kvar i Sverige. ”En del cirkusar har gått före och slutat använda sig av elefanter” och ”Ett sjölejon föredrar klippor och hav före sågspån”.

Fram till 2014 var även en annan moderat riksdagsledamot, Marietta de Pourbaix-Lundin, aktiv motståndare till djur på cirkus.

4:5 Vilka är mest kritiska?

I det insamlade materialet syns några intressanta mönster. Generellt är cirkuskritiken hårdare i kommuner som haft få cirkusbesök på senare år.

Kommuner som får flera besök om året är mer positiva, vissa så glada i cirkus att de upplåter marken gratis, inte tar avgift för affischering och inte sätter upp gränser för antalet affischer. De vana kommunerna vet att seriösa cirkusar, till skillnad från andra arrangörer, städar upp efter sig.

Ett belysande exempel på cirkuskritik kom från Haparanda kommun efter ett utskick som Cirkusakademien gjorde till landets kommunala kulturchefer och kulturnämndsordföranden angående att taxorna för markhyror och affischering höjts dramatiskt på vissa håll.

Kulturchefen i Haparanda meddelade att de inte ville ha besök av några cirkusar med djur, eftersom kommunen haft dåliga erfarenheter av sådana.

Akademins utredare kontaktade först länsstyrelsen i Norrbotten. Beskedet var att ingen cirkus fått anmärkningar i hela Norrbotten. I nästa steg kontaktades gatu- och kulturchefen i Haparanda som kunde berätta att de haft två besök de senaste tio åren, Maximum 2013 och Brazil Jack 2016.

Båda hade skött sig perfekt och lämnat platsen städad och snygg. Inga anmärkningar fanns på deras djurhållning.

Slutligen kontaktades kulturchefen som skyllde på att hon varit på cirkus i Finland, troligen rysk, och upprörts över deras djurhållning.

Ett annat mönster är att kommuner med moderat ledning inte vill ha några cirkusbesök. Ett av flera exempel på den saken är Kungsbacka kommun som 2018 meddelat att de inte har en enda markplätt att upplåta till cirkus i hela kommunen. De ville inte heller hjälpa till med kontakt med privata markägare.

Moderater borde vara de största cirkusförespråkarna, eftersom turnerande cirkus är det enda kulturområde som fullt ut finansieras med egna intäkter utan direkta eller indirekta offentliga bidrag. Marknadsprinciperna faller när det handlar om folklig kultur.

Det finns undantag, t ex moderatstyrda Växjö som strävar efter att vara landets mest cirkusvänliga kommun. De upplåter bland annat en föredömligt bra cirkusplats gratis mitt i staden.

Cirkusarna har god kontroll på vilka det är som är mest kritiska till deras verksamhet, genom kommentarer på Facebook, insändare som kritiserar deras verksamhet och demonstrationer utanför föreställningarna. Majoriteten är kvinnor 18 - 30 år som i skydd av nätets anonymitet kan vara mycket aggressiva och hotfulla. Det är en liten grupp som är mycket aktiva och som ger intryck av att vara många fler än vad de i själva verket är. Till denna grupp hör också några män som i vissa fall är våldsbenäga. Det är samma personer som trakasserar pälsdjursuppfödare och lantbrukare.

4:6 Politiker skapar spökcirkusar

Djurrättsorganisationerna och de politiker som är aktiva om djur på cirkus, tycks tro att det driver omkring cirkusar med vilda djur utanför myndigheternas kontroll, eller åtminstone att det riskerar att komma skumma utlänningar med tigrar, elefanter och annat som är förbjudet i Sverige. Därför kräver de i motioner att kommunerna inte hyr ut mark till cirkusar med vilda djur.

Tron på "spökcirkusar" riskerar att skapa sådana.

I grunden finns en djup oförståelse bland vissa politiker om hur samhället fungerar. Och de tycks inte heller vara intresserade att ta reda på hur det förhåller sig, åtminstone inte med cirkusar.

Sverige har sedan 2009 ett väl fungerande system för att stoppa turnerande cirkusar som bryter mot lagar och regler eller vanvårdar sina djur. Det består av fyra delar:

- Årlig inbesiktning av länsveterinärer, vilka har laglig rätt att förbjuda turné. Cirkusen måste vid besiktningen lämna turnéplan för den närmaste månaden samt rapportera in fortsättningen minst en månad i förväg och förändringar till inbesiktande länsstyrelse. Däremot kan turnéplanen hemligstämplas med stöd i offentlighets- och sekretesslagens bestämmelser om företagshemligheter. Myndigheterna vet hela tiden var cirkusföretagen befinner sig, även om djurrättsaktivisterna inte får ut uppgifterna.

- Uppföljande kontroller av landets alla länsstyrelser, t ex för att följa upp anmärkningar och förelägganden. Dessutom anmäls cirkusar med djur av djurrättsaktivister när de kommer till ett nytt län.

- Tillsynsmyndigheten kan när som helst, om det är befogat för djurens bästa, förbjuda fortsatt turné.

- Cirkusar som spelar på allmän plats inom detaljplanerat område måste söka polistillstånd. Samtidigt informeras kommunen. Polisen kontrollerar att cirkusen godkännts vid inbesiktning och inte har turnéförbud.

Utanför allmän plats och detaljplan behövs inget tillstånd. Genom ett tillägg i ordningslagen 4 § från 2010 är det även möjligt att spela utan tillstånd på platser som tidigare var tillståndspliktiga.

Om kommunerna inför förbud och höjer sina markhyror, är risken överhängande att det växer fram icke tillståndspliktiga cirkusplatser på privat mark. En kommunal cirkusplats med rimlig hyra är förutsättningen för att kontrollsystemet ska fungera även i framtiden.

Djurrättsaktivister och faktaresistent politiker är i full färd att förverkliga de inbillade spökcirkusarna.

5:1 Ingen rök utan eld

Djurrättsorganisationernas kritik mot cirkus är inte helt och hållet tagen ur luften. Det finns ett flertal verkliga händelser vilka ligger 15 - 20 år tillbaka i tiden. Dessa vårdas ömt och återkommer hela tiden som bevis för att cirkus till sin natur är djurplågeri.

Händelserna är i nästan alla fall kopplad till en tysk familj som turnerat i Sverige med tre olika cirkusar.

En bidragande orsak var en bristfällig kontrollorganisation och tandlösa myndigheter, som inte hade de verktyg som krävdes för att stoppa turnéer för cirkusar som inte skötte sig. Detta korrigerades med nya cirkusregler 2007 och länsstyrelsernas övertagande av tillsynen 2009.

5:2 Den stora cirkusgranskningen

Under de senaste 20 åren har en större samordnad granskning av djurhållning på cirkus gjorts i Sverige. Den genomfördes 2004 - 2005 på initiativ av Djurskyddsmyndigheten, vilken i slutet av 2004 begärde in samtliga protokoll angående cirkus från landets kommuner och länsstyrelser.

2004 turnerade elva cirkusar i Sverige, nio svenska och två tyska (Bambino och Mustang). Så här fördelade sig kontrollerna: Bambino, 2, Bodils minicirkus, 1, Brazil Jack, 8, Europa, 4, Harlekin, 4, Levade Noble Horse Gala (hästshow producerad av Cirkus Scott), 3, Maximum, 15, Mustang, 22, Olympia, 4, Skratt, 3 och Wictoria, 4.

I rapporten finns ingen koppling mellan cirkus och anmärkningar, utan bara en anonymiserad sammanställning. Det framgår inte heller om det handlar om anmärkningar eller förelägganden. Följande gäller hur många cirkusar som fått någon form av anmärkning vid minst ett tillfälle.

Djuren. Sårskador, 3, skav av utrustning, 3, hältor, 3, eftersatt hovvård, 3, djuren får inte dagligen röra sig fritt, 2.

Djurutrymmen. För liten yta, 4, avskiljningsanordningar saknas, 3, inredning med skaderisk, 4.

Transport. Skylt på transport saknas, 8, ingen temperaturmätare, 5, branta ramper, 4, bristfällig ventilation, 3, inredning med skaderisk, 3, ej registrerad transportör, 2.

Övrigt. Bristande journalföring, 10, bristande turnéplan, 2.

Det framgår inte av rapporten, men underliggande protokoll visar att flertalet allvarliga anmärkningar kan hänföras till de två tyska cirkusarna, företrädesvis Mustang. Svenska cirkusar framstår som skötsamma och lyhörda för myndighetskrav, att döma av besiktningsprotokollen, men det framgår inte av Djurskyddsmyndighetens rapport. (Bilaga 5).

Vad som framgår desto tydligare av underlaget är att ägarna till Mustang struntade i att följa myndigheternas anvisningar. Samma kritik framkommer vid inspektion efter inspektion. Vanligen innehåller dessa 10 - 11 anmärkningar och förelägganden. Däremot är bilden av deras djurhållning splittrad.

Den 9 september 2004 kontrollerades Mustang i Västervik. Kommunens protokoll är en repetition av vad som framkom under hela turnén, men till skillnad från hur andra kommuner gjorde, fanns även en distriktsveterinär på plats. I korthet kan sägas att djurhållningen lämnade mycket att önska, men ändå sammanfattade distriktsveterinären sina intryck så här: "Djurens kondition och skötsel bedömdes vara utan anmärkning"

Den 27 oktober gjorde Kävlinge kommun en inspektion. Då överlämnades även ett föreläggande från Lomma kommun, baserad på en inspektion gjord dagen innan. De båda kommunernas inspektörer var på plats och protokollet avslutas med en beskrivning av djurens situation:

"Det allmänna intrycket av djuren var att de var väldigt stressade och understimulerade. Två hästar och samtliga elefanter vävde kontinuerligt. Ponnyerna som gick i en gemensam storbox verkade irriterade, några jagade varandra utan att komma undan".

Mustangs närvaro i Sverige avslutades med att länsstyrelsen i Stockholms län i början av februari 2005 beslutade om djurförbud för de två huvudmännen. Det grundade sig inte enbart på inspektionerna 2004 utan det fanns en förhistoria med upprepade förelägganden 1997, 2001, 2002 och 2003.

Inför säsongen 2005 skickade Djurskyddsmyndigheten ut anvisningar och blanketter för cirkustillsyn till landets alla kommuner. Det här året var anmärkningarna mot turnerande cirkusar betydligt färre och handlade om marginella ting, jämfört med vad som varit fallet året innan med Mustang.

Den allvarligaste händelsen 2005 gällde tyska Bambino, som drivs av samma släkt som Mustang. De hade detta år ovanligt många djur: Kameler, lamadjur, hästar och hundar. Normalt turnerar de bara med några ponnyer. Den allvarligaste anmärkningen utmynnade i en åtalsanmälan. En häst hade fölat 2 - 3 veckor före inspektionen och de båda reste ändå med på turnén, vilket är olagligt.

Cirkus Olympia kontrollerades i Hultsfred i maj 2005. Inspektören konstaterade att allt överensstämde med beskrivningen i protokollet från inbesiktningen. Det enda som finns är två mindre påpekanden, om beslag i en djurtransportvagn som inte bedöms vara någon omedelbar skaderisk, men ändå borde avlägsnas eftersom de inte användes. I hästarnas vagn stack en skruv ut, vilket åtgärdades omgående. Inspektören tyckte också att strölagret i vagnarna var lite för tunt.

Cirkus Brazil Jack kontrollerades vid samma tid i Falun. Den enda kommentaren är att en termometer som saknats vid tidigare kontroll nu fanns på plats.

Cirkus Maximum hade flera inspektioner. Det enda som bekymrade inspektörerna var en elefant vars ena ben såg snett ut och att det saknades en trappa till sjölejonens basäng. Huruvida sjölejon behöver en sådan trappa, tycks inte inspektörerna haft klart för sig. En av dem beklagar i protokollet sin dåliga kunskap om detta djurslag.

5:3 Klappjakten 2002

Ett flertal kommuner organiserade i början av 2000-talet en e-postlista, så att alla berörda samtidigt kunde få information om problemcirkusar. Den användes såväl för verkliga problem, främst tyska Mustang, men även mot inbillade på svenska cirkusar.

Harlekin drabbades av en formlig klappjakt och tidningsrubriker om skandalcirkus, cirkus jagas av miljöinspektör och cirkus på rymmen. I början av sommaren gjordes en kontroll i skånska Vinninge, där Harlekin fick en diger lista med anmärkningar. Tidningen Sydöstran beskrev innehållet så här: "Det saknas turnéplan, det förs ingen journal över djuren, lastramper och transportfordon har stora brister, hästarnas hovvård är eftersatt, hästarna transporteras för trångt".

Tidningen hävdade att cirkusen gjorde sig osynlig för myndigheterna, genom att spela i mindre samhällen utan att söka polistillstånd. Enligt ordningslagen krävs bara tillstånd för allmän sammankomst på offentlig plats inom detaljplanerat område. Regeringen gjorde senare ett förtydligande i 4 §:

”En allmän sammankomst som avses i 1 § första stycket 4 eller en cirkusföreställning får hållas utan tillstånd, om den med hänsyn till det väntade deltagarantalet, den utvalda platsen och tiden för sammankomsten samt de anordningar som avses förekomma kan antas äga rum utan fara för ordning och säkerhet eller för trafiken. (Lag 2010:515)”.

Ändå skrevs det om skandalcirkusen som flyr undan myndigheterna och inte söker tillstånd. Den kommunala saktfärdigheten gjorde inte saken bättre, de klarade inte av att hantera en verksamhet som flyttar varje dag – utan att vara jagad.

Myndigheterna hann ifatt Harlekin i Helsingborg, där kommunens djurskyddsinspektör gjorde ett oanmält besök. Alla de brister som tidigare påpekats var åtgärdade.

Enligt tidigare anmälan skulle det också ha varit en mager häst och en dräktig åsna med på turnén. Dräktiga och nyförlost djur får enligt lag inte transporteras. I verkligheten var hästen vid gott hull och åsnan vare sig dräktig eller nedkommen med föl.

Minst en gång till gick e-posten varm 2002 om en svensk cirkus. Vid en inspektion i Luleå av Maximum förbjöds cirkusen att använda en transport för två ponnyer, av samma typ som privatpersoner har hästar i efter personbil. Det fanns plats för hästarna i en godkänd lastbil, men trots en till synes tillfredsställande lösning kontrollerades Maximum ett flertal gånger så att den utdömda transporten inte användes för djur. Det gjordes inte heller.

5:4 Mustang misshandlade aktivister

En återkommande anklagelse mot cirkusar är att djurrättsaktivister blir attackerade och slagna av deras personal. Det finns verklighetsgrund för påståendet och har inträffat vid två tillfällen de senaste 20 åren.

Första gången var i Arvika 1997. Fem unga djurrättsaktivister stod två dagar i rad utanför tyska Cirkus Mustangs tält och demonstrerade mot deras djurhållning. Andra dagen tröttnade personalen. Demonstranterna blev utskälda och slagna. En av cirkusarbetarna hälsade genom tidningen Värmlands Folkblad att: ”Kommer de hit igen får de på nyllet en gång till. Det är det enda språk de förstår”. Två poliser var på plats. De ingrep inte och det blev inga åtal.

Tidningsartikeln förklarar varför Cirkus Mustang i flera år efter detta var fredad från demonstrationer: ”Men de är inte avskräckta från att demonstrera och planerar att göra det igen när nästa cirkus kommer, men kanske inte hos Cirkus Mustang”.

2004 var det dags igen. Ett 20-tal aktivister samlades utanför Cirkus Mustang i Huddinge.

”En man skrek på tyska åt dem, och flera i personalen stod och skrek. Plötsligt sprang fyra av dem ut och attackerade ungdomarna. Det gick mycket snabbt, säger en kvinna som bevittnade bråket till DN”.

Två av aktivisterna fick lättare skador och en person som försökte gå emellan bröt armen. Ingen greps, men enligt uppgifter som inte gått att stryka, åtalades en av cirkusens medarbetare.

De svenska cirkusföretagen har aldrig angripit aktivister. Aktionerna har varit så riskfria att de varit tvungna att provocera fram reaktioner som dokumenterats med mobilkameror.

Vad som hänt under 20 år är följande: En kvinnlig medarbetare har skällt ut aktivisterna, en cirkusarbetare har kastat gödsel på dem och slutligen har en cirkus beslagtagit en bevakningskamera, utplacerad av en djurrättsaktivist.

Vid betydligt fler tillfällen har aktivister försökt provocera fram konfrontationer utan att lyckas. Det är en välkänd taktik även mot jägare, lantbrukare och andra som djurrättsorganisationerna vill stoppa.

Det är fler än aktivister som utsatts för den tyska familjens bristande impulskontroll. Släktens andra cirkus som turnerar i Sverige, Bambino, finns omnämnd i flera protokoll. Vid en besiktning i Ronneby 2005 gjordes följande notering av kommunens inspektör:

”Trots upprepade försök att diskutera djurhållningen med XX uppvisade han ingen vilja att samarbeta eller att försöka rätta till de brister som framkommit. Han vägrade uppgifter av vikt för tillsynen och uppträdde mycket aggressivt”.

Året efter hotade samme person att slå ihjäl en fritidsintendent i Karlshamn när markhyran skulle inkasseras. Med fanns tidningen Sydöstrans reporter och fotograf vilka fick motta samma hot.

5:5 Cirkuskritik i grundskolan

Ett av kulturområdets stora problem är förändrade attityder till cirkus med eller utan djur, inte i befolkningen som helhet utan bland dem som är födda 1980 och senare.

Till detta finns flera möjliga förklaringar, bland annat att Sverige är det enda landet i världen med en särskild skatt på gager till cirkus- och varietéartister, vilket gör dem 25 procent dyrare för stora grupper arrangörer, som väljer billigare artister. Många av dagens unga vuxna har därför aldrig sett en professionell cirkus- eller varietéartist i verkligheten.

Bland bifynden i denna utredning finns en kampanj som Djurens Rätt drev för 10 - 15 år sedan och där materialet användes av grundskolor. Enligt Djurens Rätt kunde namnlistan beställas hos dem under flera år och var inte kopplad till just skolor eller någon specifik kampanj. Klart är att den under 2004 och 2005 användes av grundskolor och utmynnade i namninsamlingar med krav till hemkommunen om förbud mot djurcirkusar. Bilaga 6 är ett exempel från Håbo kommun. En sökning på ovanliga namn visar att undertecknarna var barn i mellanstadiet. På namnlistan skrev Djurens Rätt:

”Idag tvingas många djur – exempelvis elefanter, kameler, hästar och sjölejon – att tillbringa större delen av sina liv i trånga utrymmen och transporteras runt hela landet. Ofta hålls djuren i kedjor trots att dessa djur har behov av att röra sig över stora områden. Den stimulansfattiga miljön leder till att djuren uppvisar så kallade stereotypa beteenden. De här upprepade, enformiga rörelserna, som är vanliga bland djur på cirkus, visar att de inte mår bra. Det är utifrån djurens intresse etiskt oförsvarligt att låta dem uppträda på cirkus. Själva idén med djurcirkus är ju att tvinga djuren att göra konster och bete sig onaturligt!”

Cirkusakademien har upprepade gånger bett Djurens Rätt styrka sina utsagor. Som denna utredning visar, finns ingen faktagrund för påståendet att cirkus till sin natur skulle vara sämre än annan djurhållning. Av namnlistorna att döma har skolor spridit okontrollerade uppgifter och än idag

används cirkuskritik som skoluppgift, bland annat i konsten att författa insändare. Ett av de senaste exemplen där lärare uppmuntrat osaklig cirkuskritik är klass 3A på skolan i Öxnered, Vänersborg. Insändaren publicerades den 28 april 2018 i lokaltidningen TTELA:

Sluta plåga djur!

På cirkusar har man vilda djur som ska uppträda. Det tycker vi är fel. När man vill att djuren ska göra konst använder man ibland plågsamma metoder. Cirkusdjuren får sitta i trånga burar och inte leva naturligt. Det är inte rätt att människor ska tjäna pengar på att visa upp djuren. Därför tycker vi att man inte ska gå på cirkusar som har djur som uppträder.

Djurvänner klass 3A Öxnered

5:6 Trakasserad till döds

Den svenska djurrättsrörelsen hämtar arbetsmetoder och mycket av sin argumentation från USA, särskilt från djurrättsorganisationen Peta. Det är en professionellt arbetande NGO (non governmental organization) med stora ekonomiska resurser och en tydlig strategi för hur de ska uppnå det slutliga målet: En värld där alla människor är veganer som inte på något sätt använder sig av djur.

Men det är ingen framkomlig väg att angripa all djurhållning på en gång. Man aktar sig för aktioner mot djurhållning där den urbana medelklassen berörs. Det är medelklassen som finansierar djurrättsorganisationerna med gåvor och testamenten. Istället väljs svaga grupper ut med begränsat stöd hos folkflertalet.

I Sverige har primära mål under många år varit cirkus och pälsdjursuppfödare. För cirkusens del har det handlat om något hundratals i huvudsak mycket välskötta djur. Som jämförelse finns i Sverige 360 000 hästar, 800 000 hundar och 1,1 miljoner katter.

För 20 år sedan var angreppen mot cirkus föga organiserade. En av de tongivande aktörerna var den anonyma djurrättsgruppen Cirkus Empati med boxadress i Ulricehamn. På sin hemsida publicerade de en lista över så kallade slavcirkusar, alltså cirkusar som turnerade i Sverige med djur.

På listan fanns varje år landets minsta cirkus, Bodil Granberg med sin minicirkus. Hon blev tidigt djurrättsaktivisternas primära mål.

När de åkte på stryk hos tyska Cirkus Mustang, ägnade de sig istället åt att förfölja en ensam kvinna.

I det insamlade materialet framgår tydligt hur aktivisterna systematiskt förföljde Bodils Minicirkus med hjälp av kommuner, länsstyrelser och medier. Minicirkusen var ett välkommet och publikdragande besök i landets folkparker, men överallt dit hon kom, väntade en kommunal djurskyddsinspektör.

I materialet finns bland annat ett besiktningsprotokoll från 2008 i Kävlinge kommun. Det avslutas med: "Samtliga djur såg friska och pigga ut och vid besöket fanns inget att anmärka på med avseende på djurens skötsel".

Det upprepades i kommun efter kommun. Anmärkningarna gällde storlek på burar och liknande. Hon fick även ett föreläggande, vilket gällde att djuren ibland övernattade i burar i hennes turnébuss.

Anmälarna var oftast anonyma. Text fick miljökontoret i Uppsala 2005 in en anmälan med e-post undertecknad av nätverket One Ethic. Den medföljande bilden föreställde

gåsen Gudrun. Anmälaren påstod att gåsen var fastbunden med ett rep, endera i vingen, halsen eller foten. Vilket det var syntes inte på bilden, men ändå beslutade Uppsala kommun att överlämna ärendet till åklagare för misstänkt djurplågeri.

Åklagaren startade ingen förundersökning med motiveringen att den anmälda gärningen inte gick att styrka och att om så vore fallet, hade inget brottsligt skett.

Bodil Granberg var även en ansedd uppfödare av hundar av raserna släthårig foxterrier och bullterrier. Hon är en av de få som belönats med Hamiltonplaketten, det finaste pris en svensk uppfödare kan få.

Utmärkelsen kan inte sökas utan Svenska Kennelklubben gör noggranna undersökningar och besöker kandidaten. Omdömet blev att kenneln inte var den mest välstädade, men att Bodil hade ett fantastiskt handlag med djur och att djur mädde bra i hennes vård.

Djurrättsaktivisternas förföljelser genom myndigheterna slutade med att Bodil Granberg inte orkade leva längre. Vid 48 års ålder valde hon 2009 att avsluta sitt liv. Hennes systrar JO-anmälde myndigheterna för att ha förföljt Bodil och underförstått drivit henne till självmord. JO konstaterade att myndigheter är skyldiga att följa upp varje anmälan och därmed gick ärendet inte vidare.

Det är korrekt att myndigheter är skyldiga att utreda inkomna anmälningar. Men det väcker också frågan om det inte föreligger ett systemfel, om anonyma extremister kan använda sig av myndigheter för systematiska förföljelser av enskilda personer och småföretag.

Remiss Motion Säg nej till cirkus med vilda djur

Tekniska nämndens beslut

Tekniska nämnden tillstyrker motionen. Dock anser nämnden att kommunens ställningstagande till ianspråktagande av offentlig plats för cirkusar med icke domesticerade djur får grunda sig på politiska målsättningar som ligger utanför Tekniska nämndens ansvarsområde.

Ärendet i sin helhet

Den av Ida Legnemark (V) inlämnade motionen föreslår att Borås stad utreder möjligheten att neka markupplåtelse till de cirkusar där icke domesticerade djur ingår i underhållningen.

Tekniska nämndens bedömning är att kommunen i egenskap av markägare kan säga nej till markupplåtelse för cirkusar som har icke domesticerade djur som en del av underhållningen. Enligt en dom i Kammarrätten i Jönköping (Målnr/Dnr: 2017-965) kan ett sådant beslut tas av Kommunfullmäktige med beaktande av §35 i Djurskyddsförordningen.

TEKNISKA NÄMNDEN

Rose-Marie Liljenby Andersson
Ordförande

Gunnar Isackson
Teknisk chef

Remiss Motion Säg nej till cirkus med vilda djur

Tekniska nämndens beslut

Tekniska nämnden tillstyrker motionen. Dock anser nämnden att kommunens ställningstagande till ianspråktagande av offentlig plats för cirkusar med icke domesticerade djur får grunda sig på politiska målsättningar som ligger utanför Tekniska nämndens ansvarsområde.

Ärendet i sin helhet

Den av Ida Legnemark (V) inlämnade motionen föreslår att Borås stad utreder möjligheten att neka markupplåtelse till de cirkusar där icke domesticerade djur ingår i underhållningen.

Tekniska nämndens bedömning är att kommunen i egenskap av markägare kan säga nej till markupplåtelse för cirkusar som har icke domesticerade djur som en del av underhållningen. Enligt en dom i Kammarrätten i Jönköping (Målnr/Dnr: 2017-965) kan ett sådant beslut tas av Kommunfullmäktige med beaktande av §35 i Djurskyddsförordningen.

TEKNISKA NÄMNDEN

Rose-Marie Liljenby Andersson
Ordförande

Gunnar Isackson
Teknisk chef

Från: Janne Näsström <janne@nasstrom.se>
Skickat: den 29 juni 2018 17:40
Till: Kommunstyrelsen Diarium
Ämne: Komplettering

Jag har för Cirkusakademiens räkning svarat på remissen om förbud mot cirkusar med vilda djur på kommunens mark. I sak är det en icke-fråga, men åtgärder riskerar att haverera ett väl fungerande kontrollsystem som varit i bruk sedan 2009 och fungerar väl.

Djurhållning på cirkus regleras i Jordbruksverkets föreskrift DFS 2007:3. Den ligger ovanpå övriga regler för andra djur som cirkusar använder.

Bärande i regelverket är:

1: Kravet på årlig inbesiktning av länsveterinär innan turné av både svenska och utländska cirkusar.

2: Paragraf fem som ger tillsynsmyndighet rätt att omedelbart stoppa en turné om missförhållanden upptäcks (DFS 2007:3).

Uppföljningen sker genom att cirkusar hyr in sig på allmän plats inom detaljplanerat område. Då måste tillstånd enligt ordningslagen sökas. Vid behandling av ansökan kontrollerar polisen att cirkusen blev godkänd vid inbesiktning och att det inte finns något turnéförbud.

I kombination med kraftigt höjda taxor för platshyra och affischering i flera kommuner är risken överhängande att cirkusar söker sig utanför detaljplanerat område och hyr av privata markägare. Då krävs inget tillstånd. Polisen förlorar möjligheten att stoppa cirkusar som inte sköter sig och kommunen blir inte informerad om cirkusbesöken.

2010 kompletterades även ordningslagen så att det numera är möjligt för en cirkus att spela inom detaljplanerat område utan polistillstånd:

§ 4 En allmän sammankomst som avses i 1 § första stycket 4 eller en cirkusföreställning får hållas utan tillstånd, om den med hänsyn till det väntade deltagarantalet, den utvalda platsen och tiden för sammankomsten samt de anordningar som avses förekomma kan antas äga rum utan fara för ordning och säkerhet eller för trafiken. *Lag (2010:515).*

Det vore oklokt av Borås kommun att äventyra ett väl fungerande kontrollsystem.

Med vänlig hälsning

Janne Näsström
Akademien för Cirkuskonstens bevarande i Sverige
Fårhult Oskarsborg
593 96 Västervik

Från: Janne Näsström <janne@nasstrom.se>
Skickat: den 27 juni 2018 19:36
Till: Kommunstyrelsen Diarium
Ämne: Yttrande cirkus

Cirkusakademien företräder Sveriges turnerande cirkusar. Vi svarar härmed på den remiss som tekniska nämnden enligt tjänstemannaförslag kommer att besluta om den 28 juni, ställd till cirkusar som förevisar icke-domesticerade djur.

Ida Legnemarks motion inleds med ett falskt påstående. Hon skriver att ”Djur på cirkusar uppvisar i onormalt stor utsträckning symptom som tyder på psykiska störningar. Vänligen styrk påståendet med publicerad vetenskaplig forskning.

Cirkusakademien har under våren genomfört den första undersökningen av hur djur haft det på cirkus i Sverige de sista 20 åren. Vi har begärt in alla anmärkningar om djurhållning på cirkus från samtliga kommuner, samtliga länsstyrelser och alla tingsrätter. Dessutom har vi tagit fram allt som finns om cirkus i Jordbruksverkets och tidigare Djurskyddsmyndighetens arkiv. Svaret från Borås kommun lyder:

Jag har tittat i vårt ärendehanteringssystem och finner inga ärenden som berör din fråga.

Vänlig hälsning,

Frida Strand

Vidare har vi granskat all forskning som finns inom området i Sverige och, så långt forskningsdatabaserna räcker, all internationell forskning. Det finns inget som stöder påståendet att djur far mer illa på cirkus än t ex i djurparker eller att cirkusdjur i onormal utsträckning skulle uppvisa psykiska störningar. Möjligen har vi missat någon forskningsrapport som visar på motsatsen. Plocka i så fall fram den eller sluta sprida falska uppgifter. Akademiens cirkusrapport presenteras i Almedalen och kommer att översändas till Borås kommun efter det.

Alla vilda djur relevanta för cirkus förbjöds i Sverige 1960, med undantag av elefanter och sjölejon. Dessa djurslag pensionerades 2013 och sista gången en elefant visades på svensk mark var 2014 av tyska Cirkus Schollini. Cirkusakademien har uppvaktat regeringen två gånger med krav på ett omedelbart förbud, för att slippa faktaresistent politik i valrörelsen. Regeringen har nu gått oss tillmötes och beslutat förbjuda elefanter och sjölejon.

Svensk cirkus är familjeägda aktiebolag av den typ som en påstått företagervänlig kommun som Borås borde värna. Turnerande cirkus är det enda kulturområde som finansieras helt på egna intäkter, utan direkta eller indirekta offentliga stöd. Debatten om icke existerande vilda djur på cirkus har slagit ut 80 procent av branschen på fem år. Tre företag återstår, en har inga djur, två har domesticerade djur. En av dem, Cirkus Olympia, gästar Borås måndag 9 juli. De är landets mest publika, anmälda, kontrollerade och dokumenterat bästa djurhållare. Trots det planerar militanta djurrättsaktivister under namnet Djurfronten aktioner mot Olympia i Borås.

Cirkusakademien utgår från att Borås kommun ser till att Olympia kan genomföra sitt besök utan trakasserier på den av kommunen hyrda marken.

Med vänlig hälsning

Janne Näsström

Akademien för Cirkuskonstens bevarande i Sverige

Fårhult Oskarsborg

593 96 Västervik

0490-428 80

janne@nasstrom.se

cirkusakademien.se

TID OCH PLATS

Tisdagen den 19 juni 2018, kl. 14:00 – 17:40, Nornan, konferensrum våning 2
Ajour: 17:05-17:11

Omfattning

§§ 128 - 157

Beslutande

Anita Persson (V)	Ordförande
Karl-Eric Nilsson (C)	Förste vice ordförande
Lasse Jutemar (MP)	Andre vice ordförande
Jan-Åke Carlsson (S)	
Per Månsson (M)	
Inga-Britt Olsson (M)	
Irving Thorstenson (SD)	

Tjänstgörande ersättare

Alexander Andersson (C) för Marcus Nilsen (L)
Burair Mahmood (S) för Magnus Persson (S)

Närvarande ersättare

Magnus Sjödahl (KD)
Joel Carlberg-Torsell (V)
Susanne Karlsson (SD)
Katrine Andersson (M)
Sofia Sandänger (M)
Sümeyya Gencoglu (MP)
Cecilia Kochan (S)
Alexander Andersson (C)
Burair Mahmood (S)

Ledamöter som meddelat förhinder

Magnus Persson (S)
Marcus Nilsen (L)

Tjänstemän och övriga

Miljöchef Agneta Sander		Miljöinspektör Ilse Postma	§130
Avdelningschef Zygmunt Cieslak	§128-153	Ekonomiadministratör Anette Bergqvist	
Avdelningschef Niclas Björkström	§128-153	Miljöinspektör Lisa Bingård	
Avdelningschef Mirjam Keskifrantti	§128-153	Stadsjurist Åke Marmander	§132
Avdelningschef Annelie Johansson		Utvecklingsledare Kristina Nyberg Smahel	
Tf nämndsekreterare Andreas Zalewski			§133

Justering

Karl-Eric Nilsson (C) utses att justera. Protokoll justeras 2018-06-21 på Miljöförvaltningens expedition.

Tf Nämndsekreterare Andreas Zalewski

Ordförande Anita Persson

Justierande Karl-Eric Nilsson (C)

§ 143

Dnr: 2018-1364

Svar på motion från Ida Legnemark (V)- Säg nej till cirkus med vilda djur

Miljö- och konsumentnämndens beslut

Miljö- och konsumentnämnden avstår från att yttra sig i frågan då nämnden inte ansvarar för djurskyddstillsyn.

Ärendet

Ida Legnemark (V) föreslår att Borås Stad utreder möjligheten att säga nej till att upplåta mark åt cirkusar där icke-domesticerade djur ingår i underhållningen.

Motionen har skickats Miljö- och konsumentnämnden i egenskap av ansvarig nämnd för kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Miljöförvaltningens synpunkter

Miljö- och konsumentnämnden ansvarar inte för tillsyn när det gäller djurskydd. Den myndighet som ansvarar för djurskyddstillsyn är Länsstyrelsen

Beslutsgång

Ordförande finner att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2018-05-31

Beslut skickas till

Kommunstyrelsen

Miljö- och konsumentnämnden

Svar på motion från Ida Legnemark (V) - Säg nej till cirkus med vilda djur

Yttrande till Kommunstyrelsen (Dnr KS 2018-00085)

Förslag till beslut

Miljö- och konsumentnämnden avstår från att yttra sig i frågan då nämnden inte ansvarar för djurskyddstillsyn.

Ärendet

Ida Legnemark (V) föreslår att Borås Stad utreder möjligheten att säga nej till att upplåta mark åt cirkusar där icke-domesticerade djur ingår i underhållningen.

Motionen har skickats Miljö- och konsumentnämnden i egenskap av ansvarig nämnd för kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Miljöförvaltningens synpunkter

Miljö- och konsumentnämnden ansvarar inte för tillsyn när det gäller djurskydd. Den myndighet som ansvarar för djurskyddstillsyn är Länsstyrelsen.

Agneta Sander
Miljöchef

Frida Strand
Miljöinspektör

Remiss över Motion: Säg nej till cirkus med vilda djur

Grundskolenämndens beslut

Tillstyrka svar på motionen samt översända svaret till Kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Grundskolenämnden har beretts möjlighet att yttrande sig över motionen: Säg nej till cirkus med vilda djur. Grundskolenämnden tillstyrker motionen.

En motion har inkommit från Ida Legnemark (V), om att kommunen inte ska upplåta mark åt cirkusar med vilda djur. Motionärer föreslår att:

Borås Stad utreder möjligheten att säga nej till att upplåta mark åt cirkusar där icke-domesticerade djur ingår i underhållningen.

Frågan att förbjuda vilda djur på cirkus har varit uppe i många kommuner genom motioner och medborgarförslag. Kommunala beslut som har stoppat upplåtande av mark åt cirkus med vilda djur har överklagats och prövats av förvaltningsdomstolar. Enligt de flesta av domarna fick kommuner besked att det inte är möjligt att stoppa upplåtelse av mark åt cirkus med vilda djur, men det finns undantag. Då ingen av domarna är prejudicerande och domstolarna gör olika bedömningar gällande möjlighet att införa ett lokalt förbud mot upplåtelse av kommunal mark till cirkus med vilda djur (kommunal vetorätt) finns det anledning att pröva möjligheten att säga nej till att upplåta marken åt cirkus med vilda djur. Mot bakgrund av detta tillstyrker nämnden motionen.

Ärendet i sin helhet

Grundskolenämnden har beretts möjlighet att yttra sig över motionen: Säg nej till cirkus med vilda djur. Grundskolenämnden tillstyrker remissen.

En motion har inkommit från Ida Legnemark (V), om att kommunen inte ska upplåta mark åt cirkusar med vilda djur. Motionärer föreslår att:

Borås Stad utreder möjligheten att säga nej till att upplåta mark åt cirkusar där icke-domesticerade djur ingår i underhållningen.

Frågan att förbjuda vilda djur på cirkus har varit uppe i många kommuner genom motioner och medborgarförslag. Kommunala beslut har prövats av förvaltningsdomstolar. Då ingen av domarna är prejudicerande och

domstolarna gör olika bedömningar gällande möjlighet att införa ett lokalt förbud mot upplåtelse av kommunal mark till cirkus med vilda djur (kommunal vetorätt), finns det anledning att pröva möjligheten att säga nej till att upplåta marken åt cirkus med vilda djur. Mot bakgrund av detta tillstyrker nämnden motionen.

Bakgrund

Wilka djur som är tillåtna vid cirkus regleras i 35 § djurskyddsförordningen och kommunen får inte införa lokala föreskrifter. Frågan om allmänna sammankomster, dit cirkusföreställningar räknas, regleras i ordningslagen. Polismyndigheten utfärdar tillstånd, men ska inhämta yttrande från kommunen. Kommunen kan neka tillstånd, men i ordningslagen anges inte under vilka förutsättningar kommunen kan avstyrka upplåtelse med hänvisning till vetorätten.

Frågan om att förbjuda vilda djur på cirkus har engagerat många och varit uppe i flertal kommuner. De flesta kommuner har avslagit med hänvisning till att det inte finns någon laglig grund för ett förbud på kommunal nivå. Där frågan bifallits och beslutet överklagats har beslutet upphävts i samtliga fall utom ett.

Det är Polismyndigheten som ger tillstånd för allmän sammankomst, dit cirkusföreställningar räknas. Tillstånd för allmän sammankomst får nekas endast om det är nödvändigt med hänsyn till ordning eller säkerhet vid sammankomsten, enligt 2 kap. 10 § i ordningslagen (1993:1617). Då tillståndet gäller nyttjande av kommunens mark i offentligt sammanhang ska Polismyndigheten inhämta ett yttrande från kommunen. Nekar kommunen får tillstånd inte meddelas. Kommunens yttrande ska utgå från ordning och säkerhet. Att nyttja vetorätten som grund för att neka upplåtelse av mark till cirkusar som använder sig av vilda djur anses strida mot 3 kap. 8 § ordningslagen enligt ett beslut i Förvaltningsrätten i Falun 2016-11-30 (mål 4843-15). Denna tolkning gör gällande att det inte ligger inom kommunens område att fatta beslut om restriktioner, kring vilken typ av djur cirkusar får uppträda med, för att upplåta mark.

I mål 965-17, 2017-10-23 gör Kammarrätten i Jönköping en annan bedömning och anser att kommunens vetorätt för att neka upplåtelse av mark är vidsträckt. Bakgrunden är en motion om att förbjuda icke-domesticerade djur på cirkus på Västervik kommuns mark. Kommunen biföll motionen och beslutet överklagades till förvaltningsrätten som avslog överklagan. Det beslutet överklagades sedermera till kammarrätten som fastslog förvaltningsrättens dom. Enligt domen får en kommuns vetorätt anses vara vidsträckt och kommunen tillåtas göra generella uttalanden. Vidare måste de politiska målsättningarna i en kommun tillåtas spela roll för kommunens ställningstagande när offentliga platser ska användas för något annat ändamål än det avsatts för.

Förbud mot att använda icke-domesticerade djur i cirkus regleras i djurskyddsförordningen och därmed beslutas på nationell nivå. En kommun får inte införa lokala föreskrifter där annan författning reglerar frågan.

Från 1 april 2019 gäller den nya djurskyddslagen. Den nya lagen kompletteras med förbud som avser flera vilda djur såsom elefanter och sjölejon. För att underlätta för kommuner att säga nej till cirkus med vilda djur krävs att nationell lagstiftning ändras så att lagen kompletteras med tillägg till uppräknig av vilda djur.

Beslutsunderlag

1. Motion: Säg nej till cirkus med vilda djur.

Samverkan

Information i FSG.

Beslutet expedieras till

1. Kommunstyrelsen.

Per Carlsson (S)
Ordförande

Pär Arvidsson Fäldt
Förvaltningschef

Kommunstyrelsen
Borås

Angående cirkusmotion

Detta brev skriver jag i egenskap av ledamot i Akademien för Cirkuskonstens Bevarande i Sverige (cirkusakademien.se). I helgen besökte jag vår dotter med familj i Sandared och fick veta att Västerpartiet inlämnat en motion till kommunfullmäktige i Borås om förbud mot cirkusar med vilda djur på offentlig plats.

Motionen bygger på okunskap och falska påståenden.

Sverige förbjöd vilda djur på cirkus redan 1960, med två undantag: Elefanter och sjölejon. I november 2011 överlämnades utredningen om ny djurskyddslag till dåvarande Alliansregeringen. Där föreslogs förbud även av elefanter och sjölejon.

Sveriges cirkusföretag började omedelbart avveckla dessa djurslag. Det tog ett par år att hitta bra placeringar för dem, med sedan 2013 har svenska cirkusar inte visat vare sig elefanter eller sjölejon.

Branschens önskan var att regeringen skyndsamt skulle komplettera nuvarande förbud i djurskyddsförordningen med elefanter och sjölejon, för att sätta stopp för falska anklagelser från politiker och djurrättsaktivister. Alliansregeringen nonchalerade önskemålet och det har även sittande regering gjort.

Så sent som i höstas uppvaktade jag som representant för akademien och en företrädare för ett av landets kvarvarande cirkusföretag näringsdepartementet och statssekreterare Maja Brännvall. Vårt krav var att regeringen omedelbart förbjuder kringförande av elefanter och sjölejon för uppvisning. Dagens förbud mot vilda djur finns i förordningen och den kan ändras av regeringen utan inblandning av riksdagen. Regeringen har därefter meddelat att ett förbud kommer först efter valet.

Vårt krav på omedelbart förbud beror på att vi vill ha bort frågan från valrörelsen. Exemplet Borås visar att politiker inte tvekar att använda sig av seriösa cirkusföretag för att skaffa sig publicitet. Cirkusakademien skulle uppskatta om Borås kommun stöter på regeringen om ett omedelbart förbud.

Påståendet om att "Djur på cirkusar uppvisar i onormalt stor utsträckning symptom som tyder på psykiska störningar" är falskt. Forskning* visar tvärtom att turnerande cirkusdjur i mindre uträkning uppvisar tecken på psykiska störningar, t ex stereotypa beteenden, än på djurparker och hos andra djurhållare.

Sverige har ett väl fungerande system för kontroll av djur på cirkus. Ansvarig myndighet är jordbruksverket. Alla cirkusar, svenska och utländska, måste inbesiktas före varje säsong av länsveterinär. De kan förbjuda vissa djur eller stoppa turnén. Dessutom sker besiktningar under säsongen. Villkoret för fungerande tillsyn är att cirkusen spelar på offentlig plats inom detaljplanerat område. Då måste polistillstånd sökas och då kontrolleras om cirkusen har belagts med förbud. Om så är fallet, avslås tillståndet. Utanför offentlig plats inom detaljplanerat område behövs inga tillstånd. Landets kommuner borde med andra ord uppmuntra cirkusar att välja kommunal mark, för att säkerställa kontrollerna.

För mer information om djurens situation på cirkus i Sverige rekommenderas en kontakt med länsveterinärerna i Skåne och Halland, vilka gjort merparten av alla inbesiktningar sedan ansvaret för djurskyddsfrågor överfördes från kommunerna till länsstyrelserna.

Cirkusakademien har ingen åsikt om djur ska tillåtas för uppvisning, tävling och utställning. Det är upp till regering och riksdag att besluta. Däremot är vårt krav att likabehandlingsprincipen i regeringsformen och FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter respekteras. Lag, förordning och regler ska gälla djurens bästa, inte vem som äger dem. Vi utgår från att ett enigt fullmäktige i Borås delar vår uppfattning.

Med vänlig hälsning

Janne Näsström
Ledamot i Cirkusakademien
Fårhult Oskarsborg
593 96 Västervik
0490-428 80, janne@nasstrom.se

* "Circus and zoo animal welfare in Sweden". SLU och UFAW (2017).
"Animals in circuses and zoos". Dr. M. Kiley-Worthington (1990)

Motion

Säg nej till cirkus med vilda djur

Djur på cirkusar uppvisar i onormalt stor utsträckning symptom som tyder på psykiska störningar. Även med god vilja att ge djuren drägliga villkor är det av praktiska skäl omöjligt att erbjuda djuren tillräcklig rörelsefrihet och socialt umgänge, djuren fraktas och tillbringar mycket tid i trånga utrymmen. Själva grundidén med djur på cirkus är också att få djuren att göra saker de normalt inte gör i sitt fria beteende. Att tamdjur som hästar och hundar finns på cirkus är svårt att förhindra, men det bör inte accepteras när det gäller vilda djur.

Till Borås kommer årligen ett antal cirkusföretag, några av dessa är allt mer uppskattade djurfria cirkusar, men andra har djur med sig som en del av underhållningen. Vi vill att Borås Stad ska säga nej till att upplåta kommunal mark till cirkusar med icke-domesticerade djur, såsom exempelvis elefanter.

Mot bakgrund av ovanstående yrkar Vänsterpartiet

- Att Borås Stad utreder möjligheten att säga nej till att upplåta mark åt cirkusar där icke-domesticerade djur ingår i underhållningen

Ida Legnemark (V)

Borås 2018-01-16

Nr 30

Svar på motion av Niklas Arvidsson (KD) och Annette Carlson (M): Borås Stad bör redovisa slöseri med skattemedel

2019-03-04 Dnr KS 2019-00096 1.1.1.1

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Motionen avslås.

Mot beslutet reserverar sig Martin Nilsson (M), Hasse Ikävälko (M) och Niklas Arvidsson (KD) till förmån för Martin Nilssons (M) förslag, se bilaga.

Kristian Silbvers (SD) och Andreas Exner (SD) lämnar en protokollsanteckning, se bilaga.

Ärendet i sin helhet

Niklas Arvidsson (KD) och Annette Carlson (M) har vid Kommunfullmäktiges sammanträde 2019-01-17 lämnat rubricerad motion.

Man beskriver att kommunsverige och Borås Stad står inför omfattande investeringar och stor ökning av kostnaderna samt att Borås Stad budgeterar ett resultat under finansiella målen 2019. Politikerna har ett ansvar att hantera skattemedel med största varsamhet och använda dessa så ändamålsenligt som möjligt. Ett ”slöseribokslut för Borås Stad” skall tas fram där icke ändamålsenliga kostnader redovisas.

I motionen föreslås:

Kommunstyrelsen uppdras årligen ta fram en redovisning av slöseri med skattemedel med syfte att

- 1. Lista kostnadsposter i den kommunala organisationen som kan vara att betrakta som inte nödvändiga eller slöseri med skattemedel enligt motionens intention samt att*
- 2. Lista delar av kommunens verksamhet som, i jämförelse med genomsnittskostnaderna i kommunsverige, borde kunna utföras till lägre kostnad utan att det medför väsentliga försämringar av dess kvalitet*

Motionen har inte sänts på remiss till nämnderna.

Kommunstyrelsens bedömning

Socialminister Gustaf Möller myntade uttrycket ”varje förslösad skattekrone är en stöld från folket”. En efterföljare till detta uttryck är ”God ekonomisk hushållning” som infördes i Kommunallagen 1992. Enkelt beskrivet innebär ”God ekonomisk hushållning” att insatta resurser (skattepengar) skall användas så effektivt som möjligt. Kommunerna skall ta fram riktlinjer för God ekonomisk hushållning samt finansiella och verksamhetsmässiga mål kopplade till detta.

Borås Stad har för 2019 det finansiella målet att resultatet skall uppgå till 2-3% av skatteintäkterna samt att investeringarna skall vara självfinansierade till 80%. Budgeterat resultat och investeringar för 2019 når inte upp till de finansiella målen. Under den senaste 20-årsperioden har Borås Stad med god marginal nått de finansiella målen och dessa bör rimligen ses över en längre tidsperiod. Borås Stad, liksom alla andra kommuner i Sverige, står inför stora utmaningar både med investeringar och ökade kostnader i samband med demografiska förändringar som innebär fler barn och unga samt fler äldre. Ett arbete pågår med att ta fram förslag till nya riktlinjer för God ekonomisk hushållning samt reviderade finansiella mål för kommande år.

Det torde vara svårt, om inte omöjligt, att objektivt ta fram en samlad redogörelse för vad som kan betraktas som ”icke ändamålsenliga” kostnader jämfört med politiska beslut och lagstiftning. Redovisningen av genomförda investeringar och dessas utfall verksamhetsmässigt och ekonomiskt kan utvecklas genom en tydligare investeringsuppföljning till fullmäktige av i första hand större investeringsobjekt.

Det finns mycket goda möjligheter för politiker och medborgare att jämföra den egna kommunens verksamhet gällande kvalitet och ekonomi genom olika jämförelsetjänster. Exempel på dessa är SKLs Öppna jämförelser och RKAs Kommun- och landstingsdatabasen (KOLADA).

Beslutsunderlag

1. Motion Borås Stad bör redovisa slöseri med skattemedel, 2019-01-17

Ulf Olsson
Kommunalråd

Magnus Widén
Ekonomichef

Borås Stad bör redovisa slöseri med skattemedel

Stora delar av kommunsverige står inför omfattande investeringbehov i välfärden och Borås är inget undantag. Investeringsbehovet kommer medföra en stor ökning av kommunens kostnader och redan nu varnar, bland annat Kommuninvest, för att Borås Stads kostnadsutveckling medför en tydlig ökad ekonomisk risk.

För 2019 budgeterar Borås Stad med ett resultat som ligger klart under de finansiella målen. En naturlig följd blir att vår självfinansieringsgrad av stundande investeringar minskar, med andra ord att belåningsgraden ökar. Det är en utveckling som oroar oss.

Vi politiker har ett ansvar att hantera våra gemensamma skattemedel med största varsamhet. För att möta det omfattande investeringsbehovet behöver vi politiker följa upp att skattemedel används så ändamålsenligt som möjligt. Vi behöver sannolikt även omprioritera bland kommunens befintliga åtaganden, samtidigt som det kommer att krävas noggrann styrning och uppföljning, både från politiker och ansvariga tjänstemän, för att vi ska klara av att möta framtidens behov i välfärden. Annars finns en överhängande risk att Borås Stad, särskilt om konjunkturen viker, inte klarar av att utföra sina välfärdsåtaganden gentemot medborgarna utan kommer behöva antingen dramatiska nedskärningar eller omfattande höjningar av kommunalskatten.

Som ett led för att lyckas hålla nere kostnader och möjliggöra för kärnverksamheten att fortsatt kunna bedrivas med god kvalitet, är det vår mening att det årligen ska tas fram ett så kallat ”slöseribokslut för Borås Stad”, som skulle vara en redogörelse över delar av kommunens utgifter som kan vara att betrakta som icke ändamålsenliga. Det vill säga kostnadsposter i den kommunala organisationen som inte helt och fullt kan motiveras med hänsyn till de politiska beslut som fattats eller den lagstiftning kommunen har att följa. En sådan redovisning bör även redogöra för investeringar som drabbats av onödiga fördyrningar och rena fall av slöseri med skattemedel. Redovisningen ska vidare innehålla en lista med delar av kommunens verksamhet som skulle kunna utföras till lägre kostnad utan väsentliga försämringar av verksamhetens kvalitet, antingen i egen regi eller av extern utförare.

Redovisningen skulle öka transparensen mot våra kommuninvånare om hur deras inbetalade skatter används, samtidigt som det skulle ge oss politiker underlag till en husesyn av kommunens utgifter.

Med anledning av ovanstående föreslås

Kommunstyrelsen uppdras årligen ta fram en redovisning av slöseri med skattemedel med syfte att

- 1. Lista kostnadsposter i den kommunala organisationen som kan vara att betrakta som inte nödvändiga eller slöseri med skattemedel enligt motionens intention samt att*
- 2. lista delar av kommunens verksamhet som, i jämförelse med genomsnittskostnaderna i kommunsverige, borde kunna utföras till lägre kostnad utan att det medför väsentliga försämringar av dess kvalitet*

Niklas Arvidsson (KD)

Annette Carlson (M)

Kommunalråd

Kommunalråd

BESLUTSFÖRSLAG

- **Svar på motion av Niklas Arvidsson (KD) och Annette Carlson (M): Borås Stad bör redovisa slöseri med skattemedel**

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta:

Motionen tillstyrks.

För Kristdemokraterna

Niklas Arvidsson

För Moderaterna

Martin Nilsson

ALTERNATIV SKRIVELSE

Svar på motion av Niklas Arvidsson (KD) och Annette Carlson (M): Borås Stad bör redovisa slöseri med skattemedel

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Motionen tillstyrks.

Ärendet i sin helhet

Niklas Arvidsson (KD) och Annette Carlson (M) har vid Kommunfullmäktiges sammanträde 2019-01-17 lämnat rubricerad motion.

Man beskriver att kommunsverige och Borås Stad står inför omfattande investeringar och stor ökning av kostnaderna samt att Borås Stad budgeterar ett resultat under finansiella målen 2019. Politikerna har ett ansvar att hantera skattemedel med största varsamhet och använda dessa så ändamålsenligt som möjligt. Ett ”slöseribokslut för Borås Stad” skall tas fram där icke ändamålsenliga kostnader redovisas.

I motionen föreslås:

Kommunstyrelsen uppdras årligen ta fram en redovisning av slöseri med skattemedel med syfte att

- 1. Lista kostnadsposter i den kommunala organisationen som kan vara att betrakta som inte nödvändiga eller slöseri med skattemedel enligt motionens intention samt att*
- 2. Lista delar av kommunens verksamhet som, i jämförelse med genomsnittskostnaderna i kommunsverige, borde kunna utföras till lägre kostnad utan att det medför väsentliga försämringar av dess kvalité*

Motionen har inte sänts på remiss till nämnderna.

Kommunstyrelsens bedömning

Socialminister Gustaf Möller myntade uttrycket ”varje förslösad skattekrona är en stöld från folket”. En efterföljare till detta uttryck är ”God ekonomisk hushållning” som infördes i Kommunallagen 1992. Enkelt beskrivet innebär ”God ekonomisk hushållning” att insatta resurser (skattepengar) skall användas så effektivt som möjligt. Kommunerna skall ta fram riktlinjer för God ekonomisk hushållning samt finansiella och verksamhetsmässiga mål kopplade till detta.

Borås Stad har för 2019 det finansiella målet att resultatet skall uppgå till 2-3% av skatteintäkterna samt att investeringarna skall vara självfinansierade till 80%. Budgeterat resultat och investeringar för 2019 når inte upp till de finansiella målen. Under den senaste 20-årsperioden har Borås Stad med god marginal nått de finansiella målen och dessa bör rimligen ses över en längre tidsperiod. Borås Stad, liksom alla andra kommuner i Sverige, står inför stora utmaningar både med investeringar och ökade kostnader i samband med demografiska förändringar som innebär fler barn och unga samt fler äldre. Ett arbete pågår med att ta fram förslag till nya riktlinjer för God ekonomisk hushållning samt reviderade finansiella mål för kommande år.

~~Det torde vara svårt, om inte omöjligt, att objektivt ta fram en samlad redogörelse för vad som kan betraktas som ”icke ändamålsenliga” kostnader jämfört med politiska beslut och lagstiftning. Redovisningen av genomförda investeringar och dessas utfall verksamhetsmässigt och ekonomiskt kan utvecklas genom en tydligare investeringsuppföljning till fullmäktige av i första hand större investeringsobjekt.~~

~~Det finns mycket goda möjligheter för politiker och medborgare att jämföra den egna kommunens verksamhet gällande kvalitet och ekonomi genom olika jämförelsetjänster. Exempel på dessa är SKLs Öppna jämförelser och RKAs Kommun- och landstingsdatabasen (KOLADA).~~

Beslutsunderlag

1. Motion Borås Stad bör redovisa slöseri med skattemedel, 2019-01-17

För Moderaterna

Martin Nilsson

För Kristdemokraterna

Niklas Arvidsson

Protokollsanteckning

Den motion som lämnats in av representanter för Moderaterna samt Kristdemokraterna föreslår att Kommunstyrelsen årligen tar fram en redovisning av kostnader som betraktas som inte nödvändiga eller där kommunens kostnader överstiger genomsnittskostnaderna vid jämförelse med andra kommuner i Sverige.

Sverigedemokraterna emotsätter sig inte motionens intentioner då vi sedan tidigare kartlagt flertalet kostnader vars tillhörande verksamhet inte kan betraktas som del av kommunens kärnuppdrag – utan snarare som politiska inriktningar.

På grund av att dessa verksamheter är en del av politiska inriktningar är de kostnader som motionens intention efterlyser – *”inte nödvändiga”* – en högst subjektiv fråga. Det är därmed naivt att tro att den styrande konstellationen villigt kartlägger sina egna politiska prioriteringar som inte nödvändiga. Motionens förslag blir därmed närmast tandlös.

Vi noterar däremot att den skattesänkning som föreslogs av Sverigedemokraterna inför Kommunfullmäktiges decembersammanträde skulle inneburi realiserade förändringar av just den karaktär som efterlyses i denna motion. Vi emotser en positiv inställning inför framtida förslag om skattesänkningar från Moderaterna och Kristdemokraterna, beaktat att det fanns ett syfte utöver redovisning med denna motion.

För Sverigedemokraterna,

Andreas Exner (SD)

Kommunalråd

Kristian Silbvers (SD)

Ledamot Kommunstyrelsen

BORÅS STAD

POSTADRESS 501 80 Borås BESÖKSADRESS Stadshuset, Kungsgatan 55
TFN 033-35 70 00 E-POST boras.stad@boras.se WEBBPLATS boras.se